

Kulttuuriala

**OPETUSSUUNNITELMA, 180 osp
KUVALLISEN ILMAISUN PERUSTUTKINTO
Kuva- ja mediataiteen osaamisala**

KUVA-ARTESAANI

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	1
1 KUVALLISEN ILMAISUN PERUSTUTKINNON AMMATTIALAN KUVAUS JA ARVOPERUSTA, TAVOITTEET, TUTKINNON MUODOSTUMINEN JA ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT	1
1.1 Alan kuvaus ja arvoperusta	1
1.2 Perustutkinnon tavoitteet	5
1.3 Perustutkinnon muodostuminen	7
1.4 Kuvallisen ilmaisun perustutkinnon suorittaminen näyttötutkintona	10
1.5 Elinikäisen oppimisen avaintaidot	10
2 KUVALLISEN ILMAISUN PERUSTUTKINNON AMMATILLISET TUTKINNON OSAT, AMMATITAITOVAATIMUKSET JA OSAAMISEN ARVIOINTI	14
2.1 Pakolliset tutkinnon osa	14
2.1.1 Kuvan toteuttaminen, 15 osp	14
2.2 Kuva- ja mediataiteen osaamisalan pakolliset tutkinnon osa	21
2.2.1 Havainnon ja ilmaisun toteuttaminen, 25 osp	21
2.2.2 Kuvataiteen menetelmillä työskenteleminen, 30 osp	29
2.2.3 Kuva- ja mediataiteen ammattikäytännöt, 20 osp	38
2.3 Valinnaiset tutkinnon osat	53
2.3.1 Maalauksen toteuttaminen, 10 - 15 osp	53
2.3.2 Kuvanveistoksen valmistaminen, 10 - 15 osp	61
2.3.3 Taidegrafiikan tekeminen, 10 - 15 osp	68
2.3.4 Tila-aikataiteen valmistaminen, 10 - 15 osp	76
2.3.5 Näyttelyn toteuttaminen, 10 - 15 osp	84
2.3.6 Yhteisötaiteen projektin toteuttaminen, 10 - 15 osp	91
2.3.7 Paikallisiin ammatitaitovaatimukseen perustuva tutkinnon osa: Maalaamisen ja piirtämisen syventäminen, 10 - 15 osp	98
2.3.8 Paikallisiin ammatitaitovaatimukseen perustuva tutkinnon osa: Kuvanveistämisen syventäminen, 10 - 15 osp	106
2.3.9 Paikallisiin ammatitaitovaatimukseen perustuva tutkinnon osa: Taidegrafiikan tekemisen syventäminen, 10 - 15 osp	113
2.3.10 Paikallisiin ammatitaitovaatimukseen perustuva tutkinnon osa: Mediataiteen tekemisen syventäminen, 10 - 15 osp	121
2.3.11 Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta	128
2.3.12 Tutkinnon osa ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta	129
2.3.13 Tutkinnon osa ammattikorkeakouluopinnoista (vain ammatillisessa peruskoulutuksessa)	129
2.3.14 Tutkinnon osa vapaasti valittavista tutkinnon osista (vain ammatillisessa peruskoulutuksessa)	129
3 YHTEISET TUTKINNON OSAT, OSAAMISTAVOITTEET JA OSAAMISEN ARVIOINTI AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	129
3.1 Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp	129
3.1.1 Äidinkieli	129
3.1.1.1 Äidinkieli, suomi	129
3.1.2 Toinen kotimainen kieli, ruotsi	139
3.1.3 Vieraat kielet	145
3.1.3.1 Vieraskieli, englanti	145
3.2 Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 9 osp	151
3.2.1 Matematiikka	151
3.2.2 Fysiikka ja kemia	156
3.2.3 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen	162
3.3 Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen, 8 osp	168
3.3.1 Yhteiskuntataidot	168
3.3.2 Työelämätaidot	175
3.3.3 Yrittäjyys ja yritystoiminta	182
3.3.4 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto	188
3.4 Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen, 7 osp	198
3.4.1 Kulttuurien tuntemus	198
3.4.2 Taide ja kulttuuri	201
3.4.3 Etiikka	204
3.4.4 Psykologia	206

3.4.5	Ympäristöosaaminen.....	207
3.4.3	Osa-alueita kohdista 3.1.1–3.3.4.....	209
4	VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA ..	210
4.1	Ammatillisia tutkinnon osia	210
4.2	Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia	210
4.2.1	Ilmaisutaito, 5 osp	210
4.2.2	Keramiikka, 5 osp.....	212
4.2.3	Luova ilmaisu, 5 osp.....	214
4.2.4	Tekstiilitaide, 5 osp.....	216
4.2.5	Äänitaide, 5 osp.....	218
4.3	Yhteisiä tutkinnon osia tai lukio-opintoja.....	220
4.4	Jatko-opintovalmiuksia tai ammatillista kehittymistä tukevia opintoja.....	220
4.5	Työkokemuksen kautta hankittuun osaamiseen perustuvia yksilöllisiä tutkinnon osia	220
5	TUTKINTOA YKSILÖLLISESTI LAAJENTAVAT TUTKINNON OSAT AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	221
6	TUTKINTOKOHTAISET TERVEYDENTILAVAATIMUKSET	221
7	LIITTEET	223

JOHDANTO

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 630/1998 (muutos 787/2014) mukaan Opetushallitus määrää perustutkinnon perusteissa tutkintonimikkeet, tutkinnon muodostumisen, tutkintoon sisältyvät tutkinnon osat sekä tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet ja osaamisen arvioinnin.

Lain mukaan ammatillisen perustutkinnon suorittaneella on laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin sekä erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä osa-alueella. Ammatillinen perustutkinto voidaan suorittaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuna ammatillisena peruskoulutuksena tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa 631/1998 (muutos 788/2014) tarkoitettuna näyttötutkintona.

Kaarisilta ry on toteuttanut vuodesta 2003 alkaen yhteistyössä Päijät-Hämeen koulutuskonsernin kanssa ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavaa kuvallisen ilmaisun perustutkintoa erityisopetuksena. Koulutus on tarkoitettu visuaalisesti suuntautuneille henkilöille, joilla on jokin erityisen tuen tarve. Erityisopetuksena annettavassa opetuksessa opiskelun ensisijaisena tavoitena on perustutkinnon suorittaminen sellaisen tuen ja ohjauksen sekä erityisjärjestelyjen avulla, mikä on opiskelijan yksilöllisen tarpeen mukaista. Kaarisillassa koulutuksen arvoperustassa korostuu jokaisen ihmisen kunnioittaminen, eettiset, esteettiset ja perinteiset arvot. Kaarisilta ry on verkostoitunut kuvallisen ilmaisun koulutuksessaan paikallisten, alueellisten ja myös kansainvälisten taidealan toimijoiden kanssa.

1 KUVALLISEN ILMAISUN PERUSTUTKINNON AMMATTIALAN KUVAUS JA ARVOPERUSTA, TAVOITTEET, TUTKINNON MUODOSTUMINEN JA ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

1.1 Alan kuvaus ja arvoperusta

Kuvallinen ilmaisun ammattilaiset työskentelevät graafisen suunnittelun, kuva- ja mediataiteen sekä valokuvauksen erilaisissa tehtävissä. Kuvallisen ilmaisun tehtävänä

on näkyä yhteiskunnassa keskustelun herättäjänä, visuaalisena suunnitteluna sekä tarkoituksenmukaisina teoksina sekä tuotteina.

Kuvallisella ilmaisulla on yhä tärkeämpi rooli yhteiskunnassa tapahtuvassa viestinnässä ja se on merkittävä osa ihmisten arkea. Graafisen suunnittelun, kuva- ja mediataiteen sekä valokuvauksen aloille valmistuvat sijoittuvat viestintää tuottavien yritysten ja yhteisöjen palvelukseen tai he voivat toimia itsenäisinä ammatinharjoittajina. Alalla työskentelevältä vaaditaan teknisen osaamisen lisäksi yhteistyö-, verkostoitumis-, viestintä- ja vuorovaikutustaitoa.

Asiakkaita ja kohderyhmiä ovat kaikki yhteiskunnassa toimivat tahot. Graafisen suunnittelun julkaisuja, tiedotteita, mainoksia, pakkauksia, liikemerkkejä, www-sivuja ym. tilaavat valtionhallinto, erilaiset julkisyhteisöt ja yhdistykset sekä suuret ja pienet yritykset. Kuva- ja mediataide tarjoaa ihmisille kokemuksia gallerioiden näyttelyissä tai useissa julkisissa tiloissa. Valokuvat ovat osa jokapäiväistä elämäämme lehti- ja mainoskuvina. Valokuvia käytetään myös osana graafista suunnittelua esitteissä, katalogeissa, internetissä tai muualla.

Alan ammattitaito vaatii kykyä yhdistää kulttuuriin ja traditioon sidottu sisällöllinen osaaminen välineiden ja ohjelmien hallintaan. Digitalisoituminen sekä ohjelmien ja laitteistojen muutokset aiheuttavat jatkuvan ammattitaidon päivittämistarpeen, joten elinikäinen oppiminen on sisäistettävä osaksi ammattitaitoa ja sen kehittämistä.

Ammattialan arvoperusta

Kuvallisen ilmaisun keskeinen tehtävä on edistää yhteiskunnan visuaalista kulttuuria. Alan toimintaa ohjaa luovuus, yksilöllisyys, vuorovaikutteisuus ja suvaitsevaisuus. Alan ammattilaiset toimivat vastuullisesti. Kuvallisen alan toimijat edistävät tarkoituksenmukaisen ja laadukkaan kulttuurin kehitystä. Sen lähtökohtina ovat esteettisyys, eettisyys ja yhteisöllisyys. Alalla on kyettävä tuottamaan ja tulkitsemaan merkityksellisiä viestejä ja kuvia. Tämä edellyttää alalla työskentelevältä tarkkaa havainnointikykyä, kuvallista näkemystä ja ilmaisukykyä sekä tradition tuntemista.

Kuvallista ilmaisua voidaan lähestyä sekä asiakaslähtöisesti että omaehtoisesti ja toimia näin yhteiskunnassa useissa eri rooleissa. Teokset voivat olla keskustelun herättäjiä ja kyseenalaistaa vallitsevia käsityksiä tai ne voivat palvella ihmisiä heidän arjessaan. Laaja-alaisuus ja vastuullisuus ovat alan keskeisiä arvoja. Visuaalisen alan tekijöiden on oltava tietoisia tuotteidensa / teostensa vaikutuksista ja kannettava vastuunsa niistä. Heidän tulee kunnioittaa tekijänoikeuksia, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

Kuvallisen ilmaisun perustutkinnon opiskelu Kaarisillassa

Kaarisilta ry toteuttaa yhteistyössä Päijät-Hämeen koulutus konsernin kanssa ammatillisena peruskoulutuksena kuvallisen ilmaisun perustutkinnon kuva- ja mediataiteen osaamisalan (kuva-artsaani) opinnot erityisopetuksena. Opetus toteutetaan Kaarisillan Taide- ja toimintakeskuksessa Nastolassa. Kaarisillan toiminta perustuu kulttuurisen tasa-arvon ajatukselle, jonka mukaan taide ja kulttuuri kuuluvat kaikille. Kaarisillassa toteutettavassa ammatillisessa koulutuksessa lähtökohtana on tasa-arvoisten koulutusmahdollisuuksien tarjoaminen erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille kulttuurialalla.

Koulutus on tarkoitettu visuaalisesti suuntautuneille opiskelijoille, jotka tarvitsevat pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen tai opiskelun tukea oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai muun syyn vuoksi. Erityisopetuksella tarkoitetaan opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyjä. Erityisopetuksen tavoitteena on, että opiskelija voi saavuttaa tutkinnon perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet. Opetus järjestetään pienryhmissä, mikä mahdollistaa opiskelijoiden yksilöllisten tarpeiden huomioimisen. Koulutuksen tavoite on tuoda esille opiskelijan yksilöllisiä voimavaroja ja tukea häntä oman ilmaisun ja kuvakielen vahvistamisessa.

Erityisopiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), ja opetus annetaan erityisopetuksena. HOJKS:ssa otetaan huomioon kunkin opiskelijan yksilölliset tarpeet. Koulutuskeskus Salpauksen Kaarisillassa järjestet-

tävässä koulutuksessa lähtökohtaisesti kaikille opiskelijoille laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.

Opetuksen järjestämistä koskevilla ratkaisuilla mahdollistetaan, että ammatillisen perustutkinnon perusteissa asetetut tavoitteet saavutetaan. Ammattitaitovaatimuksia ei ole kavennettu tai yksinkertaistettu. Opetus voidaan mukauttaa osittain tai kokonaan opiskelijan edellytysten mukaan. Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa ammatillisten tutkinnon osien sekä yhteisten tutkinnon osien arviointikriteerit on mukautettu.

Yhteiset tutkinnon osat integroidaan kuvallisen ilmaisun perustutkinnon ammatillisiin tutkinnon osiin. Opiskelija osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytöissä tekemällä oman alansa työtehtäviä. Kuva- ja mediataiteen osaamisalan opinnot sisältävät paljon käytännön tekemistä. Taiteelliseen työskentelyyn yhdistetään teoreettisia asiakokonaisuuksia. Kaarisillassa tehdään yhteistyötä kuva-artsaanien ja musiikoiden koulutusten kesken. Tämän lisäksi Kaarisilta ry on verkostoitunut kuvallisen ilmaisun koulutuksessa alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti taidealan koulutusyhteisöjen ja työelämän organisaatioiden kanssa.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa tutkinnon perusteiden mukaisiin ammattitaitovaatimuksiin ja arviointikriteereihin. Arviointikriteerit on määritetty kolmelle eri osaamisen tasolle: tyydyttävä T1, hyvä H2 ja kiitettävä K3. Mikäli opiskelija ei jossakin tutkinnon osassa saavuta tutkinnon perusteissa ilmaistuja T1-tason tavoitteita, opetus mukautetaan. Mukautaminen tarkoittaa opetuksen ja oppimistavoitteiden yksilöllistämistä opiskelijan oppimisedellytysten mukaisesti. Mukautettu arviointi tapahtuu osaamisen tasoilla: tyydyttävä T1*, hyvä H2* ja kiitettävä K3*.

Opiskelijan arvioinnin arviointiasteikko tutkintotavoitteisessa koulutuksessa on kolmiportainen: T1, H2, K3.

Kiitettävä	K3
Hyvä	H2
Tyydyttävä	T1

} Yleinen arviointiasteikko

Mikäli tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia tai tavoitteita mukautetaan, arviointi tapahtuu asteikolla T1*, H2*, K3*.

Kiitettävä*	K3*
Hyvä*	H2*

} Arviointiasteikko mukautetuissa ammattitaitovaatimissa

Tyydyttä- T1*

muksin tai tavoittein

Opiskelun tukemiseksi Kaarisillassa on kiinnitetty paljon huomiota tilojen esteettömyyteen. Tilat on kunnostettu erityisryhmiä varten ja ne ovat varustukseltaan tarkoituksenmukaiset ja ajanmukaiset. Arkkitehtuuriset ja sisustukselliset ratkaisut ovat harmonisia ja edistävät opiskelijan keskittymistä. Myös oppimisilmapiirin harmonisuuteen kiinnitetään huomiota. Opiskelijan ja opettajan suhteessa korostetaan dialogisuutta ja molemminpuolista kunnioitusta. Jokaisen persoonallisuudelle annetaan tilaa niin opetustilanteissa kuin ilmaisussakin. Opiskelijan kokonaisuhyvinvointia tukevat monipuoliset liikuntamahdollisuudet ja luontoympäristö.

Opintojen aikana jokaiselle pyritään löytämään tai luomaan verkostoja ja edellytyksiä taiteellisen työn harjoittamiseen myös valmistumisen jälkeen. Opiskelijat voivat työllistyä kuvataiteeseen liittyviin työtehtäviin kulttuurialalla joko itsenäisesti tai tuetusti tai taidealan työtehtäviin esimerkiksi toimintakeskusten työpajatoiminnassa. Opiskelijoita kannustetaan ja valmistetaan toimimaan taidemaailmassa tasavertaisina muiden taiteilijoiden kanssa.

1.2 Perustutkinnon tavoitteet

Kuvallisen ilmaisun perustutkinnon suorittaneella kuva-artsaanilla on laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet ammattialansa eri tehtäviin sekä jatko-opintoihin. Lisäksi hänellä on erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito yhdellä tutkinnon osa-alueella siten, että tutkinnon suorittanut voi sijoittua työelämään, suoriutua ammattialansa tehtävistä myös muuttuvissa oloissa sekä kehittää ammattitaitoaan. Kuvallisen ilmaisun perustutkinto sisältää työ-, elinkeino- ja kulttuurielämästä lähtöisin olevat graafisen suunnittelun, kuva- ja mediataiteen sekä valokuvauksen osaamisalat, jotka eroavat toisistaan työmenetelmien ja/tai erityisosaamisen perusteella.

Kuva-artsaanilla on monipuolinen ammattitaito, ja hän osaa soveltaa oppimiaan taitoja ja tietoja vaihtelevissa työelämän tilanteissa sekä nähdä työnsä osana ympäristöä ja suurempia tehtäväkokonaisuuksia. Hän osaa ottaa työssään huomioon lähialojen ammattilaisten tehtävät. Kuva-artsaani on luotettava, laatutietoinen, esteettisyyttä ymmärtävä, oma-aloitteinen sekä asiakaspalvelu- ja yhteistyöhenkinen. Hän ottaa

työssään huomioon kulttuurisen, sosiaalisen, ekonomisen ja ekologisen kestävän kehityksen tavoitteet.

Kuva-artsaani osaa suunnitella työnsä ja aikataulunsa. Hän osaa tehdä ammattialansa materiaali- ja kustannuslaskelmia sekä esitellä ja arvioida omaa työtään. Kuva-artsaani noudattaa ja ylläpitää turvallisia työmenetelmiä ja työtapoja sekä oikeaa asennetta arvostavaa työturvallisuuskulttuuria, joka sisältää työturvallisuutta sekä terveyttä ja työkykyä edistävän toiminnan. Kuva-artsaani osaa käyttää työssään tarvittavaa tietotekniikkaa.

Kuva-artsaani osaa ilmaista itseään selkeästi ja toimia yhteistyökykyisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Hän toimii tuloksellisesti ja palvelualttiisti erilaisissa olosuhteissa. Kansainvälisesti toimivan kuva-artsaanin taitoja ovat kielitaito sekä kohdemaan kulttuurin ymmärtäminen ja sen oloihin mukautuminen. Kuva-artsaani toimii suomalaisen kulttuurin ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi kansainvälistyvässä maailmassa.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältyvät ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin ja yhteisten tutkinnon osien osaamistavoitteisiin sekä niiden arviointikriteereihin. Avaintaitojen tavoitteena on tukea sellaisen osaamisen kehittymistä, jota tarvitaan jatkuvassa oppimisessa, tulevaisuuden ja uusien tilanteiden haltuunotossa sekä työelämän muuttuvissa tilanteissa selviytymisessä.

Lisäksi ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiuksia yrittäjyyteen. Koulutuksen tavoitteena on myös tukea opiskelijoiden kehitystä hyväksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintovalmiuksien, ammatillisen kehittymisen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. (L630/1998, 5 § (muutos 787/2014)).

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältyvät ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin ja yhteisten tutkinnon osien osaamistavoitteisiin sekä niiden arviointikriteereihin. Avaintaitojen tavoitteena on tukea sellaisen osaamisen kehittymistä, jota tarvitaan jatkuvassa oppimisessa, työelämän tilanteissa selviytymisessä ja tulevaisuuden uusissa haasteissa.

1.3 Perustutkinnon muodostuminen

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettava perustutkinto muodostuu ammatillisista tutkinnon osista (135 osaamispistettä), yhteisistä tutkinnon osista (35 osaamispistettä) ja vapaasti valittavista tutkinnon osista (10 osaamispistettä). Ammatillisen perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelija voi yksilöllisesti sisällyttää perustutkintoonsa enemmän tutkinnon osia, jos se on tarpeellista työelämän alakohtaisten tai paikallisten ammattitaitovaatimusten tai opiskelijan ammattitaidon syventämisen kannalta.

Kuvallisen ilmaisun perustutkinto sisältää kolme osaamisalaa, graafisen suunnittelun osaamisala (kuva-artsaani), kuva- ja mediataiteen osaamisala (kuva-artsaani) sekä valokuvauksen osaamisala (kuva-artsaani).

Muodostumistaulukossa numerointi viittaa luvuissa 2, 3, 4 ja 5 käytettyyn tutkinnon osien numerointiin.

Tutkinnon muodostuminen ammatillisessa peruskoulutuksessa, 180 osp
2 Amatilliset tutkinnon osat, 135 osp
2.1 Pakollinen tutkinnon osa, 15 osp
2.1.1 Kuvan toteuttaminen, 15 osp
2.2 Kuva- ja mediataiteen osaamisalan, kuva-artsaani, pakolliset tutkinnon osat, 75 osp
2.2.1 Havainnon ja ilmaisun toteuttaminen, 25 osp
2.2.2 Kuvataiteen menetelmillä työskenteleminen, 30 osp
2.2.3 Kuva- ja mediataiteen ammattikäytännöt, 20 osp

2.3 Valinnaiset tutkinnon osat, 45 osp

Opiskelijan on valittava 45 osaamispistettä kohdista 2.3.1- 2.3.14.

2.3.1 Maalauksen toteuttaminen, 10 - 15 osp

2.3.2 Kuvanveistoksen valmistaminen, 10 - 15 osp

2.3.3 Taidegrafiikan tekeminen, 10 - 15 osp

2.3.4 Tila-aikataiteen valmistaminen, 10 - 15 osp

2.3.5 Näyttelyn toteuttaminen, 10 - 15 osp

2.3.6 Yhteisötaiteen projektin toteuttaminen, 10 - 15 osp

2.3.7 Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa: Maalaamisen ja piirtämisen syventämien, 10 - 15 osp

2.3.8 Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa: Kuvanveistämisen syventäminen, 10 - 15 osp

2.3.9 Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa, Taidegrafiikan tekemisen syventäminen, 10 - 15 osp

2.3.10 Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa, Mediataiteen tekemisen syventäminen, 10 - 15 osp

2.3.11 Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta 10 - 15 osp

2.3.12 Tutkinnon osa ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta 10 -15 osp

2.3.13 Tutkinnon osa ammattikorkeakouluopinnoista*

2.3.14 Tutkinnon osa vapaasti valittavista tutkinnon osista, 5-15 osp

* Tämän valinnaisen tutkinnon osan laajuudeksi lasketaan 15 osp.

3 Yhteiset tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa, 35 osp

	Pakolliset	Valinnaiset
3.1 Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp	8 osp	3 osp
3.1.1. Äidinkieli	5	0–3
3.1.2. Toinen kotimainen kieli, ruotsi	1	0–3
3.1.3. Vieraat kielet	2	0–3
3.2 Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 9 osp	6 osp	3 osp

3.2.1. Matematiikka	3	0–3
3.2.2. Fysiikka ja kemia	2	0–3
3.2.3. Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen	1	0–3
3.3 Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen, 8 osp	5 osp	3 osp
3.3.1. Yhteiskuntataidot	1	0–3
3.3.2. Työelämätaidot	1	0–3
3.3.3. Yrittäjyys ja yritystoiminta	1	0–3
3.3.4. Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto	2	0–3
3.4 Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen, 7 osp		7 osp
3.4.1. Kulttuurien tuntemus		0–3
3.4.2. Taide ja kulttuuri		0–3
3.4.3. Etiikka		0–3
3.4.4. Psykologia		0–3
3.4.5. Ympäristöosaaminen		0–3
3.4.6. Osa-alueita kohdista 3.1.1–3.3.4		0–3
	19 osp	16 osp
<p>Tutkinnon perusteissa määrättyjen osa-alueiden (3.1.1–3.4.6) valinnaisten osaamistavoitteiden lisäksi tai niiden sijaan koulutuksen järjestäjä voi päättää erilaajuisia muita valinnaisia osaamistavoitteita. Koulutuksen järjestäjän itse päättämille valinnaisille osaamistavoitteille määritellään osaamisen arviointi ja laajuus osaamispisteinä.</p> <p>Tutkinnon osien valinnaiset osaamistavoitteet voivat olla myös opiskelijan aikaisemmin hankkimaa osaamista, joka tukee kyseisen tutkinnon osan ja sen osa-alueiden osaamistavoitteita.</p>		

4 Vapaasti valittavat tutkinnon osat, 10 osp

4.1 Ammatillisia tutkinnon osia**4.2 Paikallisiin ammattitaitovaatimukseen perustuvia tutkinnon osia**

4.2.1 Ilmaisutaito, 5 osp

4.2.2 Keramiikka, 5 osp

4.2.3 Luova ilmaisu, 5 osp

4.2.4 Tekstiilitaide, 5 osp

4.2.5 Äänitaide, 5 osp

4.3 Yhteisiä tutkinnon osia tai lukio-opintoja**4.4 Jatko-opintovalmiuksia tai ammatillista kehittymistä tukevia opintoja****4.5 Työkokemuksen kautta hankittuun osaamiseen perustuvia yksilöllisiä tutkinnon osia****5 Tutkintoa yksilöllisesti laajentavat tutkinnon osat****1.4 Kuvallisen ilmaisun perustutkinnon suorittaminen näyttötutkintona**

Koulutuskeskus Salpauksella ei ole näyttötutkinnon järjestämislupaa kuvallisen ilmaisun perustutkintoa varten yhteistyössä Kaarisilta ry:n kanssa.

1.5 Elinikäisen oppimisen avaintaidot**Oppiminen ja ongelmanratkaisu**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja suunnittelee toimintaansa sekä kehittää itseään ja työtään. Hän arvioi omaa osaamistaan. Hän ratkaisee työssään ongelmia sekä tekee valintoja ja päätöksiä. Hän toimii työssään joustavasti, innovatiivisesti ja uutta luovasti.

Hän hankkii tietoa, jäsentää, arvioi ja soveltaa sitä.

Kuvallisen ilmaisun perustutkinnossa oppiminen ja ongelmanratkaisu ovat läsnä kaikessa taiteellisessa työskentelyssä. Opiskelu koostuu paljolti tekemällä oppimisesta, jossa kokeilujen kautta etsitään ja löydetään uusia ratkaisuja esillä oleviin ongelmiin.

Vuorovaikutus ja yhteistyö

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii tilanteen vaatimalla tavalla erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ilmaisee erilaisia näkökantoja selkeästi, rakentavasti ja luottamusta herättäen. Hän toimii yhteistyökykyisesti erilaisten ihmisten kanssa ja työryhmän jäsenenä sekä kohtelee erilaisia ihmisiä tasavertaisesti. Hän noudattaa yleisesti hyväksytyjä käyttäytymissääntöjä ja toimintatapoja. Hän hyödyntää saamaansa palautetta toiminnassaan.

Kuvallisen ilmaisun perustutkinnossa vuorovaikutus ja yhteistyö näkyvät muiden huomioonottamisena yhteisissä työskentelytiloissa ja yhdessä työskennellessä. Opiskelija hoitaa vastuullaan olevat työt ja auttaa muita. Näyttelytilanteisiin liittyy vuorovaikutusta yhteistyötahojen, katsojien ja muiden taiteilijoiden kanssa.

Ammattietiikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii työssään ammatin arvoperustan mukaisesti. Hän sitoutuu työhönsä ja toimii vastuullisesti noudattaen tehtyjä sopimuksia ja ammattiinsa kuuluvaa etiikkaa.

Kuvallisen ilmaisun ammattialaan kuuluu tekijänoikeuksien tunteminen ja noudattaminen, sekä erilaiset sopimus- ja lupakäytännöt. Taiteellisen työskentelyyn liittyy myös oman tekemisen eettinen tarkastelu.

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii turvallisesti ja vastuullisesti työ- ja vapaa-aikana sekä liikenteessä ja ylläpitää terveellisiä elintapoja sekä toiminta- ja työkykyään. Hän työskentelee ergonomisesti ja hyödyntää alallaan tarvittavan terveystieteiden sekä ehkäisee työhön ja työympäristöön liittyviä vaaroja ja terveyshaittoja.

Kuvallisen ilmaisun perusopinnoissa huomioidaan materiaaleihin, työtapoihin ja

työympäristöön liittyvät työturvallisuusohjeet, sekä oikeanlainen työergonomia.

Aloitekyky ja yrittäjyys

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja edistää toiminnallaan tavoitteiden saavuttamista. Hän toimii aloitteellisesti ja asiakaslähtöisesti työntekijänä ja/tai yrittäjänä. Hän suunnittelee toimintaansa ja työskentelee tavoitteiden saavuttamiseksi. Hän toimii taloudellisesti ja tuloksellisesti ja johtaa itseään. Hän mitoittaa oman työnsä tavoitteiden mukaan.

Kuvallisen ilmaisun perustutkinnossa käydään läpi alalle ominaisia yrittäjyyden ja työllistymisen muotoja. Opiskelija laatii työskentelyyn ja rahoituksen hakuun liittyviä kustannusarvioita ja hinnoittelee omat työnsä niihin perustuen.

Kestävä kehitys

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii ammattinsa kestävän kehityksen ekologisten, taloudellisten, sosiaalisten sekä kulttuuristen periaatteiden mukaisesti. Hän noudattaa alan työtehtävissä keskeisiä kestävän kehityksen säädöksiä, määräyksiä ja sopimuksia.

Kuvallisen ilmaisun alalla kestävää kehitystä huomioidaan materiaalivalinnoilla, jätteiden asianmukaisella hävittämisellä ja lajittelulla sekä valmistamalla laadukkaita ja kestäviä taideteoksia. Sosiaalinen ja kulttuurista hyvinvointia edistetään monikulttuurisuuden tuntemusta lisäämällä.

Estetiikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja ottaa toiminnassaan huomioon oman alansa esteettiset tekijät. Hän edistää tai ylläpitää työympäristönsä viihtyisyyttä ja muuta esteettisyyttä.

Kuvallisen ilmaisun ammattialalla estetiikka on mukana kaikessa taiteellisessa työskentelyssä ja töiden esittämisessä. Opiskelija tunnistaa teoksiin liittyvän viestinnän ja ymmärtää teosten kulttuuriset ja historialliset liitännät.

Viestintä ja mediaosaaminen

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja viestii monimuotoisesti ja vuorovaikutteisesti tilanteeseen sopivalla tavalla hyödyntäen kielitaitoaan. Hän havainnoi, tulkitsee sekä arvioi kriittisesti erilaisia mediatuotteita, käyttää mediaa ja viestintäteknologiaa sekä tuottaa media-aineistoja.

Kuvallisen ilmaisun perustutkintoon kuuluu oman taiteellisen työskentelyn ja töiden esittäminen erilaisten medioiden avulla. Taiteellinen ilmaisu voidaan nähdä myös itsessään mediana, johon liittyy olennaisena osana viestintä katsojan kanssa.

Matematiikka ja luonnontieteet

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja käyttää peruslaskutoimituksia työssä vaadittavien ja arkipäivän laskutehtävien ratkaisemisessa. Hän käyttää esim. kaavoja, kuvaajia, kuvioita ja tilastoja ammattitehtävien ja -ongelmien ratkaisemisessa ja hän soveltaa fysiikan ja kemian lainalaisuuksiin perustuvia menetelmiä ja toimintatapoja työssään.

Kuvallisen ilmaisun ammattialalla matematiikka ja luonnontieteet liittyvät näkemiseen, materiaalioppiin ja töiden käsittelyyn. Itsenäisenä ammatin harjoittajana toimiminen edellyttää kykyä hoitaa rahoitus, verotus ja töiden hinnoittelu.

Teknologia ja tietotekniikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja hyödyntää ammatissa käytettäviä teknologioita monipuolisesti. Hän ottaa työssään huomioon tekniikan hyödyt, rajoitukset ja riskit. Hän käyttää tietotekniikkaa monipuolisesti ammatissaan ja kansalaisena.

Kuvallisen ilmaisun perustutkinnossa teknologiaa ja tietotekniikkaa käytetään oman taiteellisen työskentelyn esittämiseen. Tietotekniikan välityksellä ollaan yhteydessä eri yhteistyötahojen kanssa, tiedotetaan näyttelyistä ja haetaan alaan liittyvää tietoa. Tietotekniikkaa ja teknologiaa hyödynnetään myös työvälineenä taiteen tekemisessä.

Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja käyttää hyödykseen tietoa yhteiskunnan perusrakenteista ja toimintavoista sekä osallistuu rakentavalla tavalla yhteisön toimintaan ja päätöksentekoon. Hän toimii oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti sekä työssä että arkielämässä. Hän pyrkii aktiivisella toiminnalla vaikuttamaan epäkohtien poistamiseen. Hän noudattaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakeja. Hän toimii asiallisesti ja työelämän vaatimusten mukaisesti eri kulttuuritaustan omaavien ihmisten kanssa kotimaassa ja kansainvälisissä toiminnoissa.

Kuvallisen ilmaisun perustutkinnossa opetellaan työskentelemään ammattialan ja yhteiskunnan vaatimusten edellyttämällä tavalla. Opiskelija tiedostaa kuvataiteen

monikulttuurisuuden ja kulttuurisidonnaisuuden. Opiskelijaa kannustetaan vaikuttamaan ja osallistumaan häntä koskeviin asioihin.

2 KUVALLISEN ILMAISUN PERUSTUTKINNON AMMATILLISET TUTKINNON OSAT, AMMATITAITOVAATIMUKSET JA OSAAMISEN ARVIOINTI

2.1 Pakolliset tutkinnon osa

2.1.1 Kuvan toteuttaminen, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

- ◆ tekee havaintoon perustuvia visuaalisen viestinnän teoksia tai tuotteita jollain kuvallisen ilmaisun menetelmällä
- ◆ käyttää värejä ja sommittelua teoksissaan tai tuotteissaan
- ◆ sommittelee ja rajaa tekemänsä tai toteuttamansa kuvat
- ◆ noudattaa työaikoja ja aikatauluja
- ◆ suunnittelee omaa työskentelyään ja materiaalien käyttöä
- ◆ keskustelee omista kuvistaan sekä kuvien käytöstä
- ◆ hyödyntää kuvan toteuttamisessa graafisen suunnittelun, kuvataiteen ja valokuvauksen historiaa ja viestintäkulttuuria
- ◆ arvioi omaa toimintaansa.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Visuaalisen viestinnän teoksien tai tuotteiden	tekee valmiiksi visuaalisen viestinnän teoksia tai tuotteita	tekee tavoitteiden mukaisia, teknisesti hyvälaatuisia teoksia tai tuotteita	tekee tavoitteiden mukaisia, teknisesti hyvälaatuisia sekä visuaalisesti hallittuja ja

tekeminen			havainnollisia teoksia tai tuotteita, joista näkyy tekijän ilmaisu ja näkökulma
Ajankäyttö työskentelyssä	työskentelee sovitun aikataulun mukaisesti	työskentelee ja tekee kuvat valmiiksi sovitun aikataulun mukaisesti	käyttää sovittuja työaikoja työskentelyyn, toteuttaa vaihtoehtoisia ratkaisuja kuvista ja tekee kuvat valmiiksi aikataulun mukaisesti
		ilmoittaa mahdollisista poikkeamista aikataulussa	ilmoittaa ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista aikataulussa
Oman toiminnan arviointi	arvioi omaa toimintaansa.	arvioi toimintaansa suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.	arvioi toimintaansa suhteessa asetettuihin tavoitteisiinsekä tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien käyttö	käyttää työhön soveltuvia työmenetelmiä ja -välineitä	valitsee ja käyttää työssä tarkoituksenmukaisia työmenetelmiä ja -välineitä	valitsee ja käyttää työssään lopputuloksen ja ilmaisun kannalta perusteltuja työmenetelmiä ja -välineitä
	käyttää työhön soveltuvia materiaaleja ja työvälineitä.	valitsee työhön sopivan tekniikan ja käyttää työhön soveltuvia materiaaleja ja työvälineitä.	valitsee työhön sopivan tekniikan, työvälineet ja hyvin soveltuvat materiaalit sekä hyödyntää niiden ominaisuuksia työskentelyssään.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit
------------------	--------------------

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kuvien tulkinta	keskustelee kuvista ja niiden teknisestä laadusta	keskustelee kuvista ja niiden teknisestä laadusta sekä valituista visuaalisista ratkaisuista	keskustelee ja kommentoi kuvia eri yhteyksissä alalle ominaisilla ja oikeilla termeillä sekä huomaa erilaisia näkökulmia ja visuaalisia ratkaisuja
	kertoo teoksiensa tai tuotteidensa lähtökohdista sisällön ja toteutuksen näkökulmasta	kertoo teoksistaan tai tuotteistaan sekä visuaalisesta kulttuurista sisällön ja toteutuksen näkökulmasta käyttäen ammattialalle ominaisia termejä	kertoo ja analysoi teoksiaan ja tuotteitaan sekä visuaalista kulttuuria sisällön ja toteutuksen näkökulmasta käyttäen ammattialalle ominaisia termejä
Estetiikan huomioon ottaminen	tunnistaa, että samaa kuvaa tai teosta voi käyttää eri tavoin	tunnistaa erilaisten yhteyksien vaikutuksia kuvien tai teosten viestiin	tunnistaa kuvien tai teosten viestin muuttumisen eri yhteyksissä ja näkee kuvien tai teosten yhteyksiä laajempiin kokonaisuuksiin
	tekee huomioita kuvien tai teosten monitulkintaisuudesta	tunnistaa kuvien tai teosten kulttuurisia sekä historiallisia viestejä ja sisältöjä	tunnistaa ja ajoittaa eri aikakausien kuvien, teosten ja viestintätuotteiden tyylipiirteitä hyödyntää kuvien, teosten ja viestintätuotteiden tulkinnassa kulttuurisia ja historiallisia viestejä sekä sisältöjä
Kuvien sommittelu ja rajaus	sommitelee ja rajaa kuvansa sekä kertoo sommittelun vietinnällisistä tavoitteista	sommitelee ja rajaa kuvansa sekä perustelee ratkaisunsa suhteessa kuvan välittämään viestiin	sommitelee ja rajaa kuvansa hyödyntäen kuvarakenteen keinoja sekä perustelee tekemänsä ratkaisut suhteessa kuvan välittämään viestiin ja ilmaisuunsa
Värien käyttö	käyttää värejä ja sävyjä monipuolisesti kuvissaan	käyttää värejä ja sävyjä monipuolisesti ja perustellusti kuvissaan	käyttää värejä ja sävyjä monipuolisesti, perustellusti ja tarkoituksenmukaisesti ilmaisunsa tukena

Tyylipiirteiden erottaminen	erottaa graafisen suunnittelun, kuva- ja mediataiteen sekä valokuvauksen eri tyylejä ja tyylipiirteitä.	tunnistaa ja ajoittaa graafisen suunnittelun, kuva- ja mediataiteen sekä valokuvauksen eri aikakausien kuvien ja viestintätuotteiden tyylipiirteitä sekä ottaa huomioon historiallisen näkökulman työskentelyssään.	tunnistaa ja ajoittaa graafisen suunnittelun, kuva- ja mediataiteen sekä valokuvauksen tyylipiirteitä ja – suuntauksia sekä ottaa huomioon historiallisen ja kulttuurisen näkökulman työskentelyssään.
-----------------------------	---	---	--

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	työskentelee tutulla tavalla	työskentelee ideoiden ja tekee erilaisia ratkaisuja	työskentelee ideoiden ja soveltaen osaamistaan joustavasti ja toimii etsien uusia ratkaisuja
Vuorovaikutus ja yhteistyö	käyttäytyy ja toimii tilanteen vaatimalla tavalla.	käyttäytyy ja toimii tilanteen vaatimalla tavalla ottaen muut huomioon.	käyttäytyy joustavasti ja rakentavasti sekä toimii tilanteen vaatimalla tavalla ottaen muut huomioon.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Visuaalisen viestinnän teoksien tai tuotteiden tekeminen	tekee avustettuna visuaalisen viestinnän teoksia tai tuotteita, joista näkyy tekijän ilmaisu ja näkökulma	tekee tuettuna valmiiksi visuaalisen viestinnän teoksia tai tuotteita, joista näkyy tekijän ilmaisu ja näkökulma	tekee ohjattuna valmiiksi visuaalisen viestinnän teoksia tai tuotteita, joista näkyy tekijän ilmaisu ja näkökulma

Ajankäyttö työskentelyssä	työskentelee avustettuna sovitun aikataulun mukaisesti	työskentelee tuettuna sovitun aikataulun mukaisesti	työskentelee ohjattuna sovitun aikataulun mukaisesti
Oman toiminnan arviointi	arvioi avustettuna omaa toimintaansa.	arvioi tuettuna omaa toimintaansa.	arvioi ohjattuna omaa toimintaansa.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien käyttö	käyttää avustettuna työhön soveltuvia työmenetelmiä ja -välineitä	käyttää tuettuna työhön soveltuvia työmenetelmiä ja -välineitä	käyttää ohjattuna työhön soveltuvia työmenetelmiä ja -välineitä
	käyttää avustettuna työhön soveltuvia materiaaleja ja työvälineitä.	käyttää tuettuna työhön soveltuvia materiaaleja ja työvälineitä.	käyttää ohjattuna työhön soveltuvia materiaaleja ja työvälineitä.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Kuvien tulkinta	keskustelee avustettuna kuvista	keskustelee tuettuna kuvista ja niiden teknisestä laadusta	keskustelee ohjattuna kuvista ja niiden teknisestä laadusta
	kertoo avustettuna teoksista tai tuotteista	kertoo tuettuna teoksiensa tai tuotteidensa lähtökohdista sisällön ja toteutuksen näkökulmasta	kertoo ohjattuna teoksiensa tai tuotteidensa lähtökohdista sisällön ja toteutuksen näkökulmasta

Estetiikan huomioon ottaminen	tunnistaa avustettuna, että samaa kuvaa tai teosta voi käyttää eri tavoin	tunnistaa tuettuna, että samaa kuvaa tai teosta voi käyttää eri tavoin	tunnistaa ohjattuna, että samaa kuvaa tai teosta voi käyttää eri tavoin
	tekee avustettuna huomioita kuvien tai teosten monitulkintaisuudesta	tekee tuettuna huomioita kuvien tai teosten monitulkintaisuudesta	tekee ohjattuna huomioita kuvien tai teosten monitulkintaisuudesta
Kuvien sommittelu ja rajaus	sommittelee ja rajaa avustettuna kuvansa	sommittelee ja rajaa tuettuna kuvansa sekä kertoo ohjattuna sommittelun viestinnällisistä tavoitteista	sommittelee ja rajaa kuvansa ohjattuna sekä kertoo sommittelun viestinnällisistä tavoitteista
Värien käyttö	käyttää avustettuna värejä ja sävyjä kuvissaan	käyttää tuettuna värejä ja sävyjä monipuolisesti kuvissaan	käyttää ohjattuna värejä ja sävyjä monipuolisesti kuvissaan
Tyylipiirteiden erottaminen	erottaa avustettuna joitakin graafisen suunnittelun, kuva- ja mediataiteen sekä valokuvauksen eri tyyliä ja tyylipiirteitä.	erottaa tuettuna joitakin graafisen suunnittelun, kuva- ja mediataiteen sekä valokuvauksen eri tyyliä ja tyylipiirteitä.	erottaa ohjattuna graafisen suunnittelun, kuva- ja mediataiteen sekä valokuvauksen eri tyyliä ja tyylipiirteitä.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	työskentelee avustettuna tutulla tavalla	työskentelee tuettuna tutulla tavalla	työskentelee ohjattuna ideoiden ja tekee erilaisia ratkaisuja
Vuorovaikutus ja yhteistyö	käyttäytyy ja toimii avustettuna tilanteen vaatimalla tavalla.	käyttäytyy ja toimii tuettuna tilanteen vaatimalla tavalla.	käyttäytyy ja toimii ohjattuna tilanteen vaatimalla tavalla.

Oppimistavoitteet

Opintojakson aikana opiskelija suunnittelee ja toteuttaa taideteoksen tai teossarjan valitsemallaan menetelmällä. Opiskelija hyödyntää työskentelyssään havaintoa ja ilmaisua, työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin tuntemusta ja oppimiaan

kuvanrakennuskeinoja. Opintojakson aikana tarkastellaan visuaalisen kulttuurin vaiheita suhteessa yhteiskunnalliseen kehitykseen ja yleiseen aate- ja kulttuurihistoriaan. Opiskelija suhteuttaa oman työskentelynsä kuvataiteilijana toimimisen traditioon ja oman aikansa kulttuuriin. Opiskelija arvioi työskentelyään ja tekemiään ratkaisuja työskentelyn aikana. Valmiita teoksia tarkastellaan ryhmän kanssa yhdessä näyttelytilanteessa tai ryhmän kritiikissä.

Yhteisten pakollisten tutkinnon osien integrointi

Yhteiskuntataidot, 1 osp integroidaan kuvan toteuttamisen tutkinnon osaan. Opiskelija hahmottaa oman ammattialansa osana ympäröivää yhteiskuntaa ja suhteuttaa oman työskentelynsä kuvataiteilijana toimimisen traditioon ja oman aikansa kulttuuriin. Opiskelija ymmärtää ammatissa toimimisen mahdollisuudet velvollisuudet ja taloudelliset realiteetit ja osaa käyttää kuvallisen ilmaisun keinoja osallituakseen ja vaikuttaakseen häntä koskeviin asioihin.

Ohjaussuunnitelma: oppimisympäristöt ja -menetelmät

- ◆ Graafisen suunnittelun, kuvataiteen ja valokuvauksen historiaan ja viestintäkulttuuriin tutustutaan luennoilla, ekskursioilla, itse opiskelemalla ja oman taiteellisen työskentelyn kautta.
- ◆ Opetus sisältää omaa taiteellista työskentelyä oppilaitosympäristössä ja/tai työssäoppimispaikassa.
- ◆ Valmiiden teosten esittely tapahtuu joko näyttely-ympäristössä tai kritiikki-tilanteessa.
- ◆ Opintojakso sisältää viisi opintopistettä työssäoppimista, joka toteutetaan toisen vuoden aikana itsenäisenä kuvallisena työskentelynä oppilaitosympäristössä ja/tai kuvataiteen tekemiseen liittyvässä työssäoppimispaikassa.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä toimimalla visuaalisen viestinnän työtehtävissä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen

vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla opiskelijalle soveltuvalla monipuolisella osaamisen arvioinnilla.

Ammattiosaamisen näytön kuvaus

Kuvan toteuttaminen näytetään itsenäisenä kuvallisena työskentelynä oppilaitosympäristössä ja/tai työssäoppien kuvataiteen tekemiseen liittyvässä työharjoittelupaikassa. Näyttö toteutetaan toisen opiskeluvuoden keväänä yhden viikon aikana. Opiskelija osoittaa tuntevansa visuaalisen kulttuurin taustoja ja teoriaa soveltamalla niitä omassa taiteellisessa työskentelyssään. Opiskelija osoittaa hallitsevansa kuvan tekemiseen liittyvät työvaiheet tekemällä kaksi- tai kolmiulotteisia kuvia itsenäisesti tai hyödyntämällä kuvan toteuttamiseen liittyviä tietoja ja taitoja visuaalisen alan työtehtävissä. Näyttöön sisältyy taiteellisen työskentelyn lisäksi valmiiden töiden tarkastelua ja opiskelijan itsearviointia.

2.2 Kuva- ja mediataiteen osaamisalan pakolliset tutkinnon osa

2.2.1 Havainnon ja ilmaisun toteuttaminen, 25 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

- ◆ tekee havaintoon perustuvia kuvia
- ◆ hyödyntää käden ja silmän yhteistyötä
- ◆ työskentelee kuvataiteen välineillä ja menetelmillä
- ◆ käyttää kuva-, väri-, muoto- ja tilasommittelun perustekijöitä työskentelyssään
- ◆ arvioi työtään ja keskustelee muiden kanssa.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Toteutus	työskentelee ja valmistaa teoksen annetuilla välineillä	työskentelee ja valmistaa teoksen aikataulua noudattaen valitsemillaan työskentelyvälineillä	työskentelee ja valmistaa teoksen aikataulua noudattaen valitsemillaan työskentelyvälineillä suunnitelmallisesti ja itsenäisesti
Havaintoon perustuva työskentely	tekee havaintoja ja toteuttaa teoksensa niihin perustuen	tekee johdonmukaisia havaintoja ja hyödyntää havaitsemaansa kuvallisessa ilmaisussaan	tekee johdonmukaisia havaintoja, hyödyntää ja soveltaa havaitsemaansa kuvallisessa ilmaisussaan
	käyttää mallia sekä käden ja silmän yhteistyötä työskentelyssään	käyttää käden ja silmän yhteistyötä työstäessään mallista teoksen	käyttää käden ja silmän yhteistyötä työstäessään mallista teoksen, jossa havainnon lisäksi näkyy tekijän ilmaisu ja kädenjälki
Oman toiminnan arviointi	arvioi työskentelyään ja toimintaansa suhteessa tavoitteisiin.	arvioi työtään, työskentelyään ja toimintaansa suhteessa tavoitteisiin	arvioi realistisesti työtään, työskentelyään ja toimintaansa suhteessa tavoitteisiin ja ottaa ohjeita vastaan
		ottaa palautetta vastaan ja kehittää työskentelyään sen pohjalta.	ottaa palautetta vastaan ja kehittää työskentelyään sekä palautteen pohjalta että omatoimisesti.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Materiaalien ja työvälineiden käyttö	työskentelee kuva- ja mediataiteen keskeisillä materiaaleilla ja välineillä, joilla työstää havainnollisen kuvan mallista	työskentelee kuva- ja mediataiteen materiaaleilla ja välineillä monipuolisesti ja käyttää niitä oman ilmaisun kehittämiseen	työskentelee kuva- ja mediataiteen materiaaleilla ja välineillä monipuolisesti, tietoisesti ja ennakkoluulottomasti ja käyttää niitä oman ilmaisun kehittämiseen sekä omien ajatusten ilmaisemiseen
Työmenetelmien käyttö	työskentelee kuva- ja mediataiteen keskeisillä työmenetelmillä.	työskentelee kuva- ja mediataiteen menetelmillä käyttäen niitä perinteisesti.	työskentelee kuva- ja mediataiteen menetelmillä ja soveltaa niiden mahdollisuuksia ilmaisussaan.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		

Värien käyttö	käyttää värejä työskentelyssä ja kertoo tekemistään värivalinnoista	käyttää ja hyödyntää värien tuntemustaan työskentelyssä yhdistämällä värejä, sävyjä ja valöörejä sekä perustelee värivalintansa	käyttää ja hyödyntää värien tuntemustaan työskentelyssä yhdistämällä värejä, sävyjä ja valöörejä tietoisesti ilmaisussaan, hyödyntää värien tuntemustaan siten, että värien käyttö tukee kuvien sisältöä
Sommittelu	sommittelee teoksensa paperille tai pohjalle tai tilaan.	sommittelee teoksensa siten, että sommittelu tukee viestin välittymistä.	sommittelee teoksensa mielenkiintoisesti, hyödyntää rytmin, tilan ja muodon mahdollisuuksia siten, että sommittelu tukee kuvan sisältöä ja antaa sille lisäarvoa.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tekee työn tutulla tavalla ja arvioi toimintaansa	ideoi ja tekee työssään erilaisia ratkaisuja sekä arvioi toimintaansa realistisesti	ideoi ja soveltaa osaamistaan joustavasti työssään, toimii etsien uusia ratkaisuja, arvioi toimintaansa realistisesti sekä tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa
Vuorovaikutus ja yhteistyö	kertoo omasta työstään.	kertoo omasta työstään ja työskentelyprosessistaan sekä kommentoi asiallisesti muiden töitä.	kertoo monipuolisesti omasta työstään ja työskentelyprosessistaan, tuo uusia ajatuksia keskusteluun ja kommentoi omia sekä muiden töitä rakentavasti.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Toteutus	työskentelee ja valmistaa teoksen avustettuna annetuilla välineillä	työskentelee ja valmistaa teoksen tuettuna annetuilla välineillä	työskentelee ja valmistaa ohjattuna teoksen ohjattuna aikataulua noudattaen valitsemillaan työskentelyvälineillä
Havaintoon perustuva työskentely	tekee avustettuna havaintoja ja toteuttaa teoksensa niihin perustuen	tekee tuettuna havaintoja ja toteuttaa teoksensa niihin perustuen	tekee ohjattuna havaintoja ja toteuttaa teoksensa niihin perustuen
	käyttää avustettuna mallia sekä käden ja silmän yhteistyötä työskentelyssään	käyttää tuettuna mallia sekä käden ja silmän yhteistyötä työskentelyssään	käyttää ohjattuna mallia sekä käden ja silmän yhteistyötä työskentelyssään
Oman toiminnan arviointi	arvioi avustettuna työskentelyään ja toimintaansa	arvioi tuettuna työtään, työskentelyään ja toimintaansa suhteessa tavoitteisiin	arvioi ohjattuna työskentelyään ja toimintaansa suhteessa tavoitteisiin.
			ottaa palautetta vastaan ja kehittää työskentelyään sen pohjalta.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		

Materiaalien ja työvälineiden käyttö	työskentelee avustettuna kuva- ja mediataiteen materiaaleilla ja välineillä	työskentelee tuettuna kuva- ja mediataiteen keskeisillä materiaaleilla ja välineillä, joilla työstää havainnollisen kuvan mallista	työskentelee ohjattuna kuva- ja mediataiteen keskeisillä materiaaleilla ja välineillä ja käyttää niitä oman ilmaisun kehittämiseen sekä omien ajatusten ilmaisemiseen
Työmenetelmien käyttö	työskentelee avustettuna kuva- ja mediataiteen työmenetelmillä.	työskentelee tuettuna kuva- ja mediataiteen keskeisillä työmenetelmillä.	työskentelee ohjattuna kuva- ja mediataiteen keskeisillä työmenetelmillä.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Värien käyttö	käyttää avustettuna värejä työskentelyssä	käyttää tuettuna värejä työskentelyssä ja kertoo tekemistään värivalinnoista	käyttää ohjattuna värejä työskentelyssä yhdistämällä värejä, sävyjä ja valöörejä sekä kertoo tekemistään värivalinnoista
Sommittelu	sommittelee avustettuna teoksensa paperille tai pohjalle tai tilaan.	sommittelee tuettuna teoksensa paperille tai pohjalle tai tilaan..	sommittelee ohjattuna teoksensa paperille tai pohjalle tai tilaan.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tekee työn avustettuna tutulla tavalla ja arvioi toimintaansa	tekee työn tuettuna tutulla tavalla ja arvioi toimintaansa	ideoi ja tekee ohjattu työssään erilaisia ratkaisuja sekä arvioi toimintaansa realistisesti
Vuorovaikutus ja yhteistyö	kertoo avustettuna omasta työstään.	kertoo tuettuna omasta työstään.	kertoo ohjattuna omasta työstään ja työskentelyprosessistaan sekä kommentoi asiallisesti muiden töitä.

Oppimistavoitteet

Opintojaksolla tehdään kaksi- ja kolmiulotteisia kuvia. Oleellista on harjoitella kuvan tekemiseen liittyviä vaiheita ja harjaannuttaa käden ja silmän välistä yhteistyötä. Opintojaksolla tarkastellaan kuvan rakennetta ja harjaannutaan näkemään kuvissa käytettyjä kuvanrakentamisen keinoja. Asioita opiskellaan oman tekemisen kautta ja analysoimalla omia ja muiden kuvia. Opiskelija arvioi työskentelyään ja tekemiään ratkaisuja työskentelyn aikana. Valmiita teoksia tarkastellaan ryhmän kanssa yhdessä näyttelytilanteessa ja/tai ryhmän kritiikissä.

Yhteisten pakollisten tutkinnon osien integrointi

Fysiikka ja kemia, 1 osp integroidaan havainnon ja ilmaisun tutkinnon osaan. Opiskelija tutustuu näkemiseen, valoon ja väriin fysiikkaalisina ilmiöinä, sekä värien kemiaan.

Ohjaussuunnitelma: oppimisympäristöt ja -menetelmät

- ◆ Opetus sisältää omaa taiteellista työskentelyä oppilaitosympäristössä ja/tai työssäoppimispaikassa.

- ◆ Kuva-, väri-, muoto- ja tilasommittelun perustekijöitä opiskellaan oman taiteellisen työskentelyn kautta ja tarkastelemalla muiden kuvia.
- ◆ Valmiiden teosten esittely tapahtuu joko näyttely-ympäristössä tai kritiikkitalanteessa.
- ◆ Tutkinnon osaan sisältyy viisi opintopistettä työssäoppimista, joka toteutetaan ensimmäisen vuoden keväänä itsenäisenä kuvallisena työskentelynä oppilaitosympäristössä ja/tai kuvataiteen tekemiseen liittyvässä työssäoppimispaikassa.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä toimimalla havaintoon ja ilmaisuun liittyvissä työtehtävissä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Ammattiosaamisen näytön kuvaus

Opiskelija osoittaa taiteellisen työskentelyn kautta osaavansa käyttää työvälineitä ja materiaaleja ja hallitsevansa kuvan tekemisen prosessin. Opiskelija ymmärtää havainnon ja ilmaisun merkityksen kuvataiteessa tekemällä töitä, jotka perustuvat näille elementeille. Opiskelija tunnistaa kuvanrakennuksen menetelmiä ja soveltaa niitä omassa työskentelyssään. Ammattiosaaminen näytetään kuvallisen työskentelyn ja valmiiden töiden välityksellä. Näyttö toteutetaan oppilaitoksessa ja oppilaitoksen järjestämässä näyttelytilassa, jossa valmiita töitä tarkastellaan yhdessä. Näyttö toteutetaan ensimmäisen opiskeluvuoden kevätlukukaudella, ja se kestää yhdestä kahteen viikkoa.

2.2.2 Kuvataiteen menetelmillä työskenteleminen, 30 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

- ◆ maalaa kuvia
- ◆ vedostaa kuvia taidegrafiikan menetelmiä käyttäen
- ◆ työskentelee kolmiulotteisesti muovaamalla, veistämällä tai rakentamalla
- ◆ työskentelee valokuva- tai videokameran kanssa
- ◆ tekee työtehtävät valmiiksi sovitussa aikataulussa
- ◆ arvioi työtään ja työskentelyään.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työskentelyn suunnittelu	valitsee ohjattuna materiaalit ja menetelmät työskentelyyn	valitsee materiaalit ja menetelmät työskentelyyn	valitsee materiaalit ja menetelmät sekä ottaa huomioon niiden vaikutuksen työskentelyyn
	suunnittelee työskentelynsä siten, että teokset valmistuvat aikataulun mukaisesti	suunnittelee työskentelynsä valitsemillaan materiaaleilla ja menetelmillä siten, että teokset valmistuvat aikataulun mukaisesti	suunnittelee työskentelynsä ja arvioi valittujen materiaalien ja menetelmien ominaisuuksia siten, että teokset valmistuvat aikataulun mukaisesti

Työskentely	työskentelee annetuilla materiaaleilla ja menetelmillä ja tekee teokset valmiiksi sovitus- ja aikataulussa	työskentelee valitsemillaan materiaaleilla ja menetelmillä käyttäen niiden ilmaisullisia mahdollisuuksia ja työstää kokeilujen kautta teoksen aikataulun mukaisesti	työskentelee valitsemillaan materiaaleilla ja menetelmillä sekä soveltaa niiden mahdollisuuksia työskentelyssään, luo kokeilujen kautta ja aikataulua noudattaen valmiin teoksen, jossa ilmaisu tukee sisältöä
		hyödyntää saamaansa palautetta työskentelyn aikana	hyödyntää saamaansa palautetta ja korjaa itsenäisesti toimintaansa työskentelyn aikana tekemiensä havaintojen pohjalta
Oman työskentelyn ja töiden arviointi	kertoo työprosessistaan, töihinsä valitsemistaan visuaalisista ja teknisistä ratkaisuista.	kertoo työprosessistaan sekä töihinsä valitsemistaan visuaalisista ja teknisistä ratkaisuista sekä arvioi niitä.	kertoo ja keskustelee työprosessistaan sekä töihinsä valitsemistaan visuaalisista ja teknisistä ratkaisuista sekä arvioi realistisesti niitä suhteessa tavoitteisiin.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Materiaalien käyttö	käyttää työskentelyyn annettuja materiaaleja	käyttää työskentelyyn valitsemiaan tarkoituksenmukaisia materiaaleja	käyttää työskentelyyn valitsemiaan tarkoituksenmukaisia materiaaleja ja perustelee valintansa ilmaisullisin keinoin
Työvälineiden ja -menetelmien käyttö	työskentelee käyttäen kuva- ja mediataiteen työvälineitä ja -menetelmiä	työskentelee käyttäen kuva- ja mediataiteen materiaaleihin sopivia työvälineitä ja -menetelmiä	työskentelee käyttäen kuva- ja mediataiteen materiaaleihin sopivia työvälineitä ja -menetelmiä

	käyttää piirustuksen, maalauksen, taidegrafiikan ja kuvanveiston työvälineitä ja -menetelmiä sekä toteuttaa teoksia	käyttää piirustuksen, maalauksen, taidegrafiikan ja kuvanveiston työvälineitä ja -menetelmiä sekä toteuttaa niillä tarkoituksenmukaisia teoksia	käyttää piirustuksen, maalauksen, taidegrafiikan ja kuvanveiston työvälineitä ja -menetelmiä sekä toteuttaa niillä ilmaisullisia ja kestäviä teoksia
	kuvaa, siirtää ja tallentaa ohjatusti kuvaamansa materiaalia	ottaa kuvia tai videoi, siirtää ja tallentaa kuvaamansa materiaalin tarkoituksenmukaiseen muotoon	käyttää ja hyödyntää valokuvan tai videon kerronnallisia ja visuaalisia keinoja, siirtää ja tallentaa kuvaamansa materiaalin tarkoituksenmukaiseen muotoon ja tekee ottamistaan kuvista tai videosta visuaalisen ja ajatellun kokonaisuuden
Kestävän kehityksen huomioon ottaminen	lajittelee ohjattuna työskentelyssä syntyvät jätteet.	käyttää kestäväää kehitystä tukevia työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja ja lajittelee työskentelyssä syntyvät jätteet asianmukaisesti.	käyttää suunnitelmallisesti kestäväää kehitystä tukevia työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja, lajittelee työskentelyssä syntyvät jätteet asianmukaisesti ja kehittää toimintaansa ottaen huomioon kestävään kehityksen.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Teosten ja työskentelyn hahmottaminen suhteessa traditioon	työskentelee ja tekee teoksia annetuilla kuva- ja mediataiteen menetelmillä ja tyyllillä	erottaa kuva- ja mediataiteen menetelmien, prosessien ja tyyllilajien erilaisuuden ja valitsee niistä työskentelynsä sopivan	tunnistaa kuva- ja mediataiteen menetelmien prosessien erilaisuuden, tekee omia tyyllillisiä valintoja ja valitsee teoksilleen tyyllilajin, joka tukee omaa ilmaisua

		käyttää alan käsitteitä keskustellessaan kuvistaan	käyttää alan käsitteitä keskustellessaan kuvistaan ja niiden suhteesta kuvalliseen traditioon ja tunnistaa tekemisensä laadun
Materiaalien tunteminen	käyttää kuva- ja mediataiteen materiaaleja niille ominaisella tavalla.	käyttää kuva- ja mediataiteen materiaaleja ja keinoja niille ominaisella tavalla ja saa aikaan tarkoituksenmukaisen ja kestäväen lopputuloksen.	käyttää kuva- ja mediataiteen materiaaleja ja keinoja niille ominaisella tavalla ja soveltaa tietoaan saadakseen aikaan ilmaisullisen, tarkoituksenmukaisen ja kestäväen lopputuloksen.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työturvallisuusohjeita sekä korjaa omat tavaransa, roskansa ja jälkensä työskentelyn loputtua.	noudattaa työturvallisuusohjeita sekä huolehtii työympäristön siisteydestä, korjaa tavaransa, roskansa ja käyttämänsä työvälineet paikoilleen työskentelyn loputtua.	noudattaa työturvallisuusohjeita sekä huolehtii omista tavaroistaan ja työympäristön siisteydestä, korjaa tavaransa, roskansa ja käyttämänsä työvälineet asiallisesti omille paikoilleen sekä ottaa huomioon työyhteisön muut jäsenet.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		

Työskentelyn suunnittelu	valitsee avustettuna materiaalit ja menetelmät työskentelyyn	valitsee tuettuna materiaalit ja menetelmät työskentelyyn	valitsee ohjattuna materiaalit ja menetelmät työskentelyyn
	suunnittelee avustettuna työskentelynsä siten, että teokset valmistuvat aikataulun mukaisesti	suunnittelee tuettuna työskentelynsä siten, että teokset valmistuvat aikataulun mukaisesti	suunnittelee ohjattuna työskentelynsä siten, että teokset valmistuvat aikataulun mukaisesti
Työskentely	työskentelee avustettuna annetuilla materiaaleilla ja menetelmillä	työskentelee tuettuna annetuilla materiaaleilla ja menetelmillä ja tekee teokset valmiiksi sovitussa aikataulussa	työskentelee ohjattuna annetuilla materiaaleilla ja menetelmillä ja tekee teokset valmiiksi sovitussa aikataulussa
			hyödyntää saamaansa palautetta työskentelyn aikana
Oman työskentelyn ja töiden arviointi	kertoo avustettuna työprosessistaan, töihinsä valitsemistaan visuaalisista ja teknisistä ratkaisuista.	kertoo tuettuna työprosessistaan, töihinsä valitsemistaan visuaalisista ja teknisistä ratkaisuista.	kertoo ohjattuna työprosessistaan, töihinsä valitsemistaan visuaalisista ja teknisistä ratkaisuista.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Materiaalien käyttö	käyttää avustettuna työskentelyyn annettuja materiaaleja	käyttää työskentelyyn tuettuna annettuja materiaaleja	käyttää työskentelyyn ohjattuna valitsemiaan tarkoituksenmukaisia materiaaleja
Työvälineiden ja -menetelmien käyttö	työskentelee avustettuna käyttäen kuva- ja mediataiteen työvälineitä ja -menetelmiä	työskentelee tuettuna käyttäen kuva- ja mediataiteen työvälineitä ja -menetelmiä	työskentelee käyttäen ohjattuna kuva- ja mediataiteen työvälineitä ja -menetelmiä

	käyttää avustettuna joitakin piirustuksen, maalauksen, taidegrafiikan ja kuvanveiston työvälineitä ja -menetelmiä	käyttää tuettuna piirustuksen, maalauksen, taidegrafiikan ja kuvanveiston työvälineitä ja -menetelmiä sekä toteuttaa teoksia	käyttää ohjattuna piirustuksen, maalauksen, taidegrafiikan ja kuvanveiston työvälineitä ja -menetelmiä sekä toteuttaa niillä ilmaisullisia teoksia
	kuvaa, siirtää ja tallentaa avustettuna kuvaamansa materiaalia	kuvaa, siirtää ja tallentaa tuetusti kuvaamansa materiaalia	kuvaa, siirtää ja tallentaa ohjatusti kuvaamansa materiaalin tarkoituksenmukaiseen muotoon
Kestävän kehityksen huomioon ottaminen	lajittelee avustettunatyöskentelyssä syntyvät jätteet.	lajittelee tuettuna työskentelyssä syntyvät jätteet.	lajittelee ohjattuna työskentelyssä syntyvät jätteet asianmukaisesti..

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Teosten ja työskentelyn hahmottaminen suhteessa traditioon	työskentelee ja tekee teoksia avustettuna annetuilla kuva- ja mediataiteen menetelmillä	työskentelee ja tekee teoksia tuetusti annetuilla kuva- ja mediataiteen menetelmillä	työskentelee ja tekee teoksia ohjattuna valitsemillaan kuva- ja mediataiteen menetelmillä ja tyyliillä
			käyttää ohjattuna alan käsitteitä keskustellessaan kuvistaan
Materiaalien tunteminen	käyttää avustettuna kuva- ja mediataiteen materiaaleja	käyttää tuettuna kuva- ja mediataiteen materiaaleja niille ominaisella tavalla.	käyttää ohjattuna kuva- ja mediataiteen materiaaleja niille ominaisella tavalla.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa avustettuna työturvallisuusohjeita ohjattuna sekä korjaa omat tavaransa, roskansa ja jälkensä avustettuna työskentelyn loputtua.	noudattaa tuettuna työturvallisuusohjeita sekä korjaa tuettuna omat tavaransa, roskansa ja jälkensä työskentelyn loputtua	noudattaa työturvallisuusohjeita sekä korjaa omat tavaransa, roskansa ja jälkensä työskentelyn loputtua

Oppimistavoitteet

Opiskelija tutustuu maalauksen, piirustuksen, kuvanveiston, taidegrafiikan ja mediataiteen menetelmiin oman taiteellisen työskentelyn kautta. Opintojakson aikana valmistetaan harjoitustöitä, joiden avulla opitaan käyttämään eri menetelmille ominaisia tekniikoita ja työvälineitä. Oman työskentelyn lisäksi kuvataiteen menetelmien käyttöä ja historiaa tehdään tutuksi näyttelykursioiden ja kuvaesimerkkien avulla. Opiskelija arvioi työskentelyään ja tekemiään ratkaisuja työskentelyn aikana. Valmiita teoksia tarkastellaan ryhmän kanssa yhdessä näyttelytilanteessa tai luokkakritiikissä.

Toteutetaan seuraavilla opintojaksoilla:

Maalattu kuva, 8 osp

- ◆ maalausmenetelmät
- ◆ maalauksen materiaalioppi
- ◆ maalauksen eri ulottuvuudet ilmaisumuotona
- ◆ taidemaalauksen historia
- ◆ maalaus nykytaiteessa

Toteutustapa:

Opintojakson aikana opiskelija perehtyy taidemaalauksen eri työvaiheisiin. Opetukseen sisältyy maalauksen eri menetelmiin, väriopillisiin ja sommittelullisiin periaatteisiin

tutustumista sekä materiaalioppia. Opintojaksolla olennaista on oma taiteellinen työskentely, johon kuuluu myös keskustelua ja pohdintaa maalaustaiteen olemuksesta ja sisällöistä, merkityksistä ja ilmenemismuodoista pyrkimyksenä laajentaa opiskelijan kuvataiteellista ajattelua. Maalaustaiteen historiaan ja nykytilaan tutustutaan luentojen ja/tai näyttelyvierailuiden välityksellä.

Kolmiulotteinen kuva, 8 osp

- ◆ plastinen työskentely: muovailu, muotti ja valu
- ◆ rakennustekniikkoja
- ◆ tilallisuus
- ◆ kuvanveiston historia
- ◆ nykykuvanveisto

Toteutustapa:

Opintojakson aikana muovailaan malli, otetaan kipsimuotti ja tehdään valu. Lisäksi voidaan tehdä rakentelukokeiluja ja tutustutaan tilallisuuteen joko itsenäisesti työskennellen, ryhmätyönä tai taide-esimerkkien avulla. Opintojaksolla olennaista on oma taiteellinen työskentely. Kuvanveiston historiaan ja nykytilaan tutustutaan luentojen ja/tai näyttelyvierailuiden välityksellä.

Painettu kuva, 7 osp

- ◆ syväpainomenetelmät, metalligrafiikka
- ◆ kohopainomenetelmät, puupiirros ja linokaiverrus
- ◆ grafiikan kokeellisia menetelmiä
- ◆ taidegrafiikan historia ja nykytila

Toteutustapa:

Opintojaksolla kokeillaan syvä- ja kohopainomenetelmiä. Opiskelija suunnittelee kuvia, valmistaa laattoja ja vedostaa grafiikan lehtiä. Opintojaksolla tutustutaan grafiikan materiaalioppiin, taidegrafiikan historiaan ja nykygrafiikkaan.

Mediataide, 7 osp

- ◆ valokuvataide

- ◆ videotaide
- ◆ multimediataide

Toteutustapa:

Opintojaksolla tutustutaan mediataiteeseen luentojen ja/tai näyttelyvierailuiden avulla. Opiskelija kokeilee valokuvakameran, videokameran ja/tai tietokoneen käyttöä taiteen tekemisen välineenä. Opintojakson aikana tehdään mediataideteos yksin tai ryhmässä (esimerkiksi video, animaatio, valokuvasarja tai ääniteos).

Yhteisten pakollisten tutkinnon osien integrointi

Matematiikka 1 osp integroidaan Kuvataiteen menetelmillä työskentelemisen tutkinnon osaan. Opiskelija hyödyntää matematiikkaa materiaaliopissa, määrien ja kokojen laskemisessa, sekä töiden kestävyteen ja lujuuteen liittyvissä kysymyksissä.

Fysiikka ja kemia, 1 osp integroidaan Kuvataiteen menetelmillä työskentelemisen tutkinnon osiin. Opiskelija perehtyy käytettävien materiaalien kemiaan, töiden käsittelyyn liittyviin fyysikan lainalaisuuksiin ja huomioi työturvallisuuden.

Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, 2 osp integroidaan kuvataiteen menetelmillä työskentely tutkinnon osaan. Opiskelija huomioi työskentelyssään työturvallisuus- ja ergonomiasuosituksen. Opiskelija pitää hyvinvointiaan yllä terveellisten elämäntapojen ja riittävän levon ja liikunnan avulla.

Ohjaussuunnitelma: oppimisympäristöt ja -menetelmät

- ◆ Opetus sisältää omaa taiteellista työskentelyä oppilaitoksessa
- ◆ Kuvataiteen eri menetelmiä opiskellaan oman taiteellisen työskentelyn kautta ja tarkastelemalla muiden töitä esimerkkikuvien ja näyttelykäyntien välityksellä
- ◆ Valmiiden teosten esittely tapahtuu joko näyttely-ympäristössä tai kritiikki-tilanteissa
- ◆ Tutkinnon osaan sisältyy viisi opintopistettä työssäoppimista, joka toteutetaan toisen vuoden syksyllä itsenäisenä kuvallisena työskentelynä oppilaitosympäristössä ja/tai kuvataiteen tekemiseen liittyvässä työssäoppimispaikassa.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä työskentelemällä kuvataiteen työmenetelmillä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Ammattiosaamisen näytön kuvaus

Näyttö toteutetaan toisen lukuvuoden aikana oppilaitoksen järjestämässä näyttely- ja/tai kriteeritilanteessa, jossa opiskelijoiden eri kuvataiteenmenetelmillä toteutettuja visuaalisia tuotoksia tarkastellaan ja arvioidaan yhdessä. Opiskelija osoittaa hallitsevansa kuvataiteen perusmenetelmät esittelemällä niillä toteutettuja valmiita teoksia, sekä kertomalla omasta työskentelyprosessistaan muille ja keskustelemalla toisten tekemistä töistä. Näyttö kestää yhdestä kahteen viikkoa.

2.2.3 Kuva- ja mediataiteen ammattikäytännöt, 20 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

- ◆ edistää työyhteisön hyvinvointia, toimii ryhmässä yhteistyössä muiden jäsenten kanssa

- ◆ toimii työyhteisössään ja hakee tietoa ammatin harjoittamisesta ja näyttelytoiminnasta
- ◆ asettaa esille teoksiaan
- ◆ käyttää aikansa työskentelyyn
- ◆ käyttää viestintävälineitä tiedottamiseen sekä tiedon hankkimiseen
- ◆ löytää työskentelylleen erilaisia rahoitusmahdollisuuksia kuten teosten myynti, yhteisölliset projektit, apurahat, stipendit, sponsorit tai yritysstartti
- ◆ arvioi työskentelyn ja teosten kustannukset sekä laatii suunnitelman niiden rahoittamiseksi
- ◆ hinnoittelee oman osaamisensa ja teoksensa kannattavasti
- ◆ arvioi omia vahvuuksiaan ja mahdollisuuksiaan toimia ammattialalla sekä löytää teoksilleen erilaisia julkaisukanavia ja tehdä niihin liittyviä sopimuksia
- ◆ noudattaa tekijänoikeuksia ja arvioi alansa toimintaa sen kehittymistä yhteistyössä asiantuntijaverkostojen kanssa
- ◆ tekee työskentelyään ja teoksiaan esittelevän portfolion tai julkaisun yhdistämällä kuvaa ja tekstiä
  - käyttää digitaalista järjestelmäkameraa sekä siihen liitettävää salamaa kuvan ottamiseen
  - valaisee ja ottaa kuvia teoksistaan
  - siirtää ottamansa kuvat tietokoneelle sekä tallentaa ne tarkoituksenmukaiseen muotoon
  - kirjoittaa työskentelystään tiedotteen tai statementin sekä ansioluettelon
  - säättää väreit, kontrastin ja rajauksen kuvankäsittelyohjelmalla.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		

Toimiminen työyhteisössä	toimii ohjattuna työyhteisön työhyvinvointia edistävästi	toimii työssään työyhteisön työhyvinvointia edistävästi	toimii aktiivisesti työssään sekä edistää ja rakentaa työyhteisön työhyvinvointia
Laadukas ja kestävä kehityksen mukainen toiminta	toimii opastettuna sovitujen laatu- ja kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti	toimii yhteisön tai organisaation laatu- ja kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti	toimii yhteisön tai organisaation laatu- ja kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti ja on aloitteellinen parantamaan olosuhteita
Kustannustehokas ja tuloksellinen toiminta	käyttää opastettuna tehokkaasti ajallisia ja muita resursseja	käyttää tuloksellisesti ja tehokkaasti sekä ajallisia että muita resursseja	käyttää tuloksellisesti, tehokkaasti ja toimintaa edistävästi sekä ajallisia että muita resursseja, toimii oma-aloitteisesti
Kuva- ja mediataiteen alalla toimiminen ja teosten esille asettaminen	ripustaa tai asettaa esille teoksen tai teokset ohjeiden mukaan turvallisesti	ripustaa tai asettaa esille teoksen tai teokset ohjeiden mukaan turvallisesti ja suunnitelmallisesti	ripustaa tai asettaa esille teoksen tai teokset ohjeiden mukaan turvallisesti, suunnitellusti ja näyttelykokonaisuuden huomioonottaen
	arvioi oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja kehittämistarpeita	arvioi oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja omia mahdollisuuksiaan toimia ammattialalla tai hakeutua jatko-opintoihin	arvioi oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja omia mahdollisuuksiaan toimia ammattialalla tai hakeutua jatko-opintoihin ja asettaa osaamiselleen kehittämistavoitteita
Portfolion tekeminen	suunnittelee ja toteuttaa omasta työskentelystään ammattikäytäntöjä palvelevan, kuvamateriaalia ja tekstiä sisältävän esityksen, portfolion tai viestintätuotteen	suunnittelee ja toteuttaa omasta työskentelystään tarkoituksenmukaisen ja ammattikäytäntöjä palvelevan, kuvamateriaalia ja tekstiä sisältävän esityksen, portfolion tai viestintätuotteen	suunnittelee ja toteuttaa omasta työskentelystään harkitun, esteettisen ja hyvin ammattikäytäntöjä palvelevan, kuvamateriaalia ja tekstiä sisältävän esityksen, portfolion tai viestintätuotteen

	tekee portfolion tai viestintätuotteen valmiiksi sovitussa aikataulussa	tekee valmiiksi teknisesti ja visuaalisesti hyvälaatuisen portfolion tai viestintätuotteen sovitussa aikataulussa	tekee valmiiksi teknisesti ja visuaalisesti hyvälaatuisen portfolion tai viestintätuotteen sovitussa aikataulussa
		tekee portfolioon informatiivisia kuvia ja luettavaa tekstiä	tekee portfolioon informatiivisia ja visuaalisesti kiinnostavia kuvia sekä luettavaa ja ammatillista tekstiä
Kuva- ja mediataiteen alan toiminnan arviointi	selvittää opastettuna alan vahvuuksia ja kehittämismahdollisuuksia vertailemalla taiteilijan tehtävien muutoksia eri aikakausina ja hyödyntää tarvittaessa opastettuna asiantuntijaverkostoa.	selvittää alan toimintamallien vahvuuksia ja kehittämismahdollisuuksia vertailemalla taiteilijan ja taiteen tehtävien muutoksia eri aikakausina ja hyödyntää tarvittaessa asiantuntijaverkostoa.	selvittää ja arvioi alan toimintamallien sekä -edellytysten vahvuuksia ja kehittämismahdollisuuksia vertailemalla taiteilijan ja taiteen tehtävien muutoksia eri aikakausina ja erilaisissa kulttuureissa ja hyödyntää tarvittaessa asiantuntijaverkostoa.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien käyttö	käyttää tavanomaisia työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja	valitsee ja käyttää harkitusti työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja	keskustelee muiden kanssa työmenetelmistä, -välineistä ja materiaaleista ja tekee omat valintansa pitäen silmällä lopputulosta
Tietokoneen ja kuvankäsittelyohjelman käyttö	hyödyntää tietotekniikkaa siirtäessään ja tallentaessaan ottamiaankuvia tietokoneelle	hyödyntää tietotekniikkaa sekä eri tiedostomuotoja siirtäessään ja tallentaessaan ottamiaankuvia tietokoneelle	hyödyntää tietotekniikkaa sekä eri tiedostomuotoja siirtäessään ja tallentaessaan ottamiaankuvia tietokoneelle ja käsittelee tarvittaessa kuvia sähköisesti

	yhdistää kuvaa, tekstiä ja tietokonegrafiikkaa tarvittavilla tietokonesovelluksilla	yhdistää kuvaa, tekstiä ja tietokonegrafiikkaa tarvittavilla tietokonesovelluksilla ja käyttää hyödykseen niiden ominaisuuksia	yhdistää kuvaa, tekstiä ja tietokonegrafiikkaa monipuolisesti tarvittavilla tietokonesovelluksilla ja käyttää hyödykseen niiden ominaisuuksia
Digitaalisen kameran ja salamankäyttö	käyttää digitaalista kameraa ja ottaa sillä kuvia käyttäen automaattiasetuksia.	käyttää digitaalista kameraa ja ottaa sillä oikein valotetun kuvan automaatti- ja manuaalisäädöillä.	käyttää digitaalista kameraa ja ottaa oikein valotetun kuvan automaatti- ja manuaalisäädöillä sekä yhdistää vallitsevaa ja salamavaloa.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kirjaintyyppin valinta	valitsee luettavan kirjaintyyppin	valitsee esityksen tai portfolion tai viestintätuotteen käyttötarkoitukseen sopivan kirjaintyyppin	valitsee kirjaintyyppin perustellusti esityksen tai portfolion tai viestintätuotteen ulkoasuun ja käyttötarkoitukseen sopivaksi
Digitaalisen kuvan toteuttaminen	rajaa kuvia ja tulostaa ohjattuna ne	tekee digitaalisen kuvan perussäädöt ja tulostaa kuvia	tekee digitaaliseen kuvaan tarkoituksenmukaiset säädöt ja tulostaa hyvälaatuisia kuvia
	säätää asa-luvun ja valitsee tarkoituksenmukaisen kuvamuodon	tarkistaa kameran perusasetukset ja valitsee oikean kuvamuodon ja -laadun	tarkistaa ja tulkitsee kameran perusasetuksia sekä valitsee tarkoituksenmukaisen kuvamuodon, -laadun ja -koon
Toimiminen työssä ja yhteisössä	toimii opastettuna yhteisön sääntöjen ja tapojen mukaan	selvittää työtään ja yhteisöä koskevat säännöt sekä toimii niiden mukaan	selvittää työtään ja työskentelyään koskevat yhteisön sekä alan säännöt ja toimii niiden mukaan

Kuvallisella alalla toimimisen mahdollisuuksien arviointi	työskentelee kuvataiteen menetelmillä ja hakee opastettuna tietoa kuvallisen alan työskentelyn ja yrittäjyyden muodoista sekä oman toimintansa edellytyksistä	työskentelee kuvataiteen menetelmillä aktiivisesti, asettaa työskentelylleen kuvallisia tavoitteita sekä hakee tietoa kuvalliselle alalle soveltuvista työskentelyn ja yrittäjyyden muodoista, työskentelymahdollisuuksista ja oman toimintansa edellytyksistä	työskentelee kuvataiteen menetelmillä, toimii tavoitteellisesti sekä ammattimaisesti, hakee tietoa kuvalliselle alalle soveltuvista työskentelyn ja yrittäjyyden muodoista, työskentelymahdollisuuksista ja niihin liittyvistä asioista, arvioi oman toimintansa edellytyksiä alalla ja orientoituu ammattikenttään
Laadukas ja kestävä kehityksen mukainen toiminta	selvittää opastettuna töitään koskevat laatuvaatimukset	selvittää töitään koskevat laatuvaatimukset ja toimii niiden mukaisesti	selvittää töitään koskevat laatuvaatimukset, asettaa omia laatuvaatimuksia ja toimii vaatimusten sekä asettamiensa tavoitteiden mukaisesti
	arvioi työskentelyssään tekemiä ratkaisuja kestävä kehityksen näkökulmasta	arvioi työskentelyssään kestävä kehityksen mukaisia taloudellisia ja ympäristöllisiä ratkaisuja ja arvoja	arvioi työskentelyssään kestävä kehityksen mukaisia sosiaalisia, taloudellisia ja ympäristöllisiä ratkaisuja ja arvoja
Oman toiminnan tuloksellisuus	arvioi opastettuna ajankäyttönsä ja materiaalien menekin	arvioi ja suunnittelee ajankäyttönsä ja materiaalien menekin työtehtävän mukaan säästääkseen kustannuksia	arvioi ja suunnittelee ajankäyttönsä ja materiaalien menekin työtehtävän mukaisesti kustannuksia säästääkseen ja korjaa toimintaansa työtehtävän sitä vaatiessa

Rahoitussuunnitelman laatiminen	laskee teoksen tai projektin kustannuksia ja laatii opastettuna suunnitelman sen toteuttamiseksi	laskee teoksen tai projektin kustannukset, laatii realistisen rahoitussuunnitelman sen toteuttamiseksi ja kartoittaa eri rahoitusvaihtoehtoja	laskee teoksen tai projektin kustannukset, laatii rahoitussuunnitelman sen toteuttamiseksi, tekee vertailua eri vaihtoehtojen välillä, valitsee teoksen tai projektin kannalta kannattavimman vaihtoehdon ja kartoittaa eri rahoitusvaihtoehtoja
	hinnoittelee opastettuna työnsä ja ajankäyttönsä kannattavasti	hinnoittelee työnsä ja ajankäyttönsä kannattavasti, huomioi käyttämiensä materiaalien ja välineiden kustannukset	hinnoittelee työnsä, ajankäyttönsä ja osaamisensa kannattavasti, huomioi käyttämiensä materiaalien ja välineiden kustannukset
Oman osaamisen arviointi	arvioi työpanoksensa vaikutusta lopputulokseen	arvioi työpanostaan, ajankäyttöään ja materiaalivalintojaan sekä niiden vaikutusta lopputulokseen	arvioi työpanostaan, ajankäyttöään, materiaalivalintojaan ja työskentelysuunnitelmaansa sekä niiden vaikutusta lopputulokseen ja tunnistaa toimintansa onnistumiset ja kehittämistarpeet
Kuva- ja mediataiteellisen toiminnan arviointi	selvittää ohjattuna kuva- ja mediataiteen yhteistyökumppaneita ja verkostoitumista	selvittää kuva- ja mediataiteen yhteistyökumppaneita sekä työskentelymahdollisuuksia ja verkostoitumista	selvittää kuva- ja mediataiteellista toimintaa ja kehitystä, yhteistyökumppaneita, työtilaisuuksia ja työskentelymahdollisuuksia sekä verkostoitumista
Viestintä ja mediaosaamisen hyödyntäminen	hyödyntää graafisen suunnittelun, kuva- ja mediataiteen sekä valokuvauksen keskeisiä viestintävälineitä työskentelynsä esittämisessä.	hyödyntää graafisen suunnittelun, kuva- ja mediataiteen sekä valokuvauksen keskeisiä viestintävälineitä suunnitellusti työskentelynsä esittämisessä ja erottaa oleelliset ja epäoleelliset viestit.	hyödyntää graafisen suunnittelun, kuva- ja mediataiteen sekä valokuvauksen viestintävälineitä suunnitellusti, tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti oman työskentelynsä esittämisessä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä ja epäoleellisia

			viestejä.
--	--	--	-----------

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Vuorovaikutus ja yhteistyö	noudattaa vuorovaikutustilanteisiin annettuja ohjeita toimiessaan ryhmän jäsenenä työyhteisössä	toimii tilanteiden vaatimalla tavalla yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	toimii yhteistyössä työyhteisön muiden jäsenten kanssa heidät huomioonottaen, ilmaisee selkeästi mielipiteensä ja tuo rakentavasti esille erilaisia näkökantoja
	tekee vastuullaan olevat työt, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	tekee vastuullaan olevat työt huolellisesti	tekee vastuullaan olevat työt huolellisesti ja toimii vastuullisesti
	toimii erilaisten ihmisten kanssa tutussa ympäristössä ja pyytää tarvittaessa apua	toimii erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä ja ryhmässä ja auttaa muita tarvittaessa	toimii yhteistyökykyisesti ja tasavertaisesti erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä ja ryhmässä tukee ja auttaa muita sekä ottaa työskentelyssään tai työssään huomioon seuraavan työvaiheen ja tekijän
Ammattietiikka	noudattaa annettujen ohjeiden mukaan tekijänoikeuksia	noudattaa tekijänoikeuksia työskentelyssään	noudattaa tekijänoikeuksia työskentelyssään ja tunnistaa milloin kuvan tekemisessä liikutaan lähellä provokaatiota tai muiden arvojen loukkaamista

	kantaa vastuun työskentelystään ja teoksistaan.	kantaa vastuun työskentelystään ja teoksistaan sekä tunnistaa kulttuurisia arvoja ja asenteita.	kantaa vastuun työskentelystään ja teoksistaan sekä tunnistaa kulttuurisia ja yhteiskunnallisia arvoja ja asenteita.
--	---	---	--

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Toimiminen työyhteisössä	toimii avustettuna työyhteisön työhyvinvointia edistävästi	toimii tuettuna työyhteisön työhyvinvointia edistävästi	toimii ohjattuna työyhteisön työhyvinvointia edistävästi
Laadukas ja kestävä kehityksen mukainen toiminta	toimii avustettuna sovittujen laatu- ja kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti	toimii tuettuna sovittujen laatu- ja kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti	toimii ohjattuna yhteisön tai organisaation laatu- ja kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti
Kustannustehokas ja tuloksellinen toiminta	käyttää avustettuna ajallisia ja muita resursseja	käyttää tuettuna ajallisia ja muita resursseja	käyttää opastettuna tehokkaasti ajallisia ja muita resursseja
Kuva- ja mediataiteen alalla toimiminen ja teosten esille asettaminen	ripustaa tai asettaa esille avustettuna teoksen tai teokset turvallisesti	ripustaa tai asettaa tuettuna esille teoksen tai teokset turvallisesti	ripustaa tai asettaa ohjattuna esille teoksen tai teokset ohjeiden mukaan turvallisesti
	arvioi avustettuna oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja kehittämistarpeita	arvioi tuettuna oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja kehittämistarpeita	arvioi ohjattuna oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja kehittämistarpeita

Portfolion tekeminen	suunnittelee ja toteuttaa avustettuna työskentelystään kuvamateriaalia ja tekstiä sisältävän esityksen, portfolion tai viestintätuotteen	suunnittelee ja toteuttaa tuettuna omasta työskentelystään ammattikäytäntöjä palvelevan, kuvamateriaalia ja tekstiä sisältävän esityksen, portfolion tai viestintätuotteen	suunnittelee ja toteuttaa ohjattuna omasta työskentelystään ammattikäytäntöjä palvelevan, kuvamateriaalia ja tekstiä sisältävän esityksen, portfolion tai viestintätuotteen
	tekee avustettuna portfolion tai viestintätuotteen valmiiksi	tekee portfolion tai viestintätuotteen tuettuna valmiiksi sovitussa aikataulussa	tekee ohjattuna portfolion tai viestintätuotteen valmiiksi sovitussa aikataulussa
			tekee ohjattuna portfolioon informatiivisia kuvia ja luettavaa tekstiä
Kuva- ja mediataiteen alan toiminnan arviointi	selvittää avustettuna alan vahvuuksia ja kehittymismahdollisuuksia	selvittää tuettuna alan vahvuuksia ja kehittymismahdollisuuksia	selvittää ohjattuna alan vahvuuksia ja kehittymismahdollisuuksia vertailemalla taiteilijan tehtävien muutoksia eri aikakausina ja hyödyntää tarvittaessa ohjattuna asiantuntijaverkostoa.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien käyttö	käyttää avustettuna tavanomaisia työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja	käyttää tuettuna tavanomaisia työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja	valitsee ja käyttää ohjattuna työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja

Tietokoneen ja kuvankäsittelyohjelman käyttö	hyödyntää tietotekniikkaa avustettuna siirtäessään ja tallentaessaan ottamiaan kuvia tietokoneelle	hyödyntää tietotekniikkaa tuettuna siirtäessään ja tallentaessaan ottamiaan kuvia tietokoneelle	hyödyntää ohjattuna tietotekniikkaa siirtäessään ja tallentaessaan ottamiaan kuvia tietokoneelle
	yhdistää avustettuna kuvaa ja tekstiä tarvittavilla tietokonesovelluksilla	yhdistää tuettuna kuvaa, tekstiä ja tietokonegrafiikkaa tarvittavilla tietokonesovelluksilla	yhdistää ohjattuna kuvaa, tekstiä ja tietokonegrafiikkaa tarvittavilla tietokonesovelluksilla
Digitaalisen kameran ja salaman käyttö	käyttää avustettuna digitaalista kameraa ja ottaa sillä kuvia käyttäen automaattiasetuksia.	käyttää tuettuna digitaalista kameraa ja ottaa sillä kuvia käyttäen automaattiasetuksia.	käyttää ohjattuna digitaalista kameraa ja ottaa sillä kuvia käyttäen automaattiasetuksia.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Kirjaintyyppin valinta	valitsee avustettuna luettavan kirjaintyyppin	valitsee tuettuna luettavan kirjaintyyppin	valitsee ohjattuna luettavan ja sopivan kirjaintyyppin
Digitaalisen kuvan toteuttaminen	rajaa ja tulostaa avustettuna kuvia	rajaa ja tulostaa ohjattuna kuvia	tekee ohjattuna digitaalisen kuvan perussäädöt ja tulostaa hyvälaatuisia kuvia
	säätää avustettuna asa-luvun ja valitsee tarkoituksenmukaisen kuvamuodon	säätää tuettuna asa-luvun ja valitsee tarkoituksenmukaisen kuvamuodon	säätää ohjattuna asa-luvun ja valitsee tarkoituksenmukaisen kuvamuodon
Toimiminen työssä ja yhteisössä	toimii avustettuna yhteisön sääntöjen ja tapojen mukaan	toimii tuettuna yhteisön sääntöjen ja tapojen mukaan	toimii ohjattuna yhteisön sääntöjen ja tapojen mukaan
Kuvallisella alalla toimimisen mahdollisuuksien arviointi	työskentelee avustettuna kuvataiteen menetelmillä ja hakee avustettuna tietoa kuvallisen alan työskentelyn ja yrittäjyyden muodoista	työskentelee tuettuna kuvataiteen menetelmillä ja hakee opastettuna tietoa kuvallisen alan työskentelyn ja yrittäjyyden muodoista	työskentelee ohjattuna kuvataiteen menetelmillä ja hakee opastettuna tietoa kuvallisen alan työskentelyn ja yrittäjyyden muodoista sekä oman toimintansa edellytyksistä

Laadukas ja kestävä kehityksen mukainen toiminta	selvittää avustettuna töitä koskevat laatuvaatimukset	selvittää tuettuna töitä koskevat laatuvaatimukset	selvittää ohjattuna töitä koskevat laatuvaatimukset ja toimii niiden mukaisesti
	arvioi avustettuna työskentelyssään tekemiä ratkaisuja kestävä kehityksen näkökulmasta	arvioi tuettuna työskentelyssään tekemiä ratkaisuja kestävä kehityksen näkökulmasta	arvioi ohjattuna työskentelyssään tekemiä ratkaisuja kestävä kehityksen näkökulmasta
Oman toiminnan tuloksellisuus	arvioi avustettuna ajankäyttönsä ja materiaalien menekin	arvioi tuettuna ajankäyttönsä ja materiaalien menekin	arvioi ohjattuna ajankäyttönsä ja materiaalien menekin
Rahoitussuunnitelman laatiminen	laskee avustettuna teoksen tai projektin kustannuksia	laskee tuettuna teoksen tai projektin kustannuksia	laskee ohjattuna teoksen tai projektin kustannuksia ja laatii opastettuna suunnitelman sen toteuttamiseksi
	hinnoittelee avustettuna työnsä ja ajankäyttönsä	hinnoittelee tuettuna työnsä ja ajankäyttönsä	hinnoittelee ohjattuna työnsä ja ajankäyttönsä kannattavasti
Oman osaamisen arviointi	arvioi avustettuna työpanoksensa vaikutusta lopputulokseen	arvioi tuettuna työpanoksensa vaikutusta lopputulokseen	arvioi ohjattuna työpanoksensa vaikutusta lopputulokseen ja tunnistaa ohjattuna toimintansa onnistumiset ja kehittämistarpeet
Kuva- ja mediataiteellisen toiminnan arviointi	selvittää avustettuna kuva- ja mediataiteen työskentelymahdollisuuksia	selvittää tuettuna kuva- ja mediataiteen yhteistyökumppaneita ja työskentelymahdollisuuksia	selvittää ohjattuna kuva- ja mediataiteen yhteistyökumppaneita, verkostoitumista ja työskentelymahdollisuuksia
Viestintä ja mediaosaamisen hyödyntäminen	hyödyntää avustettuna graafisen suunnittelun, kuva- ja mediataiteen sekä valokuvauksen keskeisiä viestintävälineitä työskentelynsä esittämisessä.	hyödyntää tuettuna graafisen suunnittelun, kuva- ja mediataiteen sekä valokuvauksen keskeisiä viestintävälineitä työskentelynsä esittämisessä.	hyödyntää ohjattuna graafisen suunnittelun, kuva- ja mediataiteen sekä valokuvauksen keskeisiä viestintävälineitä työskentelynsä esittämisessä.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit
------------------	--------------------

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Vuorovaikutus ja yhteistyö	noudattaa avustettuna vuorovaikutustilanteisiin annettuja ohjeita toimiessaan ryhmän jäsenenä työyhteisössä	noudattaa tuettuna vuorovaikutustilanteisiin annettuja ohjeita toimiessaan ryhmän jäsenenä työyhteisössä	noudattaa ohjattuna vuorovaikutustilanteisiin annettuja ohjeita toimiessaan ryhmän jäsenenä työyhteisössä
	tekee avustettuna vastuullaan olevat työt	tekee tuettuna vastuullaan olevat työt	tekee vastuullaan olevat työt, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
	toimii avustettuna erilaisten ihmisten kanssa tutussa ympäristössä	toimii tuettuna erilaisten ihmisten kanssa tutussa ympäristössä ja pyytää tarvittaessa apua	toimii ohjattuna erilaisten ihmisten kanssa tutussa ympäristössä ja pyytää tarvittaessa apua
			tukee ja auttaa muita
Ammattietiikka	noudattaa avustettuna tekijänoikeuksia	noudattaa tuettuna tekijänoikeuksia työskentelyssään	noudattaa annettujen ohjeiden mukaan tekijänoikeuksia työskentelyssään
	kantaa avustettuna vastuun työskentelystään ja teoksistaan.	kantaa tuettuna vastuun työskentelystään ja teoksistaan.	kantaa ohjattuna vastuun työskentelystään ja teoksistaan.

Oppimistavoitteet

Opiskelija kokoaa koko opiskeluaikansa ajan portfoliota, johon hän kuvaa omia teoksiaan ja päivittää omaa ansioluetteloaan ja taiteilijan statementtiaan. Teoskuvat taitetaan kuvankäsittelyohjelmilla tarkoituksenmukaiseen muotoon. Opiskelija hakee näyttelyaikoja yksin tai ryhmässä ja osallistuu näyttelyvalmisteluihin, kuten töiden hinnoitteluun, näyttelystä tiedottamiseen ja näyttelyn rakentamiseen. Opiskelija käy tutustumassa erilaisiin työ- ja opiskelupaikkoihin. Tavoitteena on luoda verkostoja ja edellytyksiä taiteellisen työskentelyn jatkamiseen valmistumisen jälkeen.

Yhteisten pakollisten tutkinnon osien integrointi

Äidinkieli, 5 osp integroidaan Kuva- ja mediataiteen ammattikäytännöt tutkinnon osaan. Opiskelija laatii ammattialaansa ja opiskeluunsa liittyviä hakemuksia, tiedotteita, esitelmiä ja suullisia esityksiä, sekä hakee alaan liittyvää tietoa eri lähteistä.

Toinen kotimainen kieli, 1 osp integroidaan Kuva- ja mediataiteen ammattikäytännöt tutkinnon osaan. Opiskelija laatii ruotsinkielellä kirjallisen ja suullisen esitelmän taiteellisesta työskentelystään ja tutustuu yhteispohjoismaisiin kulttuuritoimijoihin.

Vieraat kielet, 2osp integroidaan Kuva- ja mediataiteen ammattikäytännöt tutkinnon osaan. Opiskelija laatii vieraalla kielellä kirjallisen ja suullisen esitelmän taiteellisesta työskentelystään, käyttää tarvittaessa vierasta kieltä vuorovaikutustilanteissa ja etsii alaansa liittyvää tietoa vieraskielisistä lähteistä.

Matematiikka, 2 osp integroidaan Kuva- ja mediataiteen ammattikäytäntöjen tutkinnon osaan. Opiskelija ratkaisee rahoitukseen, näyttelyn järjestämiseen ja omien töiden hinnoitteluun liittyviä laskutoimituksia.

Tieto- ja viestintäteknikka sekä sen hyödyntäminen, 1 osp integroidaan kuva- ja mediataiteen ammattikäytännöt tutkinnon osaan. Opiskelija käyttää kuva- ja tekstinkäsittelyohjelmia oman taiteellisen työskentelyn dokumentointiin ja esittämiseen. Opiskelija hyödyntää verkkoa tiedonhakuun, tiedottamiseen ja arkielämän asioiden hoitamiseen.

Työelämätaidot, 1 osp integroidaan kuva- ja mediataiteen ammattikäytännöt tutkinnon osaan. Opiskelija hahmottaa kuvallisen ilmaisun ammateissa toimimisen lainalaisuudet ja toimii työelämän vaatimusten edellyttämällä tavalla.

Yrittäjyys ja yritystoiminta, 1 osp integroidaan kuva- ja mediataiteen ammattikäytännöt tutkinnon osaan. Opiskelija tutustuu kuvallisen alan yritystoimintaan ja yrittäjyyteen liittyviin käytäntöihin. Hän kehittää yrittäjyyteen liittyvää osaamista ja kartoittaa visuaalisen alan yritystoiminnan mahdollisuuksia omassa lähiympäristössään.

Ohjaussuunnitelma: oppimisympäristöt ja -menetelmät:

- ◆ Taiteilijan työhön liittyviä käytäntöjä opetellaan oppilaitoksessa, näyttelytilanteissa ja työssäoppimispaikoissa.
- ◆ Tutkinnon osaan sisältyy vähintään viisi osaamispistettä työssäoppimista, joka tapahtuu kolmannen opiskeluvuoden aikana. Työssäoppiminen tehdään mahdollisimman laajasti työkeskuksissa, taidetyöpajoissa tai muissa valmistumisen jälkeen mahdollisissa jatkopaikoissa.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai työskentelemällä kuva- ja mediataiteen työtehtävissä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Ammattiosaamisen näytön kuvaus

Näyttö voidaan toteuttaa joko näyttelytilanteessa tai erilaisissa taiteilijan työtehtävissä ulkopuolisissa työssäoppimispaikoissa. Näytössä arvioidaan opiskelijan toimimista taiteilijan työtehtävissä. Opiskelija osoittaa ymmärtävänsä kuvataiteen ammateissa toimimisen mekanismit ja tuo osaamistaan esille asianmukaisilla tavoilla. Opiskelija työskentelee yhdessä muiden kanssa, kantaa vastuuta yhteisestä projektista, sekä

huolehtii aikatauluista ja kokonaisuudesta. Näyttö toteutetaan kolmannen opiskeluvuoden kevätlukukaudella ja se kestää yhdestä kahteen viikkoa.

2.3 Valinnaiset tutkinnon osat

2.3.1 Maalauksen toteuttaminen, 10 - 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

- ◆ käyttää työssään taidemaalauksen yhtä tai useampaa tekniikkaa tai niiden yhdistelmiä
- ◆ ilmaisee itseään maalauksen keinoin ja käyttää värejä ilmaisussaan
- ◆ valmistaa pohjia maalauksilleen
- ◆ maalaa kuvia/teoksia valmistamilleen maalaus pohjille
- ◆ valitsee tarvittavat työvälineet ja materiaalit
- ◆ hyödyntää valitsemansa tai valitsemiensa materiaalien ja tekniikoiden mahdollisuuksia
- ◆ hyödyntää tarvittaessa erilaisia malleja, kuvia ja luonnoksia teostensa ja ideoidensa esittelyssä
- ◆ noudattaa työturvallisuusohjeita
- ◆ arvioi maalauksiaan ja työskentelyään
- ◆ kertoo maalaustensa sisällöistä ja tekemistään ratkaisuista
- ◆ noudattaa sovittua aikataulua.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		

Työskentelyn suunnittelu, sisällöllisten ja visuaalisten tavoitteiden asettaminen	suunnittelee työskentelyään	suunnittelee työskentelyään ja asettaa sille visuaalisia tavoitteita	suunnittelee työskentelynsä aikataulun mukaan ja ottaa huomioon tarvittavat työvaiheet sekä asettaa työskentelylle omia sisällöllisiä ja visuaalisia tavoitteita
Työskentely, oman ilmaisun kehittäminen ja ajankäyttö työskentelyssä	saa maalauksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa ja ottaa vastaan ohjausta	saa maalauksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa ja ratkaisee työskentelyn aikana ilmeneviä ongelmia	saa maalauksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa, ratkaisee työskentelyn aikana ilmeneviä ongelmia ja muuttaa suunnitelmaansa joustavasti työn vaatimusten mukaan
		kehittää maalauksiaan ja ilmaisuaan palautteen pohjalta	soveltaa työskentelyssään osaamistaan, hyödyntää ja suhteuttaa saamaansa palautetta maalaustensa, työskentelynsä sekä ilmaisunsa kehittämisessä
Työskentelyn ja lopputuloksen arviointi	arvioi työskentelyään ja maalauksiaan teknisten ominaisuuksien suhteen.	arvioi työskentelyään ja maalaustensa onnistumista suhteessa tavoitteisiin sekä arvioi niiden muotoa ja teknisiä ominaisuuksia.	arvioi työskentelyään, valitsemiaan ratkaisuja sekä maalaustensa onnistumista suhteessa tavoitteisiin sekä arvioi maalaustensa toteutusta sekä sisällön ja muodon suhdetta.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		

Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin käyttö	toteuttaa maalauksia tutulla tekniikalla ja tekotavalla	toteuttaa teknisesti hyviä maalauksia valitsemallaan tekniikalla ja tekotavalla	toteuttaa laadukkaita maalauksia ja etsii omia tapoja käyttää valitsemiaan työvälineitä, materiaaleja sekä tekniikoita siten, että maalausten ilmaisu tukee sisältöä
	käyttää maalauksen työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään.	käyttää maalauksen työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään sekä valitsee ne perustellusti ottaen huomioon sisällön.	käyttää maalauksen työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja monipuolisesti työskentelyssään sekä valitsee ne perustellusti ottaen huomioon sisällön.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Materiaalien käyttö	käyttää liima-, vaha-, arabikumi- tai öljysideaineisia värejä maalatessaan jollekin pohjalle	käyttää liima-, vaha-, arabikumi- tai öljysideaineisia värejä maalauksissaan	käyttää liima-, vaha-, arabikumi- tai öljysideaineisia värejä maalauksissaan
		valitsee ja tarvittaessa pohjustaa maalaustekniikkaan sopivan pohjan kestävän lopputuloksen aikaansaamiseksi	valitsee ja tarvittaessa pohjustaa maalaustekniikkaan sopivan pohjan kestävän lopputuloksen aikaansaamiseksi sekä hyödyntää maalaustekniikan, materiaalien ja pohjusteen ominaisuuksia ilmaisussaan

Maalauksen sommitteleminen ja värien käyttö	sommittelee ja maalaa maalauksen valitsemillaan väreillä	sommittelee ja maalaa valmiin maalauksen valitsemillaan väreillä sekä tekee maalauksissaan ratkaisuja, jotka tukevat sisältöä	sommittelee ja maalaa valmiin maalauksen valitsemillaan väreillä sekä tekee maalauksissaan mielenkiintoisia ja omaperäisiä sommittelullisia ratkaisuja, jotka tukevat ja antavat lisäarvoa sisällölle
		suhteuttaa työskentelynsä traditioon	suhteuttaa työskentelynsä traditioon
	käyttää värejä teoksissaan.	käyttää värejä teoksissaan soveltaen värioppia ja valitsee harkitusti sisältöä tukevia väriyhdistelmiä	käyttää värejä teoksissaan soveltaen värioppia ja valitsee mielenkiintoisia ja omaperäisiä sisältöä tukevia väriyhdistelmiä
		hyödyntää kuvapinnan sommittelun perustekijöitä maalauksessa.	hyödyntää värin, rytmin ja muodon mahdollisuuksia maalauksessa.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee työskentelyssä syntyneitä ongelmia	ratkaisee työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita	ratkaisee työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita ja päättelee, miten eri tilanteissa tulisi toimia
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteisissä tiloissa ottaen muut huomioon	toimii yhteisessä tiloissa ottaen muut huomioon ja pitää työtilan kunnossa	toimii luontevasti yhteisissä tiloissa, pitää työtilan ja -välineet kunnossa sekä ottaa joustavasti ja rakentavasti muut huomioon
Ammattietiikka	noudattaa tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan	noudattaa tekijänoikeuksia, työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan ja etsii tarvittaessa tietoa	noudattaa tekijänoikeuksia, työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan sekä

		teoksia määrittävistä laeista	etsii tietoa työskentelyä tai teoksia määrittävistä muista laeista ja mahdollisista lupahakemuksista
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita ja ottaa huomioon työympäristön turvallisuuden aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita ja ottaa huomioon työympäristön ja yhteisön jäsenten turvallisuuden.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Työskentelyn suunnittelu, sisällöllisten ja visuaalisten tavoitteiden asettaminen	suunnittelee avustettuna työskentelyään	suunnittelee tuettuna työskentelyään	suunnittelee ohjattuna työskentelyään
Työskentely, oman ilmaisun kehittäminen ja ajankäyttö työskentelyssä	saa avustettuna maalauksensa valmiiksi	saa tuettuna maalauksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa ja ottaa vastaan ohjausta	saa ohjattuna maalauksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa ja ottaa vastaan ohjausta
			kehittää maalauksiaan ja ilmaisuaan palautteen pohjalta
Työskentelyn ja lopputuloksen arviointi	arvioi avustettuna työskentelyään ja maalauksiaan	arvioi tuettuna työskentelyään ja maalauksiaan teknisten ominaisuuksien suhteen.	arvioi työskentelyään ja maalauksiaan teknisten ominaisuuksien suhteen.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin käyttö	toteuttaa avustettuna maalauksia tutulla tekniikalla ja tekotavalla	toteuttaa tuettuna maalauksia tutulla tekniikalla ja tekotavalla	toteuttaa ohjattuna maalauksia valitsemallaan tekniikalla ja tekotavalla
	käyttää avustettuna maalauksen työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään.	käyttää tuettuna maalauksen työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään.	käyttää ohjattuna maalauksen työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Materiaalien käyttö	käyttää avustettuna liima-, vaha-, arabikumi- tai öljysideaineisia värejä maalatessaan jollekin pohjalle	käyttää tuettuna liima-, vaha-, arabikumi- tai öljysideaineisia värejä maalatessaan jollekin pohjalle	käyttää ohjattuna liima-, vaha-, arabikumi- tai öljysideaineisia värejä maalatessaan jollekin pohjalle
Maalauksen sommitteleminen ja värien käyttö	sommittelee ja maalaa avustettuna maalauksen valitsemillaan väreillä	sommittelee ja maalaa tuettuna maalauksen valitsemillaan väreillä	sommittelee ja maalaa ohjattuna maalauksen valitsemillaan väreillä
	käyttää avustettuna värejä teoksissaan.	käyttää tuettuna värejä teoksissaan.	käyttää ohjattuna värejä teoksissaan.

			hyödyntää ohjattuna kuvapinnan sommittelun perustekijöitä maalauksessa.
--	--	--	---

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee avustettuna työskentelyssä syntyneitä ongelmia	ratkaisee tuettuna työskentelyssä syntyneitä ongelmia	ratkaisee ohjattuna työskentelyssä syntyneitä ongelmia
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii avustettuna yhteisissä tiloissa ottaen muut huomioon	toimii tuettuna yhteisessä tiloissa ottaen muut	toimii ohjattuna yhteisissä tiloissa ottaen muut huomioon ja pitää työtilan kunnossa
Ammattietiikka	noudattaa avustettuna tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan	noudattaa tuettuna tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan	noudattaa ohjattuna tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa avustettuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa tuettuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa ohjattuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.

Oppimistavoitteet

Opintojakson aikana syvennetään omaa taiteellista työskentelyä. Opiskelija kokeilee ja yhdistelee eri menetelmiä, joista hän valitsee itselleen luontaisia tapoja työskennellä. Opiskelija vastaa maalaamisen eri vaiheista. Hän suunnittelee työskentelyään, huolehtii aikatauluista ja valitsee tarkoituksenmukaiset materiaalit ja työvälineet. Opiskelija huolehtii työpisteen siisteydestä ja työvälineistä. Opiskelija arvioi työskentelyään ja tekemiään ratkaisuja työskentelyn aikana, sekä kehittää työskentelyään saamansa palautteen perusteella. Oman taiteellisen työskentelyn lisäksi tutustutaan

maalaustaiteeseen luentojen ja näyttelyvierailuiden kautta. Valmiita teoksia tarkastellaan ryhmän kanssa yhdessä näyttelytilanteessa ja/tai luokkakritiikissä.

Ohjaussuunnitelma: oppimisympäristöt ja -menetelmät

- ◆ Maalaustaitoa syvennetään oman taiteellisen työskentelyn, maalaustaiteen olemuksen pohdinnan sekä itsetuntemuksen kautta
- ◆ Maalaustaiteen tuntemusta syvennetään luentojen ja näyttelykäyntien avulla
- ◆ Valmiiden teosten esittely tapahtuu joko näyttely-ympäristössä tai kritiikki-tilanteessa
- ◆ Tutkinnon osaan sisältyy viisi osaamispistettä työssäoppimista, joka tapahtuu taiteellisena työskentelynä kolmannen vuoden aikana

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä työskentemällä maalaukseen liittyvissä tehtävissä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Ammattiosaamisen näytön kuvaus

Näyttö järjestetään työssäoppien kolmannen opiskeluvuoden aikana. Näytössä arvioidaan opiskelijan valinnaisten tutkinnon osien aikana toteuttamia teoksia. Opiskelija kertoo työskentelyprosessistaan, sen lähtökohdista ja päämääristä, arvioi omaa työskentelyään, sekä kommentoi muiden tekemiä teoksia. Huomiota kiinnitetään

taiteelliseen suoritukseen, työskentelyprosessin hallintaan, työn taustalla olevan tiedon soveltamiseen ja työssä käytettyjen materiaalien ja tekniikoiden hallintaan. Teosten teknistä toteutusta arvioidaan suhteessa niiden taiteelliseen sisältöön. Näyttö kestää yhdestä kahteen viikkoa.

2.3.2 Kuvanveistoksen valmistaminen, 10 - 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja

- ◆ käyttää työssään kuvanveiston yhtä tai useampaa työskentelymenetelmää tai niiden yhdistelmiä
- ◆ muovailee teoksen/teoksia
- ◆ valmistaa useampiosaisen muotin ja valaa teoksen sopivaan materiaaliin
- ◆ veistää ja/tai rakentaa yhden tai useamman kolmiulotteisen teoksen
- ◆ valitsee tarvittavat työvälineet ja materiaalit
- ◆ hyödyntää valitsemansa materiaalin tai valitsemiensa materiaalien ja tekniikoiden mahdollisuuksia
- ◆ hyödyntää tarvittaessa erilaisia malleja, kuvia ja piirroksia teostensa ja ideoidensa esittelyssä
- ◆ noudattaa työturvallisuusohjeita
- ◆ arvio teoksiaan ja työskentelyään
- ◆ kertoo teostensa sisällöistä ja tekemistään ratkaisuista
- ◆ noudattaa sovittua aikataulua
- ◆ hyödyntää valitsemansa tai valitsemiensa menetelmien mahdollisuuksia.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työskentelyn suunnittelu, sisällöllisten ja	suunnittelee työskentelyään	suunnittelee työskentelyään ja asettaa sille visuaalisia tavoitteita	suunnittelee työskentelynsä aikataulun ja ottaa huomioon tarvittavat työvaiheet sekä

visuaalisten tavoitteiden asettaminen			asettaa työskentelylle omia sisällöllisiä ja visuaalisia tavoitteita
Työskentely, oman ilmaisun kehittäminen ja ajankäyttö työskentelyssä	saa teoksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa ja ottaa vastaan ohjausta	saa teoksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa, ratkaisee työskentelyn aikana ilmeneviä ongelmia	saa teoksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa, ratkaisee työskentelyn aikana ilmeneviä ongelmia ja muuttaa suunnitelmaansa joustavasti työn vaatimusten mukaan
		kehittää teoksiaan ja ilmaisuaan palautteen pohjalta	hyödyntää ja suhteuttaa saamaansa palautetta teostensa, työskentelynsä sekä ilmaisunsa kehittämisessä sekä soveltaa työskentelyssään aiempaa osaamistaan
Työskentelyn ja lopputuloksen arviointi	arvioi työskentelyään ja teoksiaan teknisten ominaisuuksien suhteen.	arvioi työskentelyään ja teostensa onnistumista suhteessa tavoitteisiin sekä arvioi teostensa muotoa ja teknisiä ominaisuuksia.	arvioi työskentelyään, valitsemaan ratkaisuja sekä teostensa onnistumista suhteessa tavoitteisiin sekä arvioi teostensa toteutusta sekä sisällön ja muodon suhdetta.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien käyttö	toteuttaa teoksia tutulla tekniikalla ja tekotavalla	toteuttaa teknisesti hyviä teoksia valitsemallaan tekniikalla ja tekotavalla	toteuttaa laadukkaita teoksia ja etsii omia tapoja käyttää valitsemaan työvälineitä, materiaaleja sekä tekniikoita siten, että teosten ilmaisu tukee sisältöä

			käyttää ja soveltaa teknistä osaamistaan ilmaisussaan
	käyttää kuvanveiston työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään	käyttää kuvanveiston työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään ja valitsee ne perustellusti ottaen huomioon sisällön	käyttää kuvanveiston työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja monipuolisesti työskentelyssään ja valitsee ne perustellusti ottaen huomioon sisällön
	valitsee opastettuna työskentelynsä sopivat työkalut ja menetelmät.	valitsee työskentelynsä sopivat työkalut ja menetelmät.	valitsee työskentelynsä sopivat työkalut sekä menetelmät materiaalin mukaan, valitsee materiaalin aiheen mukaan ja tukemaan omaa ilmaisua.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Plastinen sommittelu	käyttää plastisen sommittelun keskeisiä periaatteita työskentelyssään	käyttää plastisen sommittelun keskeisiä periaatteita työskentelyssään ja huomioi teoksen suhteen aikaan, paikkaan ja tilaan	käyttää plastisen sommittelun keskeisiä periaatteita työskentelyssään ja hyödyntää plastisen sommittelun periaatteita sekä teoksen suhdetta aikaan, paikkaan ja tilaan sekä käyttää kuvanveiston termejä keskustellessaan teoksistaan
Materiaalin käyttö	käyttää tuntemaansa materiaalia kestävän lopputuloksen aikaansaamiseksi.	käyttää materiaaleja ottaen huomioon niiden ominaisuudet saadakseen aikaan kestävän lopputuloksen ja käyttää teknistä osaamista hyödykseen	käyttää materiaaleja ottaen huomioon niiden erot ja reagoinnit muihin materiaaleihin ja ottaa huomioon materiaaliset asiat saadakseen aikaan kestävän lopputuloksen

		suhteuttaa oman työskentelynsä traditioon.	hyödyntää tekniikoiden eroja ja valitsemansa materiaalin ominaisuuksia ilmaisussaan siten, että valinnat tukevat teoksen sisältöä sekä suhteuttaa oman työskentelynsä traditioon.
--	--	--	---

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee työskentelyssä syntyneitä ongelmia	ratkaisee työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita	ratkaisee työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita valiten tilanteeseen sopivan ratkaisun
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteisissä tiloissa muut huomioonottaen	toimii yhteisessä tiloissa muut huomioonottaen ja pitää työtilan kunnossa	toimii luontevasti yhteisissä tiloissa, pitää työtilan ja -välineet kunnossa sekä ottaa joustavasti ja rakentavasti muut huomioon
Ammattietiikka	noudattaa tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan	noudattaa tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan ja tarvittaessa etsii tietoa teoksia määrittävistä laeista	noudattaa tekijänoikeuslakia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan sekä etsii tietoa työskentelyä tai teoksia määrittävistä muista laeista ja mahdollisista lupahakemuksista
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita ja ottaa huomioon työympäristön turvallisuuden aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita ja ottaa huomioon työympäristön ja yhteisön jäsenten turvallisuuden.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Työskentelyn suunnittelu, sisällöllisten ja visuaalisten tavoitteiden asettaminen	suunnittelee avustettuna työskentelyään	suunnittelee tuettuna työskentelyään	suunnittelee ohjattuna työskentelyään ja asettaa sille visuaalisia tavoitteita
Työskentely, oman ilmaisun kehittäminen ja ajankäyttö työskentelyssä	saa avustettuna teoksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa	saa tuettuna teoksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa ja ottaa vastaan ohjausta	saa ohjattuna teoksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa, ratkaisee ohjattuna työskentelyn aikana ilmeneviä ongelmia ja ottaa vastaan ohjausta
			kehittää teoksiaan ja ilmaisuaan palautteen pohjalta
Työskentelyn ja lopputuloksen arviointi	arvioi avustettuna työskentelyään ja teoksiaan teknisten ominaisuuksien suhteen.	arvioi tuettuna työskentelyään ja teoksiaan teknisten ominaisuuksien suhteen.	arvioi ohjattuna työskentelyään ja teostensa onnistumista suhteessa tavoitteisiin sekä arvioi teostensa muotoa ja teknisiä ominaisuuksia.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		

Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien käyttö	toteuttaa avustettuna teoksia tutulla tekniikalla ja tekotavalla	toteuttaa tuettuna teoksia tutulla tekniikalla ja tekotavalla	toteuttaa ohjattuna teoksia valitsemallaan tekniikalla ja tekotavalla
	käyttää avustettuna kuvanveiston työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään	käyttää tuettuna kuvanveiston työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään	käyttää ohjattuna kuvanveiston työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään
	valitsee avustettuna työskentelyynsä sopivat työkalut ja menetelmät.	valitsee tuettuna työskentelyynsä sopivat työkalut ja menetelmät.	valitsee ohjattuna työskentelyynsä sopivat työkalut ja menetelmät.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Plastinen sommittelu	käyttää avustettuna plastisen sommittelun keskeisiä periaatteita työskentelyssään	käyttää tuettuna plastisen sommittelun keskeisiä periaatteita työskentelyssään	käyttää ohjattuna plastisen sommittelun keskeisiä periaatteita työskentelyssään ja huomioi ohjattuna teoksen suhteen aikaan, paikkaan ja tilaan
Materiaalin käyttö	käyttää tuettuna tuntemaansa materiaalia	käyttää tuettuna tuntemaansa materiaalia kestävän lopputuloksen aikaansaamiseksi.	käyttää ohjattuna tuntemaansa materiaalia kestävän lopputuloksen aikaansaamiseksi.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee avustettuna työskentelyssä syntyneitä ongelmia	ratkaisee tuettuna työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita	ratkaisee ohjattuna työskentelyssä syntyneitä ongelmia
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii avustettuna yhteisissä tiloissa	toimii tuettuna yhteisessä tiloissa muut huomioonottaen ja pitää työtilan kunnossa	toimii ohjattuna yhteisessä tiloissa muut huomioonottaen ja pitää työtilan kunnossa
Ammattietiikka	noudattaa avustettuna tekijänoikeuksia	noudattaa tuettuna tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan	noudattaa ohjattuna tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa avustettu työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa tuettuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa ohjattuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.

Oppimistavoitteet

Opintojakson aikana syvennetään omaa taiteellista työskentelyä. Opiskelija kokeilee ja yhdistelee eri menetelmiä, joista hän valitsee itselleen luontaisia tapoja työskennellä. Opiskelija harjoittelee kuvanveiston eri vaiheita. Hän suunnittelee työskentelyään, huolehtii aikatauluista ja valitsee tarkoituksenmukaiset materiaalit ja työvälineet, sekä pitää huolta työvälineistä ja työpisteen siisteydestä. Opiskelija arvioi työskentelyään ja tekemiään ratkaisuja työskentelyn aikana, sekä kehittää omaa työskentelyään saamansa palautteen perusteella. Oman taiteellisen työskentelyn lisäksi tutustutaan kuvanveistotaiteeseen luentojen ja näyttelyvierailuiden kautta. Valmiita teoksia tarkastellaan ryhmän kanssa yhdessä näyttelytilanteessa ja/tai luokkakritiikissä.

Ohjaussuunnitelma: oppimisympäristöt ja -menetelmät

- ◆ Kuvanveistämistä syvennetään oman taiteellisen työskentelyn kautta
- ◆ Kuvanveiston tuntemusta syvennetään luentojen ja näyttelykäyntien avulla

- ◆ Valmiiden teosten esittely tapahtuu joko näyttely-ympäristössä tai kritiikkitalanteessa
- ◆ Tutkinnon osaan sisältyy viisi osaamispistettä työssäoppimista, joka tapahtuu taiteellisena työskentelynä kolmannen vuoden aikana

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä toimimalla kuvanveiston tehtävissä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Ammattiosaamisen näytön kuvaus

Näyttö pidetään työssäoppien kolmannen opiskeluvuoden aikana. Näytössä arvioidaan opiskelijan valinnaisten tutkinnon osien aikana toteuttamia teoksia. Opiskelija kertoo työskentelyprosessistaan ja arvioi omaa työskentelyään, sekä kommentoi muiden tekemiä teoksia. Huomiota kiinnitetään työskentelyprosessin hallintaan, työn taustalla olevan tiedon soveltamiseen ja työssä käytettyjen materiaalien ja tekniikoiden hallintaan. Teosten teknistä toteutusta arvioidaan suhteessa niiden taiteelliseen sisältöön. Näyttö kestää yhdestä kahteen viikkoa.

2.3.3 Taidegrafiikan tekeminen, 10 - 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

- ◆ käyttää työssään taidegrafiikan yhtä tai useampaa menetelmää ja/tai niiden yhdistelmiä
- ◆ ilmaisee itseään taidegrafiikan keinoin
- ◆ vedostaa taidegrafiikan menetelmillä valmistetuista laatoista vedossarjan
- ◆ hyödyntää valitsemiensa materiaalien, tekniikoiden ja menetelmien mahdollisuuksia
- ◆ valitsee tarvittavat työvälineet ja materiaalit
- ◆ hyödyntää tarvittaessa erilaisia malleja, kuvia ja luonnoksia teostensa ja ideoidensa esittelyssä
- ◆ noudattaa työturvallisuusohjeita
- ◆ arvioi vedoksiaan ja työskentelyään
- ◆ kertoo teostensa sisällöistä ja tekemistään ratkaisuista
- ◆ noudattaa sovittua aikataulua.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työskentelyn suunnittelu, sisällöllisten ja visuaalisten tavoitteiden asettaminen	suunnittelee työskentelyään	suunnittelee työskentelyään ja asettaa sille visuaalisia tavoitteita	suunnittelee työskentelynsä aikataulun ja ottaa huomioon tarvittavat työvaiheet sekä asettaa työskentelylle omia sisällöllisiä ja visuaalisia tavoitteita
Työskentely, oman ilmaisun kehittäminen ja ajankäyttö työskentelyssä	saa taidegrafiikan vedoksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa ja ottaa vastaan ohjausta	saa taidegrafiikan vedoksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa ja ratkaisee työskentelyn aikana ilmeneviä ongelmia	saa taidegrafiikan vedoksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa, ratkaisee työskentelyn aikana ilmeneviä ongelmia ja muuttaa suunnitelmaansa joustavasti työn vaatimusten mukaan

		kehittää työskentelyään ja ilmaisuaan palautteen pohjalta	soveltaa työskentelyssään osaamistaan, hyödyntää ja suhteuttaa saamaansa palautetta teostensa, työskentelynsä sekä ilmaisunsa kehittämisessä
Työskentelyn ja lopputuloksen arviointi	arvioi työskentelyään ja teoksiaan teknisten ominaisuuksien suhteen.	arvioi työskentelyään ja vedostensa onnistumista suhteessa asettamiinsa tavoitteisiin	arvioi työskentelyään, valitsemiaan ratkaisuja sekä vedostensa onnistumista suhteessa asettamiinsa tavoitteisiin
		arvioi teostensa muotoa ja teknisiä ominaisuuksia.	arvioi teostensa toteutusta sekä sisällön ja muodon suhdetta.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työmenetelmien, teknikoiden ja materiaalien käyttö	vedostaa kuvia tutulla taidegrafiikan tekniikalla ja tekotavalla	vedostaa teknisesti hyvän vedossarjan valitsemallaan tekniikalla ja tekotavalla	vedostaa teknisesti laadukkaan vedossarjan ja etsii omia tapoja käyttää valitsemiaan materiaaleja, tekniikoita ja tekotapoja siten, että kuvien ilmaisu tukee sisältöä
	käyttää taidegrafiikan työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään.	käyttää taidegrafiikan työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään sekä valitsee ne perustellusti sisältö huomioon ottaen.	käyttää taidegrafiikan työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja monipuolisesti työskentelyssään sekä valitsee ne työn sisällön ja ilmaisun kannalta tarkoituksenmukaisesti.
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3

olevan tiedon hallinta	Opiskelija		
Taidegrafiikan menetelmien käyttö	valitsee työskentelynsä syvä- tai kohopainomenetelmän	käyttää syvä- ja kohopainomenetelmien teknisiä sovelluksia	yhdistää ja käyttää luovasti yhtä tai useampaa taidegrafiikan menetelmää saadakseen aikaan mielenkiintoisia teoksia
			kokeilee erilaisia laattoja, vedostustapoja ja materiaaleja kehittääkseen omaa ilmaisuaan
Sommitteleminen ja värien käyttö	sommittelee ja suunnittelee taidegrafiikan vedoksia valitsemillaan väreillä	sommittelee ja suunnittelee taidegrafiikan vedoksia valitsemillaan väreillä käyttäen yhtä tai useampaa laattaa sekä käyttää erilaisia väriyhdistelmiä saadakseen aikaan halutun lopputuloksen	käyttää sommitelussaan taidegrafiikan mahdollisuuksia yhtä tai useampaa laattaa käyttäen sekä hyödyntää vedostusmateriaalien, kuulto- ja peittovärien teknisiä ominaisuuksia
			suhteuttaa oman työskentelynsä traditioon
Materiaalien käyttö	käyttää tuntemaansa materiaalia kestävän lopputuloksen aikaansaamiseksi.	käyttää materiaaleja ottaen huomioon niiden ominaisuudet saadakseen aikaan kestävän lopputuloksen ja käyttää teknistä osaamistaan hyödykseen.	käyttää ja hyödyntää materiaaleja ottaen huomioon niiden ominaisuudet ja teoksen sisällön ilmaisussaan sekä toteuttaa kestävän lopputuloksen hyödyntäen teknistä osaamistaan.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee työskentelyssä syntyneitä ongelmia	ratkaisee työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita	ratkaisee työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita ja pääättelee miten eri tilanteissa tulisi toimia
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteisissä tiloissa ja ottaa muut huomioon	toimii yhteisissä tiloissa, ottaa muut huomioon ja pitää työtilan kunnossa	toimii luontevasti yhteisissä tiloissa, pitää työtilan ja -välineet kunnossa sekä ottaa joustavasti ja rakentavasti muut huomioon
Ammattietiikka	merkitsee vedoksensa, noudattaa tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan	merkitsee vedoksensa ammattialan käytäntöjen mukaisesti, noudattaa tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan ja tarvittaessa etsii tietoa teoksia määrittävistä laeista	merkitsee vedoksensa ammattialan käytäntöjen mukaisesti, noudattaa tekijänoikeuslakia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan sekä etsii tietoa työskentelyä tai teoksia määrittävistä muista laeista ja mahdollisista lupahakemuksista
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita ja ottaa huomioon työympäristön turvallisuuden aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita ja ottaa huomioon työympäristön ja yhteisön jäsenten turvallisuuden
			hakee tietoa uusista ja vähemmän vaarallisista työtavoista ja materiaaleista ja käyttää niitä työssään.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		

Työskentelyn suunnittelu, sisällöllisten ja visuaalisten tavoitteiden asettaminen	suunnittelee avustettuna työskentelyään	suunnittelee tuettuna työskentelyään	suunnittelee ohjattunatyöskentelyään ja asettaa sille visuaalisia tavoitteita
Työskentely, oman ilmaisun kehittäminen ja ajankäyttö työskentelyssä	saa avustettuna taidegrafiikan vedoksensa valmiiksi	saa tuettuna taidegrafiikan vedoksensa valmiiksi	saa taidegrafiikan vedoksensa valmiiksi ohjattuna sovitussa aikataulussa ja ottaa vastaan ohjausta
			kehittää työskentelyään ja ilmaisuaan palautteen pohjalta
Työskentelyn ja lopputuloksen arviointi	arvioi avustettuna työskentelyään ja teoksiaan teknisten ominaisuuksien suhteen.	arvioi tuettuna työskentelyään ja teoksiaan teknisten ominaisuuksien suhteen.	arvioi ohjattuna työskentelyään ja teoksiaan suhteessa asettamiinsa tavoitteisiin

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Työmenetelmien, teknikoiden ja materiaalien käyttö	vedostaa avustettuna kuvia tutulla taidegrafiikan tekniikalla ja tekotavalla	vedostaa tuettuna avustettuna kuvia tutulla taidegrafiikan tekniikalla ja tekotavalla	vedostaa ohjattuna kuvia valitsemallaan tekniikalla ja tekotavalla
	käyttää avustettuna taidegrafiikan työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään.	käyttää tuettuna taidegrafiikan työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään.	käyttää ohjattuna taidegrafiikan työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään sekä valitsee ne perustellusti sisältö huomioon ottaen.
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Taidegrafiikan menetelmien käyttö	valitsee avustettuna työskentelynsä syvä- tai kohopainomenetelmän	valitsee tuettuna työskentelynsä syvä- tai kohopainomenetelmän	valitsee ohjattuna työskentelynsä syvä- tai kohopainomenetelmän
Sommitteleminen ja värien käyttö	sommittelee ja suunnittelee avustettuna taidegrafiikan vedoksia valitsemillaan väreillä	sommittelee ja suunnittelee tuettuna taidegrafiikan vedoksia valitsemillaan väreillä	sommittelee ja suunnittelee ohjattuna taidegrafiikan vedoksia valitsemillaan väreillä käyttäen yhtä tai useampaa laattaa
Materiaalien käyttö	käyttää avustettuna tuntemaansa materiaalia kestävän lopputuloksen aikaansaamiseksi.	käyttää tuettuna tuntemaansa materiaalia kestävän lopputuloksen aikaansaamiseksi.	käyttää ohjattuna tuntemaansa materiaalia kestävän lopputuloksen aikaansaamiseksi.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee avustettuna työskentelyssä syntyneitä ongelmia	ratkaisee tuettuna työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita	ratkaisee ohjattuna työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii avustettuna yhteisissä tiloissa ja ottaa muut huomioon	toimii tuettuna yhteisissä tiloissa ja ottaa muut huomioon	toimii ohjattuna yhteisissä tiloissa, ottaa muut huomioon ja pitää työtilan kunnossa
Ammattietiikka	merkitsee avustettuna vedoksensa	merkitsee tuettuna vedoksensa, noudattaa tekijänoikeuksia ja työskentelee tuettuna tehtyjen sopimusten mukaan	merkitsee ohjattuna vedoksensa, noudattaa tekijänoikeuksia ja työskentelee ohjattuna tehtyjen sopimusten mukaan
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa avustettuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa	noudattaa tuettuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa ohjattuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.

	itselleen tai muille.		
--	-----------------------	--	--

Oppimistavoitteet

Opintojakson aikana syvennetään omaa taiteellista työskentelyä. Opiskelija kokeilee ja yhdistelee eri menetelmiä, joista hän valitsee itselleen luontaisia tapoja työskennellä. Opiskelija harjoittelee taidegrafiikkaan kuuluvia vaiheita. Hän suunnittelee työskentelyään, huolehtii aikatauluista ja valitsee tarkoituksenmukaiset materiaalit ja työvälineet, sekä pitää huolta työvälineistä ja työpisteen siisteydestä. Opiskelija arvioi työskentelyään ja tekemiään ratkaisuja työskentelyn aikana, sekä kehittää työskentelyään saamansa palautteen perusteella. Oman taiteellisen työskentelyn lisäksi opintojaksolla tutustutaan taidegrafiikkaan luentojen ja näyttelyvierailuiden kautta. Valmiita teoksia tarkastellaan ryhmän kanssa yhdessä näyttelytilanteessa ja/tai ryhmän kritiikissä.

Ohjaussuunnitelma: oppimisympäristöt ja – menetelmät

- ◆ Taidegrafiikan tekemistä syvennetään oman taiteellisen työskentelyn kautta
- ◆ Taidegrafiikan tuntemusta syvennetään luentojen ja näyttelykäyntien avulla
- ◆ Valmiiden teosten esittely tapahtuu joko näyttely-ympäristössä tai kritiikkitalanteessa
- ◆ Tutkinnon osaan sisältyy viisi osaamispistettä työssäoppimista, joka tapahtuu taiteellisena työskentelynä kolmannen vuoden aikana

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä työskentemällä taidegrafiikan työtehtävissä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Ammattiosaamisen näytön kuvaus

Näyttö pidetään työssäoppien kolmannen vuoden aikana. Näytössä arvioidaan opiskelijan valinnaisten tutkinnon osien aikana toteuttamia teoksia. Opiskelija kertoo työskentelyprosessistaan ja arvioi omaa työskentelyään, sekä kommentoi muiden tekemiä teoksia. Huomiota kiinnitetään työskentelyprosessin hallintaan, työn taustalla olevan tiedon soveltamiseen ja työssä käytettyjen materiaalien ja tekniikoiden hallintaan. Teosten teknistä toteutusta arvioidaan suhteessa niiden taiteelliseen sisältöön. Näyttö kestää yhdestä kahteen viikkoon.

2.3.4 Tila-aikataiteen valmistaminen, 10 - 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

- ◆ käyttää työssään tai teoksissaan yhtä tai useampaa työskentelymenetelmää tai niiden yhdistelmiä
- ◆ ilmaisee itseään tila-aikataiteen keinoin tai käsitteellisesti
- ◆ valmistaa teoksen tai teoksia valitsemiaan tekniikoita käyttäen
- ◆ valitsee tarvittavat työvälineet ja materiaalit teokseen
- ◆ hyödyntää valitsemansa materiaalin tai valitsemiensa materiaalien ja tekniikoiden mahdollisuuksia
- ◆ hyödyntää tarvittaessa erilaisia malleja, kuvia ja piirroksia teostensa ja ideoidensa esittelyssä
- ◆ noudattaa työturvallisuusohjeita
- ◆ arvio teoksiaan ja työskentelyään
- ◆ kertoo teostensa sisällöistä ja tekemistään ratkaisuksista

- ◆ noudattaa sovittua aikataulua
- ◆ hyödyntää valitsemansa tai valitsemiensa menetelmien mahdollisuuksia.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työskentelyn suunnittelu, sisällöllisten ja visuaalisten tavoitteiden asettaminen	suunnittelee työskentelyään	suunnittelee työskentelyään ja asettaa sille visuaalisia tavoitteita	suunnittelee työskentelynsä aikataulun ja ottaa huomioon tarvittavat työvaiheet sekä asettaa työskentelylle omia sisällöllisiä ja visuaalisia tavoitteita
Työskentely, oman ilmaisun kehittäminen ja ajankäyttö työskentelyssä	saa teoksensa valmiiksi sovitus- ja aikataulussa ja ottaa vastaan ohjausta	saa teoksensa valmiiksi sovitus- ja aikataulussa ja ratkaisee työskentelyn aikana ilmeneviä ongelmia	saa teoksensa valmiiksi sovitus- ja aikataulussa, ratkaisee työskentelyn aikana ilmeneviä ongelmia ja muuttaa suunnitelmaansa joustavasti työn vaatimusten mukaan
		kehittää työskentelyään ja ilmaisuaan palautteen pohjalta	soveltaa työskentelyssään osaamistaan, hyödyntää ja suhteuttaa saamaansa palautetta teostensa, työskentelynsä sekä ilmaisunsa kehittämisessä
Työskentelyn ja lopputuloksen arviointi	arvioi työskentelyään ja teoksiaan teknisten ominaisuuksien suhteen.	arvioi työskentelyään ja teostensa onnistumista suhteessa tavoitteisiin sekä arvioi teostensa muotoa ja teknisiä ominaisuuksia.	arvioi työskentelyään, valitsemiaan ratkaisuja sekä teostensa onnistumista suhteessa tavoitteisiin sekä arvioi teostensa toteutusta sekä sisällön ja muodon suhdetta.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit
------------------	--------------------

2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työmenetelmien, teknikoiden ja materiaalien käyttö	toteuttaa teoksen/ teoksia tutulla tekniikalla ja tekotavalla	toteuttaa harkitun teoksen /teoksia valitsemallaan tekniikalla tai tekotavalla sekä valitsee toteutuksen ottaen huomioon sisällön	toteuttaa harkitun ja laadukkaan teoksen/teoksia, joista ilmenee käsitteellinen ajattelu, etsii omia tapoja käyttää valitsemiaan työvälineitä, materiaaleja sekä tekniikoita siten, että teosten ilmaisu tukee sisältöä
			soveltaa työskentelyssään osaamistaan ja käyttää teknistä tietämystään ilmaisun esiintuomiseen
	käyttää tuttuja työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään	käyttää tarkoituksenmukaisia työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään ja valitsee ne perustellusti ottaen huomioon sisällön	käyttää monipuolisesti, hallitusti ja tarkoituksenmukaisesti työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään ja valitsee ne perustellusti ottaen huomioon sisällön
	valitsee opastettuna työskentelyynsä sopivat työkalut ja menetelmät.	valitsee työskentelyynsä sopivat työkalut ja menetelmät.	valitsee työskentelyynsä sopivat työkalut sekä menetelmät materiaalin mukaan ja valitsee materiaalin aiheen mukaan tukemaan omaa ilmaisua.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		

Käsitteellinen työskentely	suunnittelee ja toteuttaa teoksen/teoksia, joiden taustalla on jokin näkökulma	suunnittelee ja toteuttaa teoksen/teoksia, jotka viittaavat niiden ulkopuolelle ja joiden taustalla on jokin käsitteellinen tai kantaaottava lähtökohta	suunnittelee ja toteuttaa teoksen/teoksia, jotka viittaavat niiden ulkopuolelle ja joiden taustalla on käsitteellinen tai kantaaottava lähtökohta ja purkaa teoksensa sanoiksi
	huomioi teoksen suhteen aikaan, paikkaan ja tilaan.	huomioi teoksen suhteen aikaan, paikkaan ja tilaa sekä suhteuttaa oman työskentelynsä traditioon	huomioi teoksen suhteen aikaan, paikkaan ja tilaan sekä suhteuttaa oman työskentelynsä sekä teoksensa ympäristöön ja traditioon
		tunnistaa lajityypin ominaispiirteitä ja perustelee niiden pohjalta tekemiään valintojaan.	tunnistaa ja tiedostaa tila-aikataiteen ominaispiirteet ja taustalla olevan ajattelun merkityksen ja tekee niiden pohjalta perusteltuja valintoja.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee työskentelyssä syntyneitä ongelmia	ratkaisee työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita	ratkaisee työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita ja pääättelee miten eri tilanteissa tulisi toimia
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteisissä tiloissa ottaen muut huomioon	toimii yhteisessä tiloissa ottaen muut huomioon ja pitää työtilan kunnossa	toimii luontevasti yhteisissä tiloissa, pitää työtilan ja välineet kunnossa sekä ottaa joustavasti ja rakentavasti muut huomioon
Ammattietiikka	noudattaa tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen	noudattaa tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen	noudattaa tekijänoikeuslakia ja työskentelee tehtyjen

	sopimusten mukaan	sopimusten mukaan ja tarvittaessa etsii tietoa teoksia määrittävistä laeista	sopimusten mukaan sekä etsii tietoa työskentelyä tai teoksia määrittävistä muista laeista ja mahdollisista lupahakemuksista
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita ja ottaa huomioon työympäristön turvallisuuden aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita ja ottaa huomioon työympäristön ja yhteisön jäsenten turvallisuuden.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Työskentelyn suunnittelu, sisällöllisten ja visuaalisten tavoitteiden asettaminen	suunnittelee avustettuna työskentelyään	suunnittelee tuettuna työskentelyään	suunnittelee ohjattuna työskentelyään ja asettaa sille visuaalisia tavoitteita
Työskentely, oman ilmaisun kehittäminen ja ajankäyttö työskentelyssä	saa avustettuna teoksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa	saa tuettuna teoksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa ja ottaa vastaan ohjausta	saa ohjattuna teoksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa, ottaa vastaan ohjausta ja ratkaisee ohjattuna työskentelyn aikana ilmeneviä ongelmia
			kehittää ohjattuna työskentelyään ja ilmaisuaan palautteen pohjalta
Työskentelyn ja lopputuloksen	arvioi avustettuna työskentelyään ja teoksiaan teknisten ominaisuuksien	arvioi tuettuna työskentelyään ja teoksiaan teknisten	arvioi ohjattuna työskentelyään ja teostensa onnistumista suhteessa tavoitteisiin sekä

arviointi	suhteen.	ominaisuuksien suhteen.	arvioi teostensa muotoa ja teknisiä ominaisuuksia.
-----------	----------	-------------------------	--

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Työmenetelmien, teknikoiden ja materiaalien käyttö	toteuttaa avustettuna teoksen/ teoksia tutulla tekniikalla ja tekotavalla	toteuttaa tuettuna teoksen/ teoksia tutulla tekniikalla ja tekotavalla	toteuttaa ohjattuna teoksen/ teoksia tutulla tekniikalla ja tekotavalla
	käyttää avustettuna tuttuja työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään	käyttää tuettuna tuttuja työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään	käyttää ohjattuna tarkoituksenmukaisia työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään
	valitsee avustettuna työskentelyynsä sopivat työkalut ja menetelmät.	valitsee tuettuna työskentelyynsä sopivat työkalut ja menetelmät.	valitsee ohjattuna työskentelyynsä sopivat työkalut ja menetelmät.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		

Käsitteellinen työskentely	suunnittelee ja toteuttaa avustettuna teoksen/teoksia, joiden taustalla on jokin näkökulma	suunnittelee ja toteuttaa tuettuna teoksen/teoksia, joiden taustalla on jokin näkökulma	suunnittelee ja toteuttaa ohjattuna teoksen/teoksia, joiden taustalla on jokin näkökulma
	huomioi avustettuna teoksen suhteen aikaan, paikkaan ja tilaan.	huomioi tuettuna teoksen suhteen aikaan, paikkaan ja tilaan.	huomioi ohjattuna teoksen suhteen aikaan, paikkaan ja tilaan.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee avustettuna työskentelyssä syntyneitä ongelmia	ratkaisee tuettuna työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita	ratkaisee ohjattuna työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii avustettuna yhteisissä tiloissa ottaen muut huomioon	toimii tuettuna yhteisessä tiloissa ottaen muut huomioon	toimii ohjattuna yhteisessä tiloissa ottaen muut huomioon ja pitää työtilan kunnossa
Ammattietiikka	noudattaa avustettuna tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan	noudattaa tuettuna tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan	noudattaa ohjattuna tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa avustettuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa tuettuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa ohjattuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.

Oppimistavoitteet

Opintojakson aikana syvennetään omaa taiteellista työskentelyä. Opiskelija kokeilee ja yhdistelee eri menetelmiä, joista hän valitsee itselleen luontaisia tapoja työskennellä. Opiskelija harjoittelee tila-aikataiteeseen kuuluvia eri työvaiheita. Hän suunnittelee

työskentelyään, huolehtii aikatauluista ja työturvallisuudesta, sekä valitsee tarkoituksenmukaiset materiaalit ja työvälineet. Opiskelija arvioi työskentelyään ja tekemiään ratkaisuja työskentelyn aikana, sekä kehittää työskentelyään saamansa palautteen perusteella. Oman taiteellisen työskentelyn lisäksi tutustutaan tila-aikataiteeseen luentojen ja näyttelyvierailuiden kautta. Valmiita teoksia tarkastellaan ryhmän kanssa yhdessä näyttelytilanteessa ja/tai luokkakritiikissä.

Ohjaussuunnitelma: oppimisympäristöt ja –menetelmät

- ◆ Tila-aikataiteen tekemistä syvennetään oman taiteellisen työskentelyn kautta
- ◆ Tila-aikataiteen tuntemusta syvennetään luentojen ja näyttelykäyntien avulla
- ◆ Valmiiden teosten esittely tapahtuu joko näyttely-ympäristössä tai kritiikkitalanteessa
- ◆ Tutkinnon osaan sisältyy viisi osaamispistettä työssäoppimista, joka tapahtuu taiteellisena työskentelynä kolmannen vuoden aikana

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä työskentelemällä tila-aikataiteen tehtävissä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Ammattiosaamisen näytön kuvaus

Näyttö pidetään työssäoppien kolmannen vuoden aikana. Näytössä arvioidaan opiskelijan valinnaisten tutkinnon osien aikana toteuttamia teoksia. Opiskelija kertoo

työskentelyprosessistaan ja arvioi omaa työskentelyään, sekä kommentoi muiden tekemiä teoksia. Huomiota kiinnitetään työskentelyprosessin hallintaan, työn taustalla olevan tiedon soveltamiseen ja työssä käytettyjen materiaalien ja tekniikoiden hallintaan. Teosten teknistä toteutusta arvioidaan suhteessa niiden taiteelliseen sisältöön. Näyttö toteutetaan kolmannen opiskeluvuoden keväällä ja sen kestää viikon.

2.3.5 Näyttelyn toteuttaminen, 10 - 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

- ◆ työskentelee jollain kuva- ja mediataiteen menetelmällä
- ◆ viimeistelee esille asetettavat teokset näyttelyä varten
- ◆ asettaa näyttelyyn esille valmistamansa teoksen tai teoksia
- ◆ ripustaa teoksensa näyttelytilaan
- ◆ ottaa huomioon yleisön turvallisuuden teoksen tai teosten ripustuksessa
- ◆ kirjoittaa lehdistötiedotteen
- ◆ käyttää viestintävälineitä näyttelystä tiedottamiseen
- ◆ osallistuu avajaistilaisuuden järjestelyihin ja näyttelytilan järjestämiseen
- ◆ noudattaa sovittua aikataulua
- ◆ arvioi näyttelykokonaisuuttaan ja siihen liittyvää työskentelyä
- ◆ arvioi toimintaansa.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3

hallinta	Opiskelija		
Työskentelyn suunnittelu	sopii näyttelyn rakentamiseen osallistumisesta	sopii näyttelyyn ja sen rakentamiseen osallistumisesta	sopii näyttelyyn ja sen rakentamiseen osallistumisesta ja tekee alustavan työskentely- ja näyttelysuunnitelman
		kehittelee ideoita ja suunnittelee niiden pohjalta teoksia näyttelyyn	kehittelee ideoita ja miettii itsenäisesti työskentelynsä lähtökohtia ja valitsee ajatuksistaan jonkin, jota alkaa kehittää eteenpäin
Näyttelyn rakentaminen	saapuu paikalle ajoissa ja osallistuu näyttelyn rakentamiseen	saapuu paikalle ajoissa, tuo tai järjestää teoksensa/teostensa kuljetuksen näyttelytilaan ja osallistuu näyttelyn rakentamiseen	saapuu paikalle ajoissa, tuo tai järjestää teoksensa/teostensa kuljetuksen näyttelytilaan ja osallistuu aktiivisesti näyttelyn rakentamiseen ottaen muut huomioon
	ripustaa ja asettaa teoksia esille opastetusti	ripustaa ja asettaa teoksia esille, suunnittelee omien teosten esillepanoa ja ottaa huomioon muut esilleasettajat	kokeilee erilaisia vaihtoehtoja ottaen huomioon kokonaisuuden ennen kuin päättää, mitä teoksia ja miten aikoo ne ripustaa tai asettaa esille ja ottaa valinnoissaan huomioon muiden näyttelyyn osallistujien teokset parhaan mahdollisen lopputuloksen aikaan saamiseksi
Palautteen hyödyntäminen työskentelyssä	korjaa toimintaansa saamansa palautteen pohjalta.	hyödyntää saamaansa palautetta ja keskustelee toiminnastaan.	keskustelee ja sopii yhdessä muiden kanssa toiminnasta, hyödyntää saamaansa palautetta ja antaa rakentavaa palautetta muille.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien,	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3

-välineiden ja materiaalin hallinta	Opiskelija		
Työvälineiden käyttö	käyttää annettuja työvälineitä näyttelyn pystytyksessä teosten ripustamiseen tai esilleasettamiseen	käyttää tarvittavia työvälineitä näyttelyn pystytyksessä, teosten ripustamiseen tai esilleasettamiseen	käyttää tarvittavia työvälineitä ja ottaa mukaan tarvittaessa omat työvälineet näyttelyn pystyttämiseen, teosten ripustamiseen tai esilleasettamiseen
			suunnittelee etukäteen teostensa ripustusmekanismit tai esilleasettamiseen tarvittavat erityistarvikkeet
Teosten esille asettaminen	ripustaa tai asettaa esille teoksen/teokset ohjeiden mukaan turvallisesti.	ripustaa tai asettaa esille teoksen/teokset turvallisesti ja harkitusti	ripustaa tai asettaa esille teoksen/teokset huolellisesti ja ottaa näyttelykokonaisuuden huomioon
		dokumentoi näyttelyn.	dokumentoi näyttelyn rakentamisen eri vaiheet ja näyttelykokonaisuuden.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Näyttelystä sopiminen	selvittää näyttelypaikan ja näyttelyn rakentamisen aikataulun	sopii näyttelyn järjestelyistä muiden osallistujien ja/tai näyttelyn järjestäjän kanssa	toimii oma-aloitteisesti ja aktiivisesti muiden osallistujien ja/tai näyttelyn järjestäjän kanssa sekä sopii näyttelyn järjestelyistä heidän kanssaan
Teosten nimeäminen	nimeää opastettuna teoksensa.	nimeää teoksensa.	nimeää teoksensa alan ammattikäytäntöjen mukaisesti.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit
------------------	--------------------

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Vuorovaikutus ja yhteistyö	noudattaa teosten ripustamisesta tai esilleasettamisesta annettuja ohjeita	työskentelee ottaen muut huomioon näyttelyä rakennettaessa	työskentelee joustavasti ja ottaen muut huomioon näyttelyä rakennettaessa
			kantaa yhteisvastuuta näyttelykokonaisuudesta ja sen ilmeestä sekä auttaa tarvittaessa muita esilleasettajia ripustustilanteessa
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita.	noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita ja ottaa huomioon näyttely-ympäristön turvallisuuden.	noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita ja ottaa huomioon näyttely-ympäristön ja yhteisön jäsenten turvallisuuden ja toimii harkiten.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Työskentelyn suunnittelu	sopii avustettuna näyttelyn rakentamiseen osallistumisesta	sopii tuettuna näyttelyyn ja sen rakentamiseen osallistumisesta	sopii ohjattuna näyttelyyn ja sen rakentamiseen osallistumisesta
			kehittelee ohjattuna ideoita ja suunnittelee niiden pohjalta teoksia näyttelyyn

Näyttelyn rakentaminen	saapuu paikalle ajoissa ja osallistuu avustettuna näyttelyn rakentamiseen	saapuu paikalle ajoissa ja osallistuu tuettuna näyttelyn rakentamiseen	saapuu paikalle ajoissa, tuo tai järjestää ohjattuna teoksensa/teostensa kuljetuksen näyttelytilaan ja osallistuu ohjattuna näyttelyn rakentamiseen
	ripustaa ja asettaa avustettuna teoksia esille	ripustaa ja asettaa tuettuna teoksia esille	ripustaa ja asettaa ohjattuna teoksia esille, suunnittelee ohjattuna omien teosten esillepanoa ja ottaa huomioon muut esilleasettajat
Palautteen hyödyntäminen työskentelyssä	korjaa avustettuna toimintaansa saamansa palautteen pohjalta.	korjaa tuettuna toimintaansa saamansa palautteen pohjalta.	hyödyntää ohjattuna saamaansa palautetta ja keskustelee toiminnastaan.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Työvälineiden käyttö	käyttää avustettuna annettuja työvälineitä näyttelyn pystytyksessä teosten ripustamiseen tai esilleasettamiseen	käyttää tuettuna työvälineitä näyttelyn pystytyksessä, teosten ripustamiseen tai esilleasettamiseen	käyttää ohjattuna tarvittavia työvälineitä näyttelyn pystytyksessä teosten ripustamiseen tai esilleasettamiseen
			suunnittelee ohjattuna etukäteen teostensa ripustusmekanismit tai esilleasettamiseen tarvittavat erityistarvikkeet
Teosten esille asettaminen	ripustaa tai asettaa avustettuna esille teoksen/teokset ohjeiden mukaan turvallisesti.	ripustaa tai asettaa tuettuna esille teoksen/teokset ohjeiden mukaan turvallisesti.	ripustaa tai asettaa esille teoksen/teokset ohjeiden mukaan turvallisesti.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Näyttelystä sopiminen	selvittää avustettuna näyttelypaikan ja näyttelyn rakentamisen aikataulun	selvittää tuettuna näyttelypaikan ja näyttelyn rakentamisen aikataulun	selvittää ohjattuna näyttelypaikan ja näyttelyn rakentamisen aikataulun
Teosten nimeäminen	nimeää avustettuna teoksensa.	nimeää tuettuna teoksensa.	nimeää ohjattuna teoksensa.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Vuorovaikutus ja yhteistyö	työskentelee avustettuna ottaen muut huomioon näyttelyä rakennettaessa	työskentelee tuettuna ottaen muut huomioon näyttelyä rakennettaessa	työskentelee ohjattuna ottaen muut huomioon näyttelyä rakennettaessa
			auttaa tarvittaessa muita esilleasettajia ripustustilanteessa
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa avustettuna työstä annettuja turvallisuusohjeita.	noudattaa tuettuna työstä annettuja turvallisuusohjeita.	noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita ja toimii harkiten.

Oppimistavoitteet

Opintojakso toteutetaan toisen ja kolmannen opiskeluvuoden aikana. Näyttelytyöryhmä huolehtii yhdessä kolmannen vuoden kevätlukukaudella pidettävän näyttelyn toteuttamisesta ja muiden pienempien näyttelyiden järjestämisestä. Jakson aikana tutustutaan näyttelyn järjestämiseen liittyviin hakemuksiin ja sopimuksiin, harjoitellaan kutsukorttien ja julisteiden taittoon liittyviä kuvankäsittelytaitoja, tutustutaan erilaisiin tapoihin ripustaa näyttely ja suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä näyttelystä tiedottaminen sekä avajaisten järjestäminen.

Ohjaussuunnitelma: oppimisympäristöt ja -menetelmät

- ◆ Opetus tapahtuu oppilaitoksessa sekä oppilaitoksen ulkopuolisessa näyttelytilassa.
- ◆ Tutkinnon osaan sisältyy viisi osaamispiirittä työssäoppimista, joka tapahtuu taiteellisenä työskentelynä kolmannen vuoden keväällä pidettävää valmistuvien näyttelyä varten

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä työskentelemällä näyttelyn rakentamisen tehtävissä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Ammattiosaamisen näytön kuvaus

Näyttö toteutetaan työssäoppien sekä oppilaitoksessa, että galleriassa, museossa tai muussa taidenäyttelyn pitämiseen soveltuvassa paikassa. Näytössä arvioidaan opiskelijan osallistuminen yhteisen taidenäyttelyn toteuttamiseen. Opiskelija osoittaa ymmärtävänsä kuvataiteen ammateissa toimimisen mekanismit ja osaa tuoda työskentelyään ja töitään esille asianmukaisilla tavoilla. Opiskelija työskentelee yhdessä muiden kanssa, kantaa vastuuta yhteisestä projektista, sekä huolehtii aikatauluista ja näyttelykokonaisuudesta. Näyttö toteutetaan kolmannen opiskeluvuoden keväällä ja sen yhdestä kahteen viikkoon.

2.3.6 Yhteisötaiteen projektin toteuttaminen, 10 - 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

- ◆ suunnittelee ja/tai osallistuu yhteisölliseen projektiin
- ◆ valitsee projektille näkökulman yhteistyössä muiden osallistujien kanssa
- ◆ hankkii taustatietoja työskentelyn pohjaksi
- ◆ hakee projektin toteuttamiselle tarvittavat luvat
- ◆ suunnittelee projektin toteutus- tai esittämistavan yhteistyössä muiden kanssa
- ◆ suunnittelee ja noudattaa aikatauluja
- ◆ arvoi ja kehittää omaa työtään
- ◆ keskustelee projektin merkityksestä ja sen viesteistä
- ◆ valitsee projektille työmenetelmät, materiaalit ja tekniikat yhteistyössä muiden kanssa
- ◆ käyttää työnsä pohjana yhteisötaiteen tradition ja nykyhetken tuntemustaan
- ◆ työskentelee tarpeen mukaan itsenäisesti tai työryhmän jäsenenä
- ◆ luo kontakteja ja kommunikoi eri yhteistyötahojen kanssa
- ◆ sopii yhteisön kanssa toimintatavoista.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Projektiin osallistuminen	osallistuu ryhmän jäsenenä ja/tai ohjaajana yhteisölliseen projektiin	osallistuu yhteisöllisen projektin suunnitteluun ja toteuttamiseen ryhmän jäsenenä ja/tai ohjaajana	suunnittelee yhteisölle merkityksellisen projektin ja osallistuu aktiivisena ryhmän jäsenenä ja/tai ohjaajana sen toteuttamiseen
Näkökulman valinta	keskustelee projektin näkökulmasta ryhmän jäsenten kanssa ja hankkii pyydettyä	suunnittelee ja keskustelee projektin näkökulmista ryhmän jäsenten kanssa ja hankkii taustatietoja	valitsee projektille näkökulman ja kehittää sitä yhteistyössä ryhmän jäsenten kanssa ja hankkii taustatietoja

	taustatietoja	työskentelyn pohjaksi	työskentelyn pohjaksi
Projektin toteuttaminen	osallistuu yhteisölliseen projektiin	osallistuu yhteisölliseen projektiin ja hankkii tarvittavia lupia pyydettäessä	osallistuu yhteisölliseen projektiin ja hankkii toteuttamiselle tarvittavat luvat
		ideoi ja keskustelee projektiin osallistujien kanssa projektin toteutustavasta	ideoi, keskustelee ja sopii projektiin osallistujien kanssa projektin toteutustavasta sekä suunnittelee projektin toimintaa ja aikatauluja
	tekee annetut työt aikataulun mukaisesti ja kysyy jos tulee ongelmia	tekee osuutensa sovitusta töistä aikataulun mukaisesti ja ratkaisee työskentelyn aikana ilmeneviä ongelmia	tekee osuutensa sovitusta töistä aikataulun mukaisesti, ratkaisee työskentelyn aikana ilmeneviä ongelmia ja kehittää suunnitelmaa joustavasti vaatimusten mukaan työn edistyessä
Oman toiminnan arviointi	kertoo projektista ja arvioi omaa toimintaansa.	kertoo projektin taustoista, tavoitteista ja onnistumisesta sekä arvioi omaa toimintaansa	kertoo projektin taustoista ja tavoitteista, arvioi sen ongelmakohtia ja onnistumista suhteessa niihin ja arvioi omaa toimintaansa
		antaa palautetta muiden toiminnasta.	korjaa omaa toimintaansa tarvittaessa ja antaa rakentavaa palautetta muiden toiminnasta.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työskentelytapojen valinta ja käyttö	käyttää annettuja työvälineitä ja materiaaleja	käyttää työhön sopivia työvälineitä ja materiaaleja	käyttää työhön sopivia työvälineitä ja materiaaleja sekä ohjeistaa muita ryhmän jäseniä niiden käytössä
	käyttää sovittuja työskentelytapoja sekä ottaa vastaan ohjeet sovituista työskentelytavoista ja -menetelmistä sekä noudattaa niitä.	käyttää sovittuja työskentelytapoja sekä keskustelee ja tekee ehdotuksia mahdollisista työskentelytavoista, työmenetelmistä, materiaaleista ja tekniikoista.	käyttää sovittuja työskentelytapoja sekä valitsee keskusteltuaan muiden kanssa projektin toteuttamisen kannalta sopivimmat työskentelytavat, työmenetelmät, materiaalit ja tekniikat.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kuvastraditioiden ja nykykuvauksen tuntemuksen käyttö	työskentelee käyttäen yhteisötaiteen keinoja ja taustoja.	työskentelee käyttäen yhteisötaiteen keinoja ja hyödyntää sen traditiota työn taustoituksessa	työskentelee oivaltavasti käyttäen yhteisötaiteen keinoja sekä hyödyntää sen traditiota ja keinoja projektin taustoituksessa, näkökulman valinnassa ja toteutuksen suunnittelussa
		sijoittaa projektin yhteisötaiteen kenttään.	sijoittaa projektin yhteisötaiteen kenttään ja oivaltaa sen merkityksen yhteisölle.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Vuorovaikutus ja yhteistyö	kommunikoi yhteistyökumppaneiden kanssa	kommunikoi yhteistyökumppaneiden kanssa	kommunikoi yhteistyökumppaneiden kanssa ja luo kontakteja
	työskentelee ryhmän jäsenenä	työskentelee ryhmässä ottaen muut ryhmän jäsenet huomioon	työskentelee ryhmässä ottaen muut ryhmän jäsenet huomioon ja kehittää omaa toimintaansa yhteistyön pohjalta
Ammattietiikka	toimii yhteisesti sovittujen sääntöjen mukaan	toimii yhteisesti sovittujen sääntöjen mukaan ja sopii yhteisistä toimintatavoista ryhmän kanssa	toimii yhteisesti sovittujen sääntöjen mukaan ja neuvottelee ja sopii yhteisistä toimintatavoista ryhmän ja eri osapuolten kanssa
	toimii opastettuna projektiin vaikuttavien lakien ja määräysten mukaisesti.	toimii opastettuna projektiin vaikuttavien lakien ja määräysten mukaisesti sekä varmistaa pyydettyä, että luvat on haettu ja voimassa.	toimii opastettuna projektiin vaikuttavien lakien ja määräysten mukaisesti sekä varmistaa, että tarvittavat luvat on haettu ja voimassa.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Projektiin osallistuminen	osallistuu avustettuna ryhmän jäsenenä ja/tai ohjaajana yhteisölliseen projektiin	osallistuu tuettuna ryhmän jäsenenä ja/tai ohjaajana yhteisölliseen projektiin	osallistuu ohjattuna yhteisöllisen projektin suunnitteluun ja toteuttamiseen ryhmän jäsenenä ja/tai ohjaajana

Näkökulman valinta	keskustelee avustettuna projektin näkökulmasta ryhmän jäsenten kanssa	suunnittelee ja keskustelee tuettuna projektin näkökulmista ryhmän jäsenten kanssa	keskustelee ohjattuna projektin näkökulmasta ryhmän jäsenten kanssa ja hankkii pyydettäessä taustatietoja
Projektin toteuttaminen	osallistuu avustettuna yhteisölliseen projektiin	osallistuu tuettuna yhteisölliseen projektiin	osallistuu ohjattuna yhteisölliseen projektiin
	tekee avustettuna annetut työt aikataulun mukaisesti	tekee tuettuna annetut työt aikataulun mukaisesti ja kysyy jos tulee ongelmia	ideoi ja keskustelee ohjattuna projektiin osallistujien kanssa projektin toteutustavasta
	tekee avustettuna annetut työt aikataulun mukaisesti	tekee tuettuna annetut työt aikataulun mukaisesti ja kysyy jos tulee ongelmia	tekee ohjattuna sovitut työt aikataulun mukaisesti ja kysyy jos tulee ongelmia
Oman toiminnan arviointi	kertoo avustettuna projektista ja arvioi omaa toimintaansa.	kertoo tuettuna projektista ja arvioi omaa toimintaansa.	kertoo ohjattuna projektista ja arvioi omaa toimintaansa.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Työskentelytapojen valinta ja käyttö	käyttää avustettuna annettuja työvälineitä ja materiaaleja	käyttää tuettuna annettuja työvälineitä ja materiaaleja	käyttää ohjattuna työhön sopivia työvälineitä ja materiaaleja

	käyttää avustettuna sovittuja työskentelytapoja	käyttää tuettuna sovittuja työskentelytapoja sekä ottaa vastaan ohjeet sovituista työskentelytavoista ja -menetelmistä sekä noudattaa niitä.	käyttää ohjattuna sovittuja työskentelytapoja sekä ottaa vastaan ohjeet sovituista työskentelytavoista ja -menetelmistä sekä noudattaa niitä.
--	---	--	---

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Kuvastraditioiden ja nykykuvauksen tuntemuksen käyttö	työskentelee avustettuna käyttäen yhteisötaiteen keinoja.	työskentelee tuettuna käyttäen yhteisötaiteen keinoja ja taustoja.	työskentelee ohjattuna käyttäen yhteisötaiteen keinoja ja taustoja.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Vuorovaikutus ja yhteistyö	kommunikoi avustettuna yhteistyökumppaneiden kanssa	kommunikoi tuettuna yhteistyökumppaneiden kanssa	kommunikoi ohjattuna yhteistyökumppaneiden kanssa
	työskentelee avustettuna ryhmän jäsenenä	työskentelee tuettuna ryhmän jäsenenä	työskentelee ohjattuna ryhmässä ottaen muut ryhmän jäsenet huomioon
Ammattietiikka	toimii avustettuna yhteisesti sovittujen sääntöjen mukaan	toimii tuettuna yhteisesti sovittujen sääntöjen mukaan	toimii ohjattuna yhteisesti sovittujen sääntöjen mukaan ja sopii ohjattuna yhteisistä toimintatavoista ryhmän kanssa
	toimii avustettuna projektiin vaikuttavien lakien ja määräysten mukaisesti.	toimii tuettuna projektiin vaikuttavien lakien ja määräysten mukaisesti.	toimii ohjattuna projektiin vaikuttavien lakien ja määräysten mukaisesti.

Oppimistavoitteet

Opintojakso toteutetaan toisen ja/tai kolmannen opiskeluvuoden aikana. Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa yhteisötaideprojektin yhdessä työryhmän ja yhteisön kanssa. Opiskelija suunnittelee työskentelyään, huolehtii aikatauluista ja työturvallisuudesta, sekä valitsee tarkoituksenmukaiset materiaalit ja työvälineet. Projektissa tulee huomioida yhteisön lähtökohdat ja toiveet. Opiskelija arvioi työskentelyään ja tekemiään ratkaisuja työskentelyn aikana, sekä kehittää työskentelyään saamansa palautteen perusteella. Jakson aikana tutustutaan yhteisötaiteen traditioon luentojen ja näyttelyvierailuiden kautta. Yhteisötaideprojekteja voidaan toteuttaa työkeskuksissa, työpajoissa tai muissa valmistumisen jälkeen mahdollisissa jatkopaikoissa taiteellisten työskentelymahdollisuuksien luomiseksi ja valmistumisen jälkeisen työllistymisen edistämiseksi.

Ohjaussuunnitelma: oppimisympäristöt ja -menetelmät

- ◆ Opetus tapahtuu oppilaitoksessa sekä oppilaitoksen ulkopuolisessa yhteisössä
- ◆ Yhteisö voidaan valita opiskelijan jatkosuunnitelmia silmälläpitäen
- ◆ Tutkinnon osaan sisältyy viisi osaamispistettä työssäoppimista, joka tapahtuu kolmannen vuoden aikana

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä työskentelemällä yhteisötaiteen projektin tehtävissä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Ammattiosaamisen näytön kuvaus

Näyttö toteutetaan työssäoppimalla taiteellisena projektina yhteisössä. Näytössä arvioidaan opiskelijan osallistuminen yhteisen projektin toteuttamiseen. Opiskelija osoittaa ymmärtävänsä kuvataiteen ammateissa toimimisen mekanismit ja hyödyntää taiteellista osaamistaan yhteisötaideprojektissa. Opiskelija työskentelee yhdessä muiden kanssa, kantaa vastuuta yhteisestä projektista, sekä huolehtii aikatauluista ja kokonaisuuden onnistumisesta. Näyttö toteutetaan kolmannen opiskeluvuoden aikana ja se kestää yhdestä kahteen viikkoa.

2.3.7 Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa: Maalaamisen ja piirtämisen syventäminen, 10 - 15 ops

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

- ◆ kokeilee omaa ilmaisuaan tukevia piirustus- ja maalaustekniikoita tai niiden yhdistelmiä
- ◆ valitsee työskentelyyn itselle sopivia työvälineitä ja materiaaleja
- ◆ työstää ideoitaan valmiiksi töiksi
- ◆ noudattaa työturvallisuusohjeita
- ◆ arvioi työskentelyään
- ◆ kertoo töidensä sisällöistä ja tekemistään ratkaisuksista
- ◆ noudattaa sovittua aikataulua
- ◆ hyödyntää valitsemansa tai valitsemiensa menetelmien mahdollisuuksia.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työskentelyn suunnittelu, sisällöllisten ja visuaalisten tavoitteiden asettaminen	suunnittelee työskentelyään	suunnittelee työskentelyään ja asettaa sille visuaalisia tavoitteita	suunnittelee työskentelynsä aikataulun mukaan ja ottaa huomioon tarvittavat työvaiheet sekä asettaa työskentelylle omia sisällöllisiä ja visuaalisia tavoitteita
Työskentely, oman ilmaisun kehittäminen ja ajankäyttö työskentelyssä	saa maalauksensa ja piirustuksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa ja ottaa vastaan ohjausta	saa maalauksensa ja piirustuksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa ja ratkaisee työskentelyn aikana ilmeneviä ongelmia	saa maalauksensa ja piirustuksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa, ratkaisee työskentelyn aikana ilmeneviä ongelmia ja muuttaa suunnitelmaansa joustavasti työn vaatimusten mukaan
		kehittää maalauksiaan, piirustuksiaan ja ilmaisuaan palautteen pohjalta	soveltaa työskentelyssään osaamistaan, hyödyntää ja suhteuttaa saamaansa palautetta maalaustensa, piirustustensa, työskentelynsä sekä ilmaisunsa kehittämisessä
Työskentelyn ja lopputuloksen arviointi	arvioi työskentelyään ja maalauksiaan ja piirustuksiaan teknisten ominaisuuksien suhteen.	arvioi työskentelyään ja maalaustensa ja piirustustensa onnistumista suhteessa tavoitteisiin sekä arvioi niiden muotoa ja teknisiä ominaisuuksia.	arvioi työskentelyään, valitsemiaan ratkaisuja sekä maalaustensa ja piirustustensa onnistumista suhteessa tavoitteisiin sekä arvioi maalaustensa toteutusta sekä sisällön ja muodon suhdetta.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin käyttö	toteuttaa maalauksia ja piirustuksia tutulla tekniikalla ja tekotavalla	toteuttaa teknisesti hyviä maalauksia ja piirustuksia valitsemallaan tekniikalla ja tekotavalla	toteuttaa laadukkaita maalauksia ja piirustuksia ja etsii omia tapoja käyttää valitsemiaan työvälineitä, materiaaleja sekä tekniikoita siten, että maalausten ja piirustusten ilmaisu tukee sisältöä
	käyttää maalauksen ja piirustuksen työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään.	käyttää maalauksen ja piirustuksen työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään sekä valitsee ne perustellusti ottaen huomioon sisällön.	käyttää maalauksen ja piirustuksen työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja monipuolisesti työskentelyssään sekä valitsee ne perustellusti ottaen huomioon sisällön.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Materiaalien käyttö	käyttää erilaisia maaleja ja piirtimiä maalauksissaan ja piirustuksissaan	, huomioi työskentelyssään materiaaliopilliset lainalaisuudet käyttäessään sekatekniikkaa	käyttää erilaisia maaleja ja piirtimiä maalauksissaan ja piirustuksissaan, huomioi työskentelyssään materiaaliopilliset lainalaisuudet käyttäessään sekatekniikkaa

		valitsee ja tarvittaessa pohjustaa tekotapaan sopivan pohjan tai paperin kestävän lopputuloksen aikaansaamiseksi	valitsee ja tarvittaessa pohjustaa tekotapaan sopivan pohjan tai paperin kestävän lopputuloksen aikaansaamiseksi sekä hyödyntää tekniikan, materiaalien ja pohjusteen ominaisuuksia ilmaisussaan
Kuvapinnan sommitteleminen ja kuvanrakennus	sommittelee ja maalaa tai piirtää työn valitsemillaan välineillä	sommittelee ja maalaa tai piirtää valmiin työn valitsemillaan välineillä sekä tekee ratkaisuja, jotka tukevat sisältöä	sommittelee ja maalaa tai piirtää valmiin työn valitsemillaan välineillä sekä tekee mielenkiintoisia ja omaperäisiä sommittelullisia ratkaisuja, jotka tukevat ja antavat lisäarvoa sisällölle
		suhteuttaa työskentelynsä traditioon	suhteuttaa työskentelynsä traditioon
	hyödyntää kuvapinnan sommittelun perustekijöitä maalauksessa ja piirtämisessä.	hyödyntää kuvapinnan sommittelun perustekijöitä maalauksessa ja piirtämisessä.	hyödyntää värin, rytmin ja muodon mahdollisuuksia maalauksessa ja piirtämisessä.
Oman työskentelyn sijoittaminen maalaus- ja piirustustaiteen kenttään	suhteuttaa oman työskentelynsä traditioon.	suhteuttaa oman työskentelynsä traditioon. Seuraa maalaus- ja piirustustaiteen nykysuuntauksia.	suhteuttaa oman työskentelynsä traditioon ja nykymaalauksen ja piirustustaiteen kenttään.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee työskentelyssä syntyneitä ongelmia	ratkaisee työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita	ratkaisee työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita ja pääättelee, miten eri tilanteissa tulisi toimia

Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteisissä tiloissa ottaen muut huomioon	toimii yhteisessä tiloissa ottaen muut huomioon ja pitää työtilan kunnossa	toimii luontevasti yhteisissä tiloissa, pitää työtilan ja -välineet kunnossa sekä ottaa joustavasti ja rakentavasti muut huomioon
Ammattietiikka	noudattaa tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan	noudattaa tekijänoikeuksia, työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan ja etsii tarvittaessa tietoa teoksia määrittävistä laeista	noudattaa tekijänoikeuksia, työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan sekä etsii tietoa työskentelyä tai teoksia määrittävistä muista laeista ja mahdollisista lupahakemuksista
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita ja ottaa huomioon työympäristön turvallisuuden aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita ja ottaa huomioon työympäristön ja yhteisön jäsenten turvallisuuden.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Työskentelyn suunnittelu, sisällöllisten ja visuaalisten tavoitteiden asettaminen	suunnittelee avustettuna työskentelyään	suunnittelee tuettuna työskentelyään	suunnittelee ohjattuna työskentelyään
Työskentely, oman ilmaisun kehittäminen ja ajankäyttö	saa avustettuna maalauksensa ja piirustuksensa valmiiksi	saa tuettuna maalauksensa ja piirustuksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa ja ottaa vastaan ohjausta	saa ohjattuna maalauksensa ja piirustuksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa ja ottaa vastaan ohjausta

työskentelyssä			kehittää maalauksiaan ja piirustuksiaan ilmaisuaan palautteen pohjalta
Työskentelyn ja lopputuloksen arviointi	arvioi avustettuna työskentelyään	arvioi tuettuna työskentelyään ja töitään teknisten ominaisuuksien suhteen.	arvioi työskentelyään ja töitään teknisten ominaisuuksien suhteen.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin käyttö	toteuttaa avustettuna maalauksia ja piirustuksia tutulla tekniikalla ja tekotavalla	toteuttaa tuettuna maalauksia ja piirustuksia tutulla tekniikalla ja tekotavalla	toteuttaa ohjattuna maalauksia ja piirustuksia valitsemallaan tekniikalla ja tekotavalla
	käyttää avustettuna maalauksen ja piirustuksen työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään.	käyttää tuettuna maalauksen ja piirustuksen työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään.	käyttää ohjattuna maalauksen ja piirustuksen työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Materiaalien käyttö	käyttää avustettuna erilaisia maaleja ja piirtimiä maalauksissaan ja piirustuksissaan	käyttää tuettuna erilaisia maaleja ja piirtimiä maalauksissaan ja piirustuksissaan	käyttää ohjattuna erilaisia maaleja ja piirtimiä maalauksissaan ja piirustuksissaan
Kuvapinnan sommitteleminen ja kuvanrakennus	sommittelee ja maalaa avustettuna maalauksen valitsemillaan väreillä	sommittelee ja maalaa tuettuna maalauksen valitsemillaan väreillä	sommittelee ja maalaa tai piirtää työn valitsemillaan välineillä

	hyödyntää avustettuna kuvapinnan sommittelun perustekijöitä työssään	hyödyntää tuettuna kuvapinnan sommittelun perustekijöitä työssään	hyödyntää ohjattuna kuvapinnan sommittelun perustekijöitä työssään
Oman työskentelyn sijoittaminen maalaus- ja piirustustaiteen kenttään	suhteuttaa omaa työskentelynsä avustettuna traditioon.	suhteuttaa oman työskentelynsä tuettuna traditioon. Seuraa nykymaalauksen ja piirustustaiteen suuntauksia annettujen esimerkkien pohjalta	suhteuttaa oman työskentelynsä ohjattuna traditioon. Seuraa nykymaalauksen ja piirustustaiteen suuntauksia annettujen esimerkkien pohjalta.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee avustettuna työskentelyssä syntyneitä ongelmia	ratkaisee tuettuna työskentelyssä syntyneitä ongelmia	ratkaisee ohjattuna työskentelyssä syntyneitä ongelmia
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii avustettuna yhteisissä tiloissa ottaen muut huomioon	toimii tuettuna yhteisessä tiloissa ottaen muut	toimii ohjattuna yhteisissä tiloissa ottaen muut huomioon ja pitää työtilan kunnossa
Ammattietiikka	noudattaa avustettuna tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan	noudattaa tuettuna tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan	noudattaa ohjattuna tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa avustettuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa tuettuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa ohjattuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.

Oppimistavoitteet

Opintojakson aikana syvennetään omaa taiteellista työskentelyä. Opiskelija valitsee eri piirustus- ja maalaustaiteen menetelmistä itselleen luontaisia tapoja työskennellä.

Opiskelija vastaa työskentelyprosessin eri vaiheista. Hän suunnittelee työskentelyään, huolehtii aikatauluista ja valitsee tarkoituksenmukaiset materiaalit ja työvälineet, sekä pitää huolta työvälineistä ja työpisteen siisteydestä. Opiskelija arvioi työskentelyään ja tekemiään ratkaisuja työskentelyn aikana, sekä kehittää työskentelyään saamansa palautteen perusteella. Valmiita teoksia tarkastellaan ryhmän kanssa yhdessä näyttelytilanteessa ja/tai luokkakritiikissä. Oman taiteellisen työskentelyn lisäksi tutustutaan nykymaalauksen- ja piirustustaiteeseen luentojen ja näyttelyvierailuiden kautta.

Ohjaussuunnitelma: oppimisympäristöt ja -menetelmät

- ◆ maalauksen- ja piirustustaitoa syvennetään oman taiteellisen työskentelyn kautta maalaukseen ja piirtämiseen nykyaikaisena tutustutaan luentojen ja näyttelykäytien avulla
- ◆ Valmiiden teosten esittely tapahtuu joko näyttely-ympäristössä tai kritiikki-tilanteissa
- ◆ Tutkinnon osaan sisältyy viisi osaamispistettä työssäoppimista, joka tapahtuu taiteellisena työskentelynä kolmannen vuoden aikana

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä työskentemällä maalaukseen ja piirtämiseen liittyvissä tehtävissä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Ammattiosaamisen näytön kuvaus

Näyttö pidetään työssäoppien kolmannen vuoden aikana. Näytössä arvioidaan opiskelijan valinnaisten tutkinnon osien aikana toteuttamia teoksia. Opiskelija kertoo työskentelyprosessistaan ja arvioi omaa työskentelyään, sekä kommentoi muiden tekemiä teoksia. Huomiota kiinnitetään työskentelyprosessin hallintaan, työn taustalla olevan tiedon soveltamiseen ja työssä käytettyjen materiaalien ja tekniikoiden hallintaan. Teosten teknistä toteutusta arvioidaan suhteessa niiden taiteelliseen sisältöön. Näyttö kestää yhdestä kahteen viikkoa.

2.3.8 Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa: Kuvanveistämisen syventäminen, 10 - 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

- ◆ kokeilee omaa ilmaisuaan tukevia kuvanveiston tekniikoita tai niiden yhdistelmiä
- ◆ hyödyntää valitsemaansa tai valitsemiensa menetelmien mahdollisuuksia.
- ◆ valitsee työskentelyyn itselle sopivia työvälineitä ja materiaaleja
- ◆ työstää ideoitaan valmiiksi töiksi
- ◆ noudattaa työturvallisuusohjeita
- ◆ arvioi työskentelyään
- ◆ kertoo töidensä sisällöistä ja tekemistään ratkaisuksista
- ◆ noudattaa sovittua aikataulua

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työskentelyn suunnittelu, sisällöllisten ja	suunnittelee työskentelyään	suunnittelee työskentelyään ja asettaa sille visuaalisia tavoitteita	suunnittelee työskentelynsä aikataulun ja ottaa huomioon tarvittavat työvaiheet sekä

visuaalisten tavoitteiden asettaminen			asettaa työskentelylle omia sisällöllisiä ja visuaalisia tavoitteita
Työskentely, oman ilmaisun kehittäminen ja ajankäyttö työskentelyssä	saa teoksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa ja ottaa vastaan ohjausta	saa teoksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa, ratkaisee työskentelyn aikana ilmeneviä ongelmia	saa teoksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa, ratkaisee työskentelyn aikana ilmeneviä ongelmia ja muuttaa suunnitelmaansa joustavasti työn vaatimusten mukaan
		kehittää teoksiaan ja ilmaisuaan palautteen pohjalta	hyödyntää ja suhteuttaa samaansa palautetta teostensa, työskentelynsä sekä ilmaisunsa kehittämisessä sekä soveltaa työskentelyssään aiempaa osaamistaan
Työskentelyn ja lopputuloksen arviointi	arvioi työskentelyään ja teoksiaan teknisten ominaisuuksien suhteen.	arvioi työskentelyään ja teostensa onnistumista suhteessa tavoitteisiin sekä arvioi teostensa muotoa ja teknisiä ominaisuuksia.	arvioi työskentelyään, valitsemiaan ratkaisuja sekä teostensa onnistumista suhteessa tavoitteisiin sekä arvioi teostensa toteutusta sekä sisällön ja muodon suhdetta.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien käyttö	toteuttaa teoksia tutulla tekniikalla ja tekotavalla	toteuttaa teknisesti hyviä teoksia valitsemallaan tekniikalla ja tekotavalla	toteuttaa laadukkaita teoksia ja etsii omia tapoja käyttää valitsemiaan työvälineitä, materiaaleja sekä tekniikoita siten, että teosten ilmaisu tukee sisältöä
			käyttää ja soveltaa teknistä osaamistaan ilmaisussaan

	käyttää kuvanveiston työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään	käyttää kuvanveiston työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään ja valitsee ne perustellusti ottaen huomioon sisällön	käyttää kuvanveiston työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja monipuolisesti työskentelyssään ja valitsee ne perustellusti ottaen huomioon sisällön
	valitsee opastettuna työskentelynsä sopivat työkalut ja menetelmät.	valitsee työskentelynsä sopivat työkalut ja menetelmät.	valitsee työskentelynsä sopivat työkalut sekä menetelmät materiaalin mukaan, valitsee materiaalin aiheen mukaan ja tukemaan omaa ilmaisua.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Plastinen sommittelu	käyttää plastisen sommittelun keskeisiä periaatteita työskentelyssään	käyttää plastisen sommittelun keskeisiä periaatteita työskentelyssään ja huomioi teoksen suhteen aikaan, paikkaan ja tilaan	käyttää plastisen sommittelun keskeisiä periaatteita työskentelyssään ja hyödyntää plastisen sommittelun periaatteita sekä teoksen suhdetta aikaan, paikkaan ja tilaan sekä käyttää kuvanveiston termejä keskustellessaan teoksistaan
Materiaalin käyttö	käyttää tuntemaansa materiaalia kestävän lopputuloksen aikaansaamiseksi.	käyttää materiaaleja ottaen huomioon niiden ominaisuudet saadakseen aikaan kestävän lopputuloksen ja käyttää teknistä osaamista hyödykseen	käyttää materiaaleja ottaen huomioon niiden erot ja reagoi muihin materiaaleihin ja ottaa huomioon materiaaliset asiat saadakseen aikaan kestävän lopputuloksen
Oman työskentelyn sijoittaminen kuvanveiston kenttään	suhteuttaa oman työskentelynsä traditioon.	suhteuttaa oman työskentelynsä traditioon. Seuraa nykykuvanveiston suuntauksia.	suhteuttaa oman työskentelynsä traditioon ja nykykuvanveiston kenttään.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee työskentelyssä syntyneitä ongelmia	ratkaisee työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita	ratkaisee työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita valiten tilanteeseen sopivan ratkaisun
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteisissä tiloissa muut huomioonottaen	toimii yhteisessä tiloissa muut huomioonottaen ja pitää työtilan kunnossa	toimii luontevasti yhteisissä tiloissa, pitää työtilan ja välineet kunnossa sekä ottaa joustavasti ja rakentavasti muut huomioon
Ammattietiikka	noudattaa tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan	noudattaa tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan ja tarvittaessa etsii tietoa teoksia määrittävistä laeista	noudattaa tekijänoikeuslakia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan sekä etsii tietoa työskentelyä tai teoksia määrittävistä muista laeista ja mahdollisista lupahakemuksista
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita ja ottaa huomioon työympäristön turvallisuuden aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita ja ottaa huomioon työympäristön ja yhteisön jäsenten turvallisuuden.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Työskentely	suunnittelee avustettuna	suunnittelee tuettuna	suunnittelee ohjattuna

suunnittelu, sisällöllisten ja visuaalisten tavoitteiden asettaminen	työskentelyään	työskentelyään	työskentelyään ja asettaa sille visuaalisia tavoitteita
Työskentely, oman ilmaisun kehittäminen ja ajankäyttö työskentelyssä	saa avustettuna teoksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa	saa tuettuna teoksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa ja ottaa vastaan ohjausta	saa ohjattuna teoksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa, ratkaisee ohjattuna työskentelyn aikana ilmeneviä ongelmia ja ottaa vastaan ohjausta
			kehittää teoksiaan ja ilmaisuaan palautteen pohjalta
Työskentelyn ja lopputuloksen arviointi	arvioi avustettuna työskentelyään ja teoksiaan teknisten ominaisuuksien suhteen.	arvioi tuettuna työskentelyään ja teoksiaan teknisten ominaisuuksien suhteen.	arvioi ohjattuna työskentelyään ja teostensa onnistumista suhteessa tavoitteisiin sekä arvioi teostensa muotoa ja teknisiä ominaisuuksia.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien käyttö	toteuttaa avustettuna teoksia tutulla tekniikalla ja tekotavalla	toteuttaa tuettuna teoksia tutulla tekniikalla ja tekotavalla	toteuttaa ohjattuna teoksia valitsemallaan tekniikalla ja tekotavalla
	käyttää avustettuna kuvanveiston työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään	käyttää tuettuna kuvanveiston työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään	käyttää ohjattuna kuvanveiston työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään
	valitsee avustettuna työskentelyynsä sopivat työkalut ja menetelmät.	valitsee tuettuna työskentelyynsä sopivat työkalut ja menetelmät.	valitsee ohjattuna työskentelyynsä sopivat työkalut ja menetelmät.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Plastinen sommittelu	käyttää avustettuna plastisen sommittelun keskeisiä periaatteita työskentelyssään	käyttää tuettuna plastisen sommittelun keskeisiä periaatteita työskentelyssään	käyttää ohjattuna plastisen sommittelun keskeisiä periaatteita työskentelyssään ja huomioi ohjattuna teoksen suhteen aikaan, paikkaan ja tilaan
Materiaalin käyttö	käyttää tuettuna tuntemaansa materiaalia	käyttää tuettuna tuntemaansa materiaalia kestävän lopputuloksen aikaansaamiseksi.	käyttää ohjattuna tuntemaansa materiaalia kestävän lopputuloksen aikaansaamiseksi.
Oman työskentelyn sijoittaminen kuvanveiston kenttään	suhteuttaa omaa työskentelyään avustettuna traditioon.	suhteuttaa oman työskentelyään tuettuna traditioon. Seuraa nykykuvanveiston suuntauksia annettujen esimerkkien pohjalta	suhteuttaa oman työskentelynsä ohjattuna traditioon. Seuraa nykykuvanveiston suuntauksia annettujen esimerkkien pohjalta

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee avustettuna työskentelyssä syntyneitä ongelmia	ratkaisee tuettuna työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita	ratkaisee ohjattuna työskentelyssä syntyneitä ongelmia
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii avustettuna yhteisissä tiloissa	toimii tuettuna yhteisessä tiloissa muut huomioonottaen ja pitää työtilan kunnossa	toimii ohjattuna yhteisessä tiloissa muut huomioonottaen ja pitää työtilan kunnossa
Ammattietiikka	noudattaa avustettuna tekijänoikeuksia	noudattaa tuettuna tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen	noudattaa ohjattuna tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen

		sopimusten mukaan	sopimusten mukaan
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa avustettu työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa tuettuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa ohjattuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.

Oppimistavoitteet

Opintojakson aikana syvennetään omaa taiteellista työskentelyä. Opiskelija kokeilee ja yhdistelee eri kuvanveiston menetelmiä, joista hän valitsee itselleen luontaisia tapoja työskennellä. Opiskelija vastaa työskentelyprosessin eri vaiheista. Hän suunnittelee työskentelyään, valitsee tarkoituksenmukaiset materiaalit ja työvälineet, huolehtii työn valmistumisesta aikatauluissa, sekä pitää työpisteen ja välineet siistissä kunnossa. Opiskelija arvioi työskentelyään ja tekemiään ratkaisuja työskentelyn aikana, sekä kehittää työskentelyään saamansa palautteen perusteella Oman taiteellisen työskentelyn lisäksi tutustutaan nykykuvanveisto- ja tilataiteeseen esimerkkikuvien ja näyttelyvierailuiden kautta.

Ohjaussuunnitelma: oppimisympäristöt ja -menetelmät

- ◆ kuvanveistoa syvennetään oman taiteellisen työskentelyn kautta
- ◆ nykykuvanveistoon tutustutaan esimerkkikuvien ja näyttelykäyntien avulla
- ◆ Valmiiden teosten esittely tapahtuu joko näyttely-ympäristössä tai kritiikkitalanteessa
- ◆ Tutkinnon osaan sisältyy viisi osaamispistettä työssäoppimista, joka tapahtuu taiteellisena työskentelynä kolmannen vuoden aikana

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä toimimalla kuvanveiston tehtävissä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Ammattiosaamisen näytön kuvaus

Näyttö pidetään työssäoppien kolmannen vuoden aikana. Näytössä arvioidaan opiskelijan valinnaisten tutkinnon osien aikana toteuttamia teoksia. Opiskelija kertoo työskentelyprosessistaan ja arvioi omaa työskentelyään, sekä kommentoi muiden tekemiä teoksia. Huomiota kiinnitetään työskentelyprosessin hallintaan, työn taustalla olevan tiedon soveltamiseen ja työssä käytettyjen materiaalien ja tekniikoiden hallintaan. Teosten teknistä toteutusta arvioidaan suhteessa niiden taiteelliseen sisältöön. Näyttö kestää yhdestä kahteen viikkoa.

2.3.9 Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa: Taidegrafiikan tekemisen syventäminen, 10 - 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

- ◆ käyttää omaa ilmaisuaan tukevia taidegrafiikan menetelmiä tai niiden yhdistelmiä
- ◆ valitsee työskentelyyn sopivia työvälineitä ja materiaaleja
- ◆ hyödyntää valitsemansa tai valitsemiensa menetelmien mahdollisuuksia.
- ◆ työstää ideoitaan valmiiksi töiksi
- ◆ noudattaa työturvallisuusohjeita
- ◆ arvioi työskentelyään
- ◆ kertoo töidensä sisällöistä ja tekemistään ratkaisuksista
- ◆ noudattaa sovittua aikataulua.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työskentelyn suunnittelu, sisällöllisten ja visuaalisten tavoitteiden asettaminen	suunnittelee työskentelyään	suunnittelee työskentelyään ja asettaa sille visuaalisia tavoitteita	suunnittelee työskentelynsä aikataulun ja ottaa huomioon tarvittavat työvaiheet sekä asettaa työskentelylle omia sisällöllisiä ja visuaalisia tavoitteita
Työskentely, oman ilmaisun kehittäminen ja ajankäyttö työskentelyssä	saa taidegrafiikan vedoksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa ja ottaa vastaan ohjausta	saa taidegrafiikan vedoksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa ja ratkaisee työskentelyn aikana ilmeneviä ongelmia	saa taidegrafiikan vedoksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa, ratkaisee työskentelyn aikana ilmeneviä ongelmia ja muuttaa suunnitelmaansa joustavasti työn vaatimusten mukaan
		kehittää työskentelyään ja ilmaisuaan palautteen pohjalta	soveltaa työskentelyssään osaamistaan, hyödyntää ja suhteuttaa saamaansa palautetta teostensa, työskentelynsä sekä ilmaisunsa kehittämisessä
Työskentelyn ja lopputuloksen arviointi	arvioi työskentelyään ja teoksiaan teknisten ominaisuuksien suhteen.	arvioi työskentelyään ja vedostensa onnistumista suhteessa asettamiinsa tavoitteisiin	arvioi työskentelyään, valitsemaansa ratkaisuja sekä vedostensa onnistumista suhteessa asettamiinsa tavoitteisiin
		arvioi teostensa muotoa ja teknisiä ominaisuuksia.	arvioi teostensa toteutusta sekä sisällön ja muodon suhdetta.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työmenetelmien, teknikoiden ja materiaalien käyttö	vedostaa kuvia tutulla taidegrafiikan tekniikalla ja tekotavalla	vedostaa teknisesti hyvän vedossarjan valitsemallaan tekniikalla ja tekotavalla	vedostaa teknisesti laadukkaan vedossarjan ja etsii omia tapoja käyttää valitsemiaan materiaaleja, tekniikoita ja tekotapoja siten, että kuvien ilmaisu tukee sisältöä
	käyttää taidegrafiikan työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään.	käyttää taidegrafiikan työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään sekä valitsee ne perustellusti sisältö huomioon ottaen.	käyttää taidegrafiikan työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja monipuolisesti työskentelyssään sekä valitsee ne työn sisällön ja ilmaisun kannalta tarkoituksenmukaisesti.
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Taidegrafiikan menetelmien käyttö	valitsee työskentelyynsä syvä- tai kohopainomenetelmän	käyttää syvä- ja kohopainomenetelmien teknisiä sovelluksia	yhdistää ja käyttää luovasti yhtä tai useampaa taidegrafiikan menetelmää saadakseen aikaan mielenkiintoisia teoksia
			kokeilee erilaisia laattoja, vedostustapoja ja materiaaleja kehittääkseen omaa ilmaisuaan

Sommitteleminen ja värien käyttö	sommittelee ja suunnittelee taidegrafiikan vedoksia valitsemillaan väreillä	sommittelee ja suunnittelee taidegrafiikan vedoksia valitsemillaan väreillä käyttäen yhtä tai useampaa laattaa sekä käyttää erilaisia väriyhdistelmiä saadakseen aikaan halutun lopputuloksen	käyttää sommitelussaan taidegrafiikan mahdollisuuksia yhtä tai useampaa laattaa käyttäen sekä hyödyntää vedostusmateriaalien, kuulto- ja peittovärien teknisiä ominaisuuksia
		suhteuttaa oman työskentelynsä traditioon	tekee mielenkiintoisia ja omaperäisiä sommitteellisia ratkaisuja, jotka tukevat ja antavat lisäarvoa sisällölle ja suhteuttaa oman työskentelynsä traditioon
Materiaalien käyttö	käyttää tuntemaansa materiaalia kestävän lopputuloksen aikaansaamiseksi.	käyttää materiaaleja ottaen huomioon niiden ominaisuudet saadakseen aikaan kestävän lopputuloksen ja käyttää teknistä osaamistaan hyödykseen.	käyttää ja hyödyntää materiaaleja ottaen huomioon niiden ominaisuudet ja teoksen sisällön ilmaisussaan sekä toteuttaa kestävän lopputuloksen hyödyntäen teknistä osaamistaan.
Oman työskentelyn sijoittaminen taidegrafiikan kenttään	suhteuttaa oman työskentelynsä traditioon.	suhteuttaa oman työskentelynsä traditioon. Seuraa nykyaidegrafiikan suuntauksia.	suhteuttaa oman työskentelynsä traditioon ja nykyaidegrafiikan kenttään.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee työskentelyssä syntyneitä ongelmia	ratkaisee työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita	ratkaisee työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita ja pääättelee miten eri tilanteissa tulisi toimia
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteisissä tiloissa ja ottaa muut huomioon	toimii yhteisissä tiloissa, ottaa muut huomioon ja pitää työtilan kunnossa	toimii luontevasti yhteisissä tiloissa, pitää työtilan ja -välineet kunnossa sekä ottaa joustavasti ja rakentavasti

			muut huomioon
Ammattietiikka	merkitsee vedoksensa, noudattaa tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan	merkitsee vedoksensa ammattialan käytäntöjen mukaisesti, noudattaa tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan ja tarvittaessa etsii tietoa teoksia määrittävistä laeista	merkitsee vedoksensa ammattialan käytäntöjen mukaisesti, noudattaa tekijänoikeuslakia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan sekä etsii tietoa työskentelyä tai teoksia määrittävistä muista laeista ja mahdollisista lupahakemuksista
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita ja ottaa huomioon työympäristön turvallisuuden aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita ja ottaa huomioon työympäristön ja yhteisön jäsenten turvallisuuden
			hakee tietoa uusista ja vähemmän vaarallisista työtavoista ja materiaaleista ja käyttää niitä työssään.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Työskentelyn suunnittelu, sisällöllisten ja visuaalisten tavoitteiden asettaminen	suunnittelee avustettuna työskentelyään	suunnittelee tuettuna työskentelyään	suunnittelee ohjattunatyöskentelyään ja asettaa sille visuaalisia tavoitteita

Työskentely, oman ilmaisun kehittäminen ja ajankäyttö työskentelyssä	saa avustettuna taidegrafiikan vedoksensa valmiiksi	saa tuettuna taidegrafiikan vedoksensa valmiiksi	saa taidegrafiikan vedoksensa valmiiksi ohjattuna sovitussa aikataulussa ja ottaa vastaan ohjausta
			kehittää työskentelyään ja ilmaisuaan palautteen pohjalta
Työskentelyn ja lopputuloksen arviointi	arvioi avustettuna työskentelyään ja teoksiaan teknisten ominaisuuksien suhteen.	arvioi tuettuna työskentelyään ja teoksiaan teknisten ominaisuuksien suhteen.	arvioi ohjattuna työskentelyään ja teoksiaan suhteessa asettamiinsa tavoitteisiin

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Työmenetelmien, tekniikoiden ja materiaalien käyttö	vedostaa avustettuna kuvia tutulla taidegrafiikan tekniikalla ja tekotavalla	vedostaa tuettuna avustettuna kuvia tutulla taidegrafiikan tekniikalla ja tekotavalla	vedostaa ohjattuna kuvia valitsemallaan tekniikalla ja tekotavalla
	käyttää avustettuna taidegrafiikan työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään.	käyttää tuettuna taidegrafiikan työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään.	käyttää ohjattuna taidegrafiikan työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja työskentelyssään sekä valitsee ne perustellusti sisältö huomioon ottaen.
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Taidegrafiikan menetelmien käyttö	valitsee avustettuna työskentelynsä syvä- tai kohopainomenetelmän	valitsee tuettuna työskentelynsä syvä- tai kohopainomenetelmän	valitsee ohjattuna työskentelynsä syvä- tai kohopainomenetelmän

Sommitteleminen ja värien käyttö	sommittelee ja suunnittelee avustettuna taidegrafiikan vedoksia valitsemillaan väreillä	sommittelee ja suunnittelee tuettuna taidegrafiikan vedoksia valitsemillaan väreillä	sommittelee ja suunnittelee ohjattuna taidegrafiikan vedoksia valitsemillaan väreillä käyttäen yhtä tai useampaa laattaa
Materiaalien käyttö	käyttää avustettuna tuntemaansa materiaalia kestävän lopputuloksen aikaansaamiseksi.	käyttää tuettuna tuntemaansa materiaalia kestävän lopputuloksen aikaansaamiseksi.	käyttää ohjattuna tuntemaansa materiaalia kestävän lopputuloksen aikaansaamiseksi.
Oman työskentelyn sijoittaminen taidegrafiikan kenttään	suhteuttaa omaa työskentelyään avustettuna traditioon.	suhteuttaa oman työskentelyään tuettuna traditioon. Seuraa nykyaidegrafiikan suuntauksia annettujen esimerkkien pohjalta	suhteuttaa oman työskentelynsä ohjattuna traditioon. Seuraa nykyaidegrafiikan suuntauksia annettujen esimerkkien pohjalta

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee avustettuna työskentelyssä syntyneitä ongelmia	ratkaisee tuettuna työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita	ratkaisee ohjattuna työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii avustettuna yhteisissä tiloissa ja ottaa muut huomioon	toimii tuettuna yhteisissä tiloissa ja ottaa muut huomioon	toimii ohjattuna yhteisissä tiloissa, ottaa muut huomioon ja pitää työtilan kunnossa
Ammattietiikka	merkitsee avustettuna vedoksensa	merkitsee tuettuna vedoksensa, noudattaa tekijänoikeuksia ja työskentelee tuettuna tehtyjen sopimusten mukaan	merkitsee ohjattuna vedoksensa, noudattaa tekijänoikeuksia ja työskentelee ohjattuna tehtyjen sopimusten mukaan
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa avustettuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa tuettuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa ohjattuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.

Oppimistavoitteet

Opintojakson aikana syvennetään omaa taiteellista työskentelyä. Opiskelija kokeilee ja yhdistelee eri taidegrafiikan menetelmiä, joista hän valitsee itselleen luontaisia tapoja työskennellä. Opiskelija vastaa työskentelyprosessin eri vaiheista. Hän suunnittelee työskentelyään, valitsee tarkoituksenmukaiset materiaalit ja työvälineet, huolehtii työn valmistumisesta aikataulussa, sekä pitää työvälineet ja työpisteen siistissä kunnossa. Opiskelija kehittää työskentelyään saamansa palautteen perusteella. Oman taiteellisen työskentelyn lisäksi tutustutaan nykyaidegrafiikkaan esimerkkikuvien ja näyttelyvierailuiden kautta.

Ohjassuunnitelma: oppimisympäristöt ja -menetelmät

- ◆ Taidegrafiikan tekemistä syvennetään oman taiteellisen työskentelyn kautta
- ◆ Nykyaidegrafiikkaan tutustutaan luentojen ja näyttelykäyntien avulla
- ◆ Valmiiden teosten esittely tapahtuu joko näyttely-ympäristössä tai kritiikki-tilanteissa
- ◆ Tutkinnon osaan sisältyy viisi osaamispistettä työssäoppimista, joka tapahtuu taiteellisena työskentelynä kolmannen vuoden aikana

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä työskentemällä taidegrafiikan työtehtävissä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Ammattiosaamisen näytön kuvaus

Näyttö pidetään työssäoppien kolmannen vuoden aikana. Näytössä arvioidaan opiskelijan valinnaisten tutkinnon osien aikana toteuttamia teoksia. Opiskelija kertoo työskentelyprosessistaan ja arvioi omaa työskentelyään, sekä kommentoi muiden tekemiä teoksia. Huomiota kiinnitetään työskentelyprosessin hallintaan, työn taustalla olevan tiedon soveltamiseen ja työssä käytettyjen materiaalien ja tekniikoiden hallintaan. Teosten teknistä toteutusta arvioidaan suhteessa niiden taiteelliseen sisältöön. Näyttö kestää yhdestä kahteen viikkoa.

2.3.10 Paikallisiin ammattitaitovaatimukseen perustuva tutkinnon osa: Mediataiteen tekemisen syventäminen, 10 - 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

- ◆ ilmaisee itseään media-taiteen keinoin
- ◆ valitsee työskentelyyn itselle sopivia työvälineitä ja menetelmiä
- ◆ hyödyntää valitsemansa tai valitsemiensa menetelmien mahdollisuuksia.
- ◆ työstää ideoitaan valmiiksi töiksi
- ◆ noudattaa työturvallisuusohjeita
- ◆ arvioi työskentelyään
- ◆ kertoo töidensä sisällöistä ja tekemistään ratkaisuksista
- ◆ noudattaa sovittua aikataulua.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työskentelyn suunnittelu, sisällöllisten ja visuaalisten tavoitteiden	suunnittelee työskentelyään	suunnittelee työskentelyään ja asettaa sille visuaalisia tavoitteita	suunnittelee työskentelynsä aikataulun ja ottaa huomioon tarvittavat työvaiheet sekä asettaa työskentelylle omia sisällöllisiä ja visuaalisia

asettaminen			tavoitteita
Työskentely, oman ilmaisun kehittäminen ja ajankäyttö työskentelyssä	saa teoksensa valmiiksi sovitus- ja aikataulussa ja ottaa vastaan ohjausta	saa teoksensa valmiiksi sovitus- ja aikataulussa ja ratkaisee työskentelyn aikana ilmeneviä ongelmia	saa teoksensa valmiiksi sovitus- ja aikataulussa, ratkaisee työskentelyn aikana ilmeneviä ongelmia ja muuttaa suunnitelmaansa joustavasti työn vaatimusten mukaan
		kehittää työskentelyään ja ilmaisuaan palautteen pohjalta	soveltaa työskentelyssään osaamistaan, hyödyntää ja suhteuttaa saamaansa palautetta teostensa, työskentelynsä sekä ilmaisunsa kehittämisessä
Työskentelyn ja lopputuloksen arviointi	arvioi työskentelyään ja teoksiaan teknisten ominaisuuksien suhteen.	arvioi työskentelyään ja teostensa onnistumista suhteessa tavoitteisiin sekä arvioi teostensa muotoa ja teknisiä ominaisuuksia.	arvioi työskentelyään, valitsemiaan ratkaisuja sekä teostensa onnistumista suhteessa tavoitteisiin sekä arvioi teostensa toteutusta sekä sisällön ja muodon suhdetta.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työmenetelmien, teknikoiden ja materiaalien käyttö	toteuttaa teoksen/ teoksia tutulla tekniikalla ja tekotavalla	toteuttaa harkitun teoksen /teoksia valitsemallaan tekniikalla tai tekotavalla sekä valitsee toteutuksen ottaen huomioon sisällön	toteuttaa harkitun ja laadukkaan teoksen/teoksia, etsii omia tapoja käyttää valitsemiaan työvälineitä ja tekniikoita siten, että teosten ilmaisu tukee sisältöä

			soveltaa työskentelyssään osaamistaan ja käyttää teknistä tietämystään ilmaisun esiintuomiseen
	käyttää tuttuja mediataiteen työmenetelmiä työskentelyssään	käyttää tarkoituksenmukaisia mediataiteen työmenetelmiä työskentelyssään ja valitsee ne perustellusti ottaen huomioon sisällön	käyttää monipuolisesti, hallitusti ja tarkoituksenmukaisesti mediataiteen työmenetelmiä työskentelyssään ja valitsee ne perustellusti ottaen huomioon sisällön

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Teknisten laitteiden ja sovellusten käyttö	käyttää teknisiä laitteita tutulla tavalla työskentelyssä.	hyödyntää teknisten laitteiden ominaisuuksia ja saadakseen aikaan laadukkaan lopputuloksen.	hyödyntää teknisten laitteiden ominaisuuksia ja selvittää niiden käyttöön liittyviä yksityiskohtia saadakseen aikaan ilmaisullisen ja laadukkaan lopputuloksen.
Oman työskentelyn sijoittuminen mediataiteen kenttään	suhteuttaa oman työskentelynsä traditioon.	suhteuttaa oman työskentelynsä traditioon. Seuraa mediataiteen suuntauksia.	suhteuttaa oman työskentelynsä traditioon ja mediataiteen nykykenttään.
		tunnistaa lajityypin ominaispiirteitä ja perustelee niiden pohjalta tekemiään valintojaan.	tunnistaa ja tiedostaa mediataiteen ominaispiirteet ja taustalla olevan ajattelun merkityksen ja tekee niiden pohjalta perusteltuja valintoja.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee työskentelyssä syntyneitä ongelmia	ratkaisee työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita	ratkaisee työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita ja pääättelee miten eri tilanteissa tulisi toimia
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteisissä tiloissa ottaen muut huomioon	toimii yhteisessä tiloissa ottaen muut huomioon ja pitää työtilan kunnossa	toimii luontevasti yhteisissä tiloissa, pitää työtilan ja välineet kunnossa sekä ottaa joustavasti ja rakentavasti muut huomioon
Ammattietiikka	noudattaa tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan	noudattaa tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan ja tarvittaessa etsii tietoa teoksia määrittävistä laeista	noudattaa tekijänoikeuslakia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan sekä etsii tietoa työskentelyä tai teoksia määrittävistä muista laeista ja mahdollisista lupahakemuksista
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita ja ottaa huomioon työympäristön turvallisuuden aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa työstä annettuja työturvallisuusohjeita ja ottaa huomioon työympäristön ja yhteisön jäsenten turvallisuuden.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Työskentelyn suunnittelu, sisällöllisten ja	suunnittelee avustettuna työskentelyään	suunnittelee tuettuna työskentelyään	suunnittelee ohjattuna työskentelyään ja asettaa sille visuaalisia tavoitteita

visuaalisten tavoitteiden asettaminen			
Työskentely, oman ilmaisun kehittäminen ja ajankäyttö työskentelyssä	saa avustettuna teoksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa	saa tuettuna teoksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa ja ottaa vastaan ohjausta	saa ohjattuna teoksensa valmiiksi sovitussa aikataulussa, ottaa vastaan ohjausta ja ratkaisee ohjattuna työskentelyn aikana ilmeneviä ongelmia
			kehittää ohjattuna työskentelyään ja ilmaisuaan palautteen pohjalta
Työskentelyn ja lopputuloksen arviointi	arvioi avustettuna työskentelyään ja teoksiaan teknisten ominaisuuksien suhteen.	arvioi tuettuna työskentelyään ja teoksiaan teknisten ominaisuuksien suhteen.	arvioi ohjattuna työskentelyään ja teostensa onnistumista suhteessa tavoitteisiin sekä arvioi teostensa muotoa ja teknisiä ominaisuuksia.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työmenetelmien, teknikoiden ja materiaalien käyttö	toteuttaa avustettuna teoksen/ teoksia tutulla tekniikalla ja tekotavalla	toteuttaa tuettuna teoksen/ teoksia tutulla tekniikalla ja tekotavalla	toteuttaa ohjattuna harkitun teoksen /teoksia valitsemallaan tekniikalla tai tekotavalla sekä valitsee toteutuksen ottaen huomioon sisällön

	käyttää avustettuna tuttuja mediataiteen työmenetelmiä työskentelyssään	käyttää tuettuna tuttuja mediataiteen työmenetelmiä työskentelyssään	käyttää ohjattuna mediataiteen työmenetelmiä työskentelyssään ja valitsee ne perustellusti ottaen huomioon sisällön
--	---	--	---

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Teknisten laitteiden ja sovellusten käyttö	käyttää avustettuna teknisiä laitteita tutulla tavalla työskentelyssä.	hyödyntää tuettuna teknisten laitteiden ominaisuuksia ja saadakseen aikaan laadukkaan lopputuloksen.	hyödyntää ohjattuna teknisten laitteiden ominaisuuksia ja saadakseen aikaan laadukkaan lopputuloksen.
Oman työskentelyn sijoittuminen mediataiteen kenttään	suhteuttaa omaa työskentelynsään avustettuna traditioon.	suhteuttaa oman työskentelynsään tuettuna traditioon. Seuraa mediataiteen suuntauksia annettujen esimerkkien pohjalta	suhteuttaa oman työskentelynsään ohjattuna traditioon. Seuraa mediataiteen suuntauksia annettujen esimerkkien pohjalta.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee avustettuna työskentelyssä syntyneitä ongelmia	ratkaisee tuettuna työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita	ratkaisee ohjattuna työskentelyssä syntyneitä ongelmatilanteita
Vuorovaikutus ja	toimii avustettuna yhteisissä	toimii tuettuna yhteisessä	toimii ohjattuna yhteisessä tiloissa ottaen muut huomioon

yhteistyö	tiloissa ottaen muut huomioon	tiloissa ottaen muut huomioon	ja pitää työtilan kunnossa
Ammattietiikka	noudattaa avustettuna tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan	noudattaa tuettuna tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan	noudattaa ohjattuna tekijänoikeuksia ja työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa avustettuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa tuettuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.	noudattaa ohjattuna työstä annettuja työturvallisuusohjeita aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille.

Oppimistavoitteet

Opintojakson aikana valmistetaan teos tai teossarja mediataiteen menetelmillä.. Opiskelija kokeilee ja yhdistelee eri menetelmiä, joista hän valitsee itselleen luontaisia tapoja työskennellä. Opiskelija harjoittelee mediataiteeseen kuuluvia eri työvaiheita. Hän suunnittelee työskentelyään, huolehtii aikatauluista ja työturvallisuudesta, sekä valitsee tarkoituksenmukaiset materiaalit ja työvälineet. Opiskelija arvioi työskentelyään ja tekemiään ratkaisuja työskentelyn aikana, sekä kehittää työskentelyään saamansa palautteen perusteella. Oman taiteellisen työskentelyn lisäksi tutustutaan mediataiteeseen luentojen ja näyttelyvierailuiden kautta. Valmiita teoksia tarkastellaan ryhmän kanssa yhdessä näyttelytilanteessa ja/tai luokkakritiikissä.

Ohjaussuunnitelma: oppimisympäristöt ja -menetelmät

- ◆ Tila-aikataiteen tekemistä syvennetään oman taiteellisen työskentelyn kautta
- ◆ Mediataiteen kenttään tutustutaan luentojen ja näyttelykäyntien avulla
- ◆ Opetus sisältää omaa taiteellista työskentelyä oppilaitoksessa
- ◆ Valmiiden teosten esittely tapahtuu joko näyttely-ympäristössä tai kritiikkitalanteessa
- ◆ Tutkinnon osaan sisältyy viisi osaamispistettä työssäoppimista, joka tapahtuu taiteellisena työskentelynä kolmannen vuoden aikana

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä työskentelemällä mediataiteen tehtävissä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Ammattiosaamisen näytön kuvaus

Näyttö pidetään työssäoppien kolmannen vuoden aikana. Näytössä arvioidaan opiskelijan valinnaisten tutkinnon osien aikana toteuttamia teoksia. Opiskelija kertoo työskentelyprosessistaan ja arvioi omaa työskentelyään, sekä kommentoi muiden tekemiä teoksia. Huomiota kiinnitetään työskentelyprosessin hallintaan, työn taustalla olevan tiedon soveltamiseen ja työssä käytettyjen materiaalien ja tekniikoiden hallintaan. Teosten teknistä toteutusta arvioidaan suhteessa niiden taiteelliseen sisältöön. Näyttö kestää yhdestä kahteen viikkoa.

2.3.11 Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta

Tähän perustutkintoon voidaan sisällyttää yksi ammatillinen tutkinnon osa ammatillisista perustutkinnoista, joiden tutkinnon perusteet Opetushallitus on määrännyt.

2.3.12 Tutkinnon osa ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta

Tähän perustutkintoon voidaan sisällyttää yksi ammatillinen tutkinnon osa niistä ammattitutkinnoista tai erikoisammattitutkinnoista, joiden tutkinnon perusteista Opetushallitus on määrännyt.

2.3.13 Tutkinnon osa ammattikorkeakouluopinnoista (vain ammatillisessa peruskoulutuksessa)

Tähän perustutkintoon voidaan sisällyttää yksi ammatillinen tutkinnon osa ammattikorkeakouluopinnoista.

2.3.14 Tutkinnon osa vapaasti valittavista tutkinnon osista (vain ammatillisessa peruskoulutuksessa)

Tämä voi sisältää tutkinnon osia (5–15 osp) vapaasti valittavista tutkinnon osista (luku 4) kohtien 4.1–4.5 mukaisesti.

3 YHTEISET TUTKINNON OSAT, OSAAMISTAVOITTEET JA OSAAMISEN ARVIOINTI AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

3.1 Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp

3.1.1 Äidinkieli

3.1.1.1 Äidinkieli, suomi

Pakolliset osaamistavoitteet 5 osp

Opiskelija

- ◆ osaa viestiä ja toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- ◆ ymmärtää *omaan alaan* liittyvien tärkeimpien tekstilajien käytänteet, olennaisen sisällön ja tarkoituksen
- ◆ osaa hakea tietoa eri tietolähteistä ja käyttää tietoa sekä noudattaa lähteiden käytön periaatteita
- ◆ osaa hyödyntää mediaa ja verkon tarjoamia viestintä- ja vuorovaikutusvälineitä opiskelussaan sekä tehdä ammattiosaamistaan näkyväksi
- ◆ osaa laatia *alaan liittyviä* kirjallisia töitä
- ◆ osaa hyödyntää äidinkielen oppimisen luku- ja opiskelustrategioita

- ◆ ymmärtää äidinkielen sekä kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkityksen *alan* ja ammatin kannalta
- ◆ osaa arvioida ja kehittää omaa äidinkielen taitoaan.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	ilmaisee asiallisesti mielipiteensä yhteistyö- ja ryhmätilanteissa	perustelee monipuolisesti mielipiteensä ja väitteensä yhteistyö- ja ryhmätilanteissa	perustelee monipuolisesti näkemyksiään ja toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiakaslähtöisesti, joustavasti ja vakuuttavasti
	osallistuu keskusteluun käyttämällä puheenvuoroja	osallistuu keskusteluun, vie keskustelua tavoitteen suunnassa eteenpäin	osallistuu aktiivisesti ja rakentavasti keskusteluun ja kantaa osaltaan vastuuta ryhmätilanteissa viestintäilmapiiiristä
	toimii tarkoituksenmukaisella tavalla työelämän vuorovaikutustilanteissa	toimii asiallisesti ja kohteliaasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja työhön liittyvissä asiakas- ja ryhmätilanteissa	toimii joustavasti ja rakentavasti erilaisissa työhön liittyvissä asiakas- ja ryhmätilanteissa
	pitää lyhyen esityksen käyttäen tilanteen vaatimaa kieltä ja asiatyyliä	pitää erilaisia esityksiä käyttäen tilanteen vaatimaa asiatyyliä ja alan termistöä	toimii oman alansa viestintätilanteissa joustavasti ja pitää erilaisia esityksiä tilanteen ja oman alan edellyttämällä tavalla
Tekstien ja tekstilajien ymmärtäminen	tuntee työelämän tekstilajeja ja vertailee niitä	ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisten tekstien päätarkoituksen ja tulkitsee tekstien merkityksiä	ymmärtää sekä tekstin tarkoituksen ja sanoman että yksityiskohtien merkityksen, tekee johtopäätöksiä ja arvioi tekstin sisältöä ja ilmaisutapaa

Tiedon hankkiminen	hakee ammattialansa kannalta keskeistä tietoa selkeistä teksteistä	hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja arvioi lähteiden luotettavuutta	hakee tietoa erilaisista lähteistä ja vaikeaselkoisistakin teksteistä sekä arvioi kriittisesti niiden luotettavuutta
	noudattaa tekijänoikeuksia, mutta tarvitsee joskus ohjausta	tuntee tekijänoikeudet oikeutena ja veloitteena, noudattaa tekijänoikeuksia mm. ilmoittamalla lähteensä	osaa viitata käyttämiinsä lähteisiin ja tarvittaessa pyytää niihin käyttöluvan
Mediataidot ja verkkoviestinnän hyödyntäminen	käyttää oman alansa ammattijulkaisuja ja mediatekstejä	käyttää keskeisiä viestintävälineitä ja osaa arvioida mediatekstejä	käyttää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä
	käyttää ohjattuna eri medioita ammattitaitonsa esittelyyn	tekee ammattiosaamistaan näkyväksi eri medioiden avulla	dokumentoi ja kuvaa oppimistaan ja osaamistaan eri medioiden avulla
	viestii digitaalisissa ympäristöissä sovittujen periaatteiden mukaisesti	viestii digitaalisissa ympäristöissä sopivaa kieltä käyttäen	viestii ammatillisuutta osoittaen digitaalisen ympäristön vuorovaikutustilanteissa
Alan kirjallisten töiden laatiminen	kirjoittaa oikeinkirjoituksen perussääntöjen mukaisesti	käyttää sujuvaa lause- ja virkerakennetta ja jaksottaa tekstiä	hallitsee kielenkäytön perusnormit sekä hioo tuottamiensa tekstien kieli- ja ulkoasua
	tuottaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	tuottaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä	tuottaa tavoitteellisesti ja työstää tekstejään oman arvion ja palautteen pohjalta
	laatii mallin mukaan asiakirjoja	laatii asianmukaiset asiakirjat	laatii asianmukaisia asiakirjoja ja osaa soveltaa asiakirjamalleja

Luku- ja opiskelustrategioiden hyödyntäminen	tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta	tekee muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään	arvioi omaa luku- ja opiskelustrategiaansa ja parantaa sitä palautteen pohjalta
Äidinkielen sekä kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkityksen ymmärtäminen	tiedostaa äidinkielen taidon merkityksen omalla alallaan	ymmärtää äidinkielen merkitystä omalla alallaan ja monikielisessä työelämässä	osaa arvioida äidinkielen merkitystä omalla alallaan ja sen asemaa monikielisessä yhteiskunnassa sekä työelämän että yksilön kannalta
	tuntee esimerkkejä omaan alaan liittyvästä kirjallisuudesta tai muusta kulttuurista	tietää, mihin kirjallisuutta tai muuta kulttuuria voi alalla käyttää	ymmärtää kirjallisuuden tai muun kulttuurin merkityksen alalla toimimisessa
Oman äidinkielen taidon arvioiminen	arvioi äidinkielen taitoaan ja lukutaitoaan saamansa palautteen pohjalta ja kertoo, mitä siinä voisi parantaa.	arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan, kehittämiskohteitaan ja kehittää taitojaan palautteen pohjalta.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	ilmaisee avustettuna mielipiteensä	ilmaisee tuettuna mielipiteensä	ilmaisee ohjattuna asiallisesti mielipiteensä yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
	osallistuu avustettuna keskustelua yhteistyö- ja ryhmätilanteissa	osallistuu tuettuna keskusteluun yhteistyö- ja ryhmätilanteissa	osallistuu ohjattuna keskusteluun käyttämällä puheenvuoroja

	toimii avustettuna työelämän vuorovaikutustilanteissa	toimii tuettuna työelämän vuorovaikutustilanteissa	toimii ohjattuna tarkoituksenmukaisella tavalla työelämän vuorovaikutustilanteissa
	pitää avustettuna lyhyen esityksen	pitää tuettuna lyhyen esityksen	pitää ohjattuna lyhyen esityksen käyttäen tilanteen vaatimaa kieltä ja asiatyylä
Tekstien ja tekstilajien ymmärtäminen	tunnistaa avustettuna työelämän tekstilajeja	tuntee tuettuna työelämän tekstilajeja	tuntee ohjattuna työelämän tekstilajeja ja vertailee niitä
Tiedon hankkiminen	tutkii avustettuna ammattialansa tietoa	hakee tuettuna ammattialansa kannalta keskeistä tietoa	hakee ohjattuna ammattialansa kannalta keskeistä tietoa selkeistä teksteistä
	noudattaa avustettuna tekijänoikeuksia	noudattaa tuettuna tekijänoikeuksia	noudattaa ohjattuna tekijänoikeuksia
Mediataidot ja verkkoviestinnän hyödyntäminen	käyttää avustettuna oman alansa ammattijulkaisuja ja mediatekstejä	käyttää tuettuna oman alansa ammattijulkaisuja ja mediatekstejä	käyttää ohjattuna oman alansa ammattijulkaisuja ja mediatekstejä
	tutustuu avustettuna sovittuun lähteeseen esitellessään ammattitaitoansa	tutustuu tuettuna sovittuun lähteeseen esitellessään ammattitaitoansa	tutustuu ohjattuna sovittuun lähteeseen esitellessään ammattitaitoansa
	tutustuu avustettuna viestintään digitaalisissa ympäristöissä	tutustuu tuettuna viestintään digitaalisissa ympäristöissä	tutustuu ohjattuna viestintään digitaalisissa ympäristöissä sovittujen periaatteiden mukaisesti
Alan kirjallisten töiden laatiminen	kirjoittaa avustettuna sanoja oikeinkirjoituksen perussääntöjen mukaisesti	kirjoittaa tuettuna muutamia lauseita oikeinkirjoituksen perussääntöjen mukaisesti	kirjoittaa ohjattuna oikeinkirjoituksen perussääntöjen mukaisesti
	tuottaa avustettuna ammattitaidon kannalta keskeisiä sanoja	tuottaa tuettuna ammattitaidon kannalta keskeisiä lauseita	tuottaa ohjattuna ammattitaidon kannalta keskeisiä, lyhyitä tekstejä

	tutustuu avustettuna asiakirjojen laadintaan	laatii tuettuna mallin mukaan asiakirjoja	laatii ohjattuna mallin mukaan asiakirjoja
Luku- ja opiskelustrategioiden hyödyntäminen	tekee avustettuna muistiinpanoja	tekee tuettuna muistiinpanoja	tekee ohjattuna muistiinpanoja ja tiivistää ohjattuna ydinasioita
Äidinkielen sekä kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkityksen ymmärtäminen	tutustuu avustettuna äidinkielen taidon merkitykseen omalla alallaan	tutustuu tuettuna äidinkielen taidon merkitykseen omalla alallaan	tutustuu ohjattuna äidinkielen taidon merkitykseen omalla alallaan
	tutustuu avustettuna esimerkkeihin omaan alaansa liittyvästä kirjallisuudesta	tutustuu tuettuna esimerkkeihin omaan alaan liittyvästä kirjallisuudesta	tutustuu ohjattuna esimerkkeihin omaan alaan liittyvästä kirjallisuudesta tai muusta kulttuurista
Oman äidinkielen taidon arvioiminen	arvioi avustettuna äidinkielen taitoaan ja lukutaitoaan	arvioi tuettuna äidinkielen taitoaan ja lukutaitoaan	arvioi ohjattuna äidinkielen taitoaan ja lukutaitoaan saamansa palautteen pohjalta

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (Ä1), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (Ä2), *Tekstit ja vaikuttaminen* (Ä4) sekä jokin seuraavista *Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa* (Ä3), *Teksti, tyyli ja konteksti* (Ä5), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (Ä6) tai *Puheviestinnän taitojen syventäminen* (Ä17) vastaavat tavoitteiltaan *Äidinkieli, suomi* -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita.

Oppimistavoitteet

Opiskelija osaa esitellä taiteellista työskentelyään ja töitään kirjallisesti (portfolio) ja suullisesti. Opiskelija tuntee omaan alaansa liittyvät hakukäytännöt (näyttelyt, rahoitus, luvat). Opiskelija osallistuu oman ryhmänsä näyttelyiden tai projektien suunnitteluun ja tiedotukseen yhdessä muiden kanssa. Opiskelija osaa etsiä alaansa liittyvää tietoa asianmukaisista lähteistä ja tutustuu alakohtaiseen kirjallisuuteen.

Integrointi ammatillisiin tutkinnon osiin

Äidinkieli, 5 osp Integroidaan Kuva- ja mediataiteen ammattikäytännöt tutkinnon osaan.

Opiskelija laatii ammattialaansa ja opiskeluunsa liittyviä hakemuksia, tiedotteita, esitelmää ja suullisia esityksiä, sekä hakee alaan liittyvää tietoa eri lähteistä.

Ohjaussuunnitelma

- ◆ Taiteilijan työhön liittyviä kirjallisia ja suullisia käytäntöjä opetellaan oppilaitoksessa, näyttelytilanteissa ja työssäoppimispaikoissa.
- ◆ Näyttely- ja projektitoimintaan liittyvät hakemukset, suunnitelmat, tiedotus ja tiedonhankinta toteutetaan ryhmätyöskentelynä.
- ◆ Opetus ja ohjaus toteutetaan lähiopetuksena, ryhmä-, pari-, ja/tai itsenäisenä työskentelynä monimuotoisilla opetus- ja ohjausmenetelmillä tilanteen vaatimalla tavalla kuvallisen ilmaisun työtehtävissä.

Osaamisen arviointi

Osaaminen arvioidaan integroidusti Kuva ja mediataiteen ammattikäytäntöjen näytössä, jossa opiskelija esittelee työskentelyään ja töitään kirjallisesti (portfolio) ja suullisesti. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- ◆ osaa kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan
- ◆ osaa kehittää esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan
- ◆ osaa käyttää ja tulkita erilaisia tekstilajeja

- ◆ tuntee kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin muotoja ja merkitystä.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen	ilmaisee asiallisesti mielipiteensä ja perustelee ne vakuuttavasti	toimii kohteliaasti ja joustavasti vuorovaikutustilanteissa erilaisissa ympäristöissä	ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta, havainnollistaa puheenvuoroaan ja rakentaa sen sisällön loogiseksi
	ottaa vuorovaikutuksessa toisten näkemykset huomioon	ottaa viestinnässään huomioon vastaanottajan, tilanteen ja alansa vaatimukset	viestii rakentavasti myös ristiriita- ja ongelmatilanteissa
	ymmärtää henkilöiden sanattoman viestinnän merkityksen ja vaikutuksia sanoman vastaanottoon	ottaa huomioon sanattoman viestinnän vaikutuksia omassa ilmaisussaan	soveltaa sanattoman viestinnän sääntöjä vuorovaikutuksessaan ja vertailee merkityksiä myös eri kulttuurien välillä
Esiintymis- ja ryhmätöytäitojen kehittäminen	esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen itselleen tutusta aiheesta	saa puhuessaan kontaktin kuulijoihinsa ja osaa rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata	esittää sekä spontaanin että itsenäisesti valmistellun esityksen haastavastakin aiheesta, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi
	toimii ryhmätöytätilanteessa yhteistyöhakuisesti osana ryhmää	vie ryhmän työskentelyä eteenpäin aktiivisesti ja arvostaa muiden näkökantoja	tunnistaa oman toimintansa vaikutukset ryhmän toimintaan ja kannustaa ryhmän muita jäseniä toimimaan
	toimii työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjen mukaisesti, mutta tarvitsee	noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä	hallitsee joustavasti kokous- ja neuvottelukäytännöt

	ajoittain ohjausta		
Ammatillinen monilukutaito ja tekstien tuottaminen	tuntee tekstilajien tilanteenmukaisen käytön vaatimuksia	tarkastelee tekstilajien eri ilmaisutapoja kriittisesti	soveltaa vaihdellen eri ilmaisutapoja ja tekstilajeja omissa teksteissään ja erilaisissa kieliympäristöissä
	käyttää mallin mukaan eri ammatillisia tekstilajeja	muokkaa tuottamiaan ammatillisia tekstejä palautteen perusteella	tekee havaintoja ammatillisista tekstilajeista, muokkaa niitä ja arvioi kielellisten valintojen vaikutuksia
	tuottaa tekstiä ryhmänä yhdessä muiden kanssa	antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta yhdessä tuotetusta tekstistä	toimii joustavasti osana kirjoitusprosessia, kun tekstiä tuotetaan yhdessä muiden kanssa
Kielen ja kulttuurin tunteminen	on perillä oman kielen ja kulttuurienvälisen viestinnän merkityksestä	ottaa huomioon kulttuurienvälisen viestinnän omassa vuorovaikutuksessaan	soveltaa monipuolisesti kulttuurienvälistä osaamistaan ja arvostaa kulttuurista moninaisuutta
	tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin.	arvioi lukemiaan kirjoja ja kokemiaan muita taidemuotoja.	hankkii monipuolisia lukukokemuksia sekä arvioi kirjallisuuden ja muiden taidemuotojen merkitystä.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen	ilmaisee avustettuna asiallisesti mielipiteensä	ilmaisee tuettuna asiallisesti mielipiteensä	ilmaisee ohjattuna asiallisesti mielipiteensä ja perustelee ne
	on avustettuna vuorovaikutuksessa toisten kanssa	on tuettuna vuorovaikutuksessa toisten kanssa	ottaa ohjattuna vuorovaikutuksessa toisten näkemykset huomioon

	tutustuu avustettuna henkilöiden sanattomaan viestintään	ymmärtää tuettuna henkilöiden sanatonta viestintää	ymmärtää ohjattuna henkilöiden sanattoman viestinnän merkityksen
Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen	esittää avustettuna valmistellun puheenvuoron muutamalla sanalla	esittää tuettuna valmistellun puheenvuoron lyhyillä lauseilla	esittää ohjattuna valmistellun, lyhyen puheenvuoron itselleen tutusta aiheesta
	toimii avustettuna ryhmätyötilanteessa osana ryhmää	toimii tuettuna ryhmätyötilanteessa osana ryhmää	toimii ohjattuna ryhmätyötilanteessa osana ryhmää ja ymmärtää ohjattuna yhteistyön merkityksen
	tutustuu avustettuna työelämän käytäntöihin harjoitellen avustettuna kokous- ja neuvottelutaitoja	tutustuu tuettuna työelämän käytäntöihin harjoitellen tuettuna kokous- ja neuvottelutaitoja	tutustuu ohjattuna työelämän käytäntöihin harjoitellen ohjattuna kokous- ja neuvottelutaitoja
Ammatillinen monilukutaito ja tekstien tuottaminen	tutustuu avustettuna tekstilajien käytön vaatimuksiin	tutustuu tuettuna tekstilajien käytön vaatimuksiin	tutustuu ohjattuna tekstilajien käytön vaatimuksiin
	tutustuu avustettuna mallin mukaan eri ammatillisiin tekstilajeihin	tutustuu tuettuna mallin mukaan eri ammatillisiin tekstilajeihin	tutustuu ohjattuna mallin mukaan eri ammatillisiin tekstilajeihin
	tuottaa avustettuna muutamia sanoja ryhmässä yhdessä muiden kanssa	tuottaa tuettuna muutamia lauseita ryhmässä yhdessä muiden kanssa	tuottaa ohjattuna lyhyitä tekstejä ryhmänä yhdessä muiden kanssa
Kielen ja kulttuurin tunteminen	on avustettuna tutustunut oman kielen ja kulttuurien välisen viestinnän merkitykseen	on tuettuna tutustunut oman kielen ja kulttuurienvälisen viestinnän merkitykseen	on ohjattuna tutustunut oman kielen ja kulttuurienvälisen viestinnän merkitykseen
	tutustuu avustettuna kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin.	tutustuu tuettuna kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin.	tutustuu ohjattuna kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (ÄI 1), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (ÄI2), *Tekstit ja vaikuttaminen* (ÄI4) sekä jokin seuraavista *Kirjallisuuden keinoja ja*

tulkintaa (ÄI3), Teksti, tyyli ja konteksti (ÄI5), Kieli, kirjallisuus ja identiteetti (ÄI6) tai Puheviestinnän taitojen syventäminen (ÄI7) vastaavat tavoitteiltaan Äidinkieli, suomi -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

Oppimistavoitteet

Opiskelija osaa esitellä taiteellista työskentelyään ja töitään kirjallisesti (portfolio) ja suullisesti. Opiskelija pitää suullisia esityksiä erilaisissa ammattiin liittyvissä tilanteissa. Opiskelija tuntee omaan alaansa liittyvät hakukäytännöt (näyttelyt, rahoitus, luvat) ja laatii hakemuksia tarvittaessa. Opiskelija ottaa vastuuta ryhmänsä näyttelyiden tai projektien suunnittelusta ja tiedotuksesta yhdessä muiden kanssa. Opiskelija etsii alaansa liittyvää tietoa asianmukaisista lähteistä ja syventää kirjallista tuntemustaan.

Ohjaussuunnitelma

- ◆ Taiteilijan työhön liittyviä kirjallisia ja suullisia käytäntöjä opetellaan oppilaitoksessa, näyttelytilanteissa ja työssäoppimispaikoissa
- ◆ Näyttely- ja projektitoimintaan liittyvät hakemukset, suunnitelmat, tiedotus ja tiedonhankinta toteutetaan ryhmätyöskentelynä
- ◆ Opetus ja ohjaus toteutetaan lähiopetuksena, ryhmä-, pari-, ja/tai itsenäisenä työskentelynä monimuotoisilla opetus- ja ohjausmenetelmillä tilanteen vaatimalla tavalla kuvallisen ilmaisun työtehtävissä.

Osaamisen arviointi

Valinnainen tutkinnon osan osa-alue arvioidaan erillisenä itsenäisenä osana.

Arviointimenetelmät valitaan tilannekohtaisesti niin, että ne soveltuvat hyvin osaamisen arviointiin.

3.1.2 Toinen kotimainen kieli, ruotsi

Pakolliset osaamistavoitteet 1 osp

Opiskelija

- ◆ osaa käyttää toista kotimaista kieltä *työtehtävissään* ja työhön liittyvissä vuorovaikutustilanteissa

- ♦ ymmärtää molempien kansalliskielten ja kulttuurien merkityksen monikulttuurisessa Suomessa.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	ymmärtää lyhyiden omaan työhön ja työturvallisuuteen liittyvien kirjallisten viestien sisällön	tulkitssee työhön liittyviä perustekstejä, kuten työ- ja turvallisuusohjeita sekä tuottaa lyhyitä viestejä käyttäen alan ammattisanastoa	tulkitssee erityyppisiä työhön liittyviä tekstejä ja tuottaa ammatillisia viestejä, ohjeita tai tilauksia
	kertoo suullisesti ja kirjallisesti lyhyesti itsestään ja tutuista asioista omassa työssään ja selviytyy tuttuihin aiheisiin liittyvistä vuorovaikutustilanteista	selviytyy rutiininomaisista päivittäiseen elämään liittyvistä puhetilanteista, jos puhekuppani puhuu hitaasti ja käyttää selkeää kieltä	toimii tavanomaisimmissa viestintätilanteissa sekä kasvotusten että puhelimesta ja tarvittaessa pyytää tarkennusta tai selvennystä
Kielen ja kulttuurin merkityksen ymmärtäminen	on tietoinen ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksestä Suomessa.	ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksen pohjoismaisessa yhteistyössä.	tuntee Suomen kansalliskieliin liittyvät oikeudet ja velvoitteet.

Mukautettu arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	tutustuu avustettuna lyhyiden omaan työhön ja työturvallisuuteen liittyvien kirjallisten viestien sisältöön	ymmärtää tuettuna lyhyiden omaan työhön ja työturvallisuuteen liittyvien kirjallisten viestien sisällön	ymmärtää ohjattuna lyhyiden omaan työhön ja työturvallisuuteen liittyvien kirjallisten viestien sisällön

	kertoo avustettuna suullisesti muutamalla sanalla itsestään ja tutuista asioistaan omassa työssään	kertoo tuettuna suullisesti muutamalla lauseella itsestään ja tutuista asioista omassa työssään	kertoo ohjattuna suullisesti ja lyhyesti itsestään ja tutuista asioista omassa työssään
Kielen ja kulttuurin merkityksen ymmärtäminen	on avustettuna tutustunut ruotsin kielen ja kulttuurin merkitykseen Suomessa.	on tuettuna tutustunut ruotsin kielen ja kulttuurin merkitykseen Suomessa.	on ohjattuna tutustunut ruotsin kielen ja kulttuurin merkitykseen Suomessa.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Arkielämää Pohjoismaissa (RUA1)* tai *Koulu ja vapaa-aika (RUB1)* vastaa tavoitteiltaan *Toinen kotimainen kieli, ruotsi* -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A2.2 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A2.1.

Oppimistavoitteet

Opiskelija osaa esitellä taiteellista työskentelyään ja töitään kirjallisesti (portfolio) ja suullisesti ruotsin kielellä. Opiskelija ymmärtää kaksikielisyyden ja pohjoismaisen kulttuurin ja yhteistyön merkitykseen kuvataiteessa.

Integrointi ammatillisiin tutkinnon osiin

Integroidaan Kuva- ja mediataiteen ammattikäytännöt tutkinnon osaan. Opiskelija laatii ruotsinkielellä kirjallisen ja suullisen esitelmän taiteellisesta työskentelystään ja tutustuu yhteispohjoismaisiin kulttuuritoimijoihin.

Ohjaussuunnitelma

- ◆ Taiteilijan työhön liittyviä kirjallisia ja suullisia käytäntöjä opetellaan oppilaitoksessa ja mahdollisuuksien mukaan näyttelytilanteissa ja työssäoppimispaikoissa

- ◆ Opetus ja ohjaus toteutetaan lähiopetuksena, ryhmä-, pari-, ja/tai itsenäisenä työskentelynä monimuotoisilla opetus- ja ohjausmenetelmillä tilanteen vaatimalla tavalla kuvallisen ilmaisun työtehtävissä.

Osaamisen arviointi

Osaaminen voidaan arvioida integroidusti Kuva ja mediataiteen ammattikäytäntöjen ammattiosaamisen näytössä, jossa opiskelija esittelee työskentelyään ja töitään kirjallisesti (portfolio) ja suullisesti. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- ◆ käyttää toista kotimaista kieltä *alaan liittyvissä* vuorovaikutustilanteissa ja työtehtävissä
- ◆ selviytyy arkipäivän tilanteissa toisella kotimaisella kielellä
- ◆ osaa kirjoittaa *työhönsä* liittyviä lyhyitä tekstejä (esim. muistiinpanoja, ohjeita, ti-lauksia ja sähköposteja)
- ◆ osaa hyödyntää kielenkäytössä erilaisia tietolähteitä
- ◆ hyödyntää omia kielenoppimisen strategioitaan.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	selviytyy alan vuorovaikutustilanteissa hyödyntäen erilaisia apukeinoja	käyttää kieltä melko luontevasti alan vuorovaikutustilanteissa	selviytyy hyvin alan vuorovaikutustilanteissa ja viestii kohteliaasti
	käyttää keskustelussa tuttua sanastoa ja yleiskielistä tekstiä ja	selviytyy jokapäiväiseen elämään liittyvistä tilanteista	käyttää keskustelussa kielelle ja kulttuurille

	saa selvää hitaasta puheesta		ominaisia ilmaisuja
Tekstien tuottaminen	kirjoittaa työhön liittyviä tekstejä käyttäen yksinkertaisia lauseita	kirjoittaa keskeisistä työtehtäviin liittyvistä asioista käyttäen tavallisimpia kielelle ominaisia ilmauksia	tuottaa sujuvasti työtehtäviin liittyviä tekstejä käyttäen keskeisintä sanastoa
Tietolähteiden hyödyntäminen	etsii yhdessä muiden kanssa tietoa erilaisista tietolähteistä toisella kotimaisella kielellä	hyödyntää tuotettuja tekstejä ja julkaisuja	käyttää autenttista ruotsinkielistä aineistoa ja arvioi tekstien merkityksellisyyttä
	käyttää sanakirjoja ja sähköisiä tietolähteitä	käyttää sanakirjoja ja sähköisiä tietolähteitä monipuolisesti	käyttää joustavasti sähköisiä sanakirjoja ja muuta lähdeaineistoa oman alansa kysymysten selvittämiseen
Kielenoppimisen strategioiden hyödyntäminen	tunnistaa omat kielen oppimisstrategiansa.	ottaa vastuuta kielen oppimisestaan ja hyödyntää vahvuuksiaan.	osoittaa pitkäjänteisyyttä ja yhteistyökykyä kielen opiskelussaan.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	selviytyy avustettuna alan vuorovaikutustilanteissa	selviytyy tuettuna alan vuorovaikutustilanteissa	selviytyy ohjattuna alan vuorovaikutustilanteissa
	tutustuu avustettuna sanastoon ohjeiden mukaan	käyttää tuettuna keskustelussa tuttua sanastoa	käyttää ohjattuna keskustelussa tuttua sanastoa ja saa ohjattuna selvää hitaasta puheesta

Tekstien tuottaminen	kirjoittaa avustettuna ennalta harjoiteltuja, työhön liittyviä sanoja	kirjoittaa tuettuna työhön liittyviä sanoja	kirjoittaa ohjattuna työhön liittyviä sanoja käyttäen ohjattuna yksinkertaisia lauseita
Tietolähteiden hyödyntäminen	tutustuu avustettuna, yhdessä muiden kanssa erilaisiin tietolähteisiin toisella kotimaisella kielellä	tutustuu tuettuna, yhdessä muiden kanssa erilaisiin tietolähteisiin toisella kotimaisella kielellä	tutustuu ohjattuna, yhdessä muiden kanssa erilaisiin tietolähteisiin toisella kotimaisella kielellä
	tutustuu avustettuna sanakirjoihin ja sähköisiin tietolähteisiin	tutustuu tuettuna sanakirjoihin ja sähköisiin tietolähteisiin	käyttää ohjattuna sanakirjoja ja sähköisiä tietolähteitä
Kielenoppimisen strategioiden hyödyntäminen	tunnistaa avustettuna omat kielen oppimisstrategiansa.	tunnistaa tuettuna omat kielen oppimisstrategiansa.	tunnistaa ohjattuna omat kielen oppimisstrategiansa.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Arkielämää Pohjoismaissa (RUA1)* tai *Koulu ja vapaa-aika (RUB1)* vastaa tavoitteiltaan *Toinen kotimainen kieli, ruotsi* -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A2.2 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A2.1.

Oppimistavoitteet

Opiskelija hoitaa alaan liittyviä kirjallisia ja suullisia työtehtäviä ruotsin kielellä.

Ohjaussuunnitelma

- ◆ Taiteilijan työhön liittyvää kirjallista ja suullista kanssakäymistä opetellaan oppilaitosympäristössä ja mahdollisuuksien mukaan näyttelytilanteissa ja työssäoppimispaikoissa.
- ◆ Opetus ja ohjaus toteutetaan lähiopetuksena, ryhmä-, pari-, ja/tai itsenäisenä työskentelynä monimuotoisilla opetus- ja ohjausmenetelmillä tilanteen vaatimalla tavalla kuvallisen ilmaisun työtehtävissä.

Osaamisen arviointi

- ◆ Aktiivinen osallistuminen opetukseen ja ohjaukseen sekä erikseen annetut tehtävät ja niihin soveltuvat arviointimenetelmät.

3.1.3 Vieraat kielet

Ammatillisessa peruskoulutuksessa vieraan kielen osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi on eriytetty sen mukaan, onko opiskelijan vallitseva kieli hänelle A- vai B-kieli. Valittu vieras kieli voi olla opiskelijalle aivan uusikin kieli, jolloin sovelletaan B-kielen tavoitteita ja arviointia. A- ja B-kielillä tarkoitetaan seuraavaa:

A-kieli = peruskoulun 1.–6. vuosiluokilla alkava vieras kieli

B-kieli = peruskoulun vuosiluokilla 7.–9. alkava vieras kieli

3.1.3.1 Vieras kieli, englanti

Pakolliset osaamistavoitteet 2 osp

Opiskelija

- ◆ osaa viestiä ja toimia vuorovaikutustilanteissa siten, että hän kykenee harjoittamaan *ammattiaan*
- ◆ osaa käyttää *oman alan* työtehtävissä tarvittavaa vierasta kieltä
- ◆ osaa hakea tietoa erilaisista vieraskielisistä lähteistä
- ◆ osaa toimia monikielisessä ja -kulttuurisessa ympäristössä.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		

Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	ymmärtää oman alansa työhön liittyviä suullisia ohjeita ja osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyvät suulliset viestit ja osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää alaansa liittyvää tavanomaista, normaalitempoista puhetta ja toimii vuorovaikutustilanteissa luontevasti kieltä käyttäen
	kertoo itsestään ja työtehtävistään vastaamalla hänelle esitettyihin kysymyksiin ennakoitavissa olevissa ja tutuissa työtilanteissa	kertoo itsestään ja alan työtehtävistä siten, että tulee ymmärretyksi ja osallistuu keskusteluun, mikäli keskustelukumppani puhuu selkeästi	kertoo tutuissa tilanteissa työpaikastaan ja työstään ja siihen liittyvistä normeista ja tavoista sekä hankkii kysymällä työhönsä liittyviä lisäohjeita
Tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen	ymmärtää tavallista sanastoa ja oman alansa työhön liittyviä kirjallisia viestejä ja työ- ja turvallisuusohjeita	ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä tekstejä, kirjallisia ohjeita ja tekee tarkentavia kysymyksiä sekä osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä tekstejä, kirjallisia ohjeita sekä työstä annettua palautetta
	tuottaa työhönsä liittyviä lyhyitä tekstejä	tuottaa työhönsä liittyviä tekstejä ja tarkoituksenmukaista sanastoa	tuottaa sujuvasti tavanomaisia viestejä ja tekstejä sekä täyttää työhönsä liittyviä asiakirjoja
Tiedon hankkiminen	hakee tietoa ohjattuna työhönsä liittyvistä materiaaleista ja ohjeista myös sähköisiä tiedonlähteitä käyttäen	hakee monipuolisesti omaa alaa koskevaa tietoa mukaan lukien sähköiset tietolähteet	hakee itsenäisesti omaa alaa koskevaa tietoa, soveltaa tietojaan ja taitojaan sekä perustelee ratkaisunsa
Monikielisessä ja -kulttuurisessa ympäristössä toimiminen	on tietoinen opiskelemansa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksestä.	käyttää kieltä monikielisessä tai -kulttuurisessa ympäristössä.	soveltaa työssään vieraan kielen ja kulttuurin tietojaan ja taitojaan joustavasti.

Mukautettu arviointi

ARVIOINNIN	ARVIOINTIKRITEERIT
------------	--------------------

KOHDE	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	ymmärtää avustettuna oman alansa työhön liittyviä suullisia ohjeita	ymmärtää tuettuna oman alansa työhön liittyviä suullisia ohjeita ja osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää ohjattuna oman alansa työhön liittyviä suullisia ohjeita ja osaa toimia niiden mukaan
	kertoo avustettuna itsestään ja työtehtävistään muutamilla sanoilla	kertoo tuettuna itsestään ja työtehtävistään tutuissa työtilanteissa	kertoo ohjattuna itsestään ja työtehtävistään tutuissa työtilanteissa
Tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen	tutustuu avustettuna ennalta harjoiteltuun sanastoon	ymmärtää tuettuna tavallista sanastoa	ymmärtää ohjattuna tavallista sanastoa
	tuottaa avustettuna muutamia työhönsä liittyviä sanoja	tuottaa tuettuna työhönsä liittyviä lauseita	tuottaa ohjattuna työhönsä liittyviä lyhyitä tekstejä
Tiedon hankkiminen	tutustuu avustettuna tietoon työhönsä liittyvistä materiaaleista	tutustuu tuettuna tietoon työhönsä liittyvistä materiaaleista	hakee ohjattuna tietoa työhönsä liittyvistä materiaaleista
Monikielisessä ja -kulttuurisessa ympäristössä toimiminen	on avustettuna tutustunut opiskelemaisensa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkitykseen.	on tuettuna tutustunut opiskelemaisensa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkitykseen.	on ohjattuna tutustunut opiskelemaisensa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkitykseen.

Osaamisen tunnustamisessa lukion A-kielen kurssit *Nuori ja hänen maailmansa* ja *Opiskelu ja työ* vastaavat tavoitteiltaan *Vieras kieli, A-kieli* -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa B1.1. ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa B1.1.

Oppimistavoitteet

Opiskelija osaa esitellä taiteellista työskentelyään ja töitään kirjallisesti (portfolio) ja suullisesti vieraalla kielellä. Opiskelija käyttää vierasta kieltä ammattialaan liittyvissä vuorovaikutustilanteissa ja tiedonhaussa.

Integrointi ammatillisiin tutkinnon osiin

Integroidaan Kuva- ja mediataiteen ammattikäytännöt tutkinnon osaan. Opiskelija laatii vieraalla kielellä kirjallisen ja suullisen esitelmän taiteellisesta työskentelystään, käyttää tarvittaessa vierasta kieltä vuorovaikutustilanteissa ja etsii alaansa liittyvää tietoa vieraskielisistä lähteistä.

Ohjaussuunnitelma

- ◆ Taiteilijan työhön liittyviä kirjallisia ja suullisia käytäntöjä harjoitellaan oppilaitoksessa ja mahdollisuuksien mukaan näyttelytilanteissa ja työssäoppimispaikoissa.
- ◆ Opetus ja ohjaus toteutetaan lähiopetuksena, ryhmä-, pari-, ja/tai itsenäisenä työskentelynä monimuotoisilla opetus- ja ohjausmenetelmillä tilanteen vaatimalla tavalla kuvallisen ilmaisun työtehtävissä.

Osaamisen arviointi

Osaaminen arvioidaan integroidusti Kuva ja mediataiteen ammattikäytäntöjen ammattiosaamisen näytössä,, jossa opiskelija esittelee työskentelyään ja töitään kirjallisesti (portfolio) ja suullisesti. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- ◆ osaa viestiä vieraalla kielellä *työelämän* tilanteissa
- ◆ osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa vieraalla kielellä
- ◆ osaa toimia aktiivisena kansalaisena vieraskielisissä yhteyksissä

- ◆ ymmärtää kielen ja kulttuurin merkityksen
- ◆ osaa kehittää kielen oppimisen strategioitansa ja oppimistapojaan.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	kertoo itsestään ja työtehtävistään sekä vastaa luontevasti hänelle esitettyihin kysymyksiin	osaa viestiä ymmärrettävästi itsestään ja alan työtehtävistä, osallistuu keskusteluun sekä hankkii kysymällä työhönsä liittyviä lisäohjeita	kertoo työpaikastaan ja työstään ja siihen liittyvistä normeista ja tavoista melko laajaa sanavarastoa käyttäen sekä ottaa selvää muiden maiden vastaavista asioista
	selviytyy yleiskielisistä vuorovaikutustilanteista, joissa käsitellään myös tavanomaisimpia työtehtäviin liittyviä aiheita	selviytyy monenlaisista työhön liittyvistä vuorovaikutustilanteista	selviytyy luontevasti työhön liittyvistä vuorovaikutustilanteista, joissa käsitellään vaativampiakin aiheita
Aktiivisena kansalaisena toimiminen vieraskielisissä yhteyksissä	ymmärtää, miten vieraalla kielellä voi vaikuttaa ja miten siinä voi hyödyntää sosiaalista mediaa	käyttää vierasta kieltä vaikuttamiseen ja hyödyntää siinä sosiaalista mediaa	seuraa ajankohtaista keskustelua vieraalla kielellä ja ottaa siihen kantaa
Kielen ja kulttuurin merkityksen ymmärtäminen	hankkii tietoa niiden maiden elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan	osoittaa työskentelyssä ymmärtävänsä kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta	hyödyntää monipuolisesti omassa työssään eri kielten ja kulttuurien tarjoamia mahdollisuuksia
Kielen oppimisen kehittäminen	tunnistaa omat vieraan kielen oppimisstrategiansa.	arvioi vieraan kielen oppimisen tapojaan, niiden vahvuuksia ja heikkouksia.	vahvistaa oppimistaan kokeilemalla uusia vieraan kielen oppimisen tapoja

			hankkii perustietoja opiskelumahdollisuuksista vieraan kielen ympäristössä.
--	--	--	---

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	kertoo avustettuna muutamalla sanalla itsestään ja työtehtävistään	kertoo tuettuna muutamalla lauseella itsestään ja työtehtävistään	kertoo ohjattuna muutamalla lauseella itsestään ja työtehtävistään
	selviytyy avustettuna muutamalla sanalla yleiskielisistä vuorovaikutustilanteista	selviytyy tuettuna muutamalla lauseella yleiskielisistä vuorovaikutustilanteista	selviytyy ohjattuna muutamalla lauseella yleiskielisistä vuorovaikutustilanteista
Aktiivisena kansalaisena toimiminen vieraskielisissä yhteyksissä	tutustuu avustettuna siihen, miten vieraalla kielellä voi vaikuttaa	tutustuu tuettuna siihen, miten vieraalla kielellä voi vaikuttaa	ymmärtää ohjattuna, miten vieraalla kielellä voi vaikuttaa
Kielen ja kulttuurin merkityksen ymmärtäminen	tutustuu avustettuna tietoon niiden maiden elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan	tutustuu tuettuna tietoon niiden maiden elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan	hankkii ohjattuna tietoa niiden maiden elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan
Kielen oppimisen kehittäminen	tutustuu avustettuna omiin vieraan kielen oppimisstrategioihinsa.	tutustuu tuettuna omiin vieraan kielen oppimisstrategioihinsa.	tutustuu ohjattuna omiin vieraan kielen oppimisstrategioihinsa.

Osaamisen tunnustamisessa lukion A-kielen kurssit *Nuori ja hänen maailmansa* ja *Opiskelu ja työ* vastaavat tavoitteiltaan *Vieras kieli, A-kieli* -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa B1.1. ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa B1.1.

3.2 Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 9 osp

3.2.1 Matematiikka

Pakolliset osaamistavoitteet 3 osp

Opiskelija

- ◆ osaa peruslaskutoimitukset, prosenttilaskennan ja mittayksiköiden muunnokset *oman alan* ja arkielämän edellyttämässä laajuudessa
- ◆ osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia
- ◆ osaa soveltaa geometriaa *oman alan* tehtävien vaatimassa laajuudessa ja hahmottaa tilaa ja muotoja kolmiulotteisesti
- ◆ osaa käyttää sopivia matemaattisia menetelmiä *oman alan* ongelmien ratkaisussa
- ◆ osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja suuruusluokkaa
- ◆ osaa käyttää matemaattisten ongelmien ratkaisussa apuna laskinta, tietokonetta ja tarvittaessa muita matematiikan apuvälineitä.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Peruslaskutoimituksien ja prosenttilaskujen toteuttaminen sekä mittayksiköiden muuntaminen	laskee tavanomaisimmat työtehtäviin ja arkielämään liittyvät laskutoimitukset	suorittaa sujuvasti ammattiin ja arkielämään liittyvät laskutoimitukset	soveltaa ammattialalla ja arkielämään tarvittavia laskutoimituksia ja arvioi tulosten tarkkuustasoa
Pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen, geometrian soveltaminen	laskee tavanomaisimmat pinta-ala- ja tilavuuslaskutoimitukset	laskee sujuvasti tavanomaisimmat pinta-ala- ja tilavuuslaskutoimitukset	soveltaa työtehtäviin pinta-ala- ja tilavuuslaskutoimituksia ja arvioi tuloksia

Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen	ratkaisee työtehtäviin liittyvät keskeiset matemaattiset ongelmat hyödyntäen yksinkertaisia laskutoimituksia	ratkaisee ammattiin liittyviä ongelmia matemaattisten menetelmien avulla	soveltaa matemaattisia menetelmiä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisussa ja asettelussa sekä arvioi tulosten luotettavuutta ja tarkkuustasoa
Matemaattisten tulosten oikeellisuuden varmistaminen	varmistaa yksinkertaisten laskelmien oikeellisuuden	varmistaa laskelmien oikeellisuuden	varmistaa monipuolisten laskelmien oikeellisuuden ja suuruusluokan
Laskimen ja muiden apuvälineiden käyttäminen	käyttää laskinta ja muita apuvälineitä työtehtäviin liittyvien matemaattisten perustehtävien ratkaisemiseen.	käyttää sujuvasti laskinta ja muita apuvälineitä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisemiseen.	hyödyntää monipuolisesti ja tehokkaasti laskimen ja muiden apuvälineiden ominaisuuksia ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisemiseen.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Peruslaskutoimituksien ja prosenttilaskujen toteuttaminen sekä mittayksiköiden muuntaminen	tutustuu avustettuna tavanomaisimpiin työtehtäviin ja arkielämään liittyviin laskutoimituksiin	tutustuu tuettuna tavanomaisimpiin työtehtäviin ja arkielämään liittyviin laskutoimituksiin	tutustuu ohjattuna tavanomaisimpiin työtehtäviin ja arkielämään liittyviin laskutoimituksiin
Pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen, geometrian soveltaminen	tutustuu avustettuna tavanomaisimpiin pinta-ala- ja tilavuuslaskutoimituksiin	tutustuu tuettuna tavanomaisimpiin pinta-ala- ja tilavuuslaskutoimituksiin	tutustuu ohjattuna tavanomaisimpiin pinta-ala- ja tilavuuslaskutoimituksiin
Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen	tutustuu avustettuna työtehtäviin liittyvien keskeisten matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen	tutustuu tuettuna työtehtäviin liittyvien keskeisten matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen	tutustuu ohjattuna työtehtäviin liittyvien keskeisten matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen
Matemaattisten tulosten oikeellisuuden varmistaminen	tutustuu avustettuna yksinkertaisten laskelmien oikeellisuuden varmistamiseen	tutustuu tuettuna yksinkertaisten laskelmien oikeellisuuden varmistamiseen	tutustuu ohjattuna yksinkertaisten laskelmien oikeellisuuden varmistamiseen

Laskimen ja muiden apuvälineiden käyttäminen	tutustuu avustettuna laskimeen ja muihin apuvälineisiin helpoissa, matemaattisissa työtehtävissä	käyttää tuettuna laskinta ja muita apuvälineitä työtehtäviin liittyvien helppojen matemaattisten tehtävien ratkaisemiseen.	käyttää ohjattuna laskinta ja muita apuvälineitä työtehtäviin liittyvien helppojen matemaattisten tehtävien ratkaisemiseen.
--	--	--	---

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Lausekkeet ja yhtälöt* (MAB1), *Geometria* (MAB2) ja *Talousmatematiikka* (MAB7), tai *Funktiot ja yhtälöt* (MAA1) ja toinen seuraavista lukion kursseista *Polynomifunktiot* (MAA2) tai *Geometria* (MAA3) vastaavat tavoitteiltaan *Matematiikka*-osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita.

Oppimistavoitteet

Opiskelija ratkaisee omaa ammattialaansa liittyviä laskutehtäviä ja matemaattisia ongelmia, mm. materiaalioppiin, töiden kestävyteen ja lujuuteen, rahoitukseen, hinnoitteluun, verotukseen, töiden kuljetukseen ja näyttelyripusustukseen liittyen. Opintojakson aikana käydään läpi myös erilaisia arkielämään liittyviä matemaattisia tehtäviä, esimerkiksi toimeentuloon ja rahankäyttöön liittyen ja harjoitellaan niihin liittyvää ongelmanratkaisua. Opiskelija käyttää ongelmanratkaisussa apunaan laskinta ja tietokonetta, sekä hakee tarvittaessa tietoa ja hyödyntää muita matematiikan apuvälineitä ongelmanratkaisussa.

Integrointi ammatillisiin tutkinnon osiin

Matematiikka 1 osp integroidaan Kuvataiteen menetelmillä työskentelemisen tutkinnon osaan. Opiskelija hyödyntää matematiikkaa materiaaliopissa, määrien ja kokojen laskemisessa, sekä töiden kestävyteen ja lujuuteen liittyvissä kysymyksissä.

Matematiikka 2 osp. integroidaan Kuva- ja mediataiteen ammattikäytäntöjen tutkinnon osaan. Opiskelija ratkaisee rahoitukseen, näyttelyn järjestämiseen ja omien töiden hinnoitteluun liittyviä laskutoimituksia.

Ohjaussuunnitelma

- ◆ Taiteilijan työhön ja arkielämään liittyvää ongelmanratkaisua harjoitellaan oppilaitosympäristössä ja mahdollisuuksien mukaan näyttelytilanteissa ja työssäoppimispaikoissa.
- ◆ Opetus ja ohjaus toteutetaan lähiopetuksena, ryhmä-, pari-, ja/tai itsenäisenä työskentelynä monimuotoisilla opetus- ja ohjausmenetelmillä tilanteen vaatimalla tavalla kuvallisen ilmaisun työtehtävissä.

Osaamisen arviointi

Osaaminen arvioidaan integroidusti Kuva ja mediataiteen ammattikäytäntöjen ammattiosaamisen näytössä, jossa opiskelija osallistuu näyttelyn ripustamiseen ja omien töidensä hinnoitteluun. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- ◆ osaa ilmaista muuttujien välisiä riippuvuuksia matemaattisilla lausekkeilla
- ◆ osaa muodostaa ja laatii *omaan alaan liittyviä* yhtälöitä, lausekkeita, taulukoita ja piirroksia
- ◆ osaa ratkaista *työssä* tarpeellisia matemaattisia tehtäviä yhtälöillä, päättelämällä tai kuvaajien avulla
- ◆ osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja suuruusluokkaa
- ◆ osaa soveltaa arki- ja työelämässä tarvittavaa talousmatematiikkaa, kuten kannattavuus-, kustannus-, verotus- ja lainalaskelmia
- ◆ osaa kerätä ja ryhmitellä *omaan alaan* liittyvää tietoa.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Matemaattisten lausekkeiden käyttäminen	käyttää yksinkertaisia matemaattisia lausekkeitä	muodostaa ja käyttää yksinkertaisia matemaattisia lausekkeitä	muodostaa ja käyttää matemaattisia lausekkeitä
Yhtälöiden, lausekkeiden, taulukoiden ja piirrosten käyttäminen alakohtaisissa tehtävissä	käyttää ohjeen mukaan yhtälöitä, lausekkeitä, taulukoita ja piirroksia alakohtaisissa tehtävissä	käyttää yhtälöitä, lausekkeitä, taulukoita ja piirroksia alakohtaisissa tehtävissä	käyttää soveltaen yhtälöitä, lausekkeitä, taulukoita ja piirroksia alakohtaisissa tehtävissä
Talousmatematiikan soveltaminen	tekee yksinkertaisia kustannus- ja kannattavuusvertailuja käyttäen talousmatematiikkaa	tekee kustannus- ja kannattavuusvertailuja käyttäen talousmatematiikkaa	tekee kustannus- ja kannattavuusvertailuja käyttäen talousmatematiikkaa ja tekee vertailujen pohjalta perusteltuja johtopäätöksiä
Matemaattisten tulosten oikeellisuuden varmistaminen	varmistaa yksinkertaisten laskelmien oikeellisuuden	varmistaa laskelmien oikeellisuuden	varmistaa monipuolisten laskelmien oikeellisuuden ja suuruusluokan
Tiedon kerääminen ja ryhmitteleminen	kerää graafista ja taulukoitua tietoa eri lähteistä.	kerää ja ryhmittelee tietoa tarpeen mukaan, käyttäen lähteenä tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä.	kerää tietoa monipuolisesti ja soveltaen ja käyttäen tiedonlähteenä tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ja ryhmittelee niiden pohjalta tietoa erilaisiin tarpeisiin.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Matemaattisten lausekkeiden käyttäminen	tutustuu avustettuna yksinkertaisiin matemaattisiin lausekkeisiin	tutustuu tuettuna yksinkertaisiin matemaattisiin lausekkeisiin	käyttää ohjattuna yksinkertaisia matemaattisia lausekkeitä
Yhtälöiden, lausekkeiden, taulukoiden ja piirrosten käyttäminen alakohtaisissa tehtävissä	tutustuu avustettuna ohjeen mukaisiin yhtälöihin, lausekkeisiin, taulukoihin ja piirroksiin tehtävissä	tutustuu tuettuna ohjeen mukaisiin yhtälöihin, lausekkeisiin, taulukoihin ja piirroksiin tehtävissä	tutustuu ohjattuna ohjeen mukaisiin yhtälöihin, lausekkeisiin, taulukoihin ja piirroksiin alakohtaisissa tehtävissä
Talousmatematiikan soveltaminen	tutustuu avustettuna yksinkertaisiin kustannus- ja kannattavuusvertailuihin	tutustuu tuettuna yksinkertaisiin kustannus- ja kannattavuusvertailuihin	tekee ohjattuna yksinkertaisia kustannus- ja kannattavuusvertailuja
Matemaattisten tulosten oikeellisuuden varmistaminen	tutustuu avustettuna yksinkertaisten laskelmien oikeellisuuteen	tutustuu tuettuna yksinkertaisten laskelmien oikeellisuuteen	varmistaa ohjattuna yksinkertaisten laskelmien oikeellisuuden
Tiedon kerääminen ja ryhmitteleminen	tutustuu avustettuna graafisiin ja taulukoituihin tietoihin	tutustuu tuettuna graafisiin ja taulukoituihin tietoihin	tutustuu ohjattuna graafisiin ja taulukoituihin tietoihin

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Lausekkeet ja yhtälöt* (MAB1), *Geometria* (MAB2) ja *Talousmatematiikka* (MAB7), tai *Funktiot ja yhtälöt* (MAA1) ja toinen seuraavista lukion kursseista *Polynomifunktiot* (MAA2) tai *Geometria* (MAA3) vastaavat tavoitteiltaan *Matematiikka*-osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

3.2.2 Fysiikka ja kemia

Pakolliset osaamistavoitteet 2 osp

Opiskelija

- ◆ osaa soveltaa *oman alan* kannalta keskeisiä fysiikan käsitteitä, ilmiöitä ja lainalaisuuksia
- ◆ osaa ottaa työssään huomioon *oman alan* kannalta keskeisiä kemian ilmiöitä ja aineiden erityisominaisuuksia

- ♦ osaa säilyttää, käyttää ja hävittää *omalla alalla* tarvittavia aineita.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Fysiikan käsitteiden, ilmiöiden ja lainalaisuuksien soveltaminen	tuntee fysiikan käsitteitä ja lainalaisuuksia niin, että pystyy työtehtävissään ottamaan huomioon niihin liittyvät ilmiöt, mutta tarvitsee joissakin kohdin ohjausta	tuntee fysiikan käsitteitä ja lainalaisuuksia niin, että pystyy työtehtävissään ottamaan huomioon niihin liittyvät ilmiöt	tuntee fysiikan käsitteitä ja lainalaisuuksia niin, että pystyy työtehtävissään itsenäisesti ottamaan huomioon niihin liittyvät ilmiöt
Kemiallisten aineiden ja niiden ominaisuuksien huomioon ottaminen työssä	ottaa huomioon työssään käytettävien tavallisimpien kemiallisten aineiden ominaisuudet, reaktiot ja ympäristöriskit niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta, mutta tarvitsee jonkin verran ohjausta	ottaa huomioon työssään käytettävien tavallisimpien kemiallisten aineiden ominaisuudet, reaktiot ja ympäristöriskit niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta	ottaa omatoimisesti huomioon työssään käytettävien tavallisimpien kemiallisten aineiden ominaisuudet, reaktiot ja ympäristöriskit niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta ja opastaa muitakin turvalliseen työskentelyyn
Kemikaalien säilyttäminen, käsittely ja hävittäminen	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja, mutta tarvitsee osin ohjausta.	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja.	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja toimien itsenäisesti ja sujuvasti.

Mukautettu arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		

Fysiikan käsitteiden, ilmiöiden ja lainalaisuuksien soveltaminen	tutustuu avustettuna fysiikan käsitteisiin ja lainalaisuuksiin	tutustuu tuettuna fysiikan käsitteisiin ja lainalaisuuksiin	tutustuu ohjattuna fysiikan käsitteisiin ja lainalaisuuksiin niin, että ymmärtää ohjattuna työtehtävissään ottamaan huomioon niihin liittyvät ilmiöt
Kemiallisten aineiden ja niiden ominaisuuksien huomioon ottaminen työssä	tutustuu avustettuna työssään käytettävien tavallisimpien kemiallisten aineiden ominaisuuksiin	tutustuu tuettuna työssään käytettävien tavallisimpien kemiallisten aineiden ominaisuuksiin ja ympäristöriskeihin	ymmärtää ohjattuna huomioida työssään käytettävien tavallisimpien kemiallisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit
Kemikaalien säilyttäminen, käsittely ja hävittäminen	avustettuna käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja	tuettuna käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja	ohjattuna käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Fysiikka luonnontieteenä (FY1)* ja *Ihmisen ja elinympäristön kemia (KE1)* korvaavat *Fysiikka ja kemia* -tutkinnon osan osaamistavoitteet yhteisissä tutkinnon osissa.

Oppimistavoitteet

Opiskelija tuntee omaan ammattialaansa liittyviä kemian ja fysiikan ilmiöitä ja lainalaisuuksia mm. näkemiseen, materiaalioppiin, töiden kestävyys, kuljetukseen ja säilytykseen, sekä näyttelyripusustukseen liittyen ja osaa soveltaa niitä taiteellisessa työskentelyssä ja töiden esittämisessä. Opiskelija huomioi työskentelyssään työturvallisuuden ja eri aineiden käsittelyyn liittyvät turvallisuusohjeet.

Integrointi ammatillisiin tutkinnon osiin

Fysiikka ja kemia, 1 osp integroidaan havainnon ja ilmaisun tutkinnon osaan. Opiskelija tutustuu näkemiseen, valoon ja väriin fysiikaalisina ilmiöinä, sekä värien kemiaan.

Fysiikka ja kemia, 1 osp Kuvataiteen menetelmillä työskentelemisen tutkinnon osiin. Opiskelija perehtyy käytettävien materiaalien kemiaan, töiden käsittelyyn liittyviin fyysikan lainalaisuuksiin ja huomioi työturvallisuuden.

Ohjaussuunnitelma

- ◆ Omaan ammattialaansa liittyviä kemian ja fysiikan ilmiöitä ja lainalaisuuksia opiskellaan oppilaitoksessa ja mahdollisuuksien mukaan näyttelytilanteissa ja työssä-oppimispaikoissa.
- ◆ Opetus ja ohjaus toteutetaan lähiopetuksena, ryhmä-, pari-, ja/tai itsenäisenä työskentelynä monimuotoisilla opetus- ja ohjausmenetelmillä tilanteen vaatimalla tavalla kuvallisen ilmaisun työtehtävissä.

Osaamisen arviointi

Osaaminen arvioidaan integroidusti Kuvataiteen menetelmillä työskentelemisen ammattiosaamisen näytössä, jossa opiskelija kertoo työprosessiin liittyvistä materiaaliopillisista ja työturvallisuuteen liittyvistä ratkaisuista. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- ◆ osaa soveltaa *oman alan* kannalta keskeisiä mekaniikan, lämpöopin ja sähköopin peruskäsitteitä ja lainalaisuuksia ja ottaa ne huomioon työssään
- ◆ osaa valmistaa *alalla* tarvittavia ainesosia
- ◆ osaa tehdä kokeellisia havaintoja ja mittauksia *oman alan* kannalta keskeisistä fysikaalisista ja kemiallisista ilmiöistä
- ◆ osaa kerätä, käsitellä ja analysoida tekemiään kokeellisia havaintoja ja mittauksia
- ◆ osaa arvioida saamiensa kokeellisten havaintojen ja mittaustulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksien tunteminen ja huomioon ottaminen työssä	tuntee lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksia niin, että ottaa työtehtävissään huomioon niihin liittyvät ilmiöt, mutta tarvitsee joissakin kohdin ohjausta	tuntee lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksia niin, että ottaa työtehtävissään huomioon niihin liittyvät ilmiöt	tuntee lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksia niin, että ottaa työtehtävissään itsenäisesti huomioon niihin liittyvät ilmiöt
Aineseosten valmistaminen	laskee ohjattuna pitoisuuksia ja aineiden määriä myös reaktioyhtälöiden avulla sekä hankkii ohjeen mukaan tietoa kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista	laskee pitoisuuksia ja aineiden määriä myös reaktioyhtälöiden avulla sekä hankkii tietoa kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista	laskee itsenäisesti ja joustavasti pitoisuuksia ja aineiden määriä myös reaktioyhtälöiden avulla erilaisissa työtilanteissa eri tietolähteistä hankkimansa tiedon mukaan
Havainnointi ja mittaaminen	toteuttaa mittaukset ja kokeellisen havainnoinnin käyttäen tavallisimpia menetelmiä ja -välineitä ohjatussa työtilanteessa	toteuttaa mittaukset ja kokeellisen havainnoinnin käyttäen tavallisimpia menetelmiä ja -välineitä omatoimisesti	käyttää mittauksiin ja kokeelliseen havainnointiin sopivimpia menetelmiä ja välineitä sujuvasti ja toteuttaa työnsä järjestelmällisesti ja huolellisesti
Mittaustulosten kerääminen, käsittely ja analysointi	kerää mittaus- ja kokeellisen työskentelyn tulokset, esittää ne mahdollisilla kuvaajilla ja taulukoilla ja laskee niistä lopullisen tuloksen, mutta tarvitsee joissakin asioissa ohjausta	kerää mittaus- ja kokeellisen työskentelyn tulokset, esittää ne kuvaajilla ja taulukoilla ja laskee niistä lopullisen tuloksen analysoinnin jälkeen	kerää itsenäisesti mittaus- ja kokeellisen työskentelyn tulokset, esittää ne kuvaajilla ja taulukoilla ja laskee niistä lopullisen tuloksen analysoinnin jälkeen

Mittaustulosten luotettavuuden, tarkkuuden ja mielekkyyden arviointi	arvioi mittaustulosten luotettavuutta ja määrittelee joitakin virhetekijöitä sekä ilmoittaa tuloksen oikealla tarkkuudella, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.	arvioi mittaustulosten luotettavuutta ja määrittelee virhetekijöitä sekä ilmoittaa tuloksen oikealla tarkkuudella.	arvioi itsenäisesti mittaustulosten luotettavuutta ja määrittelee virhetekijät sekä ilmoittaa tuloksen oikealla tarkkuudella.
--	---	--	---

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksien tunteminen ja huomioon ottaminen työssä	tutustuu avustettuna lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksiin	tutustuu tuettuna lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksiin	tutustuu ohjattuna lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksiin niin, että huomioi työtehtävissään ohjattuna niihin liittyviä ilmiöitä
Aineseosten valmistaminen	tutustuu avustettuna pitoisuuksiin ja aineiden määriin sekä hankkii avustettuna ohjeen mukaan tietoa kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista	tutustuu tuettuna pitoisuuksiin ja aineiden määriin sekä hankkii tuettuna ohjeen mukaan tietoa kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista	tutustuu ohjattuna pitoisuuksiin ja aineiden määriin sekä hankkii ohjattuna ohjeen mukaan tietoa kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista
Havainnointi ja mittaaminen	tutustuu avustettuna mittaukseen ja kokeelliseen havainnointiin ohjatussa työtilanteessa	tutustuu tuettuna mittaukseen ja kokeelliseen havainnointiin ohjatussa työtilanteessa	toteuttaa ohjattuna mittaukset ja tutustuu kokeelliseen havainnointiin ohjatussa työtilanteessa

Mittaustulosten kerääminen, käsittely ja analysointi	kerää avustettuna mittaus- ja kokeellisen työskentelyn tulokset	kerää tuettuna mittaus- ja kokeellisen työskentelyn tulokset	kerää ohjattuna mittaus- ja kokeellisen työskentelyn tulokset
Mittaustulosten luotettavuuden, tarkkuuden ja mielekkyyden arviointi	tutustuu avustettuna mittaustulosten luotettavuuteen	tutustuu tuettuna mittaustulosten luotettavuuteen	arvioi ohjattuna mittaustulosten luotettavuutta ja tutustuu ohjattuna joihinkin virhetekijöihin

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Fysiikka luonnontieteenä (FY1)*, *Lämpö (FY2)* ja *Ihmisen ja elinympäristön kemia (KE1)* korvaavat *Fysiikka ja kemia* -tutkinnon osan osaamistavoitteet yhteisissä tutkinnon osissa.

3.2.3 Tieto- ja viestintäteknikka sekä sen hyödyntäminen

Pakolliset osaamistavoitteet 1 osp

Opiskelija

- ◆ osaa käyttää yleisimpiä tieto- ja viestintäteknikan sovelluksia ja hyödyntää niiden käyttöön tarkoitettuja ohjeita ja oppaita
- ◆ osaa suojata verkkoidentiteettiään ja yksityisyyttään
- ◆ osaa toimia tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuojaohjeiden ja -määräysten mukaisesti
- ◆ osaa tiedostojen eri säilytys- ja lähetyksimuodot.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		

Tieto- ja viestintätekniikan sovellusten käyttäminen	käyttää tarvitsemiaan sovelluksia mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	käyttää sujuvasti tarvitsemiaan sovelluksia	käyttää sovelluksia monipuolisesti eri tilanteiden ja tarpeiden mukaan
Ohjeiden ja oppaiden käyttäminen	käyttää ohjeita ja oppaita, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	käyttää sujuvasti ohjeita ja oppaita	käyttää sujuvasti ohjeita ja oppaita ja ratkaisee niiden avulla erilaisia ongelmia
Verkkoidentiteetin ja yksityisyyden suojaaminen	luo ohjattuna verkkoidentiteetin sekä arvioi sen käyttöön liittyviä riskejä ja suojautumismenetelmiä	luo verkkoidentiteetin sekä arvioi sen käyttöön liittyviä riskejä ja suojautumismenetelmiä	luo verkkoidentiteetin, arvioi sen käyttöön liittyviä riskejä ja valitsee laitteisiin ja käyttötapoihin sopivat suojautumismenetelmät
	valitsee ohjattuna tilanteeseen sopivan verkkoyhteyden suojaustason	valitsee tilanteeseen sopivan verkkoyhteyden suojaustason	valitsee erilaisiin tilanteisiin sopivan verkkoyhteyden suojaustason
	osaa valita turvallisen tavan maksuliikenteelle kotimaassa	osaa valita turvallisen tavan koti- ja ulkomaiselle maksuliikenteelle	osaa valita tilanteeseen sopivan turvallisen tavan koti- ja ulkomaiselle maksuliikenteelle
Ohjeiden ja määräysten noudattaminen	noudattaa toiminnassaan tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuoaohjeita ja -määräyksiä, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	noudattaa itsenäisesti tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuoaohjeita ja -määräyksiä	noudattaa itsenäisesti tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuoaohjeita ja -määräyksiä, pitää tietojaan ajan tasalla ja ohjaa tarvittaessa muita
	noudattaa verkonkäytön etikettiä	noudattaa verkonkäytön etikettiä	noudattaa verkonkäytön etikettiä
Tiedostojen säilyttäminen ja lähettäminen	osaa käyttää yleisimpiä tiedostojen säilytys- ja lähetysmuotoja.	valitsee tarkoituksenmukaiset tiedostojen säilytys- ja lähetysmuodot.	valitsee tarkoituksenmukaiset tiedostojen säilytys- ja lähetysmuodot huomioiden tietoturvan.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Tieto- ja viestintäteknikan sovellusten käyttäminen	käyttää avustettuna joitakin tarvitsemiaan sovelluksia	käyttää tuettuna joitakin tarvitsemiaan sovelluksia	käyttää ohjattuna joitakin tarvitsemiaan sovelluksia
Ohjeiden ja oppaiden käyttäminen	käyttää avustettuna ohjeita ja oppaita	käyttää tuettuna ohjeita ja oppaita	käyttää ohjattuna ohjeita ja oppaita
Verkkoidentiteetin ja yksityisyyden suojaaminen	luo avustettuna verkkoidentiteetin	luo tuettuna verkkoidentiteetin	luo ohjattuna verkkoidentiteetin sekä ymmärtää ohjattuna sen käyttöön liittyviä riskejä
	tutustuu avustettuna tilanteeseen sopivan verkkoyhteyden suojaustason tarpeeseen	tutustuu tuettuna tilanteeseen sopivan verkkoyhteyden suojaustason tarpeeseen	tutustuu ohjattuna tilanteeseen sopivan verkkoyhteyden suojaustason tarpeeseen
	valitsee avustettuna turvallisen tavan maksuliikenteelle kotimaassa	valitsee tuettuna turvallisen tavan maksuliikenteelle kotimaassa	valitsee ohjattuna turvallisen tavan maksuliikenteelle kotimaassa
Ohjeiden ja määräysten noudattaminen	noudattaa avustettuna toiminnassaan tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuoaohjeita ja -määräyksiä	noudattaa tuettuna toiminnassaan tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuoaohjeita ja -määräyksiä	noudattaa ohjattuna toiminnassaan tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuoaohjeita ja -määräyksiä
	noudattaa avustettuna verkonkäytön etikettiä	noudattaa tuettuna verkonkäytön etikettiä	noudattaa ohjattuna verkonkäytön etikettiä
Tiedostojen säilyttäminen ja lähettäminen	tutustuu avustettuna yleisimpiin tiedostojen säilytys- ja lähetysohjeisiin	tutustuu tuettuna yleisimpiin tiedostojen säilytys- ja lähetysohjeisiin	tutustuu ohjattuna yleisimpiin tiedostojen säilytys- ja lähetysohjeisiin.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan *Tieto- ja viestintäteknikka ja sen hyödyntäminen* -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita.

Oppimistavoitteet

Opiskelija tutustuu monipuolisesti tieto- ja viestintäteknikkaan ja oppii käyttämään opiskelussa tarvittavia keskeisimpiä sovelluksia, ohjelmia sekä yleisimpiä tiedostojen

säilytys- ja lähetysmuotoja. Opiskelija ymmärtää tieto- ja viestintätekniiikan mahdollisuudet opinnoissa sekä työ- ja arkielämässä ja oppii vastuullisesti käyttämään ja hyödyntämään verkkoa suorittaessaan opiskelu- ja työtehtäviä.

Integrointi ammatillisiin tutkinnon osiin

Tieto- ja viestintäteknikka sekä sen hyödyntäminen, 1 osp integroidaan kuva- ja mediataiteen ammattikäytännöt tutkinnon osaan. Opiskelija käyttää kuva- ja tekstinkäsittelyohjelmia oman taiteellisen työskentelyn dokumentointiin ja esittämiseen. Opiskelija hyödyntää verkkoa tiedonhakuun, tiedottamiseen ja arkielämän asioiden hoitamiseen.

Ohjaussuunnitelma

- ◆ Tieto- ja viestintäteknikkaan liittyviä käytäntöjä opiskellaan ohjattuna oppilaitosympäristössä ja mahdollisuuksien mukaan näyttelytilanteissa ja työssäoppimispaikoissa
- ◆ Opetus ja ohjaus toteutetaan lähiopetuksena, ryhmä-, pari-, ja/tai itsenäisenä työskentelyinä monimuotoisilla opetus- ja ohjausmenetelmillä tilanteen vaatimalla tavalla kuvallisen ilmaisun työtehtävissä.

Osaamisen arviointi

Osaaminen voidaan arvioida integroidusti Kuva- ja mediataiteen ammattikäytäntöjen ammattiosaamisen näytössä, jossa opiskelija esittelee työskentelyään ja töitään sähköisen portfolion välityksellä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- ◆ osaa perehtyä erilaisten tietojärjestelmien sovelluksiin, joita voidaan hyödyntää *omalla ammattialalla*
- ◆ osaa ratkaista yleisimpiin tieto- ja viestintätekniiikan sovelluksiin liittyviä ongelmia
- ◆ osaa ottaa käyttöön uusia tieto- ja viestintätekniiikan laitteita ja sovelluksia
- ◆ osaa toimia sähköisissä medioissa oman osaamisensa kehittämiseksi ja jakamiseksi
- ◆ osaa hyödyntää digitaalisia materiaaleja *ammattillisen kasvun* kuvaamisessa sekä osaamisensa ja ammattitaitonsa markkinoinnissa.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Ammattialakohtaisten tietojärjestelmäsovelluksien hyödyntäminen	hakee tietoa itselleen uusista ammattialalla käytettävistä tietojärjestelmäsovelluksista	hakee tietoa ammattialalle kehitteillä olevista tietojärjestelmäsovelluksista	hakee tietoa aktiivisesti ammattialalla tapahtuvasta tietojärjestelmäsovellusten kehittämisestä
Laitteiden ja sovellusten käyttöön ottaminen	ottaa käyttöön itselleen uusia laitteita ja sovelluksia mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	ottaa sujuvasti käyttöön itselleen uusia laitteita ja sovelluksia	ottaa sujuvasti käyttöön itselleen uusia laitteita ja sovelluksia ja pystyy tarvittaessa opastamaan muita
Sähköisen median hyödyntäminen	hakee alaansa liittyvää tietoa, toimii tv-verkkoja hyödyntävissä verkostoissa ja arvioi löytämänsä tiedon käyttöarvoa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	hakee alaansa liittyvää tietoa, toimii tv-verkkoja hyödyntävissä verkostoissa ja arvioi löytämänsä tietoa kriittisesti	hakee monipuolisesti alaansa liittyvää tietoa ja toimii aktiivisesti tv-verkkoja hyödyntävissä verkostoissa ja arvioi löytämänsä tietoa kriittisesti

Digitaalisen materiaalin hyödyntäminen	käyttää digitaalisia materiaaleja osaamisensa ja ammattitaitonsa kuvaamiseen tarviten ajoittain ohjausta.	käyttää digitaalisia materiaaleja osaamisensa ja ammattitaitonsa kuvaamiseen ja hyödyntää niitä työnhaussa.	kuvaa ammatillista osaamistaan monipuolisesti digitaalisilla materiaaleilla ja hyödyntää niitä tehokkaasti työnhaussa.
--	---	---	--

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Ammattialakohtaisten tietojärjestelmäsovelluksien hyödyntäminen	hakee avustettuna jotakin tietoa itselleen uusista ammattialalla käytettävistä tietojärjestelmäsovelluksista	hakee tuettuna jotakin tietoa itselleen uusista ammattialalla käytettävistä tietojärjestelmäsovelluksista	hakee ohjattuna tietoa itselleen uusista ammattialalla käytettävistä tietojärjestelmäsovelluksista
Laitteiden ja sovellusten käyttöön ottaminen	ottaa avustettuna käyttöön joitakin itselleen sopivia uusia laitteita ja sovelluksia	ottaa tuettuna käyttöön joitakin itselleen sopivia uusia laitteita ja sovelluksia	ottaa ohjattuna käyttöön itselleen sopivia uusia laitteita ja sovelluksia
Sähköisen median hyödyntäminen	hakee avustettuna alaansa liittyvää tietoa	hakee tuettuna alaansa liittyvää tietoa	hakee ohjattuna alaansa liittyvää tietoa ja ymmärtää löytämänsä tiedon käyttöarvon
Digitaalisen materiaalin hyödyntäminen	käyttää avustettuna, niiltä osin kuin pystyy, digitaalisia materiaaleja osaamisensa ja ammattitaitonsa kuvaamiseen	käyttää tuettuna, niiltä osin kuin pystyy, digitaalisia materiaaleja osaamisensa ja ammattitaitonsa kuvaamiseen	käyttää ohjattuna digitaalisia materiaaleja osaamisensa ja ammattitaitonsa kuvaamiseen

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan *Tieto- ja viestintätekniikka ja sen hyödyntäminen* -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

Oppimistavoitteet

Opiskelija käyttää omaan alaansa liittyviä teksti- ja kuvankäsittelyohjelmia sähköisen portfolion luomiseen ja päivittämiseen. Opiskelija osaa hyödyntää verkkoa näyttelyiden ja rahoituksen hakemisessa, näyttelyistä tiedottamisessa, tiedonhaussa, ammatillisessa

yhteydenpidossa ja verkostoitumisessa. Opiskelija seuraa alaan liittyvää teknistä kehitystä.

Ohjaussuunnitelma

- ◆ Tieto- ja viestintätekniikkaan liittyviä käytäntöjä opiskellaan ohjattuna oppilaitosympäristössä ja mahdollisuuksien mukaan näyttelytilanteissa ja työssäoppimispaikoissa
- ◆ Opetus ja ohjaus toteutetaan lähiopetuksena, ryhmä-, pari-, ja/tai itsenäisenä työskentelynä monimuotoisilla opetus- ja ohjausmenetelmillä tilanteen vaatimalla tavalla kuvallisen ilmaisun työtehtävissä.

Osaamisen arviointi

- ◆ Aktiivinen osallistuminen opetukseen ja ohjaukseen sekä erikseen annetut tehtävät ja niihin soveltuvat arviointimenetelmät.

3.3 Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen, 8 osp

3.3.1 Yhteiskuntataidot

Pakolliset osaamistavoitteet 1 osp

Opiskelija

- ◆ osaa toimia kansalaisena ja osallistua yhteiskunnalliseen päätöksentekoon
- ◆ osaa toimia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita noudattaen
- ◆ osaa suunnitella ja hoitaa omaa talouttaan sekä arvioida siihen liittyviä riskejä
- ◆ hyödyntää sosiaalista mediaa aktiivisen osallistumisen keinona
- ◆ osaa käyttää yhteiskunnan tarjoamia palveluja ja toimia kuluttajana.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kansalaisena toimiminen ja yhteiskunnalliseen päätöksentekoon osallistuminen	tietää kansalaisen perusoikeuksia ja velvollisuuksia Suomessa ja osaa kertoa niistä	tietää kansalaisen perusoikeuksia ja velvollisuuksia Suomessa ja osaa kertoa niistä	tuntee kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet Suomessa ja arvioi niitä suhteessa muiden maiden vastaaviin
	seuraa yhteiskunnallista päätöksentekoa	seuraa yhteiskunnallista päätöksentekoa ja ilmaisee omia mielipiteitään tarpeellisiksi kokemistaan asioista	seuraa aktiivisesti yhteiskunnallista päätöksentekoa ja osallistuu siihen eri tavoin
	osallistuu opiskelijoiden tai muiden tahojen järjestämään toimintaan ja vaikuttaa yhteisölliseen toimintaan omalta osaltaan	osallistuu opiskelijakunnan tai muiden tahojen järjestämään toimintaan ja vaikuttaa päätöksentekoon omalta osaltaan	osallistuu opiskelijakunnan tai muiden tahojen järjestämään toimintaan ja vaikuttaa aktiivisesti asioita koskevaan päätöksentekoon
Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteiden noudattaminen	toimii asianmukaisesti erilaisten ihmisten kanssa myös monikulttuurisissa työyhteisöissä	toimii muita ihmisiä arvostavalla tavalla, kohtelee yhdenvertaisesti työtovereitaan ja asiakkaitaan mahdollisesta erilaisuudesta huolimatta	edistää omalta osaltaan työyhteisön hyväksyvää ilmapiiriä ja puuttuu asiamukaisesti mahdolliseen kiusaamiseen tai häirintään
Oman talouden ja raha-asioiden suunnitteleminen ja hoitaminen	tekee ohjattuna suunnitelman menoistaan ja tuloistaan tietäen luoton ottamisen ehdot, seuraukset ja riskit	tekee suunnitelman menoistaan ja tuloistaan ennakkoiden tulevia tapahtumia sekä tietäen luoton ottamisen ehdot, seuraukset ja riskit	tekee itsenäisesti ja vastuullisesti suunnitelman menoistaan ja tuloistaan ennakkoiden tulevia tapahtumia sekä tietäen luoton ottamisen ehdot, seuraukset ja riskit

Sosiaalisen median hyödyntäminen	käyttää ohjattuna sosiaalista mediaa oman ja /tai edustamansa yhteisön tai yrityksen asian edistämiseen	käyttää sosiaalista mediaa oman ja /tai edustamansa yhteisön tai yrityksen asian edistämiseen	käyttää sosiaalista mediaa monipuolisesti oman ja /tai edustamansa yhteisön tai yrityksen asian edistämiseen
Yhteiskunnan palvelujen käyttäminen ja kuluttajana toimiminen	käyttää opiskelijan tarvitsemia palveluja ja ymmärtää, miten palvelut yhteiskunnassa rahoitetaan	käyttää monipuolisesti ja harkiten opiskelijan tarvitsemia palveluja ja ymmärtää, miten palvelut yhteiskunnassa rahoitetaan	käyttää itsenäisesti ja valintoja tehden opiskelijan tarvitsemia palveluja ja ymmärtää, miten palvelut yhteiskunnassa rahoitetaan
	tuntee kuluttajan oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tietää, mistä saa apua kuluttaja-asioissa.	hakee tuotteista ja palveluista tutkittua tietoa eri lähteitä käyttämällä sekä tietää, mistä saa tietoa ja apua kuluttaja-asioissa.	hakee tuotteista ja palveluista tutkittua tietoa eri lähteitä käyttämällä sekä osaa arvioida tiedonlähteiden luotettavuutta.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Kansalaisena toimiminen ja yhteiskunnalliseen päätöksentekoon osallistuminen	tietää avustettuna muutamia kansalaisen perusoikeuksia ja velvollisuuksia Suomessa	tietää tuettuna joitakin kansalaisen perusoikeuksia ja velvollisuuksia Suomessa	tietää ohjattuna joitakin kansalaisen perusoikeuksia ja velvollisuuksia Suomessa ja osaa ohjattuna kertoa niistä
	seuraa avustettuna yhteiskunnallista päätöksentekoa	seuraa tuettuna yhteiskunnallista päätöksentekoa	seuraa ohjattuna yhteiskunnallista päätöksentekoa
	osallistuu avustettuna opiskelijoiden tai muiden tahojen järjestämään toimintaan	osallistuu tuettuna opiskelijoiden tai muiden tahojen järjestämään toimintaan	osallistuu ohjattuna opiskelijoiden tai muiden tahojen järjestämään toimintaan

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteiden noudattaminen	toimii avustettuna asianmukaisesti erilaisten ihmisten kanssa myös monikulttuurisissa työyhteisöissä	toimii tuettuna asianmukaisesti erilaisten ihmisten kanssa myös monikulttuurisissa työyhteisöissä	toimii ohjattuna asianmukaisesti erilaisten ihmisten kanssa myös monikulttuurisissa työyhteisöissä
Oman talouden ja raha-asioiden suunnittelu ja hoitaminen	tekee avustettuna muutamalla lauseella suunnitelman menoistaan ja tuloistaan	tekee tuettuna muutamilla lauseilla suunnitelman menoistaan ja tuloistaan	tekee ohjattuna suunnitelman menoistaan ja tuloistaan
Sosiaalisen median hyödyntäminen	käyttää avustettuna sosiaalista mediaa	käyttää tuettuna sosiaalista mediaa	käyttää ohjattuna sosiaalista mediaa
Yhteiskunnan palvelujen käyttäminen ja kuluttajana toimiminen	tutustuu avustettuna opiskelijan tarvitsemiin palveluihin ja siihen, miten palvelut yhteiskunnassa rahoitetaan	tutustuu tuettuna opiskelijan tarvitsemiin palveluihin ja siihen, miten palvelut yhteiskunnassa rahoitetaan	tutustuu ohjattuna opiskelijan tarvitsemiin palveluihin ja siihen, miten palvelut yhteiskunnassa rahoitetaan
	tutustuu avustettuna kuluttajan oikeuksiin ja velvollisuuksiin	tutustuu tuettuna kuluttajan oikeuksiin ja velvollisuuksiin	tutustuu ohjattuna kuluttajan oikeuksiin ja velvollisuuksiin

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Yhteiskuntatieto* (YH1) ja *Taloustieto* (YH2) vastaavat tavoitteiltaan *Yhteiskuntataidot* -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita.

Oppimistavoitteet

Opiskelija ymmärtää suomalaisen yhteiskunnan rakenteita ja omat velvollisuutensa ja oikeutensa kansalaisena. Hän oppii ilmaisemaan omia yhteiskuntaa koskevia mielipiteitään ja huomioimaan yhteiskunnassa tapahtuvia muutoksia hyödyntäen tiedon hankkimisessa ja oman näkemyksen ilmaisemisessa vastuullisesti sosiaalista mediaa. Opiskelija on tietoinen hänelle kuuluvista palveluista ja etuuksista opiskelijana ja osaa hyödyntää niitä suunnitellessaan omaa talouttaan. Hän toimii luontevasti monikulttuurisissa yhteisöissä ja ymmärtää tasa-arvoisen yhteiskunnan merkityksen.

Integrointi ammatillisiin tutkinnon osiin

Yhteiskuntataidot, 1 osp integroidaan kuvan toteuttamisen tutkinnon osaan. Opiskelija hahmottaa oman ammattialansa osana ympäröivää yhteiskuntaa ja suhteuttaa oman työskentelynsä kuvataiteilijana toimimisen traditioon ja oman aikansa kulttuuriin.

Opiskelija ymmärtää ammatissa toimimisen mahdollisuudet velvollisuudet ja taloudelliset

realiteetit ja osaa käyttää kuvallisen ilmaisun keinoja osallituakseen ja vaikuttaakseen häntä koskeviin asioihin.

Ohjaussuunnitelma

- ◆ Yhteiskuntataitoja opetellaan oppilaitoksessa ja mahdollisuuksien mukaan näyttelytilanteissa ja työssäoppimispaikoissa
- ◆ Opetus toteutetaan lähiopetuksena, ryhmä-, pari-, ja/tai itsenäisenä työskentelynä monimuotoisilla opetusmenetelmillä tilanteen vaatimalla tavalla musiikkialan työtehtävissä

Osaamisen arviointi

Osaaminen voidaan arvioida integroidusti Kuvan toteuttamisen ammattiosaamisen näytössä, jossa opiskelija tuo esille taiteellisen työskentelynsä suhdetta traditioon ja ympäröivään yhteiskuntaan. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla monipuolisella osaamisen arvioinnilla.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- ◆ osaa hakea tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja yhteiskunnallisesta päätöksenteosta myös Euroopan unionista
- ◆ tuntee *oman alan* yhteiskunnallisen merkityksen ja vaikuttavuuden
- ◆ osaa seurata yhteiskunnallista keskustelua ja taloutta koskevaa uutisointia
- ◆ osaa kuvata yhteiskunnallisen ja taloudellisen tilanteen heijastumista *oman alan* työpaikkoihin ja työllisyyteen
- ◆ osaa selvittää kansantalouden peruskäsitteitä ja sen keskeisimpiä toimijoita sekä arvioida niiden merkityksen kansantaloudelle.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedon hakeminen yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja yhteiskunnallisesta päätöksenteosta Euroopan unionissa	hakee ohjattuna tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja yhteiskunnallisesta päätöksenteosta	hakee tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja yhteiskunnallisesta päätöksenteosta	hakee monipuolisesti ja aktiivisesti tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja yhteiskunnallisesta päätöksenteosta
Oman alan yhteiskunnallisen merkityksen ja vaikuttavuuden tunteminen	tuntee keskeisiltä osin oman alan yhteiskunnallisen merkityksen ja vaikuttavuuden	kuvaa perustellen oman alan yhteiskunnallisen merkityksen ja vaikuttavuuden	kuvaa laaja-alaisesti ja perustellen oman alan yhteiskunnallisen merkityksen ja vaikuttavuuden
Yhteiskunnallisen keskustelun ja taloutta koskevan uutisoinnin seuraaminen	seuraa jonkin tietolähteen avulla yhteiskunnallista ja taloutta koskevaa keskustelua	seuraa eri tietolähteistä yhteiskunnallista ja taloutta koskevaa keskustelua	seuraa aktiivisesti eri tietolähteistä yhteiskunnallista ja taloutta koskevaa keskustelua
	tekee oman alan tilannekatsauksen, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	arvioi oman alan tilannetta monipuolisesti ja arvioi eri medioiden välittämää tietoa	perustelee oman alan tilannetta monipuolisesti ja arvioi kriittisesti eri medioiden välittämää tietoa
Yhteiskunnallisen ja taloudellisen tilanteen huomioiminen omalla alalla	kertoo havainnollisesti, miten ajankohtainen yhteiskunnallinen ja taloudellinen tilanne heijastuu oman alan työpaikkoihin ja työllisyyteen	selvittää havainnollisesti, ja perustellen miten ajankohtainen yhteiskunnallinen ja taloudellinen tilanne heijastuu oman alan työpaikkoihin ja työllisyyteen	selvittää havainnollisesti, miten ajankohtainen yhteiskunnallinen ja taloudellinen tilanne heijastuu oman alan työpaikkoihin ja työllisyyteen

			perustelee selvitystään monipuolisesti ja kattavasti
Kansantalouden peruskäsitteiden ja sen keskeisten toimijoiden selvittäminen	kertoo esimerkkejä kansantalouden peruskäsitteistä ja keskeisistä toimijoista.	selvittää kansantalouden peruskäsitteet ja keskeiset toimijat sekä arvioi niiden merkitystä kansantaloudelle.	selvittää kansantalouden peruskäsitteet ja keskeiset toimijat, niiden merkityksen sekä niiden välisiä riippuvuussuhteita.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Tiedon hakeminen yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja yhteiskunnallisesta päätöksenteosta Euroopan unionissa	hakee avustettuna tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista	hakee tuettuna tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista	hakee ohjattuna tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista
Oman alan yhteiskunnallisen merkityksen ja vaikuttavuuden tunteminen	tutustuu avustettuna keskeisiltä osin oman alan yhteiskunnalliseen merkitykseen ja vaikuttavuuteen	tutustuu tuettuna keskeisiltä osin oman alan yhteiskunnalliseen merkitykseen ja vaikuttavuuteen	tutustuu ohjattuna keskeisiltä osin oman alan yhteiskunnalliseen merkitykseen ja vaikuttavuuteen
Yhteiskunnallisen keskustelun ja taloutta koskevan uutisoinnin seuraaminen	seuraa avustettuna jonkin tietolähteen avulla yhteiskunnallista ja taloutta koskevaa keskustelua	seuraa tuettuna jonkin tietolähteen avulla yhteiskunnallista ja taloutta koskevaa keskustelua	seuraa ohjattuna jonkin tietolähteen avulla yhteiskunnallista ja taloutta koskevaa keskustelua
	tekee avustettuna muutamalla lauseella oman alan tilannekatsauksen	tekee tuettuna lyhyen, oman alan tilannekatsauksen	tekee ohjattuna lyhyen, oman alan tilannekatsauksen

Yhteiskunnallisen ja taloudellisen tilanteen huomioiminen omalla alalla	kertoo avustettuna muutamalla sanalla, miten ajankohtainen yhteiskunnallinen ja taloudellinen tilanne heijastuu oman alan työpaikkoihin ja työllisyyteen	kertoo tuettuna lyhyesti, miten ajankohtainen yhteiskunnallinen ja taloudellinen tilanne heijastuu oman alan työpaikkoihin ja työllisyyteen	kertoo ohjattuna lyhyesti, miten ajankohtainen yhteiskunnallinen ja taloudellinen tilanne heijastuu oman alan työpaikkoihin ja työllisyyteen
Kansantalouden peruskäsitteiden ja sen keskeisten toimijoiden selvittäminen	kertoo avustettuna esimerkkejä kansantalouden peruskäsitteistä	kertoo tuettuna esimerkkejä kansantalouden peruskäsitteistä.	kertoo ohjattuna esimerkkejä kansantalouden peruskäsitteistä.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Yhteiskuntatieto* (YH1) ja *Taloustieto* (YH2) vastaavat tavoitteiltaan *Yhteiskuntataidot*-osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

3.3.2 Työelämätaidot

Pakolliset osaamistavoitteet 1 osp

Opiskelija

- ◆ osaa hakea itselleen työpaikkaa
- ◆ osaa kuvata työsopimusjärjestelmää ja työsopimuksen keskeiset asiat
- ◆ osaa perehtyä työpaikan toimintaan ja työtehtäviin sekä huolehtia työturvallisuudesta
- ◆ osaa työskennellä työpaikassa ja kehittää osaamistaan.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työpaikan hakeminen	hakee työpaikkaa ja tekee työhakemuksen sekä CV:n tarviten jonkin verran ohjausta	hakee itsenäisesti työpaikkoja sekä laatii selkeän työhakemuksen ja CV:n	hakee aktiivisesti ja oma-aloitteisesti työpaikkoja tunnistuen omat vahvuutensa
			laatii selkeän ja omaa osaamistaan kuvaavan työpaikkahakemuksen ja CV:n
	toimii työhaastattelussa asiallisesti	toimii työhaastattelussa kohteliaasti ja asiallisesti	toimii työhaastattelussa kohteliaasti ja asiallisesti
	pukeutuu toimialan ja työpaikan mukaisesti	ottaa pukeutumisessa huomioon työpaikan ja toimialan luonteen	ottaa pukeutumisessa huomioon työpaikan ja toimialan erityispiirteet
	tuo esille omaa osaamistaan	tuo selkeästi esille omat vahvuutensa esitellessään osaamistaan	perustelee omaa osaamistaan ja vahvuuksiaan laaja-alaisesti
Median käyttäminen työnhaussa	hakee työpaikkoja koskevia tietoja mediasta	tutustuu työpaikkoihin mediatietoja hyödyntäen	käyttää monipuolisesti mediaa työnhaussa hyödyntäen sosiaalisen median mahdollisuuksia
Työsopimusjärjestelmän, työsopimuksen ja työlainsäädännön sisällön tunteminen	tuntee keskeiset asiat alan työehdoista ja oman alansa työlainsäädännöstä	tuntee oman alan työehdot ja keskeisen työlainsäädännön	tuntee hyvin oman alan työehdot ja keskeisen työlainsäädännön mahdollisuudet työtä kehitettäessä
		varmistaa, että oman	varmistaa, että oman

	tuntee oman työsopimuksensa sisällön	työsopimuksen sisältö on sovitun mukainen	työsopimuksen sisältö on sovitun mukainen
	ottaa toiminnassaan huomioon oikeutensa ja velvollisuutensa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	toimii työssään oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti	toimii työssään oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti sekä perustelee vastuullisesti toimintaansa
Työpaikan toimintaan ja työhön perehtyminen	hakee tietoa työpaikan toiminnasta ja työtehtävistään	hakee monipuolisesti tietoa työpaikan toiminnasta ja työtehtävistään	hakee itsenäisesti monipuolisesta tietoa työpaikan toiminnasta ja työtehtävistään
	noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita	noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita	soveltaa ja kehittää työstä annettuja turvallisuusohjeita
Työyhteisössä toimiminen	noudattaa annettuja työaikoja ja sovittuja toimintatapoja	noudattaa annettuja työaikoja, sovittuja toimintatapoja ja toimii joustavasti erilaisissa työtilanteissa	noudattaa annettuja työaikoja ja sovittuja toimintatapoja ja toimii joustavasti työyhteisön erilaisissa muuttuvissa tilanteissa
	huolehtii työssä vaaditusta suoja- ym. vaatuksesta	huolehtii työssä vaaditusta suoja- ym. vaatuksesta	huolehtii työssä vaaditusta suoja- ym. vaatuksesta
	työskentelee osana työryhmää ja erilaisten ihmisten kanssa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.	työskentelee luontevasti osana työyhteisöään erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa.	työskentelee luontevasti osana työyhteisöään erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa ja esittää kehittämisideoita työyhteisön ja -ryhmän käyttöön.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Työpaikan hakeminen	hakee avustettuna työpaikkaa ja tekee työhakemuksen sekä CV:n	hakee tuettuna työpaikkaa ja tekee työhakemuksen sekä CV:n	hakee ohjattuna työpaikkaa ja tekee työhakemuksen sekä CV:n
	toimii avustettuna työhaastattelussa asiallisesti	toimii tuettuna työhaastattelussa asiallisesti	toimii ohjattuna työhaastattelussa asiallisesti
	pukeutuu avustettuna toimialan ja työpaikan mukaisesti	pukeutuu tuettuna toimialan ja työpaikan mukaisesti	pukeutuu ohjattuna toimialan ja työpaikan mukaisesti
	tuo avustettuna esille omaa osaamistaan	tuo avustettuna esille omaa osaamistaan	tuo avustettuna esille omaa osaamistaan
Median käyttäminen työnhaussa	hakee avustettuna työpaikkoja koskevia tietoja mediasta	hakee tuettuna työpaikkoja koskevia tietoja mediasta	hakee ohjattuna työpaikkoja koskevia tietoja mediasta
Työsopimusjärjestelmän, työsopimuksen ja työlainsäädännön sisällön tunteminen	tutustuu avustettuna alan työehtoihin ja oman alansa työlainsäädäntöön	tutustuu tuettuna alan työehtoihin ja oman alansa työlainsäädäntöön	tutustuu ohjattuna alan työehtoihin ja oman alansa työlainsäädäntöön
	tuntee avustettuna oman työsopimuksensa sisällön	tuntee tuettuna oman työsopimuksensa sisällön	tuntee ohjattuna oman työsopimuksensa sisällön
	ottaa avustettuna toiminnassaan huomioon oikeutensa ja velvollisuutensa	ottaa tuettuna toiminnassaan huomioon oikeutensa ja velvollisuutensa	ottaa ohjattuna toiminnassaan huomioon oikeutensa ja velvollisuutensa
Työpaikan toimintaan ja työhön perehtyminen	hakee avustettuna tietoa työpaikan toiminnasta ja työtehtävistään	hakee tuettuna tietoa työpaikan toiminnasta ja työtehtävistään	hakee ohjattuna tietoa työpaikan toiminnasta ja työtehtävistään
	noudattaa avustettuna työstä annettuja turvallisuusohjeita	noudattaa tuettuna työstä annettuja turvallisuusohjeita	noudattaa ohjattuna työstä annettuja turvallisuusohjeita
Työyhteisössä toimiminen	noudattaa avustettuna annettuja työaikoja ja sovittuja toimintatapoja	noudattaa tuettuna annettuja työaikoja ja sovittuja toimintatapoja	noudattaa ohjattuna annettuja työaikoja ja sovittuja toimintatapoja

	huolehtii avustettuna työssä vaaditusta suoja- ym. vaatetuksestaan	huolehtii tuettuna työssä vaaditusta suoja- ym. vaatetuksestaan	huolehtii ohjattuna työssä vaaditusta suoja- ym. vaatetuksestaan
	työskentelee avustettuna osana työryhmää ja erilaisten ihmisten kanssa	työskentelee tuettuna osana työryhmää ja erilaisten ihmisten kanssa	työskentelee ohjattuna osana työryhmää ja erilaisten ihmisten kanssa

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kursssia, joka vastaisi tavoitteiltaan *Työelämätaidot*-osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita.

Oppimistavoitteet

Opiskelija tutustuu monipuolisesti työelämään ja työnhakuun liittyviin käytäntöihin. Hän etsii tietoa eri työllistymisvaihtoehdoista ja oppii laatimaan työelämään liittyviä asiakirjoja hyödyntäen tietoteknistä osaamistaan. Opiskelija toimii luontevasti erilaisissa työyhteisöissä ja noudattaa sovittuja sääntöjä.

Integrointi ammatillisiin tutkinnon osiin

Työelämätaidot, 1 osp integroidaan kuva- ja mediataiteen ammattikäytännöt tutkinnon osaan. Opiskelija hahmottaa kuvallisen ilmaisun ammateissa toimimisen lainalaisuudet ja toimii työelämän vaatimusten edellyttämällä tavalla.

Ohjaussuunnitelma

- ◆ Työelämätaitoja opetellaan oppilaitoksessa ja mahdollisuuksien mukaan näyttelytilanteissa ja työssäoppimispaikoissa
- ◆ Opetus toteutetaan lähiopetuksena, ryhmä-, pari-, ja/tai itsenäisenä työskentelynä monimuotoisilla opetusmenetelmillä tilanteen vaatimalla tavalla musiikkialan työtehtävissä

Osaamisen arviointi

Osaaminen voidaan arvioida integroidusti Kuva- ja mediataiteen ammattikäytännöt ammattiosaamisen näytössä, jossa opiskelija toimii työelämän vaatimukset huomioiden. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- ◆ osaa edistää työyhteisön ilmapiiriä ja henkilöstön osallisuutta
- ◆ osaa toimia *työpaikan* eri tehtävissä
- ◆ osaa osaltaan vastata *työpaikan* työtehtävien etenemisestä ja työn laadusta sekä näiden kehittämisestä
- ◆ osaa kehittää omaa osaamistaan
- ◆ osaa hakea työtä kansainvälisiltä työmarkkinoilta ja erityisesti EU-maista.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työyhteisön ilmapiirin ja henkilöstön osallisuuden edistäminen	edistää osaltaan työyhteisön hyväksyvää ilmapiiriä ja kannustaa muita osallistumaan yhteiseen toimintaan, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	edistää osaltaan työyhteisön hyväksyvää ilmapiiriä ja kannustaa muita osallistumaan yhteiseen toimintaan	edistää aktiivisesti työyhteisön hyväksyvää ilmapiiriä ja kannustaa muita osallistumaan monipuolisesti yhteiseen toimintaan

Työpaikan eri tehtävissä toimiminen	ilmaisee halukkuutensa osallistua joihinkin uusiin työpaikan tehtäviin oman osaamisen ja omien voimavarojensa mukaisesti	ilmaisee halukkuutensa osallistua uusiin työpaikan tehtäviin oman osaamisen ja omien voimavarojensa mukaisesti	ilmaisee halukkuutensa osallistua erilaisiin työpaikan tehtäviin oman osaamisen ja omien voimavarojensa mukaisesti
Työpaikan työtehtävien ja työprosessien etenemisestä ja työn laadusta huolehtiminen	toimii työilleen asetettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja muuttaa omaa toimintaansa annetun palautteen perusteella, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	toimii työilleen asetettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja arvioi omaa toimintansa niiden saavuttamisessa	toimii työilleen asetettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi
		toimii palveluhenkisesti	toimii palveluhenkisesti ja varmistaa asiakastyytyväisyyden
			toimii aloitteellisesti työnsä ja työympäristön laadun kehittämisessä
Oman osaamisen kehittäminen	kehittää itseään ja osaamistaan, mutta tarvitsee siinä ajoittain ohjausta	kehittää itseään ja osaamistaan suunnitelmallisesti sekä arvioi omia kehittymistarpeitaan yhteistyössä muiden kanssa	kehittää itseään ja osaamistaan suunnitelmallisesti ja monipuolisesti sekä arvioi omia kehittymis-tarpeitaan
Työn hakeminen kansainvälisiltä työmarkkinoilta	hakee kansainvälisiä työpaikkoja koskevia tietoja mediasta	hakee työpaikkoja koskevia tietoja mediasta ja tutustuu työpaikkoihin mediatietoja hyödyntäen	käyttää monipuolisesti mediaa työnhaussa hyödyntäen sosiaalisen median mahdollisuuksia
	hakee työpaikkaa ja tekee työhakemuksen, mutta tarvitsee ajoittain näihin ohjausta	hakee itsenäisesti työpaikkoja ja laatii selkeän työhakemuksen	hakee aktiivisesti ja oma-aloitteisesti työpaikkoja tunnistuen omat vahvuutensa ja laatii selkeän ja omaa osaamistaan kuvaavan työpaikkahakemuksen

	toimii työhaussa eri kulttuuritaustaisen ihmisten kanssa hyödyntäen kielitaitoaan, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.	toimii työhaussa eri kulttuuritaustaisen ihmisten kanssa hyödyntäen kielitaitoaan.	toimii työhaussa käyttäen hyvää kielitaitoaan eri kulttuuritaustaisen ihmisten kanssa.
--	--	--	--

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan *Työelämätaidot*-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

3.3.3 Yrittäjyys ja yritystoiminta

Pakolliset osaamistavoitteet 1 osp

Opiskelija

- ◆ osaa arvioida ja tunnistaa oman osaamisensa ja omat vahvuutensa
- ◆ osaa ideoida omaa liikeideaa ja sen kehittämismahdollisuuksia
- ◆ osaa arvioida mahdollisuuksiaan ryhtyä yrittäjäksi
- ◆ osaa selvittää *omia ammatillisia* verkostojaan
- ◆ osaa tunnistaa kannattavan liiketoiminnan periaatteet
- ◆ osaa arvioida oman yrittäjyyden ja yritystoiminnan merkitystä omalle hyvinvoinnilleen ja Suomen kansantaloudelle.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oman osaamisen arvioiminen ja tunnistaminen	arvioi osaamistaan ja selvittää vahvuuksiaan oman alansa toimintaan liittyen, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	arvioi monipuolisesti omaa osaamistaan ja vahvuuksiaan oman alansa toimintaan liittyen	arvioi monipuolisesti ja perustellen omaa osaamistaan ja vahvuuksiaan oman alansa toimintaan liittyen

Oman liikeidean ja sen kehittämismahdollisuuksien ideoiminen	selvittää ja ideoi yritystoimintaansa liittyviä mahdollisuuksia, yritysmuotoja, keskeisiä palveluja tai tuotteita, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	selvittää ja ideoi yritystoimintaansa liittyviä mahdollisuuksia, yritysmuotoja, keskeisiä palveluja tai tuotteita	selvittää monipuolisesti ja itsenäisesti yritystoimintaansa liittyviä mahdollisuuksia, yritysmuotoja, keskeisiä palveluja tai tuotteita
		kehittää liikeideaa	kehittää ja perustelee liikeidean
Yrittäjäksi ryhtymisen mahdollisuuksien arvioiminen	hankkii tietoa, millä toimenpiteillä ja tukipalveluilla oma yritys voidaan perustaa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	selvittää monipuolisesti, mitä toimenpiteitä oman yrityksen perustamisessa tarvitaan ja mitä tukipalveluita on käytettävissä	selvittää monipuolisesti ja perustellen, mitä toimenpiteitä oman yrityksen perustamisessa tarvitaan ja mitä tukipalveluita on käytettävissä
Omien ammatillisten verkostojen selvittäminen	selvittää oman alansa yhteistyökumppanit ja ammatilliset verkostot ja kuvaa yhteistyön mahdollisuuksia eri tahojen kanssa	selvittää kattavasti oman alansa yhteistyökumppanit ja ammatilliset verkostot ja arvioi yhteistyön mahdollisuuksia eri tahojen kanssa	selvittää monipuolisesti ja itsenäisesti oman alansa yhteistyökumppanit ja ammatilliset verkostot ja arvioi kriittisesti yhteistyön mahdollisuuksia eri tahojen kanssa
Liiketoiminnan periaatteiden selvittäminen	selvittää oman liikeidean pohjalta rahoituslähteet, tuotot ja kustannukset, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	selvittää oman liikeidean pohjalta rahoituslähteet, tuotot ja kustannukset	selvittää kattavasti ja perustellen oman liikeidean pohjalta rahoituslähteet, tuotot ja kustannukset
Oman alan yritystoiminnan merkityksen selvittäminen	selvittää yritystoiminnan riskit ja merkityksen omaan elämäänsä sekä elinkeinoelämän kannalta, mutta tarvitsee	selvittää monipuolisesti yritystoiminnan riskit ja merkityksen omaan elämäänsä sekä	selvittää yritystoiminnan riskit ja merkityksen omaan elämäänsä sekä

	ajoittain ohjausta.	elinkeinoelämän kannalta.	perustelee oman alan yritystoiminnan merkityksen elinkeinoelämässä ja ennakoii oman alan tulevia kehitysnäkymiä.
--	---------------------	---------------------------	--

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Oman osaamisen arvioiminen ja tunnistaminen	arvioi avustettuna osaamistaan ja vahvuuksiaan oman alansa toimintaan liittyen	arvioi tuettuna osaamistaan ja vahvuuksiaan oman alansa toimintaan liittyen	arvioi ohjattuna osaamistaan ja vahvuuksiaan oman alansa toimintaan liittyen
Oman liikeidean ja sen kehittämismahdollisuuksien ideoiminen	tutustuu avustettuna yritystoimintaan liittyviin mahdollisuuksiin	tutustuu tuettuna yritystoimintaan liittyviin mahdollisuuksiin ja yritysmuotoihin	tutustuu ohjattuna yritystoimintaan liittyviin mahdollisuuksiin ja yritysmuotoihin
Yrittäjäksi ryhtymisen mahdollisuuksien arvioiminen	tutustuu avustettuna tietoon siitä, miten yritys voidaan perustaa	tutustuu tuettuna tietoon siitä, millä toimenpiteillä yritys voidaan perustaa	tutustuu ohjattuna tietoon siitä, millä toimenpiteillä ja tukipalveluilla yritys voidaan perustaa
Omien ammatillisten verkostojen selvittäminen	tutustuu avustettuna oman alansa yhteistyökumppaneihin ja ammatillisiin verkostoihin	tutustuu tuettuna oman alansa yhteistyökumppaneihin ja ammatillisiin verkostoihin	tutustuu ohjattuna oman alansa yhteistyökumppaneihin ja ammatillisiin verkostoihin
Liiketoiminnan periaatteiden selvittäminen	tutustuu avustettuna erilaisiin liiketoimintoihin	tutustuu tuettuna liiketoiminnan pohjana oleviin rahoituslähteisiin, tuottoihin ja kustannuksiin	tutustuu ohjattuna liiketoiminnan pohjana oleviin rahoituslähteisiin, tuottoihin ja kustannuksiin

Oman alan yritystoiminnan merkityksen selvittäminen	tutustuu avustettuna yritystoiminnan riskeihin	tutustuu tuettuna yritystoiminnan riskeihin ja niiden vaikutukseen	tutustuu ohjattuna yritystoiminnan riskeihin ja niiden merkitykseen yrittäjälle
---	--	--	---

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan *Yrittäjyys ja yritystoiminta* -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita.

Oppimistavoitteet

Opiskelija arvioi omaa osaamistaan suhteessa yrittäjyyteen ja siinä tarvittaviin taitoihin ja ominaisuuksiin. Hän tutustuu oman alansa liiketoiminnan ja yrittäjyyden perusteisiin ja selvittää mahdollisia yhteistyökumppaneita ja ammatillisia verkostoja.

Integrointi ammatillisiin tutkinnon osiin

Yrittäjyys ja yritystoiminta, 1 osp integroidaan kuva- ja mediataiteen ammattikäytännöt tutkinnon osaan. Opiskelija tutustuu kuvallisen alan yritystoimintaan ja yrittäjyyteen liittyviin käytäntöihin. Hän kehittää yrittäjyyteen liittyvää osaamista ja kartoittaa visuaalisen alan yritystoiminnan mahdollisuuksia omassa lähiympäristössään.

Ohjaussuunnitelma

- ◆ Yrittäjyyttä ja yritystoimintaa opiskellaan oppilaitoksessa ja mahdollisuuksien mukaan näyttelytilanteissa ja työssäoppimispaikoissa
- ◆ Opetus toteutetaan lähiopetuksena, ryhmä-, pari-, ja/tai itsenäisenä työskentelyinä monimuotoisilla opetusmenetelmillä tilanteen vaatimalla tavalla musiikkialan työtehtävissä

Osaamisen arviointi

Osaaminen voidaan arvioida integroidusti Kuva- ja mediataiteen ammattikäytännöt ammattiosaamisen näytössä, jossa opiskelija toimii yritystoiminnan lainalaisuudet huomioiden. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä

tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- ◆ osaa kartoittaa *oman alan* yritystoiminnan kehittämistarpeita
- ◆ osaa selvittää oman liiketoiminnan tuloksellisuuden ja oman työpanoksen vaikutuksen siihen toteuttamalla pienen projektin
- ◆ osaa tehdä kehittämissuunnitelmia uusista toimintatavoista ja muuttaa omaa toimintaansa
- ◆ osaa suunnitella omaa toimintaansa ja ajankäyttöään.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Alan yritystoiminnan kehittämistarpeiden kartoittaminen	kartoittaa asiakkaiden tarpeiden, kilpailun ja toimintaympäristön muutoksia, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	kartoittaa monipuolisesti asiakkaiden tarpeiden, kilpailun ja toimintaympäristön muutoksia	kartoittaa itsenäisesti ja monipuolisesti asiakkaiden tarpeiden, kilpailun ja toimintaympäristön muutoksia
			ennakoi tulevia kehitysnäkymiä
Liiketoiminnan tuloksellisuuden selvittäminen	selvittää liikeideansa pohjalta, pienimuotoisessa projektissa, tuotot ja kustannukset sekä oman työpanoksensa vaikutuksen, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	selvittää liikeideansa pohjalta, pienimuotoisessa projektissa, tuotot ja kustannukset sekä oman työpanoksensa vaikutuksen	selvittää monipuolisesti liikeideansa pohjalta, pienimuotoisessa projektissa, tuotot ja kustannukset sekä oman työpanoksensa vaikutuksen sekä perustelee toimintansa

Uusien toimintatapojen kehittäminen	tekee kehittämis ehdotuksia uusista toimintatavoista ja muuttaa omaa toimintaansa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	tekee perusteltuja kehittämis ehdotuksia uusista toimintatavoista ja muuttaa omaa toimintaansa	ennakoi tulevia kehitysnäkymiä ja tekee perusteltuja kehittämis ehdotuksia uusista toimintatavoista sekä muuttaa omaa toimintaansa
Oman toiminnan ja ajankäytön suunnitteleminen	suunnittelee tehtävänsä ja niihin tarvittavan työajan pääosin itsenäisesti.	suunnittelee tehtävänsä ja niihin tarvittavan työajan itsenäisesti	suunnittelee tehtävänsä ja niihin tarvittavan työajan itsenäisesti ottaen huomioon tulevat työvaiheet
		reagoi muutostarpeisiin.	reagoi muutostarpeisiin ja tekee työhönsä liittyviä kehittämis ehdotuksia.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Alan yritystoiminnan kehittämistarpeiden kartoittaminen	tutustuu avustettuna asiakkaiden tarpeisiin	tutustuu tuettuna asiakkaiden tarpeisiin ja kilpailun merkitykseen toiminnassa	tutustuu ohjattuna asiakkaiden tarpeisiin, kilpailun ja toimintaympäristön muutoksiin
Liiketoiminnan tuloksellisuuden selvittäminen	tutustuu avustettuna yritystoiminnan tuottoihin ja kustannuksiin esimerkkien avulla	tutustuu tuettuna yritystoiminnan tuottoihin ja kustannuksiin esimerkkien avulla	tutustuu ohjattuna yritystoiminnan tuottoihin ja kustannuksiin esimerkkien avulla

Uusien toimintatapojen kehittäminen	suunnittelee avustettuna kehittämisehdotuksia uusista toimintatavoista	suunnittelee tuettuna kehittämisehdotuksia uusista toimintatavoista	suunnittelee ohjattuna kehittämisehdotuksia uusista toimintatavoista
Oman toiminnan ja ajankäytön suunnittelu	suunnittelee avustettuna tehtävänsä ja niihin tarvittavan työajan.	suunnittelee tuettuna tehtävänsä ja niihin tarvittavan työajan	suunnittelee ohjattuna tehtävänsä ja niihin tarvittavan työajan

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan *Yrittäjyys ja yritystoiminta* -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

3.3.4 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto

Pakolliset osaamistavoitteet 2 osp

Opiskelija

- ◆ osaa laatia itselleen terveellisiä elämäntapoja, työkykyä ja liikuntaa edistävän suunnitelman ja toimia sen mukaisesta osasta edistää ja ylläpitää opiskelu-, toiminta- ja työkykyään
- ◆ osaa ottaa huomioon ravitsemuksen merkityksen terveydelle sekä tupakoinnin ja päihteiden haittavaikutukset
- ◆ osaa kuvata mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkityksen ihmisen hyvinvoinnille
- ◆ osaa edistää oppilaitosyhteisön hyvinvointia
- ◆ osaa kehittää toimintatapojaan ja toimintaympäristönsä turvallisuutta ja terveellisyttä
- ◆ osaa toimia turvallisesti ja ergonomisesti, ehkäistä tapaturmia, toimia ensiaputilanteissa sekä hakea apua.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Terveellisiä elämäntapoja, työkykyä ja liikuntaa edistävän suunnitelman laatiminen ja sen toteuttaminen	ottaa suunnitelmassaan huomioon liikunnan, terveellisen ravinnon, levon, unen, virkistyksen, ihmissuhteiden ja terveyden väliset yhteydet omien liikuntatottumusten sekä oman opiskelu- ja työkyvyn ylläpitämisessä	ottaa suunnitelmassaan huomioon liikunnan, terveellisen ravinnon, levon, unen, virkistyksen, ihmissuhteiden ja terveyden väliset yhteydet omien liikuntatottumusten sekä oman opiskelu- ja työkyvyn ylläpitämisessä	ottaa suunnitelmassaan monipuolisesti huomioon liikunnan, terveellisen ravinnon, levon, unen, virkistyksen, ihmissuhteiden ja terveyden väliset yhteydet omien liikuntatottumusten sekä oman opiskelu- ja työkyvyn ylläpitämisessä
Ravitsemuksen merkityksen sekä tupakoinnin ja päihteiden haittavaikutusten huomioon ottaminen	hakee tietoja tavallisimmista terveyshaitoista sekä tavallisimmista terveyttä ja opiskelu- ja työkykyä kuormittavista tekijöistä	hakee tietoja terveyshaitoista sekä terveyttä ja opiskelu- ja työkykyä kuormittavista tekijöistä	hakee monipuolista tietoa terveyshaitoista sekä terveyttä ja opiskelu- ja työkykyä kuormittavista tekijöistä
	hakee tietoa ravitsemuksesta ja sen merkityksestä ihmisen terveydelle	hakee tietoa terveellisestä ravitsemuksesta ja sen merkityksestä ihmisen terveydelle	hakee monipuolista tietoa terveellisestä ravitsemuksesta ja sen merkityksestä ihmisen terveydelle ja vertailee ruoka-aineiden ja -tuotteiden sisältöjä
	ottaa tiedot huomioon suunnitelmassaan, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta terveyttä edistävän tiedon hankinnassa	ottaa tiedot huomioon suunnitelmassaan	ottaa tiedot kriittisesti huomioon suunnitelmassaan

Suunnitelman toteuttaminen	sitoutuu suunnitelmaan ja toteuttaa sitä, arvioi säännöllisesti suunnitelmaansa ja omaa toimintaansa, tekee suunnitelmaan päivityksiä, mutta tarvitsee siinä ajoittain ohjausta	sitoutuu suunnitelmaan ja toteuttaa sitä, arvioi säännöllisesti suunnitelmaansa ja omaa toimintaansa, hyödyntää arvioinnissa muilta saamaansa palautetta, tekee suunnitelmaan päivityksiä ja arvioi omaa kehittymistään	sitoutuu suunnitelmaan ja toteuttaa sitä, arvioi säännöllisesti ja kriittisesti suunnitelmaansa ja omaa toimintaansa, hyödyntää arvioinnissa muilta saamaansa palautetta, tekee suunnitelmaan päivityksiä ja arvioi omaa kehittymistään
Opiskelu-, toiminta- ja työkyvyn edistäminen ja ylläpitäminen liikunnan avulla	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia motorisia perustaitoja	käyttää ja soveltaa liikunnan harrastamiseen tarvittavia motorisia perustaitoja monipuolisesti	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia motorisia perustaitoja ja liikunnan lajitaitoja monipuolisesti
	pitää yllä fyysistä toimintakykyään ja osallistuu liikuntatilanteisiin annettujen ohjeiden mukaan ja noudattaa reilun pelin periaatteita	pitää yllä fyysistä toimintakykyään ja osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti reilun pelin periaatteita noudattaen	seuraa, arvioi ja pitää yllä fyysistä toimintakykyään sekä osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti edistäen reilun pelin periaatteita
	noudattaa turvallisuutta liikunnassa	toimii liikuntatilanteissa turvallisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä	edistää toiminnallaan ryhmän turvallisuutta
Mielen terveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkityksen kuvaaminen	selvittää mielen terveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkitystä ihmisen hyvinvoinnille	selvittää mielen terveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkitystä ihmisen hyvinvoinnille	selvittää monipuolisesti mielen terveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkitystä ihmisen hyvinvoinnille
	tuo esille, minkälaisilla toimenpiteillä edellä mainittuja asioita voidaan edistää, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	tuo esille ja pohtii, minkälaisilla toimenpiteillä edellä mainittuja asioita voidaan edistää	arvioi, minkälaisilla toimenpiteillä edellä mainittuja asioita voidaan edistää

Oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen	toimii opiskelijaryhmän jäsenenä hyvinvointia edistävästi ja osallistuu opiskelijoille järjestettyihin liikunta- ja muihin tapahtumiin sekä tilaisuuksiin	toimii aktiivisesti opiskelijaryhmän jäsenenä hyvinvointia edistävästi sekä suunnittelee ja osallistuu opiskelijoiden järjestämiin liikunta- ja muihin tapahtumiin sekä tilaisuuksiin	toimii aktiivisesti opiskelijaryhmän jäsenenä sekä suunnittelee ja osallistuu opiskelijoiden järjestämiin liikunta- ja muihin tapahtumiin ja tilaisuuksiin hyvinvointia edistävästi
Terveyden, turvallisuuden ja työkyvyn huomioon ottaminen	toimii sovittujen terveyttä ja turvallisuutta edistävien toimintaohjeiden mukaisesti, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	toimii sovittujen terveyttä ja turvallisuutta edistävien toimintaohjeiden mukaisesti yhteistyössä muiden kanssa	toimii sovittujen terveyttä ja turvallisuutta edistävien toimintaohjeiden mukaisesti yhteistyössä muiden kanssa ja arvioi toimintatapojen kehittämistarpeita
Tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun antaminen sekä ergonominen toimiminen	ennakoi mahdollisia tapaturmariskejä liikuntatilanteissa	ehkäisee toiminnallaan liikuntatapaturmien syntymistä	toimii huolellisesti ja ennaltaehkäisee liikuntatapaturmien syntymistä
	osaa hakea ja antaa ensiapua tavallisimmissa ensiapua vaativissa tilanteissa	osaa hakea ja antaa ensiapua	osaa hakea ja antaa ensiapua
	ottaa toiminnassaan huomioon oman ammatin kuormittavuustekijät ja toimii ergonomisesti.	ottaa toiminnassaan huomioon oman ammatin kuormittavuustekijät ja toimii ergonomisesti.	ottaa toiminnassaan huomioon oman ammatin kuormittavuustekijät ja työskentelee erilaisissa ympäristöissä ergonomisesti.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		

Terveellisiä elämäntapoja, työkykyä ja liikuntaa edistävän suunnitelman laatiminen ja sen toteuttaminen	pohtii avustettuna liikunnan, terveellisen ravinnon, levon, unen, virkistykseen, ihmissuhteiden ja terveyden väliset yhteydet omien liikuntatottumusten sekä oman opiskelu- ja työkyvyn ylläpitämisessä	pohtii tuettuna liikunnan, terveellisen ravinnon, levon, unen, virkistykseen, ihmissuhteiden ja terveyden väliset yhteydet omien liikuntatottumusten sekä oman opiskelu- ja työkyvyn ylläpitämisessä	pohtii ohjattuna liikunnan, terveellisen ravinnon, levon, unen, virkistykseen, ihmissuhteiden ja terveyden väliset yhteydet omien liikuntatottumusten sekä oman opiskelu- ja työkyvyn ylläpitämisessä
Ravitsemuksen merkityksen sekä tupakoinnin ja päihteiden haittavaikutusten huomioon ottaminen	hakee avustettuna tietoja tavallisimmista terveyshaitoista sekä tavallisimmista terveyttä ja opiskelu- ja työkykyä kuormittavista tekijöistä	hakee tuettuna tietoja tavallisimmista terveyshaitoista sekä tavallisimmista terveyttä ja opiskelu- ja työkykyä kuormittavista tekijöistä	hakee ohjattuna tietoja tavallisimmista terveyshaitoista sekä tavallisimmista terveyttä ja opiskelu- ja työkykyä kuormittavista tekijöistä
	hakee avustettuna tietoa ravitsemuksesta ja sen merkityksestä ihmisen terveydelle	hakee tuettuna tietoa ravitsemuksesta ja sen merkityksestä ihmisen terveydelle	hakee ohjattuna tietoa ravitsemuksesta ja sen merkityksestä ihmisen terveydelle
	ottaa avustettuna tiedot huomioon suunnitelmassaan	ottaa tuettuna tiedot huomioon suunnitelmassaan	ottaa ohjattuna tiedot huomioon suunnitelmassaan
Suunnitelman toteuttaminen	tutustuu avustettuna suunnitelmaan ja pyrkii toteuttamaan sitä	sitoutuu tuettuna suunnitelmaan ja toteuttaa sitä	sitoutuu ohjattuna suunnitelmaan ja toteuttaa sitä
Opiskelu-, toiminta- ja työkyvyn edistäminen ja ylläpitäminen liikunnan avulla	käyttää avustettuna liikunnan harrastamiseen tarvittavia motorisia perustaitoja	käyttää tuettuna liikunnan harrastamiseen tarvittavia motorisia perustaitoja	käyttää ohjattuna liikunnan harrastamiseen tarvittavia motorisia perustaitoja
	osallistuu avustettuna liikuntatilanteisiin annettujen ohjeiden mukaan ja noudattaa reilun pelin periaatteita	osallistuu tuettuna liikuntatilanteisiin annettujen ohjeiden mukaan ja noudattaa reilun pelin periaatteita	pitää ohjattuna yllä fyysisistä toimintakykyään ja osallistuu liikuntatilanteisiin annettujen ohjeiden mukaan ja noudattaa reilun pelin periaatteita
	noudattaa avustettuna turvallisuutta liikunnassa	noudattaa tuettuna turvallisuutta liikunnassa	noudattaa ohjattuna turvallisuutta liikunnassa
Mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkityksen kuvaaminen	tutustuu avustettuna mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkitykseen ihmisen hyvinvoinnille	tutustuu tuettuna mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkitykseen ihmisen hyvinvoinnille	tutustuu ohjattuna mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkitykseen ihmisen hyvinvoinnille

	tuo avustettuna esille minkälaisilla toimenpiteillä edellä mainittuja asioita voidaan edistää	tuo tuettuna esille minkälaisilla toimenpiteillä edellä mainittuja asioita voidaan edistää	tuo ohjattuna esille minkälaisilla toimenpiteillä edellä mainittuja asioita voidaan edistää
Oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen	toimii avustettuna opiskelijaryhmän jäsenenä ja osallistuu avustettuna opiskelijoille järjestettyihin liikunta- ja muihin tapahtumiin sekä tilaisuuksiin	toimii tuettuna opiskelijaryhmän jäsenenä ja osallistuu tuettuna opiskelijoille järjestettyihin liikunta- ja muihin tapahtumiin sekä tilaisuuksiin	toimii ohjattuna opiskelijaryhmän jäsenenä ja osallistuu ohjattuna opiskelijoille järjestettyihin liikunta- ja muihin tapahtumiin sekä tilaisuuksiin
Terveysten, turvallisuuden ja työkyvyn huomioon ottaminen	toimii avustettuna sovittujen terveyttä ja turvallisuutta edistävien toimintaohjeiden mukaisesti	toimii tuettuna sovittujen terveyttä ja turvallisuutta edistävien toimintaohjeiden mukaisesti	toimii ohjattuna sovittujen terveyttä ja turvallisuutta edistävien toimintaohjeiden mukaisesti
Tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun antaminen sekä ergonominen toimiminen	ennakoi avustettuna mahdollisia tapaturmariskejä liikuntatilanteissa	ennakoi tuettuna mahdollisia tapaturmariskejä liikuntatilanteissa	ennakoi ohjattuna mahdollisia tapaturmariskejä liikuntatilanteissa
	tutustuu avustettuna tilanteisiin, joissa tarvitaan ensiapua	osaa tuettuna hakea ja antaa ensiapua ohjeiden mukaan	osaa ohjattuna hakea ja antaa ensiapua ohjeiden mukaan
	tutustuu avustettuna oman ammatin kuormittavuustekijöihin ja toimii avustettuna ergonomisesti.	ottaa tuettuna toiminnassaan huomioon oman ammatin kuormittavuustekijät ja toimii tuettuna ergonomisesti.	ottaa ohjattuna toiminnassaan huomioon oman ammatin kuormittavuustekijät ja toimii ohjattuna ergonomisesti.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Taitoa ja kuntoa* (L1) tai *Liikuntaa yhdessä ja erikseen* (L2) ja *Terveysten perusteet* (TE1) vastaavat tavoitteiltaan *Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto* -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita.

Oppimistavoitteet

Opiskelija laatii ohjattuna oman opiskelu- ja työkykyä edistävän ja ylläpitävän suunnitelman ottaen huomioon oman alansa työtehtäviin liittyvät fyysiset ja psyykkiset vaatimukset.

Integrointi ammatillisiin tutkinnon osiin

Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, 2 osp integroidaan kuvataiteen menetelmillä työskentely tutkinnon osaan. Opiskelija huomioi työskentelyssään työturvallisuus- ja ergonomiasuosituksen. Opiskelija pitää hyvinvointiaan yllä terveellisten elämäntapojen ja riittävän levon ja liikunnan avulla.

Ohjaussuunnitelma

- ◆ Työkyvyn ylläpitämiseen, liikuntaan ja terveystietoon liittyviä käytäntöjä opiskellaan ohjattuna oppilaitoksessa ja työssäoppimispaikoissa.
- ◆ Opetus ja ohjaus toteutetaan lähiopetuksena, ryhmä-, pari-, ja/tai itsenäisenä työskentelynä monimuotoisilla opetus- ja ohjausmenetelmillä tilanteen vaatimalla tavalla kuvallisen ilmaisun työtehtävissä.

Osaamisen arviointi

Osaaminen voidaan arvioida integroidusti Kuvataiteen menetelmillä työskentelemisen ammattiosaamisen näytössä, jossa opiskelija huomioi työskentelyyn liittyvät työturvallisuuden ja työergonomian näkökohdat. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- ◆ osaa kuvata väestön terveyseroja ja tavallisimpien kansansairauksien riskitekijöitä ja niiden ennaltaehkäisyä
- ◆ osaa arvioida fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä omassa elämäntavassaan ja toimintaympäristössään
- ◆ osaa tarvittaessa käyttää sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluja
- ◆ osaa hyödyntää terveyslääkintää
- ◆ osaa edistää ryhmän jäsenenä ryhmän toimintaa ja osallistua työ- ja opiskelukykyä sekä hyvinvoinnin edistämiseen.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Väestön terveyserojen ja tavallisimpien kansansairauksien riskitekijöiden huomioon ottaminen	hakee tietoa tavallisimmista terveyshaitoista, toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	hakee tietoa terveyshaitoista, toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista	hakee monipuolisesti tietoa terveyshaitoista, toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista
			arvioi kriittisesti saamaansa tietoa
Fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavien tekijöiden huomioon ottaminen	hakee tietoa fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä	hakee monipuolista tietoa fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä	hakee monipuolista tietoa fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä
	perustelee tiedolla liikunta- ja hyvinvointi-suunnitelmansa ratkaisuja	arvioi tiedon merkitystä ja perustelee liikunta- ja hyvinvointi-suunnitelmansa ratkaisuja	arvioi kriittisesti tiedon merkitystä ja perustelee liikunta- ja hyvinvointi-suunnitelmansa ratkaisuja
	tarvitsee ajoittain ohjausta suunnitelman toteuttamisessa	toimii suunnitelmansa mukaisesti	toteuttaa suunnitelmaansa johdonmukaisesti
Tiedon hakeminen sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluista	hakee tarvittaessa tietoa sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluista, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta sopivan palvelun löytämisessä	hakee tietoa sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen tarjonnasta luotettavista tietolähteistä	hakee itsenäisesti tietoa sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen tarjonnasta luotettavista tietolähteistä

			ohjaa muita opiskelijoita hankkimaan tietoa palveluista
Terveysliikunnan hyödyntäminen	hyödyntää omassa toiminnassaan yleisimpiä kunto- ja terveystoimintamuotoja, mutta tarvitsee ajoittain yksilöllistä ohjausta	hyödyntää omassa toiminnassaan erilaisia kunto- ja terveystoimintamuotoja ja seuraa omaa edistymistään	hyödyntää omassa toiminnassaan suunnitelmallisesti erilaisia kunto- ja terveystoimintamuotoja ja seuraa kriittisesti omaa edistymistään ja muuttaa tarvittaessa suunnitelmaansa
Ryhmän toiminnan ja hyvinvoinnin edistäminen	osallistuu aktiivisesti ryhmän jäsenenä liikunta- tai muuhun tapahtumaan.	osallistuu aktiivisesti ryhmän jäsenenä liikunta- tai muuhun tapahtumaan ja kannustaa myös muita osallistumaan.	osallistuu aktiivisesti liikunta- ja muihin tapahtumiin ottaa osallistuessaan huomioon muiden osallistujien erilaisuuden ja kiinnostuksen kohteet.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Väestön terveyserojen ja tavallisimpien kansansairauksien riskitekijöiden huomioon ottaminen	hakee avustettuna tietoa tavallisimmista terveyshaitoista, toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista	hakee tuettuna tietoa terveyshaitoista, toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista	hakee ohjattuna tietoa terveyshaitoista, toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista
Fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavien tekijöiden huomioon ottaminen	hakee avustettuna tietoa fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä	hakee tuettuna tietoa fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä	hakee ohjattuna tietoa fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä

	perustelee avustettuna liikunnan- ja hyvinvoinnin merkitystä	perustelee tuettuna liikunnan- ja hyvinvoinnin merkitystä	perustelee ohjattuna liikunnan- ja hyvinvoinnin merkitystä
	avustettuna toimii ohjeiden mukaan	tuettuna toimii ohjeiden mukaan	ohjattuna toimii ohjeiden mukaan
Tiedon hakeminen sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluista	hakee avustettuna tietoa sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluista	hakee tuettuna tietoa sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluista	hakee ohjattuna tietoa sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluista
Terveysliikunnan hyödyntäminen	hyödyntää avustettuna yleisimpiä kunto- ja terveysliikuntamuotoja	hyödyntää tuettuna yleisimpiä kunto- ja terveysliikuntamuotoja	hyödyntää ohjattuna yleisimpiä kunto- ja terveysliikuntamuotoja
Ryhmän toiminnan ja hyvinvoinnin edistäminen	osallistuu avustettuna ryhmän jäsenenä liikunta- tai muuhun tapahtumaan.	osallistuu tuettuna ryhmän jäsenenä liikunta- tai muuhun tapahtumaan.	osallistuu ohjattuna ryhmän jäsenenä liikunta- tai muuhun tapahtumaan.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kuntoliikunta (LI5)* ja *Nuoret, terveys ja arkielämä (TE2)* vastaavat tavoitteiltaan *Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto* -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

Oppimistavoitteet

Opiskelija toimii yhdessä muiden kanssa ja huolehtii omasta ja muiden hyvinvoinnista ryhmässä. Opiskelija tutustuu saatavilla oleviin sosiaali- ja terveyspalveluihin ja osaa hakeutua niihin tarvittaessa. Opiskelija tietää elämäntapojen vaikutukset omaan toimintakykyyn, hyödyntää terveysliikuntaa ja huolehtii omasta terveydestään.

Ohjaussuunnitelma

- ◆ Työkyvyn ylläpitämiseen, liikuntaan ja terveystietoon liittyviä käytäntöjä opiskellaan ohjattuna oppilaitoksessa ja työssäoppimispaikoissa.
- ◆ Opetus ja ohjaus toteutetaan lähiopetuksena, ryhmä-, pari-, ja/tai itsenäisenä työskentelyinä monimuotoisilla opetus- ja ohjausmenetelmillä tilanteen vaatimalla tavalla musiikkialan työtehtävissä.

Osaamisen arviointi

Aktiivinen osallistuminen opetukseen ja ohjaukseen sekä erikseen annetut tehtävät ja niihin soveltuvat arviointimenetelmät.

3.4 Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen, 7 osp

3.4.1 Kulttuurien tuntemus

Osaamistavoitteet 3 osp

Opiskelija

- ◆ osaa toimia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita noudattaen ja edistää omalta osaltaan tasa-arvoa ja kaikkien yhdenvertaista kohtelua
- ◆ osaa toimia, käyttäytyä ja pukeutua tilanteen mukaisesti ja työkulttuurin edellyttämällä tavalla
- ◆ osaa tunnistaa eri kulttuurien peruspiirteitä ja kulttuurista monimuotoisuutta *omalla alallaan*
- ◆ osaa ottaa huomioon eri kulttuuriryhmien keskeiset traditiot ja niiden vaikutukset toimintaan *omalla alallaan*
- ◆ osaa välittää *oman alan* historiaa, perinteitä ja muuttuneita käytäntöjä sekä vertailla niitä muiden kulttuurien piirteisiin.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteiden noudattaminen	kunnioittaa kulttuurista moninaisuutta ja ihmisoikeuksia sekä toimii oikeudenmukaisesti	edistää toiminnallaan yksilöiden ja ihmisryhmien kulttuuristen arvojen, uskomusten ja näkemysten vuorovaikutusta ja ymmärrystä	toimii kulttuurienvälisissä ristiriitatilanteissa eettisesti kestäväällä tavalla hyödyntämällä hankkimaansa tietoa ihmisryhmien erilaisista elämänmuodoista

Tehtävän mukaisen toimintakulttuurin toteuttaminen	tunnistaa työtehtävän edellyttämän pukeutumisen, käyttäytymisen ja toiminnan vaatimukset	ottaa pukeutumisessa, käyttäytymisessä ja toiminnassaan oma-aloitteisesti huomioon työpaikan toimintakulttuurin vaatimukset	kehittää päivittäisissä työtehtävissään työpaikan toimintakulttuurin edellyttämiä toimintatapoja ja -käytäntöjä
Kulttuurien peruspiirteiden ja monimuotoisuuden tunnistaminen	havaitsee arkipäivän elämään liittyviä kulttuurisia käytäntöjä ja huomaa niiden vaikutuksia toiminnassa	tunnistaa kulttuurisen monimuotoisuuden ja sen vaikutuksia toimintatapoihin	tunnistaa omaehtoisesti kulttuurista monimuotoisuutta ja toimii luontevasti ja aloitteellisesti kulttuurienvälisissä tilanteissa
Kulttuurien erityispiirteiden huomioon ottaminen	toimii työssään ohjattuna erilaisten kulttuuristen käytäntöjen edellyttämällä tavalla	ottaa huomioon työtehtävissään kulttuurisen monimuotoisuuden edellyttämät toimintatavat	ottaa omassa toiminnassaan huomioon kulttuurisen monimuotoisuuden ja kehittää sen pohjalta toimintaansa
Perinteiden ja käytäntöjen kehittäminen	havaitsee muutoksia oman alan käytännöissä ja tunnistaa erilaisia kulttuurisia ongelmanratkaisutapoja.	tunnistaa oman alan historiaa, lähestymistapoja ja käytäntöjä sekä vertailee niitä eri kulttuurien kesken.	kehittää oman alansa käytäntöjä ja lähestymistapoja perinteiden ja kulttuurivaikutteiden pohjalta.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteiden noudattaminen	kunnioittaa avustettuna kulttuurista moninaisuutta ja ihmisoikeuksia sekä toimii oikeudenmukaisesti	kunnioittaa tuettuna kulttuurista moninaisuutta ja ihmisoikeuksia sekä toimii oikeudenmukaisesti	kunnioittaa ohjattuna kulttuurista moninaisuutta ja ihmisoikeuksia sekä toimii oikeudenmukaisesti

Tehtävän mukaisen toimintakulttuurin toteuttaminen	tunnistaa avustettuna työtehtävän edellyttämän pukeutumisen, käyttäytymisen ja toiminnan vaatimukset	tunnistaa tuettuna työtehtävän edellyttämän pukeutumisen, käyttäytymisen ja toiminnan vaatimukset	tunnistaa ohjattuna työtehtävän edellyttämän pukeutumisen, käyttäytymisen ja toiminnan vaatimukset
Kulttuurien peruspiirteiden ja monimuotoisuuden tunnistaminen	havaitsee avustettuna arkipäivän elämään liittyviä kulttuurisia käytäntöjä	havaitsee tuettuna arkipäivän elämään liittyviä kulttuurisia käytäntöjä	havaitsee ohjattuna arkipäivän elämään liittyviä kulttuurisia käytäntöjä
Kulttuurien erityispiirteiden huomioon ottaminen	tutustuu avustettuna työssään erilaisiin kulttuurisiin käytäntöihin	tutustuu tuettuna työssään erilaisiin kulttuurisiin käytäntöihin	tutustuu ohjattuna työssään erilaisiin kulttuurisiin käytäntöihin
Perinteiden ja käytäntöjen kehittäminen	havaitsee avustettuna muutoksia oman alan käytännöissä ja tunnistaa erilaisia kulttuurisia ongelmanratkaisutapoja.	havaitsee tuettuna muutoksia oman alan käytännöissä ja tunnistaa erilaisia kulttuurisia ongelmanratkaisutapoja.	havaitsee ohjattuna muutoksia oman alan käytännöissä ja tunnistaa erilaisia kulttuurisia ongelmanratkaisutapoja.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka vastaa tavoitteiltaan *Kulttuurien tuntemus* -osa-alueen osaamistavoitteita.

Oppimistavoitteet

Opiskelija ymmärtää kulttuurien moninaisuuden ja rinnakkaisuuden. Opiskelija kunnioittaa ja tutustuu itselle vieraisiin kulttuureihin. Opiskelija oppii näkemään kuvataidealan monikulttuurisuuden ja siihen liittyvät käytännöt ja tutustuu niiden taustalla oleviin perinteisiin ja historiallisiin vaikuttimiin. Opiskelija osaa toimia omaan alaansa liittyvissä tilanteissa sopivalla tavalla. Opiskelija osallistuu omalla toiminnallaan toimintakulttuurien kehittämiseen ja tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisuuden lisäämiseen.

Ohjaussuunnitelma

- ◆ Kulttuurien tuntemukseen liittyviä käytäntöjä opiskellaan ohjattuna oppilaitoksessa ja työssäoppimispaikoissa.
- ◆ Opetus ja ohjaus toteutetaan lähiopetuksena, ryhmä-, pari-, ja/tai itsenäisenä työskentelynä monimuotoisilla opetus- ja ohjausmenetelmillä tilanteen vaatimalla tavalla kuvallisen ilmaisun työtehtävissä.

Osaamisen arviointi

Aktiivinen osallistuminen opetukseen ja ohjaukseen sekä erikseen annetut tehtävät ja niihin soveltuvat arviointimenetelmät.

3.4.2 Taide ja kulttuuri

Osaamistavoitteet 3 osp

Opiskelija

- ◆ osaa tunnistaa taiteen ja kulttuurin eri ilmenemismuotoja ja hyödyntää niitä
- ◆ osaa tutkia, ilmaista ja tulkita kulttuurista todellisuutta (esimerkiksi musiikin, tanssin, teatterin, kirjallisuuden, median, kuvataiteen tai käsityön keinoin)
- ◆ osaa arvioida ja soveltaa monimuotoista suomalaista kulttuuriperintöä ja *oman alan* vakiintuneita käytäntöjä
- ◆ osaa noudattaa kulttuurisesti kestävän kehityksen periaatteita ja ymmärtää valintojensa kulttuuriset vaikutukset
- ◆ osaa kehittää taiteelle ominaisten esittämisen tapojen ja materiaalien, oman ilmaisun, suunnitteluprosessien, palvelu- ja tuotemuotoilun ja estetiikan tuntemustaan *omalla alallaan* ja soveltaa hankkimaansa taiteen ja kulttuurin osaamistaan omassa työssään.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Taiteen ja kulttuurin tunnistaminen ja hyödyntäminen	osallistuu taide- ja kulttuuritapahtumiin	ylläpitää oppilaitoksen kulttuuria, ja sen esteettistä ilmettä sekä osallistuu jonkun tapahtuman järjestämiseen	uudistaa oppilaitoksen kulttuuria hyödyntämällä taiteen lähestymistapoja tai osallistumalla yhteisten tapahtumien järjestämiseen

Oma tuottaminen ja tulkitseminen	osallistuu ohjattuna ajatuksiaan ja kokemuksiaan esittävän teoksen toteuttamiseen ja tulkintaan	suunnittelee, toteuttaa ja arvioi ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tutkimuksiaan esittävän teoksen	suunnittelee, kehittää, toteuttaa ja arvioi kokemuksiaan ja tutkimuksiaan esittävän teoksen
Kulttuuriperinnön soveltaminen	tunnistaa monimuotoista kulttuuriperintöä ja käyttää sitä omassa tuottamisessa ja toiminnassa	välittää eteenpäin kulttuuriperintöä hyödyntämällä sitä aktiivisesti omassa tuottamisessa ja toiminnassa	kehittää kulttuuriperintöä tuottamalla siihen omaan ideointiin ja arviointiin perustuvaa uutta sisältöä
Kestävän kehityksen periaatteiden noudattaminen	tunnistaa kestävän kehityksen osa-alueet ja perustaa omat ratkaisunsa elinkaariajattelulle	tiedostaa kestävän kehityksen periaatteet ja elinkaariajattelun vaatimukset sekä ottaa niitä aktiivisesti huomioon valintoja tehdessään	toimii johdonmukaisesti kestävän kehityksen periaatteiden ja elinkaariajattelun vaatimusten mukaisesti valintoja tehdessään
Suunnitteluprosessin toteuttaminen	suunnittelee, toteuttaa ja arvioi ohjattuna teoksen, tuotteen tai palvelun muotoilun prosessia.	suunnittelee, toteuttaa ja arvioi ja edelleen kehittää teoksen, tuotteen tai palvelun muotoilun prosessia.	kerää taustatietoa, suunnittelee, seuraa toteutusta, arvioi ja kehittää edelleen aktiivisesti teoksen, tuotteen tai palvelun muotoilun prosessia.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		

Taiteen ja kulttuurin tunnistaminen ja hyödyntäminen	osallistuu avustettuna taide- ja kulttuuritapahtumiin	osallistuu tuettuna taide- ja kulttuuritapahtumiin	osallistuu ohjattuna taide- ja kulttuuritapahtumiin
Oma tuottaminen ja tulkitseminen	osallistuu avustettuna esittävän teoksen toteuttamiseen ja tulkintaan	osallistuu tuettuna esittävän teoksen toteuttamiseen ja tulkintaan	osallistuu ohjattuna esittävän teoksen toteuttamiseen ja tulkintaan
Kulttuuriperinnön soveltaminen	tunnistaa avustettuna monimuotoista kulttuuriperintöä toiminnassaan	tunnistaa tuettuna monimuotoista kulttuuriperintöä toiminnassaan	tunnistaa ohjattuna monimuotoista kulttuuriperintöä toiminnassaan
Kestävän kehityksen periaatteiden noudattaminen	tunnistaa avustettuna kestävän kehityksen osa-alueet	tunnistaa tuettuna kestävän kehityksen osa-alueet	tunnistaa ohjattuna kestävän kehityksen osa-alueet
Suunnitteluprosessin toteuttaminen	suunnittelee ja toteuttaa avustettuna teoksen, tuotteen tai palvelun muotoilun prosessia.	suunnittelee ja toteuttaa tuettuna teoksen, tuotteen tai palvelun muotoilun prosessia.	suunnittelee ja toteuttaa ohjattuna teoksen, tuotteen tai palvelun muotoilun prosessia.

Osaamisen tunnustamisessa seuraavista lukion kursseista *Minä, kuva ja kulttuuri* (KU1), *Ympäristö, paikka ja tila* (KU2), *Musiikki ja minä* (MU1) ja *Moniääninen Suomi* (MU2), yhteensä kaksi kurssia vastaavat tavoitteiltaan *Taide ja kulttuuri* -osa-alueen osaamistavoitteita.

Oppimistavoitteet

Opiskelija tutustuu erilaisiin taide- ja kulttuuripalveluihin ja hyödyntää niitä. Opiskelija syvennyy johonkin taiteen- tai kulttuurin muotoon ja käyttää sitä oman ymmärryksen ja ilmaisun välineenä. Opiskelija tutustuu eri taidealojen suunnittelu-, työskentely- ja esittämistapoihin ja soveltaa niitä omassa taiteellisessa työskentelyssään.

Ohjaussuunnitelma

- ◆ Taiteeseen ja kulttuuriin liittyviä käytäntöjä opiskellaan ohjattuna oppilaitoksessa ja työssäoppimispaikoissa.
- ◆ Opetus ja ohjaus toteutetaan lähiopetuksena, ryhmä-, pari-, ja/tai itsenäisenä työskentelynä monimuotoisilla opetus- ja ohjausmenetelmillä tilanteen vaatimalla tavalla kuvallisen ilmaisun työtehtävissä.

Osaamisen arviointi

Aktiivinen osallistuminen opetukseen ja ohjaukseen sekä erikseen annetut tehtävät ja niihin soveltuvat arviointimenetelmät.

3.4.3

Etiikka

Osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- ◆ pohtii arvojen, normien ja katsomusten merkitystä omassa elämässään ja ihmisten välisissä suhteissa
- ◆ osaa arvioida ihmisoikeuksien, oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen vaikutuksia *oman alan* kannalta
- ◆ osaa hankkia tietoa *oman alan* ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta
- ◆ tunnistaa eettisiä tilanteita ja osaa toimia eettisten periaatteiden mukaisesti
- ◆ osaa tunnistaa omien ja toisten arvojen merkitystä työtilanteissa sekä osaa ratkaista *oman alan* työelämän arvo- ja normiristiriitoja.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Eettisten kysymysten pohtiminen	keskustelee ohjattuna omaan elämäänsä ja ihmissuhteisiinsa liittyvistä arvoista sekä eettisistä ja katsomuksellisista kysymyksistä	keskustelee eettisistä, katsomuksellisista sekä omaan elämäänsä ja ihmissuhteisiinsa liittyvistä kysymyksistä ja arvoista	pohtii arvojen, normien ja erilaisten katsomusten merkitystä omassa elämässään, ihmisten välisissä suhteissa, työelämässä ja yhteiskunnassa
Arvojen vaikutusten arvioiminen	osoittaa tuntevansa keskeiset kansainväliset ihmisoikeussopimukset sekä niiden Suomea koskevat sitoumukset	tunnistaa oman alansa eettisiä kysymyksiä ihmisoikeuksien, oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen kannalta	arvioi työelämän ja oman alansa eettisiä kysymyksiä ihmisoikeuksien, oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen kannalta
Ammattieettisen tietoperustan hakeminen	hakee ohjattuna tietoa oman alansa eettisistä kysymyksistä ja hyödyntää tietoperustaa tutuissa tilanteissa	hankkii tietoa oman alansa ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja hyödyntää sitä omassa elämässään ja työssään	vertailee tietoa oman alan ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja hyödyntää sitä työnsä ammatillisena voimavarana
Eettisten tilanteiden tunnistaminen ja eettisesti toimiminen	toimii hyvien tapojen mukaisesti ja vastuullisesti työssään ja sen ongelmatilanteissa, mutta tarvitsee tukea ja ohjausta uusissa tilanteissa	toimii vastuullisesti ja eettisesti työnsä ja työelämän erilaisissa tilanteissa sekä käyttäytyy työssään ja ihmissuhteissaan hyvien tapojen mukaisesti	toimii itsenäisesti osoittaen rehellisyyttä ja vastuullisuutta, kunnioittaa toisten näkemyksiä ja osaa perustella toimintansa eettistä perustaa
Arvojen tunnistaminen ja arvo- ja normiristiriitöiden käsitteleminen työssä	osaa ohjattuna havaita ammattinsa eettisiä ongelmatilanteita ja ratkaisee yhdessä yhteisönsä jäsenten kanssa työhönsä liittyviä arvo- ja normiristiriitoja eettisesti.	tunnistaa ammattinsa eettisiä ongelmatilanteita ja hakee niihin ratkaisua yhdessä muiden kanssa sekä arvioi ratkaisun vaikutuksia keskeisten osapuolten näkökulmista.	osaa tehdä ratkaisuehdotuksia työelämän arvo- ja normiristiriitöihin eettisesti hyväksyttävällä tavalla.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Johdatus filosofiseen ajatteluun* (F1) ja jokin seuraavista (a-c) kokonaisuuksista a) *Uskonnon luonne ja merkitys* (UE1), *Kirkko, kulttuuri ja yhteiskunta* (UE2) ja *Ihmisen elämä ja etiikka* (UE3), tai b) *Ortodoksinen maailma* (UO1), *Uskonoppi ja etiikka* (UO2) ja *Raamattutieto* (UO3) tai c) *Hyvä elämä* (ET1), *Maailmankuva* (ET2) ja *Yksilö ja yhteisö* (ET3) vastaavat tavoitteiltaan *Etiikka*-osa-alueen osaamistavoitteita.

3.4.4 Psykologia

Osaamistavoitteet 3 osp

Opiskelija

- ◆ osaa havainnoida ja ymmärtää ihmisen toimintaan vaikuttavia psykologisia tekijöitä
- ◆ osaa hyödyntää kehityspsykologista tietoa työssään erilaisissa vuorovaikutus- ja ryhmätilanteissa
- ◆ osaa selittää omaa ja muiden käyttäytymistä psykologisen tiedon avulla
- ◆ osaa toimia psyykkistä hyvinvointiaan ja *oman alan* työtehtävistä suoriutumista edistävasti
- ◆ osaa arvioida *työhönsä liittyviä* ihmissuhde- ja asiakaspalvelutilanteita ja toimia psykologista tietoa käyttäen.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Havainnoiminen ja toiminnan ymmärtäminen	tuntee psykologian keskeisiä käsitteitä ja ymmärtää niiden yhteyden ihmisen toimintaan	käyttää psykologista tietoa ihmisten toiminnan ymmärtämisessä tavallisissa arki- ja työelämän tilanteissa	soveltaa kognitiivisen psykologian ja persoonallisuuspsykologian tietoa tavallisiin työelämän tilanteisiin ja selittää niiden avulla sekä omaa että muiden ihmisten toimintaa
Psykologisen tiedon hyödyntäminen	soveltaa keskeisintä tietoa yksilön psyykkisen kehityksen perustana olevista psykologisista, biologisista ja sosiaalisista tekijöistä	havainnoi ja ymmärtää psyykkisen kehityksen perustana olevien tekijöiden välisiä yhteyksiä eri elämänvaiheissa ja eri-ikäisinä	ymmärtää yksilön psyykkisen kehityksen mahdollisia ongelmia ja ymmärtää, että kehitykseen voidaan vaikuttaa
Psyyken vaikutuksen huomioiminen käyttäytymiseen	ottaa huomioon motivaation, tunteiden ja sitoutumisen merkityksen omaan suoriutumiseensa	toimiessaan erilaisten ihmisten kanssa työ- ja opiskeluyhteisössään ymmärtää motivaation ja sitoutumisen vaikutuksen työsuorituksiin	tiedostaa omia ja toisten tunteita sekä hallitsee työelämässä tunteitaan ja asenteitaan tilanteen vaatimalla tavalla

Psyykkisen työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen	edistää ohjatusti psyykkistä työ- ja toimintakykyään	tietää psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämisen keinoja ja vaikuttaa työyhteisön hyvinvointiin myönteisellä tavalla	tiedostaa omaan jaksamiseensa ja stressinhallintaan vaikuttavia psyykkisiä tekijöitä sekä osaa vaikuttaa niihin jaksamistaan edistävästi
Toimiminen ihmissuhde- ja vuorovaikutustilanteissa	käyttää psykologista tietoa toimiessaan työpaikan tavanomaisissa asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustilanteissa.	tietää roolien, normien ja ryhmädynamiikan merkityksen ihmisten välisessä toiminnassa sekä tunnistaa erilaisia johtamistapoja ja niiden vaikutusta työkuultuuriin.	soveltaa psykologista tietoa toimiessaan työpaikan eri rooleissa ja toimii yhteistyökykyisesti erilaisista yhteiskunnallisista oloista ja kulttuuritaustoista lähtöisin olevien ihmisten kanssa.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Psyykkinen toiminta, oppiminen ja vuorovaikutus (PS1)* vastaa tavoitteiltaan yhden osaamispisteen (1 osp) laajuista osaa *Psykologia*-osa-alueen tavoitteista. Jos opiskelija on suorittanut edellisen lisäksi *Ihmisen psyykkinen kehitys (PS2)*, *Motivaatio, tunteet ja älykäs toiminta (PS4)* ja *Persoonallisuus ja mielenterveys (PS5)*, ne yhdessä vastaavat tavoitteiltaan koko *Psykologia*-osa-alueen tavoitteita.

3.4.5 Ympäristöosaaminen

Osaamistavoitteet 3 osp

Opiskelija

- ◆ osaa noudattaa ympäristölainsäädäntöä sekä toimia *oman alan* laatu-, ympäristö- ja turvallisuusjärjestelmien ja kestäväen kehityksen periaatteiden mukaisesti
- ◆ hallitsee ammattitaidon kannalta keskeisten tuotteiden elinkaaren
- ◆ osaa toimia luonnon monimuotoisuuden säilyttäen
- ◆ osaa sopeutua ilmastonmuutokseen työ- ja toimintatapavalinnoilla
- ◆ osaa edistää energia- ja materiaalitehokkuutta ja ehkäisee jätteiden syntyä
- ◆ osaa omassa toiminnassaan ottaa huomioon mahdolliset ympäristövaikutukset, kuten päästöt ilmaan, veteen tai maaperään
- ◆ osaa lajitella jätteet ja hyödyntää kierrätyksen mahdollisuudet *omalla alallaan*.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN	ARVIOINTIKRITEERIT
------------	--------------------

KOHDE	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Lainsäädännön, turvallisuusjärjestelmien ja kestävä kehityksen periaatteiden noudattaminen	noudattaa ohjattuna keskeisiä ympäristöön liittyviä säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita	noudattaa keskeisiä ympäristöön liittyviä säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita	noudattaa keskeisiä ympäristöön liittyviä säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita sekä ennakoii tulevia muutoksia
	toimii ohjattuna ympäristö-, laatu- ja turvallisuusjärjestelmien mukaisesti	toimii ympäristö-, laatu- ja turvallisuusjärjestelmien mukaisesti	osallistuu aktiivisesti työpaikkansa ympäristö-, laatu- ja turvallisuusjärjestelmien rakentamiseen ja/tai kehittämiseen
	ei vahingoita toiminnallaan ympäristöä	perustaa toimintansa ympäristön kunnioittamiseen	perustaa toimintansa esimerkilliseen ympäristön kunnioittamiseen
	toimii ohjattuna ekotehokkaasti	toimii ekotehokkaasti	toimii ekotehokkuutta edistäen
	vaalii ohjattuna kulttuuriperintöä ammatissaan	vaalii kulttuuriperintöä ammatissaan	osallistuu aktiivisesti lähiympäristönsä kulttuuriperinnön vaalimiseen ja edistää sitä ammatissaan
	toimii työssään suvaitsevasti	kunnioittaa kanssaihminen arvoja ja oikeuksia	kunnioittaa kanssaihminen arvoja ja oikeuksia ja pyrkii noudattamaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita
Elinkaariajattelun toteuttaminen	valitsee ohjattuna sellaisia tuotteita ja palveluita, jotka elinkaarivaikutuksiltaan rasittavat vähän luonnon kantokykyä	valitsee sellaisia tuotteita ja palveluita, jotka elinkaarivaikutuksiltaan rasittavat vähän luonnon kantokykyä	valitsee sellaisia tuotteita ja palveluita, jotka elinkaarivaikutuksiltaan rasittavat vähän luonnon kantokykyä sekä perustelee valintansa
Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen	pyrkii toiminnallaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen	pyrkii aktiivisesti toiminnallaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen	edistää toiminnallaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä
Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	valitsee ohjattuna työ- ja toimintatavat, joilla sopeutuminen ilmastonmuutokseen on mahdollista	valitsee työ- ja toimintatavat, joilla sopeutuminen ilmastonmuutokseen on mahdollista	edistää sellaisten työ- ja toimintatapojen käyttöä, joilla sopeutuminen ilmastonmuutokseen on mahdollista

Energia- ja materiaalitehokkuuden edistäminen sekä jätteiden synnyn ehkäiseminen	valitsee ohjattuna energiatehokkuutta edistäviä välineitä ja materiaaleja	valitsee energiatehokkuutta edistäviä välineitä ja materiaaleja	edistää energiatehokasta välineiden ja materiaalien käyttöä
	huomioi ohjattuna materiaalitehokkuuden valinnoissaan	huomioi materiaalitehokkuuden valinnoissaan	edistää tehokasta materiaalien käyttöä
	ehkäisee ohjattuna jätteiden syntyä tavanomaisissa työtehtävissä	ehkäisee jätteiden syntyä	toimii aktiivisesti jätteiden synnyn ehkäisemiseksi
Toiminnan ympäristövaikutusten huomioon ottaminen	tunnistaa ohjattuna toiminnot, jotka saattavat aiheuttaa päästöjä ilmaan, veteen tai maaperään	tunnistaa toiminnot, jotka saattavat aiheuttaa päästöjä ilmaan, veteen tai maaperään	ennakoi toiminnot, jotka saattavat aiheuttaa päästöjä ilmaan, veteen tai maaperään
	havaitsee työssään tavallisimpia ympäristöriskitekijöitä ja löytää niihin ohjattuna ratkaisuehdotuksia	havaitsee työssään tavallisimpia ympäristöriskitekijöitä ja löytää niihin ratkaisuehdotuksia	havaitsee työssään tavallisimpia ympäristöriskitekijöitä ja löytää niihin ratkaisuja
	pyrkii toiminnallaan estämään päästöjen syntymistä	ohjaa omalla esimerkillään estämään päästöjen syntymistä	ohjaa aktiivisesti omalla esimerkillään estämään päästöjen syntymistä
Jätteiden lajittelu ja kierrätys	tunnistaa ohjeiden mukaisesti tutut jättejakeet	tunnistaa jättejakeet	tunnistaa itsenäisesti jättejakeet
	lajittelee syntyvän jätteen ohjatusti tavanomaisissa työtehtävissä ja pyrkii hyödyntämään kierrätyksen mahdollisuudet	lajittelee jätteet ohjeiden mukaan ja hyödyntää kierrätyksen mahdollisuudet	lajittelee jätteet ja etsii uusia kierrätyksen mahdollisuuksia
	arvioi ohjattuna kustannussäästöjä.	arvioi kustannussäästöjä.	ohjaa kustannussäästöihin.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Ympäristöekologia* (BI3) vastaa tavoitteiltaan *Ympäristöosaaminen*-osa-alueen osaamistavoitteita 1 osaamispisteen verran.

3.4.3 Osa-alueita kohdista 3.1.1–3.3.4

Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen -tutkinnon osaan voidaan sisällyttää muiden yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden valinnaisia osaamistavoitteita kohdista 3.1.1–

3.3.4. Nämä osaamistavoitteet voivat olla myös koulutuksen järjestäjän päättämiä yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden valinnaisia osaamistavoitteita tai opiskelijan aikaisemmin hankkimaa osaamista, joka tukee tutkinnon osan ja sen osa-alueiden osaamistavoitteita.

4 VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Vapaasti valittavat tutkinnon osat (10 osp) tukevat tutkinnon ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita ja ne voivat koostua yhdestä tai useammasta tutkinnon osasta. Tutkinnon osat voivat olla seuraavia:

4.1 Ammatillisia tutkinnon osia

Tämä voi sisältää ammatillisia tutkinnon osia oman tai jonkin muun koulutusalan ammatillisista perustutkinnoista, ammattitutkinnoista tai erikoisammattitutkinnoista.

4.2 Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia

4.2.1 Ilmaisutaito, 5 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

- ◆ hallitsee draamallisen ilmaisun muotoja
- ◆ osaa tehdä yhteistyötä ja kuuntelee omia ja muiden ideoita
- ◆ osaa arvioida ja antaa palautetta draaman laadusta sekä analysoida teatteriesityksiä ja elokuvia
- ◆ kokeilee erilaisia roolihahmoja ja esiintymistyyliä
- ◆ ymmärtää draaman eri työtapoja ja osaa käyttää niitä ilmaisussaan
- ◆ ymmärtää fiktion ja todellisuuden eron

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
		Tyydyttävä T1	Hyvä H2
	Opiskelija		

Tutustumis-harjoitukset	Tutustuu ryhmään ohjattujen harjoitusten avulla	Tutustuu ryhmään harjoitusten avulla kykenemällä toimimaan turvallisesti luottaen ryhmän jäseniin	Tutustuu ryhmään harjoitusten avulla toimien aktiivisessa vuorovaikutuksessa luomalla omalla toiminnallaan luottamusta ryhmän jäsenien välille
Improvisaatio	Pystyy ohjatusti tunnistamaan improvisaation merkityksen ilmaisulle	Pyrkii improvisaatiolla kehittämään kehonhallintaa ja verbaalista ilmaisutaitoaan	Hallitsee improvisaation työtapoja osaten käyttää tarinankerronnassa dramaturgista ajattelua
Draamallisen esityksen tekeminen	Osallistuu ohjatusti esityksen valmistamiseen ja toteuttamiseen	Osallistuu esityksen valmistamiseen ideoimalla ja tuottamalla tarinoita ryhmässä sekä osallistuu esitykseen noudattamalla sovittuja toimintatapoja	Osallistuu esityksen valmistamiseen eläytyen rooliinsa. Pystyy käyttämään kehoaan monipuolisesti ja näyttelee ilmeikkäästi
Näytelmän tai elokuvan katsominen ja analysoiminen	Pystyy ohjatusti tunnistamaan tarinan, puivustuksen, lavasteiden ja musiikin vaikutuksen draaman kulkuun	Tunnistaa tarinan, puivustuksen, lavasteiden ja musiikin vaikutuksen draaman kulkuun. Haluaa kehittää omaa draamanlukutaitoaan	Analysoi rooliyöskentelyn, puivustuksen, lavasteiden ja musiikin merkitystä tarinan esittämisessä arvioiden omaa draaman- ja medianlukutaitoaan
Draaman lajityyppien tunnistaminen	Tunnistaa jonkun draaman lajityypeistä ja pystyy ohjatusti suunnittelemaan esityksen	Tunnistaa draaman lajityyppejä ja pystyy toteuttamaan niihin sisältyviä prosesseja valmistelusta varsinaiseen esitykseen	Tunnistaa draaman lajityyppejä ja pystyy toteuttamaan niitä vuorovaikutuksessa ryhmän ja yleisön kanssa käyttämällä omaa persoonallista ilmaisutaitoaan esityksen valmistelussa ja toteutuksessa
Vuorovaikutus työskentelyssä	Toimii ryhmässä.	Toimii ryhmän jäsenenä kuunnellen toisia.	Toimii ryhmän rakentavana ja kannustavana jäsenenä kuunnellen toisia ja ottaen muiden mielipiteet huomioon.

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Tutustumisharjoitukset	Tutustuu ryhmään ohjattujen harjoitusten avulla	Tutustuu ryhmään harjoitusten avulla kykenemällä toimimaan turvallisesti luottaen ryhmän jäseniin	Tutustuu ryhmään harjoitusten avulla toimien aktiivisessa vuorovaikutuksessa luomalla omalla toiminnallaan luottamusta ryhmän jäsenien välille
Improvisaatio	Pystyy ohjatusti tunnistamaan improvisaation merkityksen ilmaisulle	Pyrkii improvisaatiolla kehittämään kehonhallintaa ja verbaalista ilmaisutaitoaan	Hallitsee improvisaation työtapoja osaten käyttää tarinankerronnassa dramaturgista ajattelua
Draamallisen esityksen tekeminen	Osallistuu ohjatusti esityksen valmistamiseen ja toteuttamiseen	Osallistuu esityksen valmistamiseen ideoimalla ja tuottamalla tarinoita ryhmässä sekä osallistuu esitykseen noudattamalla sovittuja toimintatapoja	Osallistuu esityksen valmistamiseen eläytyen rooliinsa. Pystyy käyttämään kehoaan monipuolisesti ja näyttelee ilmeikkäästi

Näytelmän tai elokuvan katsominen ja analysoiminen	Pystyy ohjatusti tunnistamaan tarinan, puvustuksen, lavasteiden ja musiikin vaikutuksen draaman kulkuun	Tunnistaa tarinan, puvustuksen, lavasteiden ja musiikin vaikutuksen draaman kulkuun. Haluaa kehittää omaa draamanlukutaitoaan	Analysoi roolityöskentelyn, puvustuksen, lavasteiden ja musiikin merkitystä tarinan esittämisessä arvioiden omaa draaman- ja medianlukutaitoaan
Draaman lajityypin tunnistaminen	Tunnistaa jonkun draaman lajityypeistä ja pystyy ohjatusti suunnittelemaan esityksen	Tunnistaa draaman lajityyppejä ja pystyy toteuttamaan niihin sisältyviä prosesseja valmistelusta varsinaiseen esitykseen	Tunnistaa draaman lajityyppejä ja pystyy toteuttamaan niitä vuorovaikutuksessa ryhmän ja yleisön kanssa käyttämällä omaa persoonallista ilmaisutaitoaan esityksen valmistelussa ja toteutuksessa
Vuorovaikutus työskentelyssä	Toimii ryhmässä.	Toimii ryhmän jäsenenä kuunnellen toisia.	Toimii ryhmän rakentavana ja kannustavana jäsenenä kuunnellen toisia ja ottaen muiden mielipiteet huomioon.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit: *Minä, kuva ja kulttuuri* (KU1) sekä *Ympäristö, paikka ja tila* (KU2) korvaavat *Taide ja kulttuuri* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

Toteutustapa:

Opetus toteutetaan lähiopetuksena, ryhmä-, pari-, ja/tai itsenäisenä työskentelynä tilanteen mukaan. Mahdollisuuksien mukaan toteutetaan vierailuja teattereihin.

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ◆ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistä huolehtiminen)
- ◆ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

4.2.2 Keramiikka, 5 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

- ◆ tutustuu keramiikan historiaan, perinteeseen sekä nykypäivään
- ◆ havainnoi ympäröivää maailmaa ja tutkii luonnon värejä, pintoja ja muotoja
- ◆ perehtyy käsinrakentamisen perustekniikoihin sekä apumuottien käyttöön

- ◆ tutustuu keramiikan materiaaleihin: saveen, keraamisiin väriaineisiin sekä lasitteisiin
- ◆ opiskelee koristelu- ja pintakäsittelytekniikoita sekä lasittamista ja keramiikan polttamista

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Keraamisen esineen suunnittelu ja valmistaminen	Tunnistaa yleisimmät työvälineet, materiaalit ja tekniikat	Käyttää työskentelyssään eri työvälineitä, tekniikoita ja materiaaleja	Valitsee työskentelynsä tarkoituksenmukaiset työvälineet, tekniikat ja materiaalit
Keraamisen esineen estetiikka ja muotoilu	Huomioi muotoilussa esineen käyttötarkoituksen	Ymmärtää käytettävyyden tai esteettisyyden merkityksen ja huomioi muotoilussa esineen käyttötarkoituksen	Ymmärtää käytettävyyden ja esteettisyyden merkityksen sekä huomioi muotoilussa esineen käyttötarkoituksen
Aloitekyvyn ja yrittäjyyden ilmeneminen keraamisessa muotoilussa	Löytää luontevan tavan ilmaista itseään ja näkee ilmaisunsa vahvuudet ja heikkoudet	Luottaa ilmaisutaitoonsa, ymmärtää ilmaisunsa vahvuudet ja heikkoudet ja haluaa kehittää ja monipuolistaa ilmaisukykyään	Ilmaisee itseään myönteisellä tavalla pyrkien rohkeasti laajentamaan valmiuksiaan luottaen ilmaisutaitoihinsa ja kykynsä analysoida niitä
Oppiminen ja ongelmanratkaisu muotoilutehtävissä	Kokeilee ohjattuna erilaisia ratkaisuja ja vastaanottaa palautetta	Kokeilee ohjattuna erilaisia ratkaisuja ja vastaanottaa palautetta sekä kehittää työskentelyään	Kokeilee erilaisia ratkaisuja kehittäen ideoitaan ja työskentelyään vastaanottaen palautetta

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Keraamisen esineen suunnittelu ja valmistaminen	Tunnistaa yleisimmät työvälineet, materiaalit ja tekniikat	Käyttää työskentelyssään eri työvälineitä, tekniikoita ja materiaaleja	Valitsee työskentelynsä tarkoituksenmukaiset työvälineet, tekniikat ja materiaalit
Keraamisen esineen estetiikka ja muotoilu	Huomioi muotoilussa esineen käyttötarkoituksen	Ymmärtää käytettävyyden tai esteettisyyden merkityksen ja huomioi muotoilussa esineen käyttötarkoituksen	Ymmärtää käytettävyyden ja esteettisyyden merkityksen sekä huomioi muotoilussa esineen käyttötarkoituksen

Aloitekyvyn ja yrittäjyyden ilmeneminen keraamisessa muotoilussa	Löytää luontevan tavan ilmaista itseään ja näkee ilmaisunsa vahvuudet ja heikkoudet	Luottaa ilmaisutaitoonsa, ymmärtää ilmaisunsa vahvuudet ja heikkoudet ja haluaa kehittää ja monipuolistaa ilmaisukykyään	Ilmaisee itseään myönteisellä tavalla pyrkien rohkeasti laajentamaan valmiuksiaan luottaen ilmaisutaitoihinsa ja kykynsä analysoida niitä
Oppiminen ja ongelmanratkaisu muotoilutehtävissä	Kokeilee ohjattuna erilaisia ratkaisuja ja vastaanottaa palautetta	Kokeilee ohjattuna erilaisia ratkaisuja ja vastaanottaa palautetta sekä kehittää työskentelyään	Kokeilee erilaisia ratkaisuja kehittäen ideoitaan ja työskentelyään vastaanottaen palautetta

Toteutustapa:

Opetus toteutetaan lähiopetuksena, ryhmä-, pari-, ja/tai itsenäisenä työskentelynä tilanteen mukaan. Mahdollisuuksien mukaan vierailaan keramiikan työpajoissa ja/tai näytteilyissä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ◆ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistä huolehtiminen)
- ◆ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

4.2.3 Luova ilmaisu, 5 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

- ◆ tekee luovuutta ja itsentuntemusta vahvistavia harjoituksia
- ◆ käyttää eri luovan työskentelyn menetelmiä
- ◆ työskentelee yksilöllisistä lähtökohdista käsin vuorovaikutuksessa ohjaajan ja ryhmän kanssa

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Luovan työskentelyn menetelmillä työskentely	Ilmaisee itseään eri luovan työskentelyn menetelmillä	Ilmaisee itseään eri luovan työskentelyn menetelmillä	Ilmaisee itseään eri luovan työskentelyn menetelmillä
Aloitekyvyn ja yrittäjyyden ilmeneminen luovassa ilmaisussa	Löytää luontevan tavan ilmaista itseään ja näkee ilmaisunsa vahvuudet ja heikkoudet	Luottaa ilmaisutaitoonsa, ymmärtää ilmaisunsa vahvuudet ja heikkoudet ja haluaa kehittää ja monipuolistaa ilmaisukykyään	Ilmaisee itseään myönteisellä tavalla pyrkien rohkeasti laajentamaan valmiuksiaan luottaen ilmaisutaitoihinsa ja kykynsä analysoida niitä

Oppiminen ja ongelmanratkaisu tekstiiliteoksen toteutuksessa	Kokeilee ohjattuna erilaisia ratkaisuja ja vastaanottaa palautetta	Kokeilee erilaisia ratkaisuja ja vastaanottaa ja kehittää työskentelyään saamansa palautteen pohjalta	Etsii ja kokeilee erilaisia ratkaisuja ja vastaanottaa ja kehittää työskentelyään saamansa palautteen pohjalta
Vuorovaikutuksen ja yhteistyön merkitys	On vuorovaikutuksessa ohjaan ja muiden ryhmän jäsenten kanssa.	On vuorovaikutuksessa ohjaan ja muiden ryhmän jäsenten kanssa. Kunnioittaa ja antaa tilaa muille ryhmän jäsenille	On vuorovaikutuksessa ohjaan ja muiden ryhmän jäsenten kanssa. Kunnioittaa ja antaa tilaa muille ryhmän jäsenille

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Luovan työskentelyn menetelmillä työskentely	Ilmaisee itseään avustettuna eri luovan työskentelyn menetelmillä	Ilmaisee itseään tuettuna eri luovan työskentelyn menetelmillä	Ilmaisee itseään ohjattuna eri luovan työskentelyn menetelmillä
Aloitekyvyn ja yrittäjyyden ilmeneminen luovassa ilmaisussa	Löytää avustettuna luontevan tavan ilmaista itseään ja näkee ilmaisunsa vahvuudet ja heikkoudet	Löytää tuettuna luontevan tavan ilmaista itseään ja näkee ilmaisunsa vahvuudet ja heikkoudet	Löytää ohjattuna luontevan tavan ilmaista itseään ja näkee ilmaisunsa vahvuudet ja heikkoudet
Oppiminen ja ongelmanratkaisu tekstiiliteoksen toteutuksessa	Kokeilee avustettuna erilaisia ratkaisuja ja vastaanottaa palautetta	Kokeilee tuettuna erilaisia ratkaisuja ja vastaanottaa palautetta	Kokeilee ohjattuna erilaisia ratkaisuja ja vastaanottaa palautetta
Vuorovaikutuksen ja yhteistyön merkitys	On avustettuna vuorovaikutuksessa ohjaan ja muiden ryhmän jäsenten kanssa.	On tuettuna vuorovaikutuksessa ohjaan ja muiden ryhmän jäsenten kanssa.	On ohjattuna vuorovaikutuksessa ohjaan ja muiden ryhmän jäsenten kanssa.

Toteutustapa:

Opetus toteutetaan lähiopetuksena, ryhmä-, pari-, ja/tai itsenäisenä työskentelynä. Opiskelija tekee ohjattuna harjoituksia eri luovantyöskentelyn menetelmillä. Harjoituksissa käytetään maalausta, savea, musiikkia, värejä, kuvaa, valokuvaa, luovaa liikettä ja muita itseä ilmaisevia työvälineitä. Harjoitusten tarkoituksena on parantaa opiskelijan itsetuntemusta ja auttaa häntä tunnistamaan omia voimavarojaan.

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ◆ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistä huolehtiminen)
- ◆ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

4.2.4 Tekstiilitaide, 5 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

- ◆ tutustuu kaksi- ja kolmeulotteisiin tekstiilityönmenetelmiin
- ◆ hyödyntää tekstiilityömenetelmiä omassa taiteellisessa ilmaisussa
- ◆ valmistaa taideteoksen tekstiilityömenetelmillä
- ◆ tutustuu tekstiilitaidteen traditioon ja nykytekstiilitaiteseen.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tekstiilityön menetelmiin tutustuminen	Tutustuu yhteen tai useampaan tekstiilityömenetelmään	Tutustuu yhteen tai useampaan tekstiilityömenetelmään	Tutustuu yhteen tai useampaan tekstiilityömenetelmään. Tuo esille omaa tuntestaan ja osaamistaan
Tekstiiliteoksen suunnittelu	Suunnittelee ohjattuna tekstiilitaideteoksen	Suunnittelee tekstiilitaideteoksen luottaen ilmaisutaitoihinsa	Suunnittelee tekstiiliteoksen luottaen ilmaisutaitoihinsa pyrkien rohkeasti toteuttamaan ideoitaan
Tekstiiliteoksen valmistaminen	Tunnistaa yleisimmät työvälineet, materiaalit ja tekniikat	Käyttää työskentelyssään eri työvälineitä, tekniikoita ja materiaaleja	Valitsee työskentelynsä tarkoituksenmukaiset työvälineet, tekniikat ja materiaalit

Aloitekyvyn ja yrittäjyyden ilmeneminen tekstiiliteoksen valmistamisessa	Käyttää ohjattuna omaan työskentelyyn soveltuvaa työtapaa	Käyttää omaan työskentelyyn soveltuvaa työtapaa ja kerää tietoa kehittääkseen työskentelyään	Käyttää omaan työskentelyyn soveltuvaa työtapaa ja kerää tietoa kehittääkseen työskentelyään ja omaa ilmaisutapaansa
Oppiminen ja ongelmanratkaisu tekstiiliteoksen toteutuksessa	Kokeilee ohjattuna erilaisia ratkaisuja ja vastaanottaa palautetta	Kokeilee ohjattuna erilaisia ratkaisuja ja vastaanottaa palautetta sekä kehittää työskentelyään	Kokeilee erilaisia ratkaisuja vastaanottaa palautetta sekä kehittää työskentelyään ja vuorovaikutustaitojaan

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Tekstiilityön menetelmiin tutustuminen	Tutustuu avustettuna johonkin tekstiilityönmenetelmään	Tutustuu tuettuna yhteen tai useampaan tekstiilityönmenetelmään	Tutustuu ohjattuna yhteen tai useampaan tekstiilityönmenetelmään. Tuo esille omaa tuntemustaan ja osaamistaan
Tekstiiliteoksen suunnittelu	Suunnittelee ohjattuna tekstiilitaideteoksen	Suunnittelee tekstiilitaideteoksen luottaen ilmaisutaitoihinsa	Suunnittelee tekstiilitaideteoksen luottaen ilmaisutaitoihinsa pyrkien rohkeasti toteuttamaan ideoitaan
tekstiilitaideteoksen valmistaminen	Tunnistaa yleisimmät työvälineet, materiaalit ja tekniikat	Käyttää työskentelyssään eri työvälineitä, tekniikoita ja materiaaleja	Valitsee työskentelynsä tarkoituksenmukaiset työvälineet, tekniikat ja materiaalit
Aloitekyvyn ja yrittäjyyden ilmeneminen painokankaan toteutuksessa	Käyttää ohjattuna omaan työskentelyyn soveltuvaa työtapaa	Käyttää omaan työskentelyyn soveltuvaa työtapaa ja kerää tietoa kehittääkseen työskentelyään	Käyttää omaan työskentelyyn soveltuvaa työtapaa ja kerää tietoa kehittääkseen työskentelyään ja omaa ilmaisutapaansa
Oppiminen ja ongelmanratkaisu painokankaan toteutuksessa	Kokeilee ohjattuna erilaisia ratkaisuja ja vastaanottaa palautetta	Kokeilee ohjattuna erilaisia ratkaisuja ja vastaanottaa palautetta sekä kehittää työskentelyään	Kokeilee erilaisia ratkaisuja kehittämällä uusia ideoita ja vastaanottaa palautetta sekä kehittää työskentelyään ja vuorovaikutustaitojaan

Toteutustapa:

Opiskelija toteuttaa kaksi- tai kolmiulotteisen tekstiilitaideteoksen jollakin tekstiilityön menetelmällä. Opetus toteutetaan lähiopetuksena, ryhmä-, pari-, ja/tai itsenäisenä työskentelynä tilanteen mukaan. Mahdollisuuksien mukaan vierailaan tekstiilialan työpajoissa ja/tai näyttelyissä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ◆ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistä huolehtiminen)
- ◆ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

4.2.5 Äänitaide, 5 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

- ◆ havainnoi ääniä ympäristössään
- ◆ opettelee tallentamaan ja käsittelemään ääntä
- ◆ valmistaa ääniteoksen
- ◆ tutustuu äänitaiteen traditioon ja nykyäänitaiteseen.
- ◆ osallistuu ryhmän toimintaan aktiivisesti

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Äänen ja kulttuurin tuntemus	Tunnistaa oman kulttuurinsa audiollisia piirteitä	Tunnistaa eri kulttuureiden audiollisia piirteitä	Tunnistaa eri kulttuureiden audiollisia piirteitä ja ymmärtää äänen merkityksen osana kulttuurista ilmaisua
Ääni-ilmaisun tavat	Löytää luontevan tavan ilmaista itseään jollakin audiollisella tavalla	Käyttää ilmaisussaan äänitaiteen mahdollisuuksia. Arvioi työskentelyään ja pyrkii kehittämään omaa ilmaisuaan	Käyttää ilmaisussaan monipuolisesti äänitaiteen mahdollisuuksia. Arvioi työskentelyään ja pyrkii kehittämään omaa ilmaisuaan
Ääni-teoksen toteuttaminen	Valmistaa ääniteoksen.	Valmistaa ääniteoksen	Valmistaa kokeilevan, ilmaisullisen ja laadukkaan ääniteoksen
Ammattietiikan osoittaminen arvostamalla erilaisia musiikillisen ilmaisun tapoja	Ymmärtää ihmisten ilmaisevan itseään monin eri tavoin	Arvostaa ihmisten erilaisia tapoja ilmaista itseään	Arvostaa ihmisten erilaisia tapoja ilmaista itseään ja rohkaisee toisia myönteisellä asennoitumisellaan
Audiollisen viestinnän merkitys	Ymmärtää äänen merkityksen eräänä viestinnän välineenä	Osoo toteuttaa joitakin ääniviestinnän muotoja omassa toiminnassaan	Tulkitsi ja toteuttaa ääniviestinnän eri muotoja omassa toiminnassaan

Vuorovaikutuksen ja yhteistyön merkitys musiikillisessa ilmaisussa	Harjoittelee vuorovaikutustaitojaan osallistumalla ryhmän työskentelyyn	Kehittää vuorovaikutustaitojaan osallistumalla aktiivisesti ja oma-aloitteisesti ryhmän työskentelyyn	Kehittää vuorovaikutustaitojaan ja auttaa muitakin kehittymään osallistumalla rakentavasti ryhmän työskentelyyn
--	---	---	---

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä **arviointikriteerit mukautetulle** kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1*	Hyvä H2*	Kiitettävä K3*
	Opiskelija		
Äänen ja kulttuurin tuntemus	Tunnistaa avustettuna oman kulttuurinsa audiollisia piirteitä	Tunnistaa tuettunana eri kulttuureiden audiollisia piirteitä ja ymmärtää tuettuna äänen merkityksen osana kulttuurista ilmaisua	Tunnistaa ohjattuna eri kulttuureiden audiollisia piirteitä ja ymmärtää ohjattuna äänen merkityksen osana kulttuurista ilmaisua
Ääni-ilmaisun tavat	Käyttää avustettuna jotakin äänitaiteen tapaa työskentelyssään	Käyttää ilmaisussaan tuettuna äänitaiteen mahdollisuuksia. Arvioi työskentelyään tuettuna ja pyrkii kehittämään omaa ilmaisuaan	Käyttää ilmaisussaan ohjattuna äänitaiteen mahdollisuuksia. Arvioi ohjattuna työskentelyään ja pyrkii kehittämään omaa ilmaisuaan
Ääni-teoksen toteuttaminen	Valmistaa avustettuna ääniteoksen.	Valmistaa tuettuna ääniteoksen	Valmistaa ohjattuna kokeilevan ja ilmaisullisen ääniteoksen
Ammattietiikan osoittaminen arvostamalla erilaisia musiikillisen ilmaisun tapoja	Ymmärtää avustettuna ihmisten ilmaisevan itseään monin tavoin	Arvostaa tuettuna ihmisten erilaisia tapoja ilmaista itseään	Arvostaa ohjattuna ihmisten erilaisia tapoja ilmaista itseään ja rohkaisee toisia myönteisellä asennoitumisellaan
Audiollisen viestinnän merkitys	Ymmärtää avustettuna äänen merkityksen eräänä viestinnän välineenä	Ymmärtää tuettuna äänen merkityksen eräänä viestinnän välineenä	Tulkitsi ja toteuttaa ääniviestinnän eri muotoja ohjattuna omassa toiminnassaan
Vuorovaikutuksen ja yhteistyön merkitys musiikillisessa ilmaisussa	Harjoittelee vuorovaikutustaitojaan osallistumalla avustettuna ryhmän työskentelyyn	Kehittää vuorovaikutustaitojaan osallistumalla tuettuna ryhmän työskentelyyn	Kehittää vuorovaikutustaitojaan osallistumalla ohjattuna ryhmän työskentelyyn

Toteutustapa:

Opiskelija toteuttaa ääniteoksen tai – teossarjan. Opetus toteutetaan lähiopetuksena, ryhmä-, pari-, ja/tai itsenäisenä työskentelyinä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- ♦ jatkuva seuranta (asenne, käytös, läsnäolon säännöllisyys, tunnollisuus tehtävien teossa, tuntiaktiivisuus, opiskeluvälineistä huolehtiminen)

- ◆ ääniteoksen toteuttaminen sovitussa aikataulussa
- ◆ mahdollinen itse- tai vertaisarviointi

4.3 Yhteisiä tutkinnon osia tai lukio-opintoja

Tämä voi sisältää ammatillisen perustutkinnon yhteisiä tutkinnon osia tai niiden osien osa-alueita tai lukio-opintoja, jotka toteutetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

4.4 Jatko-opintovalmiuksia tai ammatillista kehittymistä tukevia opintoja

Tämä voi sisältää jatko-opintovalmiuksia tai ammatillista kehittymistä tukevia tutkinnon osia. Nämä tutkinnon osat nimetään ja niille määritellään laajuus osaamispisteinä. Lisäksi määritellään tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset, osaamisen arviointi ja ammattitaidon osoittamistavat tai osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi Opetushallituksen määräyksen (Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteet ja arvosanojen muuntaminen ammatillisessa peruskoulutuksessa 93/011/2014) liitteessä olevan arviointitaulukon mukaisesti.

4.5 Työkokemuksen kautta hankittuun osaamiseen perustuvia yksilöllisiä tutkinnon osia

Työkokemuksen kautta hankittuun osaamiseen perustuvat yksilölliset tutkinnon osat voivat olla oman tai muiden alojen työssä, itsenäisessä ammatin harjoittamisessa tai yrittämisessä hankittua osaamista. Nämä tutkinnon osat nimetään ja niille määritellään laajuus osaamispisteinä. Lisäksi määritellään tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset, osaamisen arviointi ja ammattitaidon osoittamistavat Opetushallituksen määräyksen (Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteet ja arvosanojen muuntaminen ammatillisessa peruskoulutuksessa 93/011/2014) liitteessä olevan arviointitaulukon mukaisesti.

5 TUTKINTOA YKSILÖLLISESTI LAAJENTAVAT TUTKINNON OSAT AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelija voi yksilöllisesti sisällyttää perustutkintoonsa enemmän tutkinnon osia, jos se on tarpeellista työelämän alakohtaisten tai paikallisten ammattitaitovaatimusten tai opiskelijan ammattitaidon syventämisen kannalta. Ne voivat olla ammatillisia tutkinnon osia tai paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia.

6 TUTKINTOKOHTAISET TERVEYDENTILAVAATIMUKSET

Tutkintokohtaisten terveydentilavaatimusten tavoitteena on edistää turvallisuutta ammatillisessa peruskoulutuksessa ja myöhemmin työelämässä.

Opiskelijaksi ottamisen perusteista, esteettömyydestä ja muista opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä, terveydentilavaatimuksista tiedottamisesta sekä opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä tiedon saannista säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27, 27 a ja 27 b §:ssä (951/2011, muutettu 787/2014). Tutkintokohtaiset terveydentilavaatimukset on määrätty valtioneuvoston asetuksen 16 §:ssä (1032/2011, muutettu 799/2014) säädetyissä humanistisen ja kasvatusalan, tekniikan ja liikenteen alan, luonnonvara- ja ympäristöalan sekä sosiaali-, terveys ja liikunta-alan ammatillisissa perustutkinnoissa.

Sen lisäksi, mitä edellä todetaan, tulee koulutuksen järjestäjän tiedottaa tutkintokohtaisista terveydentilan ja toimintakyvyn vaatimuksista ja muista opintoihin liittyvistä edellytyksistä hakuoppaissa, muussa hakutiedotuksessa sekä opiskelijaksi ottamisen yhteydessä esimerkiksi pääsy- ja soveltuvuuskokeissa. Opiskelijaksi hakeutuvan tulee yhteishaun tietojen perusteella antaa pyydettyä koulutuksen järjestäjälle opiskelijaksi ottamisen edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot.

Opiskelijaksi hakeutuvan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Mikäli esteen poistaminen ei ole mahdollista, opiskelijaksi ei kuitenkaan voida ottaa henkilöä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä opintoihin liittyviin käytännön tehtäviin tai työssäoppimiseen

silloin, kun opintoihin sisältyy alaikäisen turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia. Esteenä opiskelijaksi ottamiselle voi olla myös aikaisemmin tapahtuneen opiskeluoikeuden peruuttamispäätöksen salaaminen.

Opiskelijaksi hakeutuvan oikeusturvan kannalta on perusteltua, että häntä ei valita sellaiseen koulutukseen, jonka mukaisissa käytännön tehtävissä tai työssäoppimisessa hän ei terveydentilansa tai toimintakykynsä vuoksi voisi toimia. Opiskelijaksi ottamispäätöstä tehtäessä on kuitenkin otettava huomioon ammatteihin ja työhön sisältyvät moninaiset tehtävät. Saman tutkinnon sisällä voi olla tutkinnon osia, jotka edellyttävät erilaista terveydentilaa tai toimintakykyä ja voivat täten mahdollistaa opiskelijalle yksilöllisiä ratkaisuja koulutuksen suorittamiseen.

Opiskelijaksi hakeutuvan oma kuvaus nykyhetken terveydentilastaan riittää opiskelijaksi ottamisen tilanteessa. Koulutuksen järjestäjän tulee tarvittaessa tehdä yhteistyötä eri koulutusasteiden tai viranomaisten kanssa välttämättömien tietojen saannissa ja antamisessa opiskelijaksi ottamisen päätöksentekoa varten.

Tutkintokohtaiset terveydentilan ja toimintakyvyn vaatimukset tulee ottaa huomioon myös kyseisiä tutkintoja opiskelevien kohdalla ammatillisessa peruskoulutuksessa. Koulutuksen järjestäjän tulee selvittää mahdolliset opiskelun aikana ilmenneet terveydelliset opiskelun esteet ja pyrkiä poistamaan niitä kohtuullisin toimin yhteistyössä opiskelijan, huoltajien sekä opiskeluhuollon ja opiskeluterveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa, apuvälineillä tai muulla tuella. Tarvittaessa koulutuksen järjestäjän tulee selvittää yhdessä opiskelijan, hänen huoltajansa ja opiskeluhuollon henkilöstön kanssa opiskelijan mahdollisuus hakeutua muuhun koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää.

Terveydentilan tai toimintakyvyn muuttumisesta koulutuksen aikana johtuvat käytännön ongelmat tulee voida ratkaista ensisijaisesti opiskelijalle sopivilla yksilöllisillä opetusjärjestelyillä ja henkilökohtaisella opiskelusuunnitelmalla. Opintojen ohjauksella, opiskelijan tuella, ergonomisiin työtapoihin ja apuvälineiden käyttöön ohjaamisella tulee edistää opiskelukykyä sekä koulutuksen suorittamista. Opiskelijan terveydentilan tai toimintakyvyn muuttuessa opiskelun aikana on tarvittaessa tehtävä opiskeluhuollon, opiskeluterveydenhuollon ja työpaikkojen työterveyshuollon kanssa yhteistyötä.

7 LIITTEET

Liite 1 Tutkinnon muodostuminen

Liite 2 Moduulisuunnitelma

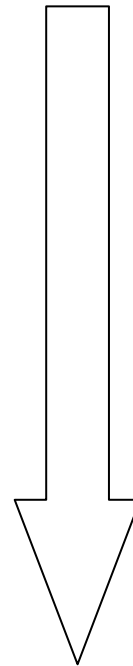
Liite 3 Ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamissuunnitelma

LIITE 1 TUTKINNON MUODOSTUMINEN

Kuva- ja mediataiteen osaamisala
Kuvallisen ilmaisun perustutkinto, kuva-artsaani, 180 osp

POLKU AMMATTIALAN TYÖTEHTÄVIIN

PAKOLLISET AMMATILLISET TUTKINNON OSAT 90 osp Kuvan toteuttaminen 15 osp Havainnon ja ilmaisun toteuttaminen 25 osp Kuvataiteen menetelmillä työskenteleminen 30 osp Kuva- ja mediataiteen ammattikäytännöt 20 osp
Pakolliset yhteiset tutkinnon osat 19 osp
Valinnaiset yhteiset tutkinnon osat 16 osp
Vapaasti valittavat tutkinnon osat 10 osp
Valinnaiset tutkinnon osat, valittava 45 osp <ul style="list-style-type: none">
• Maalauksen toteuttaminen 10 - 15 osp
• Kuvanveistoksen valmistaminen 10 - 15 osp
• Taidegrafiikan tekeminen 10 - 15 osp
• Tila- ja aikataiteen valmistaminen 10 - 15 osp
• Näyttelyn toteuttaminen 10 - 15 osp
• Yhteisötaiteen projektin toteuttaminen 10 - 15 osp
• Maalaamisen ja piirtämisen syventäminen 10 - 15 osp
• Kuvanveistämisen syventäminen 10 - 15 osp
• Taidegrafiikan tekemisen syventäminen 10 - 15 osp
• Mediataiteen tekemisen syventäminen 10 - 15 osp

Kuvallisen ilmaisun perustutkinto
Kuva- ja mediataiteen osaamisala
Kuva-artsaani
Valtakunnallinen voimaantulopäivä 1.8.2015

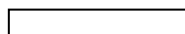
LIITE 2 MODUULISUUNNITELMA

Kuva- ja mediataiteen osaamisala
Kuvallisen ilmaisun perustutkinto, kuva-artsaani, 180 osp

Moduulisuunnitelma kolmen vuoden toteutuksella

Vuosi	Jakso 1	Jakso 2
1	Havainnon ja ilmaisun toteuttaminen 12 osp	Havainnon ja ilmaisun toteuttaminen 8 osp
	Kuvataiteen menetelmillä työskenteleminen 8 osp	Havainnon ja ilmaisun toteuttaminen 5 osp
	Kuva- ja mediataiteen ammattikäytännöt 2 osp	Kuvataiteen menetelmillä työskenteleminen 7 osp
	Yhteiset tutkinnon osat 8 osp	Kuva- ja mediataiteen ammattikäytännöt 2 osp
2	Kuvataiteen menetelmillä työskenteleminen 10 osp	Kuvan toteuttaminen 5 osp
	Kuvataiteen menetelmillä työskenteleminen 5 osp (TOP)	Kuvan toteuttaminen 5 osp
	Kuvan toteuttaminen 5 osp	Kuva- ja mediataiteen ammattikäytännöt 2 osp
	Kuva ja mediataiteen ammattikäytännöt 2 osp	Vapaasti valittavat tutkinnon osat 10 osp
	Yhteiset tutkinnon osat 8 osp	Yhteiset tutkinnon osat 8 osp
3	Kuva- ja mediataiteen ammattikäytännöt 7 osp	Kuva- ja mediataiteen ammattikäytännöt 5 osp
		Valinnaiset tutkinnon osat 10 -15 osp
		Valinnaiset tutkinnon osat 10 – 15 osp
	Valinnaiset tutkinnon osat 10 - 15 osp	
	Valinnaiset tutkinnon osat 5 – 10 osp (TOP)	
	Yhteiset tutkinnon osat 3 osp	

 Työssäoppiminen

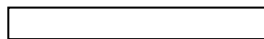
 Oppilaitos

 Yhteiset tutkinnon osat

Kuvallisen ilmaisun perustutkinto
Kuva- ja mediataiteen osaamisala
Kuva-artsaani
Valtakunnallinen voimaantulopäivä 1.8.2015

LIITE 3 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN TOTEUTTAMISSUUNNITELMA

<i>Tutkinnon osa</i>	<i>osp</i>	<i>Ammattiosaamisen näytön kuvaus</i>	<i>Tavoiteajankohta</i>	<i>Kesto</i>
Pakolliset tutkinnon osat 90 osp				
Kuvan toteuttaminen	15 osp	Havaintoon ja ilmaisuun perustuva taiteellinen työskentely	2. vuosi	1 – 2 vk
Havainnon ja ilmaisun toteuttaminen	25 osp	Visuaalisen kulttuurin tietämyksen osoittaminen taiteellisissa työtehtävissä	1. vuosi	1 – 2 vk
Kuvataiteen menetelmillä työskenteleminen	30 osp	Kuvataiteen perusmenetelmien käyttäminen taiteellisessa työskentelyssä	2. vuosi	1 – 2 vk
Kuva- ja mediataiteen ammattikäytännöt	20 osp	Kuvataiteen työyhteisöissä toimiminen sekä työskentelyn ja teosten esiin tuominen asianmukaisilla tavoilla	3. vuosi	1 – 2 vk
Valinnaiset tutkinnon osat 45 osp				
Maalauksen toteuttaminen	10 -15 osp	Maalauksen suunnittelu ja toteutus sekä työskentelyn ja teosten arviointi	3. vuosi	1 - 2 vk
Kuvanveistoksen toteuttaminen	10 -15 osp	Kuvanveiston työmenetelmillä ja välineillä työskentely sekä teosten ja työskentelyn arviointi	3. vuosi	1 – 2 vk
Taidegrafiikan tekeminen	10 -15 osp	Taidegrafiikan työmenetelmillä ja välineillä työskentely sekä vedoksien ja työskentelyn arviointi	3. vuosi	1 – 2 vk
Tila- ja aikataiteen valmistaminen	10 -15 osp	Tila- ja aikataiteen työtehtävissä työskentely hyödyntäen soveltuvia materiaaleja, menetelmiä ja tekniikoita	3. vuosi	1 – 2 vk
Näyttelyn toteuttaminen	10 -15 osp	Näyttelyn suunnitteluun, rakentamiseen ja toteuttamiseen liittyvissä tehtävissä työskentely sekä näyttelykokonaisuuden ja työskentelyn arviointi	3. vuosi	1 – 2 vk
Yhteisötaiteen projektin toteuttaminen	10 -15 osp	Yhteisötaiteen projektin tehtävissä työskentely yhteistyössä työryhmän ja yhteistyötahojen kanssa	3. vuosi	1 – 2 vk
Maalaamisen ja piirtämisen syventäminen	10 -15 osp	Maalauksen ja piirustuksen menetelmillä työskentely sekä teosten ja työskentelyn arviointi	3. vuosi	1 - 2 vk
Kuvanveistämisen syventäminen	10 -15 osp	Kuvanveiston työmenetelmillä ja välineillä työskentely sekä teosten ja työskentelyn arviointi	3. vuosi	1 – 2 vk
Taidegrafiikan tekemisen syventäminen	10 -15 osp	Taidegrafiikan työmenetelmillä ja välineillä työskentely sekä vedoksien ja työskentelyn arviointi	3. vuosi	1 – 2 vk
Mediataiteen tekemisen syventäminen	10 -15 osp	Mediataiteen menetelmillä työskentely sekä viestintätuotteiden ja työskentelyn arviointi	3. vuosi	1 - 2 vk
Vapaasti valittava tutkinnon osa	10 osp	Tutkinnon osan mukaan	2. vuosi	1 – 2 vk

Työssäoppimispaikka

Oppilaitos

 Kaarisillan työelämälähtöinen
oppimisympäristö

Kuvallisen ilmaisun perustutkinto
 Kuva- ja mediataiteen osaamisala
 Kuva-artsaani
 Valtakunnallinen voimaantulopäivä 1.8.2015